

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

« Περιδιαβαίνοντας το κέντρο της πόλης. Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις στην αστική ανάπτυξη. Περίπτωση του Δήμου Αθηναίων. »

ΦΑΡΑΝΤΟΥΡΗΣ ΑΛΕΞΙΟΣ
Α.Ε.Μ. : 2002232

Επιβλέπων Καθηγητής:
Κόνδης Γεώργιος

Η παρούσα αφιερώνεται στους γονείς μου Χαράλαμπο και Πηνελόπη Φαραντούρη, ως ελάχιστο «ευχαριστώ» για την υπομονή, τα έξοδα και την κατανόηση τόσων ετών που με κατέστησαν μορφωμένο άνθρωπο και αντάξιο συνεχιστή τους.

Αλέξιος Χ. Φαραντούρης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας που ακολουθεί είναι η γνωριμία με την πόλη της Αθήνας και ιδίως με το κέντρο της, μέσα από τις διαστάσεις εκείνες οι οποίες την ανέδειξαν σε κέντρο παγκόσμιου πολιτισμού, αλλά και μέσα από την σημερινή καθημερινότητα και τους γοργούς ρυθμούς της. Μέσα από την έρευνα αναδεικνύονται όλα όσα είχε, έχει, έχασε, κέρδισε, δύναται να χάσει ή δύναται να κερδίσει η πόλη από την εναλλαγή της παράδοσιακής της μορφής σε μια τεχνοκρατική μητρόπολη.

Το πρώτο μέρος αποτελεί την γνωριμία με την πόλη μέσα από μια ιστορική αναδρομή που ξεκινά 5000 χρόνια πριν, όπου και φαίνεται να κατοικείται για πρώτη φορά, μέχρι και την σημερινή εποχή, και συνεχίζει με την δημογραφική εξέλιξη της πόλης από την ανακύρηξή της ως πρωτεύουσα του Ελληνικού κράτους έως και την σήμερα. Επίσης παρουσιάζεται συνοπτικά η οικονομική και κοινωνική ζωή της Αθήνας σήμερα, καθώς και η εκδοτική της δραστηριότητα. Τέλος, το πρώτο μέρος κλείνει με αναφορές στην κτιριακή επάρκεια των σχολείων της πόλης, καθώς και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τα οποία εδρεύουν εντός των ορίων της Αθήνας.

Το δεύτερο μέρος αφορά την δομή της πόλης, και αφού πρωτίστως οριοθετεί την Αθήνα ως πολεοδομικό συγκρότημα και κατόπιν ως πόλη-δήμο, παρουσιάζει τις κυριότερες παραδοσιακές συνοικίες του κέντρου. Στην συνέχεια παρουσιάζεται το φυσικό περιβάλλον της Αθήνας, καθώς και τα προβλήματα αλλά και οι υπάρχουσες λύσεις στον τομέα αυτό. Μεγάλο μέρος του κεφαλαίου αφιερώνεται στην παρουσίαση έργων υποδομής τα οποία έχουν γίνει στην πόλη την τελευταία δεκαετία, καθώς επίσης και στο Πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων. Το δεύτερο μέρος κλείνει με το Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αττικής, συνδυαζόμενο με στρατηγικά πλεονεκτήματα της Αθήνας στον τομέα του πολιτισμού.

Το τρίτο μέρος της εργασίας ασχολείται με τις υπάρχουσες υποδομές ανάπτυξης και στήριξης του Ελληνικού πολιτισμού. Απαριθμούνται οι δημοτικοί φορείς πολιτισμού, τα εκθεσιακά και πολιτιστικά κέντρα, οι θεσμοί και τα προγράμματα πολιτιστικής ανάπτυξης, καθώς και τα πολιτιστικά δρώμενα που λαμβάνουν χώρα στην πόλη σε ετήσια βάση, όπως το Athens Video Art Festival. Στην συνέχεια του κεφαλαίου παρουσιάζονται συνοπτικά οι κυριότεροι αρχαιολογικοί χώροι του κέντρου, οι οποίοι αποτελούν πόλο έλξης για όλον τον κόσμο εδώ και αιώνες, καθώς και τα μουσεία στα οποία φιλοξενείται πλήθος αρχαιολογικών ευρημάτων αμύθητης οικονομικής και πολιτισμικής αξίας.

Το τέταρτο μέρος πραγματεύεται τους δημοτικούς φορείς και τις παρεχόμενες εξ' αυτών υπηρεσίες προς τους πολίτες του δήμου Αθηναίων. Αναλύεται ο ρόλος της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης στο συνολικό και πολιτικό σύστημα, καθορίζονται οι αρμοδιότητες των αναφερομένων φορέων και διαχωρίζονται οι κλάδοι υπηρεσιών κατά διεύθυνση.

Το πέμπτο μέρος αποτελεί το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας, και απαρτίζεται από δυο σκέλη: Τις συνεντεύξεις και τα ερωτηματολόγια. Στο πρώτο σκέλος πραγματοποιούνται συνεντεύξεις προφορικές σε έναν Έλληνα πλανόδιο έμπορο, και σε έναν Γερμανό τουρίστα. Στο δεύτερο σκέλος, δείγμα 100 ατόμων απαρτιζόμενο από 50 εμπόρους του κέντρου και 50 κατοίκους αυτού, απαντούν σε ερωτηματολόγια τα οποία εμπεριέχουν ερωτήματα τα οποία αναδεικνύουν τις τρεις διαστάσεις με τις οποίες ασχολείται η παρούσα εργασία στα πλαίσια της αστικής ανάπτυξης. Τις οικονομικές, τις κοινωνικές και τις πολιτισμικές. Ένα συμπληρωματικό ερωτηματολόγιο 12 ερωτημάτων επιδόθηκε στους 50 εμπόρους του δείγματος για κάποιες περεταίρω εμπορικές διευκρινήσεις, με σκοπό να καταρτιστούν στο τέλος του κεφαλαίου τα συμπεράσματα εκείνα τα οποία εξάγονται από την επιτόπια έρευνα, και η εργασία να κλείσει με τις προτάσεις εκείνες τις οποίες ο εργαζόμενος επιτόπια θεωρεί προσιτές ως προς την πραγματοποίηση και ικανές ως προς το αποτέλεσμα.

Οι πληροφορίες της εργασίας αντλήθηκαν είτε από το διαδίκτυο, είτε από βιβλία της συγκεκριμένης θεματολογίας, είτε με επίσημα πορίσματα ερευνών και διακυρήξεις Συνθηκών, και είναι αναρτημένες στο κεφάλαιο της βιβλιογραφίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
---------------	---

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ-ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	8
1.1.1 Από την αρχαιότητα ως τον 19 ^ο αιώνα.....	10
1.1.2 Από το 19 ^ο αιώνα ως το μεσοπόλεμο.....	10
1.1.2.1 Η περίοδος έως το 1863.....	10
1.1.2.2 Περίοδος 1864-1909.....	16
1.1.2.3 Περίοδος 1909-1940.....	16
1.1.3 Από τη μεταπολεμική ανοικοδόμηση ως τη σημερινή Αθήνα.....	23
1.1.3.1 Το σχέδιο «MARSHALL».....	23
1.1.3.2 Η περίοδος 1950-1970.....	24
1.1.3.3 Μεταπολεμική και σύγχρονη Αθήνα.....	25
1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	26
1.3 ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.....	28
1.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	30
1.5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	30
1.6 ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ.....	31
1.6.1 Εφημερίδες.....	31
1.6.2 Περιοδικά.....	33
1.6.3 Βιβλία.....	34
1.7 ΣΧΟΛΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	34
1.7.1 Σχολεία.....	34
1.7.2 Τριτοβάθμια εκπαίδευση.....	35

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ- ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.....	37
2.2 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ.....	39
2.3 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ.....	39
2.3.1 Η Πλάκα.....	40
2.3.2 Το Μοναστηράκι.....	40
2.3.3 Περιοχή Ψυρρή.....	41
2.4 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	42
2.4.1 Ανοικτοί αστικοί χώροι.....	43
2.4.2 Το πρόβλημα των ελεύθερων χώρων στην πόλη.....	44
2.4.3 Η Χάρτα Πρασίνου της Αθήνας.....	45
2.5 ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - Η ΑΘΗΝΑ ΩΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ.....	46
2.5.1 Αναπτυξιακές διαστάσεις της Αθήνας.....	46
2.5.2 Μεγάλα έργα των τελευταίων ετών.....	48
2.5.2.1 Το Αττικό Μετρό.....	49
2.5.2.2 Αττική Οδός.....	49
2.5.2.3 Λεωφόρος Κηφισού.....	51
2.5.2.4 Προαστιακός Σιδηρόδρομος.....	51
2.5.2.5 Τράμ Αθηνών.....	52
2.5.2.6 Ολυμπιακά έργα.....	52
2.5.3 Η Αθήνα μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες.....	53
2.6 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ.....	55
2.6.1 Αποκατάσταση όψεων κτιρίων ιστορικού κέντρου.....	56
2.6.2 Αποκατάσταση και επιδιόρθωση πλατειών.....	57
2.6.3 Ενοποίηση και αποκατάσταση αρχαιολογικών χώρων.....	58
2.6.4 Δρόμοι ήπιας κυκλοφορίας.....	58
2.7 ΝΕΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ.....	60
2.7.1 Ο πολιτισμός ως στρατηγικό πλεονέκτημα της Αθήνας.....	61

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

3.1	ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.....	64
3.1.1	Πολιτισμικός Οργανισμός Δήμου Αθηναίων.....	64
3.1.2	Τεχνόπολις.....	64
3.1.3	Μουσικά Σύνολα.....	65
3.2	ΕΚΘΕΣΙΑΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ.....	66
3.2.2	Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα».....	67
3.2.1	Πνευματικό Κέντρο.....	67
3.2.3	Κέντρο Τεχνών – Πάρκο Ελευθερίας.....	67
3.2.4	Δημοτική Πινακοθήκη.....	67
3.2.5	«Δωδεκανησιακό Σπίτι».....	68
3.2.6	Κέντρο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης.....	68
3.3	ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	68
3.3.1	Πρόγραμμα «Εικαστική Έκφραση».....	68
3.3.2	Θεσμός των Ξεναγήσεων.....	69
3.3.3	Πρόγραμμα «Επιμόρφωση».....	69
3.4	ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΙ ΔΡΩΜΕΝΑ.....	70
3.4.1	Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Αθήνας.....	70
3.4.2	Μπιενάλε της Αθήνας.....	70
3.4.3	Ευρωπαϊκό Φεστιβάλ Τζαζ Αθηνών.....	70
3.4.4	Φεστιβάλ Αττικού Άλσους.....	71
3.4.5	Athens Video Art Festival.....	72
3.5	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ.....	72
3.5.1	Ακρόπολη.....	73
3.5.2	Κεραμικός.....	75
3.5.3	Αρχαία Αθηναϊκή Αγορά.....	76
3.5.4	Πνύκα.....	76
3.6	ΜΟΥΣΕΙΑ.....	78
3.6.1	Μουσείο Ακρόπολης.....	79
3.6.2	Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.....	80
3.6.3	Μουσείο Κεραμικού.....	80
3.6.4	Μουσείο Κυκλαδικής και Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης Γουλανδρή.....	81
3.6.5	Νομισματικό Μουσείο.....	81

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ- ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

4.1	ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	83
4.2	ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	85
4.3	ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ.....	86
4.4	Κ. Ε. Π.....	86
4.5	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ.....	87
4.6	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ.....	88
4.7	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ.....	88

5.0 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

5.1	ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ.....	90
5.2	ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	91
5.3	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΕΩΝ.....	99
5.4	ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ.....	101
5.5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ.....	167
5.6	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.....	170

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία.....	175
Διαδίκτυο.....	178

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

«Χάρτα Πρασίνου της Αθήνας».....	181
----------------------------------	-----

Εισαγωγή

Η πόλη της Αθήνας αποτελεί από τη νεολιθική κιόλας εποχή ορόσημο πολιτισμού και ανάπτυξης του ανθρώπινου πνεύματος. Χιλιάδες χρόνια προ Χριστού παρατηρούνται τα πρώτα σημάδια κατοίκησης, τα οποία στο πέρασμα των αιώνων πολλαπλασιάζονται με γοργούς ρυθμούς. Η λαμπρή περίοδος για την Αθηναϊκή πόλη ξεκινά κατά την εποχή του Κλεισθένη κατά τον 6^ο π. Χ. Αιώνα, όπου με την νομοθετική και πολιτική επιρροή του Σόλωνα διαμορφώνεται η καταλληλότερη μορφή πολιτεύματος, που δεν είναι άλλο από το δημοκρατικό.

Οι περσικοί πόλεμοι και οι νίκες των Ελλήνων κατά της επεκτατικότητας της περσικής αυτοκρατορίας φέρνουν την πόλη των Αθηνών επικεφαλής της Δηλιακής- Αθηναϊκής συμμαχίας, που καθιστά την τελευταία πρωτεύουσα ναυτική δύναμη στο χώρο της μεσογείου. Οι τέχνες, ο πολιτισμός και τα γράμματα που αναπτύχθηκαν σε συνδυασμό με την τελειοποίηση του δημοκρατικού μοντέλου, κατέστησαν την Αθήνα πολιτιστικό και πνευματικό κέντρο ακόμη και κατά την παρακμή που επήλθε μετά τους πολέμους των Αθηναίων με τους Σπαρτιάτες, και αργότερα τους Ρωμαίους, οι οποίοι και την κατέκτησαν.

Η κάμψη και η πτωτική πορεία της Αθήνας εμφανίζεται κατά την ίδρυση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, η οποία βρίσκει την σημερινή ελληνική πρωτεύουσα να έχει πληθυσμό και έκταση μιας κοινής κωμόπολης, ενώ η απαγόρευση της λειτουργίας της φιλοσοφικής σχολής θα της δώσει ένα ακόμη πλήγμα. Οι σταυροφορίες θα μετατρέψουν την πόλη σε δουκάτο, και η παρακμή θα συνεχιστεί κατά την Οθωμανική περίοδο, λόγω της συμμετοχής της πόλης στον βενετοτουρκικό πόλεμο, ο οποίος θα ερειπώσει ολοκληρωτικά την Αθήνα και θα της προξενήσει ανεπανόρθωτες ζημιές. Κατά την δεύτερη περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας θα γίνει μια προσπάθεια ανάκαμψης, η οποία όμως θα παταχθεί από την διαφθορά και την κωλλυσιεργεία της Οθωμανικής διοίκησης.

Με την ελληνική επανάσταση του 1821 και την απελευθέρωση του ελληνικού κράτους από τους Οθωμανούς, η Αθήνα έχοντας μόνο δέκα χιλιάδες κατοίκους, θα περιμένει δεκατρία χρόνια έως το 1834 οπότε και θα ανακηρυχθεί πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους. Από τότε θα ακολουθήσει μια θετική αναπτυξιακή πορεία, καθώς θα εκβιομηχανιστεί, θα μπει στην εποχή του σιδηρόδρομου, και θα οικοδομηθεί όπως ποτέ, θυμίζοντας πλέον πρωτεύουσα. Θα γίνει όμως και το επίκεντρο πολιτικών εξελίξεων, με συνεχείς εναλλαγές στην εξουσία, αναταραχές και συγκρούσεις. Οι πόλεμοι που ακολούθησαν την ελληνική ιστορία βρήκαν την πόλη των Αθηνών να μετρά τις περισσότερες πληγές από οποιαδήποτε άλλη ελληνική πόλη, βασανίζοντάς την με πολλούς νεκρούς, καταστροφές, πείνα, και κακουχίες που την καταρράκωσαν σε όλα τα επίπεδα. Ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος επηρεάζει με τρόπο πλάγιο την πόλη, αφού οι διαφωνίες Βενιζέλου και βασιλέως Κωνσταντίνου κρατούν την Ελλάδα σε μια «αμήχανη ετοιμότητα». Η ελληνοτουρκική σύρραξη του 1920 έχει τεράστιο οικονομικό αλλά και έμψυχο κόστος, κάτι που φέρει την Αθήνα σε συνεχείς εσωτερικές διαμάχες, με αποτέλεσμα τις συνεχείς πολιτικές αναταραχές, και εν τέλει την εξόριση του βασιλέως Κωνσταντίνου. Μετά την μικρασιατική καταστροφή, η Αθήνα δέχεται χιλιάδες προσφύγων, και από τις πρώτες κιόλας μέρες της υποδοχής των,

φαίνεται το πόσο απροετοίμαστη είναι. Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος λήγει για την Αθήνα στις 12 Οκτωβρίου του 1944, ενώ οι δυνάμεις του άξονα με το πέρας των ημερών υποχωρούν σιγά – σιγά και από τα υπόλοιπα ελληνικά εδάφη, με εξαίρεση κάποιους γερμανικούς θύλακες σε δωδεκάνησα, Μήλο και Κρήτη. Στις 3 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους όμως, και πάλι με επίκεντρο την Αθήνα, ξεκινά ένα από τα χειρότερα κεφάλαια της νεοελληνικής ιστορίας, με 28 νεκρούς και 100 τραυματίες πολίτες από τυφλούς πυροβολισμούς των Βρετανικών ειδικών δυνάμεων, οι οποίες είχαν εξουσιοδοτηθεί να επαναφέρουν στην τάξη την «διχασμένη» Αθήνα, η οποία βρισκόταν στα πρόθυρα του εμφυλίου από την εποχή που ήταν ήδη κατεκτημένη από τις δυνάμεις του άξονα. Παρά την συμφωνία της Βάρκιζας το 1945, ο εμφύλιος βρίσκει την Αθήνα ένα σωρό από συντρίμια. Τέσσερα χρόνια αργότερα οπότε και ο εμφύλιος λήγει, η ελληνική πρωτεύουσα έχει χάσει κάθε στοιχείο για το οποίο κάποτε ήταν φάρος και υπόδειγμα. Η πείνα, οι καταστροφές, οι νεκροί, καθώς και οι τρομαγμένοι πολίτες, επιφορτίζονται με την υποχρέωση να ξανακάνουν την Αθήνα λαμπερή πρωτεύουσα του Ελληνικού κράτους. Οι οικονομική δυνατότητα είναι πλέον ανύπαρκτη, αφού ότι δεν κατάφερε να καταστρέψει η κατοχή, το κατάφερε ο εμφύλιος. Πολλοί Αθηναίοι μεταναστεύουν προς ανεπτυγμένα κράτη με σκοπό να ξεφύγουν από τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης, ενώ όσοι μένουν, με μοναδικό εφόδιο την θέλησή τους και την ανάγκη για την άνοδο του βιοτικού τους επιπέδου, ξεκινούν μια προσπάθεια η οποία κράτησε πολλά χρόνια, αλλά συνέφερε την πόλη από όλα όσα είχε υποφέρει. Τις επόμενες δεκαετίες, η ανάπτυξη στο επίπεδο της οικοδόμησης και της τεχνολογικής ανάπτυξης της πόλης είναι κάτι παραπάνω από αισιόδοξες, ενώ η ελληνική ναυτιλία η οποία άρχισε και πάλι να ανατέλλει, εξασφάλιζε όλα τα απαραίτητα για την πραγματοποίηση έργων υποδομής.

Όταν τα απαραίτητα της διαβίωσης εξασφαλίστηκαν, οι ρυθμοί πολιτισμικής ανάπτυξης πήραν το δρόμο τους. Θέατρα και κινηματογράφοι ανοίγουν συνεχώς, ο ελληνικός κινηματογράφος με βάση την Αθήνα αρχίζει να ψυχαγωγεί τον κουρασμένο και ταλαιπωρημένο λαό, ενώ τα θέατρα μαθαίνουν στις νεότερες γενιές την ελληνική κουλτούρα στο ελληνικό θέατρο. Κατόπιν τούτου, οι Έλληνες αρχίζουν και εκμεταλλεύονται και τουριστικά τον πολιτισμικό τους πλούτο, προσελκύοντας κεφάλαιο και κάνοντας την πόλη ιστορικό κέντρο του παγκόμιου πολιτισμού και φάρο της δημοκρατίας, ιδεώδες εξαιρετικά βαρυσήμαντο για τις εποχές εκείνες. Η ανάπτυξη συνεχίζεται ακατάπαυστη με μοναδική εξαίρεση την διετία 1968-1970, όπου η διεθνής οικονομική κρίση παγώνει πάσης μορφής ανάπτυξη. Από τότε και μέχρι και σήμερα αποτέλεσε και αποτελεί το επίκεντρο πολιτικών, κοινωνικών και αναπτυξιακών εξελίξεων της Ελλάδας. Ο πληθυσμός της αυξήθηκε ραγδαία φθάνοντας σήμερα να ξεπερνά τα τέσσερα εκατομμύρια κατοίκους, ενώ παράλληλα αποτελεί την κύρια παραγωγική και βιομηχανική αρτηρία του ελληνικού κράτους.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

Φαραντούρης Αλέξιος
Α.Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΑΣ 2010

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.1.1 Από την Αρχαιότητα ως τον 19^ο αιώνα

Η ίδρυση της Αθήνας χάνεται στην αχλύ του μύθου, καθώς είναι γενικά αποδεκτό ότι προϋπήρχε της Μυκηναϊκής Εποχής. Είναι γνωστό ότι πράγματι υπήρχαν προϊστορικά πολιίσματα στην Αττική, αλλά από τότε ακριβώς πρωτοχρησιμοποιήθηκε για ένα τουλάχιστον από αυτά το όνομα «Αθήνα» είναι άγνωστο.

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, στον Τίμαιο, Αιγύπτιοι ιερείς της Ίσιδος αποκάλυψαν στο Σόλωνα που τους επισκέφτηκε ότι σύμφωνα με τα αρχεία τους υπήρχε πόλη ακμάζουσα με το όνομα «Αθήνα» πριν από το 9.600 π.Χ. Φυσικά η ακρίβεια της αναφοράς αμφισβητείται, όπως και ο υπολογισμός του έτους, αλλά ελλείπει ακριβέστερων στοιχείων και αναφορών, διατηρεί κάποια ενδεικτική αξία. Πρώτοι κάτοικοι της περιοχής θεωρούνται οι Πελασγοί.

Πρώτος βασιλιάς της πόλης, σύμφωνα με τη μυθολογία, ήταν ο Κέκροπας κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. ή 3η χιλιετία π.Χ., από τον οποίο ονομάστηκε το τμήμα κείμενο μεταξύ Ακροπόλεως, Αχαρνών και Ελευσίνος Κεκροπία (Κεχρωπία). Οι κάτοικοι ήταν Ίωνες που εγκαταστάθηκαν στην αττική γη. Ο γνωστός μύθος του Θησέα και του Μινώταυρου φανερώνει την ύπαρξη σχέσης υποτέλειας της Αθήνας προς τη Μινωική Κρήτη, που έσπασε μετά την παρακμή του πολιτισμού αυτού. Πατέρας του Θησέα ήταν ο Αιγέας, βασιλιάς των Αθηνών μέχρι το θάνατό του, οπότε και πέρασε ο θρόνος στο γιο του το Θησέα. Το θρόνο αμφισβήτησαν οι Παλλαντίδες γιοι του Πάλλαντος, αδελφού του Αιγέα, αλλά σφαγιάστηκαν από το Θησέα, ο οποίος παρέμεινε βασιλιάς και κέρδισε ξανά την εύνοια των πολιτών του.

Κατά την Εποχή του Τρωικού Πολέμου η Αθήνα πήρε το μέρος των Μυκηνών, εκστρατεύοντας κατά της Τροίας με επικεφαλής το Μενεσθέα και σημαντική στρατιωτική και ναυτική δύναμη 50 πλοίων (άρα 1.650-2.750 άνδρες). Τα γεγονότα αυτά κατατάσσουν την Αθήνα, που καταλάμβανε τότε την Αττική, χωρίς τη Μεγαρίδα (που υπαγόταν στη Σαλαμίνα), και τον Ωρωπό (που ανήκε στη Βοιωτία), σε μια πολύ σημαντική ελληνική πόλη. Λειτουργούσαν όμως ήδη από το 3000 π.Χ. τα μεταλλεία του Λαυρίου παρέχοντας στην πόλη μόλυβδο και άργυρο (αργότερα την Εποχή του Σιδήρου και σίδηρο). Η παραγωγή κεραμικών, λαδιού, μελιού και κρασιού, καθώς και μαρμάρου από την Πεντέλη, σε συνδυασμό με την εμπορική δραστηριότητα, σηματοδοτούν μια οικονομικά ακμάζουσα πόλη. Ο βαθμός ανεξαρτησίας της όμως, λόγω της ηγεμονίας των Μυκηνών, ήταν μάλλον μικρός, μέχρι και την παρακμή του πολιτισμού αυτού. Η Αθήνα διέφυγε πάντως την καταστροφή ή υποδούλωση από την Κάθοδο των Δωριέων και συμμετείχε μάλλον χαλαρά στην «Πελοποννησιακή Συμμαχία»

Πρώτος νομοθέτης της πόλης ήταν ο Δράκων, ο οποίος θέσπισε τον 7^ο αιώνα π.Χ. τους Δρακόντειους Νόμους, γραμμένους σε μαρμαρίνες πλάκες. Οι νόμοι μάλιστα ήταν τόσο αυστηροί, που ο όρος «Δρακόντεια Μέτρα» δήλωνε μέτρα αμείλικτα και σκληρά. Τη νομοθεσία του Δράκοντος

διαδέχθηκαν οι νόμοι του Σόλωνα. Βασικότεροι όλων ήταν η κατάργηση της υποδούλωσης ελεύθερων πολιτών για χρέη και αναδασμός της γης.¹

Γύρω στον 6^ο αιώνα π.Χ. στην Αθήνα επικράτησαν οι Αλκμεωνίδες, αριστοκρατικό γένος με σημαντικό ρόλο στην πολιτική και κοινωνική ζωή της πόλης, τους οποίους εξόρισε ο Πεισίστρατος όταν εγκατέστησε την τυραννίδα. Μετά το θάνατο του Πεισιστράτου, ο Κλεισθένης, μεταρρυθμιστής των Αθηνών από το γένος των Αλκμεωνίδων, εφήρμοσε την ισονομία και την ισοπολιτεία, καταργώντας τις παλαιές φυλές και ιδρύοντας τεχνητές, με ονόματα που προέρχονται από τον τοπικό ήρωα της κάθε περιοχής. Χώρισε δε την αττική γη στο άστυ, τη μεσογαία και την παράλια χώρα, κατανέμοντας ισάριθμα τον πληθυσμό της κάθε φυλής σε δήμους κι από τις τρεις ζώνες, ενώ παράλληλα νομοθέτησε υπέρ της ποινής του εξοστρακισμού.

Κατά την «Χρυσή Εποχή» της Ελλάδας από το 500 π.Χ. μέχρι το 300 π.Χ. η Αθήνα ήταν σημαντικό κέντρο πολιτισμού και διανοήσης στον ευρωπαϊκό χώρο. Είναι δε στις ιδέες και τις πρακτικές της αρχαίας Αθήνας αυτό που αποκαλούμε σήμερα «Δυτικός πολιτισμός». Φυσικά πολλές από αυτές εξήχθησαν κατά περιόδους και σε άλλες ελληνικές πόλεις-κράτη, ίσως και στη Ρώμη, όπου όμως επικράτησε ιδιόμορφη δημοκρατία (republic και όχι democracy) που ίσως να ήταν δική της επινόηση. Πάντως οι δυο πόλεις είχαν σαφώς εμπορικές σχέσεις και επομένως και ενεργή ανταλλαγή ιδεών.

Η Αθήνα έστειλε βοήθεια 20 πλοίων (4.000 άνδρες) κατά την Ιωνική Επανάσταση, (499 π.Χ. - 493 π.Χ.). Αυτό αποτέλεσε την αφορμή για τις Περσικές Εκστρατείες κατά της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η Αθήνα απέκρουσε με επιτυχία, μαζί με τις Πλαταιείς, τη δεύτερη εκστρατεία του Δάτη και του Αρταφέρνη, κατά την οποία ήταν ο κύριος περσικός αντικειμενικός στόχος. Η πόλη παρέταξε 10.000 οπλίτες στη Μάχη του Μαραθώνα. Κατά την εκστρατεία του Ξέρξη η πόλη παρέταξε 8.000 οπλίτες στη Μάχη των Πλαταιών και 200 τριήρεις στη Ναυμαχία της Σαλαμίνας.

Ο αμφιβόητος πολιτικός Περικλής ανέλαβε περί το 462-461 π.Χ. της ηγεσία της Αθήνας με απόφαση της Εκκλησίας του Δήμου και σε συνεργασία με τον Εφιάλτη του Σοφωνίδου και τον Αρχέστρατο, στους οποίους οφείλεται και η εγκαθίδρυση της δημοκρατίας στην Αθήνα, αφαίρεσε από τον ολιγαρχικών αποκλίσεων Άρειο Πάγο την εποπτεία για τη διοίκηση και τους υπαλλήλους και την ανέθεσε στη Βουλή των Πεντακοσίων. Η πολιτική του Περικλή εδραίωσε την αθηναϊκή ηγεμονία, που πρακτικά άρχισε λίγο νωρίτερα με τον Κίμων, που συνέχισε τον πόλεμο με την Περσική Αυτοκρατορία μετά την απόσυρση των Σπαρτιατών από αυτόν, αλλά σε μεγάλο βαθμό προκάλεσε την έναρξη του καταστροφικού για τον ελληνισμό Πελοποννησιακού πολέμου. Πράγματι, το 431 π.Χ. εισέβαλαν οι Σπαρτιάτες στην Αττική και κατέστρεψαν την ύπαιθρο χώρα, ξεκινώντας τον οδυνηρό αυτό πόλεμο. Κατά τη διάρκεια του πολέμου, λοιμός που ξέσπασε αφάνισε το ένα τέταρτο του πληθυσμού της Αθήνας. Κατά τη μέγιστη στρατιωτική της ισχύ η Αθήνα παρέτασσε (χωρίς να συνυπολογίζονται ξένοι μισθοφόροι) 14.000 οπλίτες, 2.000 τοξότες, 1.000 ιππείς, 400 ιπποτοξότες και 470 τριήρεις. Με βάση τα δεδομένα αυτά και ανάλογους υπολογισμούς υπολογίζεται συνολικός πληθυσμός της τάξης των 400.000 ψυχών (συνυπολογίζοντας γυναίκες, λογικό αριθμό ανηλίκων, μετοίκους, ξένους και

¹ Ιωάννης Τεγόπουλος, «Ελλάδα», το παρόν και το παρελθόν του Ελληνισμού, τόμος Α, Πάπυρος 2008, σελ. 61-65.

δούλους) κατά την Κλασική εποχή. Η Αθήνα έχασε τελικά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, αλλά συνήλθε σχετικά γρήγορα αν και χωρίς να ανακτήσει πλήρως την ισχύ που είχε επί ηγεμονίας της.

Έκτοτε, η Αθήνα συνέχισε να είναι μια πλούσια πόλη και κέντρο πολιτισμού και γνώσης μέχρι και την πρώιμη εποχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Η Αθήνα παρέμενε Μητρόπολη και στον Ρωμαϊκό κόσμο, μέχρι και τον 3ο αιώνα μ.Χ, όταν η πόλη λεηλατήθηκε από την Βαλτική φυλή των Ερουλών, και καταστράφηκε. Διατήρησε όμως τη χρεία της σαν πνευματικό κέντρο, φιλοξενώντας στις σχολές της προσωπικότητες που αργότερα πρωτοστάτησαν στην νέα Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, όπως τον αυτοκράτορα Ιουλιανό τον Παραβάτη. Όμως οι σχολές φιλοσοφίας έκλεισαν το 529 με σχετικό διάταγμα του αυτοκράτορα του Βυζαντίου Ιουστινιανό, περίπου 200 χρόνια από τότε που η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αποδέχθηκε τον Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία. Η Αθήνα είχε εδώ και αιώνες κατακτήσει σκιά του αρχαίου ένδοξου εαυτού της, εκεί που άλλοτε έρρεε ποταμός ιδεών και πολιτισμού πια δεν υπήρχε παρά μόνο ένα ρυάκι, το κέντρο του ελληνισμού έχει ήδη αυτά τα χρόνια μετατοπιστεί βορειότερα προς τη Μακεδονία και ανατολικότερα προς την Κωνσταντινούπολη και την Μικρά Ασία με αποτέλεσμα η Αθήνα σταδιακά να μετατραπεί σε περιφερειακή πόλη, με μικρό πληθυσμό, της τάξης των 20.000 κατοίκων. Εξάλλου ο ελληνισμός είχε υιοθετήσει στην συντριπτική του πλειοψηφία τον χριστιανισμό, πράγμα που οδήγησε όχι στην αλλαγή χρήσης αλλά στην μετατροπή του Παρθενώνα σε χριστιανικό ναό από ειδωλολατρικό, αφιερωμένο στην Παναγία. Η Αθήνα είχε ήδη αρχίσει να ανακάμπτει μετά τον 6ο αιώνα, αλλά ποτέ δεν επαναπέκτησε τη δυναμική που είχε κατά την κλασική και Ρωμαϊκή περίοδο.

Μεταξύ του 13ου και 15ου αιώνα η πόλη πολιορκήθηκε και διεκδικήθηκε από τα Λατινικά κρατίδια που σχηματίστηκαν μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204 κατά την «ανίερη» Δ' Σταυροφορία. Η φήμη και η στρατηγική της θέση συνέβαλαν στο να γίνει η Αθήνα Πρωτεύουσα του Φραγκικού δουκάτου των Αθηνών, με την Ακρόπολη να μετατρέπεται σε παλάτι. Το 1458 η πόλη κατακτήθηκε από τους Τούρκους και περιήλθε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Μετά την Οθωμανική κατάκτηση η πόλη διεκδικήθηκε από τη Γαληνοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας. Κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων υπέστη μεγάλες ζημιές, συμπεριλαμβανομένης της αναντίναξης του Παρθενώνα από τον στρατηγό Μοροζίνι.

Η Αθήνα ήταν μια μικρή ημιέρρημη και μισοκατεστραμμένη πόλη (από τις αλλεπάλληλες πολιορκίες κατά τη διάρκεια του Αγώνα της Ανεξαρτησίας) όταν έγινε πρωτεύουσα του νέου Βασιλείου της Ελλάδος το 1833.

1.1.2 Από το 19^ο αιώνα έως το μεσοπόλεμο²

1.1.2.1 Η περίοδος έως το 1863

² Εισήγηση σε Συνάντηση εργασίας (1986) στο πλαίσιο Εκπαιδευτικού Σεμιναρίου με κοινά συνθετικά θέματα μεταξύ των Σχολών Αρχιτεκτονικής Αθήνας και Μιλάνου. Δημοσιεύτηκε στο «Από την Ακρόπολη της Αθήνας στο λιμάνι του Πειραιά. Σχέδια Ανάπλασης Αστικών Περιοχών», Επιμέλεια : Χριστόφορος Σακελλαρόπουλος. Έκδοση Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Politecnico di Milano 1988.

Η πολεοδομική ιστορία της Αθήνας στα εκατόν πενήντα αυτά χρόνια σημαδεύεται από μια, εκ πρώτης όψεως τουλάχιστον, αντίφαση, που μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

Σ' όλη τη διάρκεια της περιόδου συντάσσονται πάρα πολλά πολεοδομικά σχέδια για τη συνολική οργάνωση της πόλης. Το σχέδιο της πόλης δε, σε ορισμένες συγκυρίες, απασχολεί όχι μόνο την πολιτική και τους ειδικούς, αλλά και τον τύπο, και, κυριολεκτικά, όλη την κοινή γνώμη. Παράλληλα με τα σχέδια αυτά, συγκροτείται μια πολεοδομική νομοθεσία που συχνά συμβαδίζει με τους πιο εκσυγχρονιστικούς νόμους των καπιταλιστικά αναπτυγμένων κρατών της Ευρώπης. Εντούτοις, η πόλη αναπτύσσεται χωρίς να ακολουθεί συγκεκριμένο συνολικό σχέδιο και η οργάνωση της θεωρείται, σε κάθε περίοδο και σε επίπεδο τουλάχιστον επίσημου λόγου, προβληματική και σε μεγάλη διάσταση από τα επιθυμητά πρότυπα.

Η ερμηνεία αυτού του «παραλογισμού» πρέπει να αναζητηθεί κυρίως στις σχέσεις κράτους και κοινωνίας. Του κράτους ως θεσμού που συνυφαίνεται με μια ιδεολογία και ένα συγκεκριμένο λειτουργικό μηχανισμό (τους πολιτικούς φορείς και τη γραφειοκρατία του). Της κοινωνίας ως συνόλου ατόμων, δομημένου σε επιμέρους ομαδοποιήσεις που δρουν, άτυπα ή οργανωμένα, με κίνητρο την κοινότητα ή τις αντιθέσεις μεταξύ συμφερόντων και ιδεολογίας. Το ελληνικό κράτος, που αναγνωρίζεται από τις δυτικές χώρες το 1830, είναι συγκεντρωτικό και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οργάνωση των κοινωνικών σχέσεων και ακόμη όλων των σχέσεων ανάμεσα στην ελληνική διασπορά, την ομογένεια και την εθνική επικράτεια. Έχει «ναπολεόντειο» χαρακτήρα - αναλαμβάνει δηλαδή όσα ζητήματα θεωρείται ότι αφορούν το «κοινό συμφέρον», τα οποία και αποσπώνται από το πεδίο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Την πολεοδομία, λοιπόν, είναι δεδομένα ότι την αναλαμβάνει το κράτος.

Στην Ελλάδα δεν αναπτύσσεται μεγάλη βιομηχανία, επομένως ούτε πλατιά και ισχυρή εργατική τάξη. Ο τύπος του κράτους που διαμορφώνεται, αλλά και οι κοινωνικές συνθήκες, καθιστούν τον κρατικό μηχανισμό από την πρώτη κιόλας περίοδο σημαντική προοπτική επαγγελματικής αποκατάστασης του πληθυσμού. Σε ό,τι αφορά την οργάνωση του χώρου, ο χαρακτήρας του κράτους ωθεί σε σχεδιασμό σύμφωνα με τις επικρατούσες τότε προδιαγραφές στα βιομηχανικά αναπτυγμένα κράτη³. Ωθεί επίσης σε σχεδιαστικές λύσεις που προωθούν και εμποδίζουν τα εθνικά ιδεώδη, τα οποία εκφράζονταν με σαφήνεια στο σύνθημα της «Μεγάλης Ιδέας».

Ο Όθωνας και η βαυαρική εξουσία εγκαθίστανται στο Ναύπλιο τον Ιανουάριο του 1833. Αναπτύσσεται ένας εντονότατος προβληματισμός και ανταγωνισμός μεταξύ διαφόρων πόλεων σχετικά με το χώρο εγκατάστασης της πρωτεύουσας του κράτους⁴.

Είναι κατανοητά τα τοπικά συμφέροντα που ωθούν στη διεκδίκηση της εγκατάστασης της πρωτεύουσας στις διάφορες πόλεις ή τοποθεσίες (Κόρινθος, Ισθμός, Άργος, Τρίπολη, Πάτρα, Πειραιάς, Ναύπλιο). Πρέπει, όμως, να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι αναπτύσσεται και ένας προβληματισμός ο οποίος αναφέρεται στις οικονομικές και πολιτικές

³ Βλ. Ε. Καλαφάτη, «Η κατασκευή μιας νέας πόλης. Προδιαγραφές και προγραμματισμός», στο: Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση, σσ. 100-102.

⁴ Βλ. Γ. Τσιώμης, «Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση» στο: Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση, σσ. 19-28.

συνέπειες που προκύπτουν από τις διαφορετικές επιλογές για την πρωτεύουσα. Έτσι διατυπώνεται, για παράδειγμα, το επιχείρημα της ανάγκης εύκολης επικοινωνίας της νέας πρωτεύουσας με όλη τη χώρα ως προϋπόθεση για τη βιομηχανική και οικονομική της ανάπτυξη. Διατυπώνεται ακόμη ρητά και η άποψη «να μη μείνει η εξέλιξη της χώρας σκιάβα της ιστορίας». Και τα δυο προηγούμενα επιχειρήματα συνηγορούν προφανώς εναντίον της επιλογής της Αθήνας⁵. Τα πολιτικά όμως πλεονεκτήματα της πόλης των Αθηνών είναι για τα δεδομένα της περιόδου εκείνης, μοναδικά: Στη διάρκεια της Επανάστασης η Αθήνα δεν έχει παίξει ρόλο σημαντικό. Είναι μια μικρή πόλη (το 1824 έχει 9.000 κατοίκους και καταλαμβάνει έκταση 116 εκταρίων) που καταστρέφεται και ερημώνεται από τα πολεμικά γεγονότα (Εικ.1). Διαδραματίζει ωστόσο ένα σημαντικό ιδεολογικό ρόλο με το συμβολισμό της ως κοιτίδας της Δημοκρατίας και εστίας του Ελληνικού Πολιτισμού -προτύπων και αξιών που έχουν υιοθετηθεί από τον ευρωπαϊκό Διαφωτισμό και την Ελληνική Επανάσταση. Επομένως, η Αθήνα ως πρωτεύουσα θα είχε το ιδεολογικό κύρος να ενσαρκώσει το κέντρο της διασκορπισμένης ελληνικής εθνότητας, συμβάλλοντας στην παγίωση της εθνικής συνείδησης⁶. Συγχρόνως, ο συμβολισμός της αντιστοιχούσε στην ιδεολογία του νέου κράτους και ακόμη η Αθήνα είχε το μεγάλο πλεονέκτημα, επειδή ακριβώς είχε παίξει ασήμαντο ρόλο στην Επανάσταση, να μην αποτελεί την έδρα οικογενειών ή ομάδων και αρχηγών με κύρος και δύναμη, που θα μπορούσαν να αποτελούν άμεση απειλή για την βαυαρική εξουσία. Η βαρύτητα αυτού του παράγοντα θα γίνει προφανής δυο χρόνια μετά τη δολοφονία του Κυβερνήτη Καποδίστρια στο Ναύπλιο. Το Πολεοδομικό Σχέδιο συνιστά ένα επιπλέον πλεονέκτημα για την επιλογή της Αθήνας ως πρωτεύουσας.

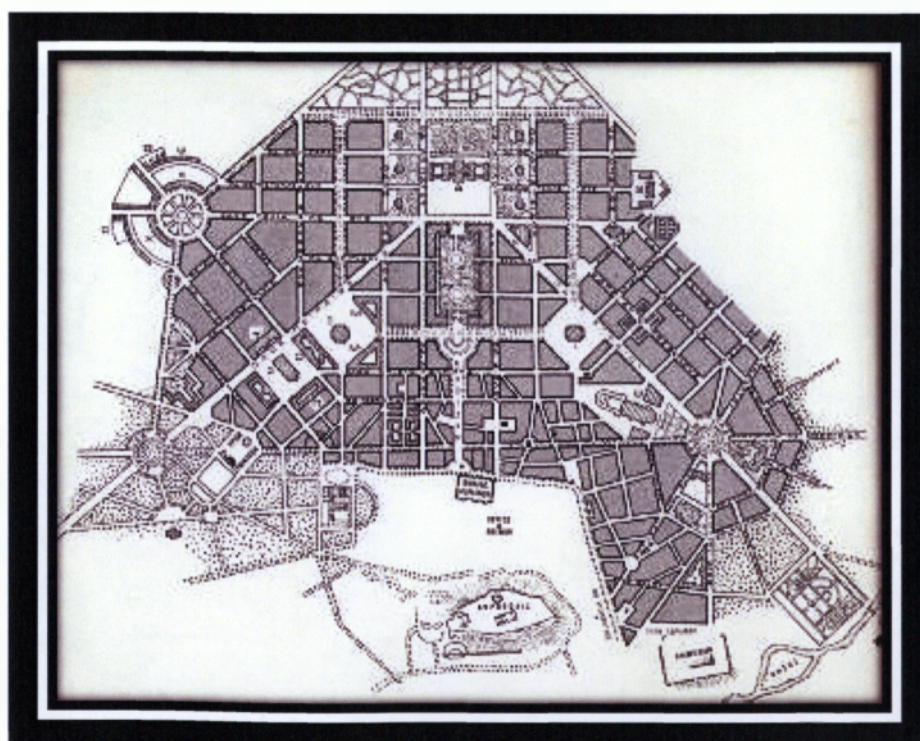

Εικ.1 Η πόλη των Αθηνών κατά την Τουρκοκρατία. Σχέδιο Coubauld, 1800.

⁵ Στο ίδιο, βλ. επίσης και Κ. Μπίρης «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σ. 21.

⁶ Βλ. Β. Παναγιωτόπουλος, «Κωνσταντινούπολη-Αθήνα: από την οικουμενική πόλη στην εθνική πρωτεύουσα», στο: Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση, σσ. 93-94.

Από το 1831 οι αρχιτέκτονες Κλεάνθης και Schaubert, παλιοί μαθητές του Schinkel, αρχίζουν να ετοιμάζουν ένα σχέδιο (εικ. 2^α) για μια νέα πόλη-πρωτεύουσα στην περιοχή της Αθήνας⁷. Το σχέδιο των αρχιτεκτόνων Κλεάνθη και Schaubert, που σημάδεψε με τις βασικές επιλογές του το κέντρο της Αθήνας, ακολουθεί τις πιο προωθημένες για την εποχή του αντιλήψεις σχετικά με την οργάνωση του ιστού των δρόμων, προτείνοντας έναν εύστοχο συνδυασμό ορθογωνικού κανάβου και ακτινικών συνδέσεων των κεντρικών σημείων και μεγάλους ελεύθερους χώρους. Από την άποψη της τεχνικής του σχεδιασμού αποτελεί ένα από τα καλύτερα δείγματα της εποχής. Από την άποψη της ανταπόκρισης στα κοινωνικά δεδομένα, παρατηρούμε ότι η χωροθέτηση της νέας πόλης προς βορράν και σε επαφή με το χώρο της παλιάς, προοιωνιζόταν προβλήματα για την εφαρμογή του σχεδίου (λόγω της ζήτησης γης και των ανατιμήσεων που εκ των πραγμάτων θα προέκυπταν), αλλά και οφέλη των ιδιοκτητών της γης⁸. (Εικ. 2^β). Ένα σημείο που αξίζει να αναφερθεί ειδικότερα είναι η παρέμβαση του Leon von Klenze, αρχιτέκτονα του βασιλιά της Βαυαρίας Λουδοβίκου (που σχεδίασε και τη διαμόρφωση του κέντρου του Μονάχου), με ένα σχέδιο που τροποποιεί το πρώτο και εγκρίνεται τον Σεπτέμβριο του 1834⁹ (Εικ. 3^{α,β&γ}).

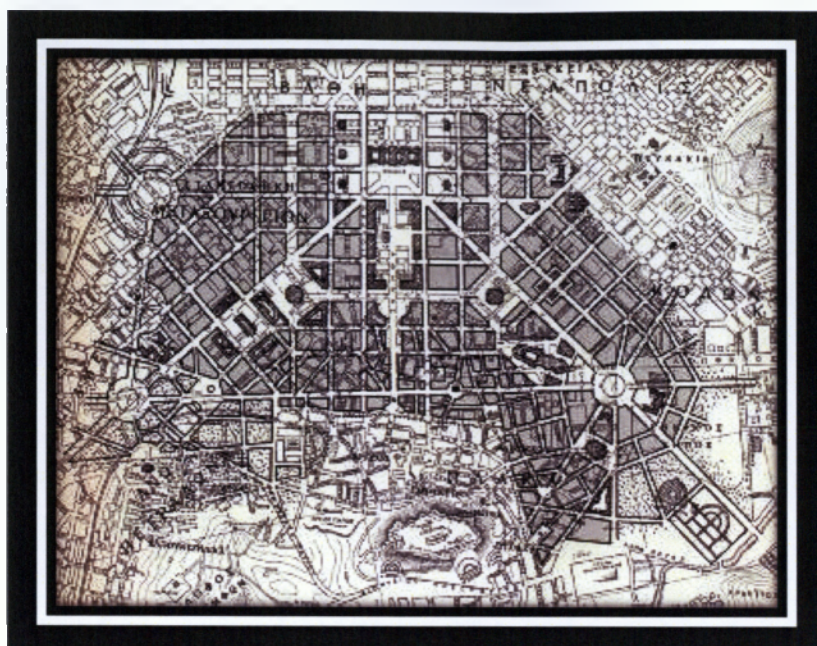

Εικ. 2^α. Το σχέδιο Κλεάνθη – Schaubert.

⁷ Γ. Τσιώμης Τα σχέδια στην Αθήνα. *Ευρωπαϊκή υπόθεση*, σσ. 91-96, καθώς και Ι. Τραυλός, Α. Κόκκος, «Πολεοδομία και αρχιτεκτονική», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Τόμος ΙΓ', Αθήνα 1977, σσ. 512-528

⁸ Κ. Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σσ. 30 κ.έ.

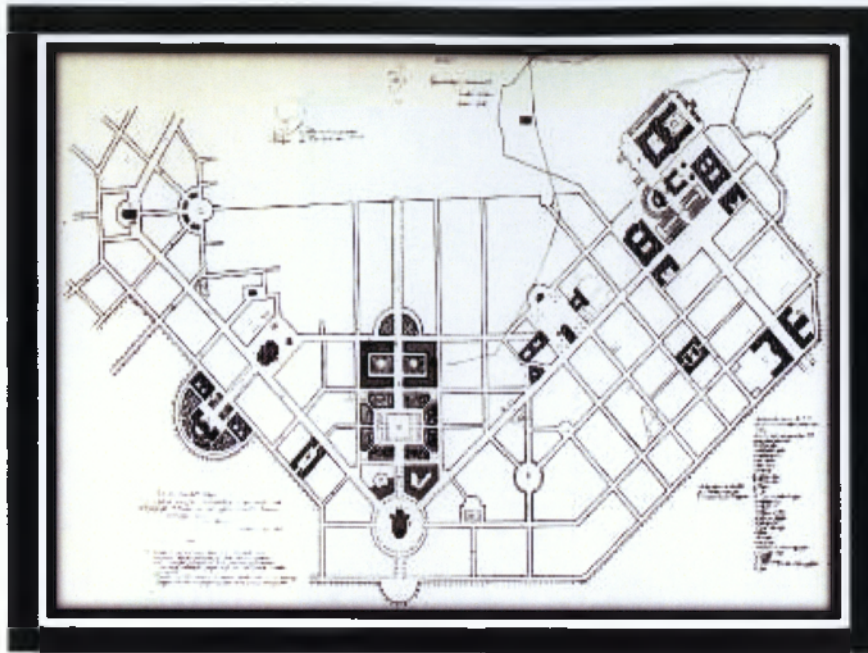
⁹ Κ. Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σ. 35. Βλ. επίσης και Ι. Τραυλός, Α. Κόκκος, «Πολεοδομία και αρχιτεκτονική», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Τόμος ΙΓ', Αθήνα 1977, σ. 517

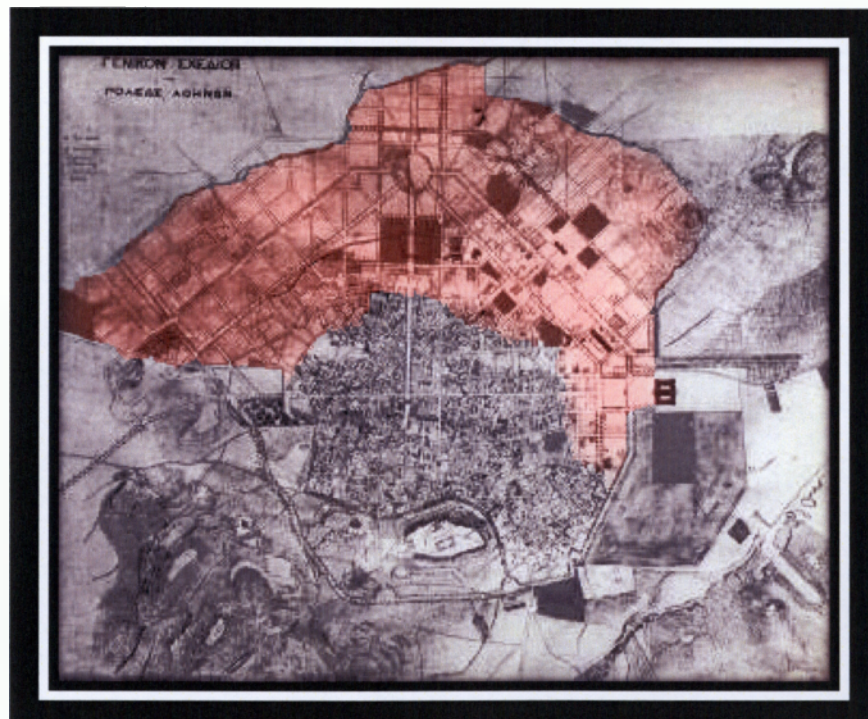
Εικ. 2^β. Το σχέδιο Κλεάνθη – Schaubert σε σχέση με τη σημερινή πόλη.

Εικ. 3^α. Το σχέδιο Klenze, λιθογραφία του 1834 στο Ναύπλιο. Βρίσκεται στα κατάλοιπα του Κλέντσε με τα στοιχεία VIII, 18 της βιβλιοθήκης του Βαυβαρικού κράτους στο Μόναχο.

Εικ. 3^β. Το σχέδιο Klempis έτσι όπως εγκρίθηκε το 1834

Εικ. 3^γ. Η πόλη της Αθήνας το 1846. Με κόκκινη σκίαση διαφαίνονται οι παρεμβάσεις του σχεδίου Klempis, που μαρτυρούν την έντονη αστική ανάπτυξη της περιόδου.¹⁰

¹⁰ Πηγές εικόνων: www.images.google.com.

1.1.2.2 ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1864-1909

Κατά την περίοδο αυτή, μέχρι την άνοδο του Βενιζέλου στην εξουσία και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, παρατηρείται μια ανάπτυξη της βιομηχανίας, που οριστικοποιεί και το ρόλο της Αθήνας μαζί με τον Πειραιά ως κυρίαρχου οικονομικού πόλου της χώρας¹¹. Στην ενίσχυση του ρόλου της Αθήνας συμβάλλει κατά πολύ η κατασκευή του σιδηροδρομικού δικτύου, δρόμων που τη συνδέουν με την Πελοπόννησο και τη Θεσσαλία και η διάνοιξη του Ισθμού της Κορίνθου. Η πρωτεύουσα δηλαδή προωθείται συστηματικά στο ρόλο του οικονομικού κέντρου της χώρας¹². Η βιομηχανία συγκεντρώνεται κυρίως δυτικά του Κεραμεικού, όπου ιδρύονται το εργοστάσιο γκαζιού και το μεταξουργείο, απ' όπου και τα ονόματα των αντίστοιχων περιοχών. Αναπτύσσεται επίσης προς τα βόρεια του λιμανιού του Πειραιά (στην περιοχή του Αγίου Διονυσίου). Κατά την περίοδο αυτή δεν συντάσσονται σχέδια σχετικά με τη συνολική δομή της πόλης. Το προϋπάρχον σχέδιο όμως για το κέντρο της Αθήνας, όπως διαμορφώθηκε κατά την προηγούμενη περίοδο, μετά από τις συνεχείς τροποποιήσεις και ελαφρές επεκτάσεις του σχεδίου Klenze, υφίσταται άλλες εκατόν εβδομήντα τρεις επιμέρους τροποποιήσεις, οι οποίες αφορούν στένεμα δρόμων ή κατάργηση ελευθέρων χώρων¹³. Έτσι η Αθήνα ήδη αποκτά ένα από τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά που έχει ακόμη και τώρα: αναντίστοιχα μεγάλη σε σχέση με τον πληθυσμό της έκταση και μικρή μέση πυκνότητα - ενώ σε ορισμένα σημεία της πόλης η πυκνότητα γίνεται υπερβολικά υψηλή. ήδη από αυτή την εποχή, εμπεδώνονται τα χαρακτηριστικά μιας πόλης με επεκτάσεις χωρίς πρόγραμμα, ελλιπή υποδομή, έλλειψη μιας συνολικής λογικής για την οργάνωση της, ανισορροπίες, ανυπαρξία σχεδίου για την ανάπτυξη του δημόσιου χώρου. Συγχρόνως, οι διαδικασίες επέκτασης της καθορίζονται από τα συμφέροντα της μικρής και μεσαίας ιδιοκτησίας. Ένα άλλο χαρακτηριστικό όμως της περιόδου, που παραπέμπει και στον εκσυγχρονιστικό ρόλο του κράτους, είναι το γεγονός ότι, εκτός από τα έργα που αποκαθιστούν τις συνδέσεις της πρωτεύουσας με την επικράτεια, πραγματοποιείται και η εγκατάσταση αστικού εξοπλισμού (τρένο, γκάζι, ηλεκτρικό, ύδρευση)¹⁴.

1.1.2.3 ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1909-1940

Η πολεμική περίοδος (Βαλκανικοί, Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, Μικρασιατική Εκστρατεία) εντείνει τη βαρύτητα της Αθήνας σε σχέση με τα άλλα αστικά κέντρα της χώρας, όχι μόνο από άποψη πληθυσμού¹⁵, αλλά και από οικονομική και πολιτική άποψη. Υπενθυμίζουμε ότι η Μικρασιατική Καταστροφή συνεπάγεται την αναγκαστική και οριστική συρρίκνωση του ελληνισμού στα όρια της επικράτειας, και επομένως καθιστά την Αθήνα de facto μοναδική πρωτεύουσα του. Ακόμη, η μεγάλη διεθνής οικονομική κρίση,

¹¹ Η απογραφή του 1886 δείχνει ότι στην Αθήνα λειτουργεί το 57% της συνολικής ιπποδύναμης των μεταποιητικών καταστημάτων. Το 1907, ο πληθυσμός της Αθήνας ξεπερνά τους 260.000 κατοίκους.

¹² Βλ. Χρ. Αγγριαντώνη, «Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας τον 19ο αιώνα», Αλεξάνδρεια 2006, σ. 221.

¹³ Βλ. Κ. Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σ. 191.

¹⁴ Στο ίδιο, σ. 193.

¹⁵ Ο πληθυσμός της περιοχής Αθήνας-Πειραιά από τις 453.000 το 1920 περνά στις 800.000 το 1928 και στο 1.124.000 το 1940.

σε συνδυασμό με την εγκατάσταση 1.220.000 προσφύγων στην Ελλάδα, που έχει τότε πληθυσμό 5.000.000 κατοίκους, συνεπάγονται μια ευκαιριακή, όχι στέρεη αλλά ιδιαίτερα ταχύρυθμη ανάπτυξη του τομέα της μεταποίησης, η οποία συγκεντρώνεται κυρίως στην περιοχή της Αθήνας¹⁶.

Η κρίση της στέγης στην Αθήνα είναι οξύτατη. Υπάρχει εντονότατο μεταναστευτικό ρεύμα προς αυτήν, ενώ η οικονομική κρίση και ο υψηλός πληθωρισμός ανακόπτουν τη δυνατότητα κατασκευής κατοικιών. Το ενοικιοστάσιο, που επιβάλλεται το 1916 έχει ως αποτέλεσμα την πλήρη αναστολή κάθε ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας. Έτσι, η εγκατάσταση στην Αθήνα 246.000 προσφύγων έρχεται να προστεθεί σε μια ήδη πολύ οξεία έλλειψη στέγης.

Αξίζει να επισημανθεί ότι σ' όλη αυτή την περίοδο, ακόμη και κατά τη διάρκεια των πολέμων, συντάσσονται πολλά πολεοδομικά σχέδια για την Αθήνα από Έλληνες και ξένους τεχνικούς ή αρχιτέκτονες. Τα σχέδια αυτά έχουν διάφορους στόχους και προθέσεις¹⁷. Ορισμένα σχέδια συντάσσονται με πρωτοβουλία των ίδιων των συντακτών τους, που κατέχουν δημόσιες θέσεις και ενδιαφέρονται για την πολεοδομία, χωρίς να είναι πολεοδόμοι (σημαντικότερα τα σχέδια του Μπαλάνα, 1917, και του νομικού Λελοούδα, 1918 και 1921). Αυτό βέβαια είναι ενδεικτικό του ότι το σχέδιο της πόλης απασχολεί έντονα όλο τον κόσμο. Άλλα σχέδια γίνονται με ανάθεση από το Κράτος ή τον Δήμο. Αναφέρουμε τα πιο σημαντικά:

- I. Το σχέδιο Hoffmann (1910). Ανατέθηκε στον συντάκτη του (Δ/ντή του αρχιτεκτονικού τμήματος του Δήμου του Βερολίνου) από τον τότε Δήμαρχο Σπύρο Μερκούρη (Εικ. 4,5).
- II. Το σχέδιο Mawson (1914-18). Ανατέθηκε επίσης από το Δήμαρχο Μερκούρη, μετά από υπόδειξη της Βασίλισσας Σοφίας, σ' αυτόν τον τότε πολύ γνωστό επαγγελματία Άγγλο πολεοδόμο (Εικ. 6,7).
- III. Το σχέδιο Καλλιγά (1925). Είναι αποτέλεσμα τετράχρονης δουλειάς μιας επιτροπής που συστήθηκε από το Κράτος υπό την προεδρία του μηχανικού και πολιτικού Π. Καλλιγά, και με συμμετοχή διακεκριμένων μελών του τεχνικού κόσμου. Στην επιτροπή συμμετείχε για ένα χρόνο και ο τότε καθηγητής της πολεοδομίας στο Πολυτεχνείο Ε. Hebrard, που είχε εκπονήσει το σχέδιο της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαγιά του 1917 (Εικ. 8,9).

¹⁶ Βλ. Κ. Βεργόπουλος, «Εθνισμός και οικονομική ανάπτυξη. Η Ελλάδα στο μεσοπόλεμο», Εξάντας 1979, σσ. 330 κ.ε.

¹⁷ Γ. Πολύζος, «Μεταρρυθμιστικά όνειρα και πολεοδομικές ρυθμίσεις» στο: «Η Αθήνα στον 20όν αιώνα 1900-1940: Αθήνα, Ελληνική πρωτεύουσα», Αθήνα 1986, σσ. 36-46.

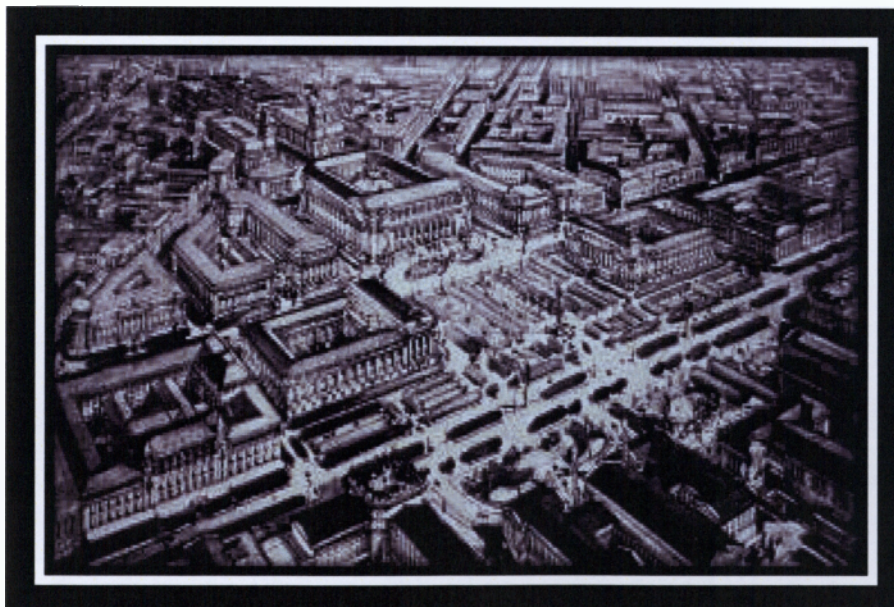
Εικ. 4. Τμήμα του σχεδίου Hoffmann, 1910 (ενοποίηση σιδηροδρόμων).

Εικ. 5. Τμήμα του σχεδίου Hoffmann, 1910 (διαμόρφωση πλατείας Συντάγματος).

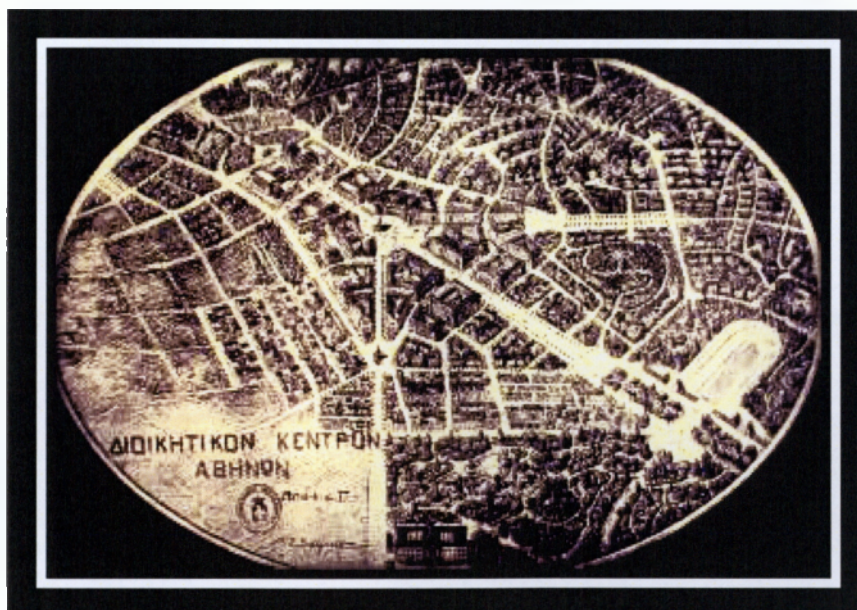
Εικ. 6. Το σχέδιο Mawson, 1914-18.

Εικ. 7. Το σχέδιο Mawson, 1914-18.

Εικ. 8. Το σχέδιο Καλλιγά, 1925.

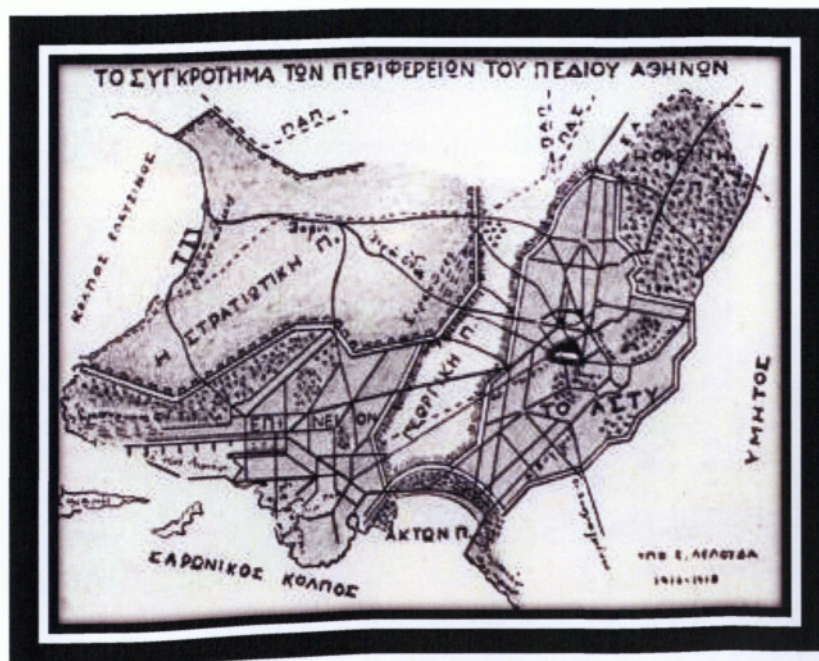

Εικ. 9. Το σχέδιο Καλλιγά, 1925.¹⁶

¹⁶ Πηγές εικόνων: www.images.google.com.

Παράλληλα σ' όλο αυτό το διάστημα πραγματοποιούνται εκθέσεις, συνέδρια, οργανωμένες δημόσιες συζητήσεις για το σχέδιο της Αθήνας, πρακτικές που, όπως ξέρουμε, εξακολουθούν να ισχύουν και μετά το 1925, οπότε τις πρωτοβουλίες για το σχέδιο της πόλης αναλαμβάνει ο Δήμος της Αθήνας με την τεχνική υπηρεσία του.

Το κύριο αντικείμενο των σχεδίων που εκπονούνται, είναι η μεταρρύθμιση του κεντρικού τμήματος της πόλης. Διατυπώνονται όμως και απόψεις για την ανάγκη να σχεδιαστούν οι επεκτάσεις και τα νέα προάστια, εκπονούνται δε και σχετικά σχέδια (π.χ. Σχέδιο Λελοούδα, Εικ. 10). Χαρακτηριστικό είναι ένα σχέδιο που εκπονείται το 1935 από την τεχνική υπηρεσία του Δήμου, με επικεφαλής τον Κ. Μπίρη, όπου προβλέπεται μεγάλη ζώνη πρασίνου («πράσινο τείχος» ή green belt), η οποία θα εμπόδιζε τις επεκτάσεις σε άμεση γειτνίαση με την κεντρική ζώνη που υποθηκεύουν τη μελλοντική οργάνωση της πόλης¹⁹. Βασικά θέματα των σχεδίων αυτής της περιόδου είναι οι διανοίξεις δρόμων και η χωροθέτηση των δημοσίων κτιρίων. Συνήθως προτείνεται η εγκατάσταση κτιρίων για συναφείς χρήσεις στην ίδια περιοχή, που χαρακτηρίζεται «κέντρο» (λ.χ. διοικητικό, εμπορικό, πανεπιστημιακό κέντρο κ.ο.κ.). Στα περισσότερα σχέδια είναι πάντως χαρακτηριστική μια έμφαση στο σχεδιασμό του δημόσιου χώρου της πόλης, με λεωφόρους που θα προκύψουν μετά από διανοίξεις, πλατείες ή άλλους ελεύθερους χώρους, σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα για μια πρωτεύουσα. Και αυτό, σε τραγική αντίθεση με την καθημερινή πολεοδομική πρακτική, που πάντα καταλήγει σε βάρος του μεγέθους και της οργάνωσης του δημόσιου χώρου.

Εικ. 10. Το σχέδιο Λελοούδα, 1918.

¹⁹ Βλ. Κ.Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σ. 296 κ.ε.

Από όλα τα σχέδια που εκπονούνται κατά την περίοδο αυτή, σε τόσο δύσκολες οικονομικές και κοινωνικές περιστάσεις, εγκρίθηκε τμηματικά και ίσχυσε για ένα περίπου χρόνο μόνο το σχέδιο της επιτροπής Καλλιγά²⁰. Καταργήθηκε, κυρίως γιατί πολεμήθηκε πολύ από την «Ένωση Πατησιωτών και άλλων Αθηναίων», που εθίγοντο από το γεγονός ότι το σχέδιο Καλλιγά προέβλεπε διάνοιξη της λεωφόρου Γ' Σεπτεμβρίου και της οδού Αριστοτέλους και διεύρυνση της οδού Πατησίων. Έτσι, η (περισσότερο ή λιγότερο πετυχημένη) σχεδιαστική εφαρμογή των σύγχρονων πολεοδομικών ιδεών και η τόση ενασχόληση με το σχέδιο, βλέπουμε ότι συμβαδίζει με ευρύτατες, ασχεδίαστες επεκτάσεις της πόλης.

Η αυθαίρετη δόμηση εντείνεται με την ανοχή και συχνά με την υποστήριξη του κράτους, εφόσον βοηθούσε σε μια εκτόνωση της οικιστικής κρίσης. Κατά την περίοδο αυτή, στην αυθαίρετη δόμηση προστίθενται ευρύτατες οικοπεδοποιήσεις στη βάση μιας νομοθεσίας που αναπτύσσεται για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς²¹, οι οποίοι ουσιαστικά λειτουργούν ως οικοπεδικοί για ευρύτατα στρώματα δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών²². Στην ουσία η πολιτική των συνεταιρισμών αποτελεί παροχή στα μικρά και μεσαία αστικά στρώματα, στο πλαίσιο της κρατικής πολιτικής που αρχικά αναφέραμε. Συμβάλλει όμως σημαντικά στην κατάτμηση και οικοπεδοποίηση μεγάλων εκτάσεων της περιαστικής γης, χωρίς σχέδιο ή πρόβλεψη του τρόπου ένταξής τους στον ιστό της πόλης. Αξίζει να επισημανθεί ότι υπάρχουν και ορισμένες περιπτώσεις που εφαρμόζεται αποσπασματικά ένα τοπικό σχέδιο, χωρίς καμία σύνδεση με τα συνολικά πολεοδομικά σχέδια που αναφέραμε πριν, αλλά σε αναλογία με μερικές από τις ιδέες που στη δυτική Ευρώπη θεωρούνται νεοτερικές ή πρωτοποριακές. Θα αναφέρουμε ορισμένες χαρακτηριστικές περιπτώσεις:

- Για τη στέγαση των προσφύγων αναπτύσσεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα

ένα πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας. Τα σπίτια που κτίστηκαν ήταν πολύ λίγα σε σχέση με τις ανάγκες. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό προσφύγων στεγάστηκε σε παραπήγματα που κατασκεύαζαν οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι, όταν υπήρχε ή διετίθετο από το κράτος χώρος. Κατασκευάζονται όμως και ορισμένα συγκροτήματα κατοικιών σε διάφορες περιοχές της Αθήνας και άλλων πόλεων. Βλέπουμε λοιπόν π.χ. στην Καισαριανή ότι ο τύπος των μονοδωματίων κατοικιών που μπορούν να ενωθούν ανά δύο, όταν η κατάσταση το επιτρέψει, δημιουργώντας μια μεγαλύτερη κατοικία, ακολουθεί απόλυτα τη διάταξη που εφαρμόζεται την ίδια ακριβώς εποχή στα προγράμματα του Δήμου της Φραγκφούρτης για «τους πιο φτωχούς από τους φτωχούς», με υπεύθυνο τον Ernst May²³

²⁰ Βλ. Γ. Πολύζος «Μεταρρυθμιστικά όνειρα και πολεοδομικές ρυθμίσεις» στο *Η Αθήνα στον 20όν αιώνα 1900-1940: Αθήνα, Ελληνική πρωτεύουσα*, Αθήνα 1986.

²¹ Ο νόμος πλαίσιο για τους συνεταιρισμούς του 1916 εμπλουτίζεται στη συνέχεια με σειρά διαταγμάτων. Αυτά αφορούν κατ' αρχήν τους πρόσφυγες, τελικά όμως, επωφελοούνται οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι στρατιωτικοί.

²² Βλ. Γ. Πολύζος, «Η Αθήνα πρωτεύουσα του ελληνοισμού» στο: *Η Αθήνα τον 20όν αιώνα*, σσ. 24-32

²³ Βλ. E. May, «Die Frankfurter Wohnungspolitik», διάλεξη στην ιδρυτική συνέλευση της Ομοσπονδίας Οικισμού, στις 12 Ιανουαρίου 1929, στο Publication 2, Internationaler Verband fürn Wohnungswesen.

(Εικ. 9β) -προγράμματα που αποτελούν σταθμό στην ιστορία της μοντέρνας πολεοδομίας και αρχιτεκτονικής. Το ίδιο ισχύει και για τις διόροφες ή τετραόροφες πολυκατοικίες των συνοικισμών για πρόσφυγες (Καισαριανή, Δουργούτι, Κοκκινιά, Αγ. Δημήτριος κλπ.) (Εικ. 9α), που σχεδιάζονται και τοποθετούνται στο χώρο σύμφωνα πάντα με τις αρχές που εφαρμόζονται πειραματικά στη Γερμανία, ειδικότερα από τον Walter Gropius.

- Παράλληλα με τα προάστια που αναφέρθηκαν πριν, αναπτύσσονται ως ιδιωτικές επιχειρήσεις και ορισμένα προάστια που προορίζονται για τα μεσοαστικά στρώματα (Ψυχικό, Εκάλη, Φιλοθέη, Ηλιούπολη) και σχεδιάζονται σύμφωνα με το πρότυπο της κηπούπολης, το οποίο ακολουθείται για τα αντίστοιχα προάστια στην Ευρώπη (κεντρικοί στρογγυλοί μεγάλοι ελεύθεροι χώροι, ακτινωτή διάταξη, προκήπια).
- Κωδικοποιείται και συμπληρώνεται η υφιστάμενη πολεοδομική νομοθεσία, συγκροτώντας έτσι ένα εκσυγχρονισμένο σύνολο, με σημαντικότερο τον γνωστό ως «Νόμο του '23» για τη «Σύνταξη και Εφαρμογή των Σχεδίων Πόλεως των οικισμών του κράτους». Επισημαίνεται ότι ο νόμος αυτός ισχύει ως σήμερα, ότι η κακή πολεοδομική οργάνωση έχει προκύψει κατά παράβαση και όχι κατ'εφαρμογή του και ότι οι πιο νεότερες διατάξεις του δεν εφαρμόστηκαν ποτέ.

Είναι επομένως φανερό ότι και γι' αυτή την περίοδο ισχύει η αντίφαση που κατ' αρχήν χαρακτηρίζει την κρατική πολιτική. Μια πολιτική εκσυγχρονιστική, που δείχνει γνώση της τεχνικής, ενώ συγχρόνως επιζητεί, μέσω της παροχής φθηνής γης για στέγαση αλλά και για εκμετάλλευση, να εκτονώσει τις κρίσιμες κοινωνικά καταστάσεις.

1.1.3 ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΩΣ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΘΗΝΑ

1.1.3.1 ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ «MARSHALL»

Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τη γερμανική κατοχή, γίνεται φανερός ο ρόλος των συμμαχικών δυνάμεων, κυρίως της Αγγλίας, ως νέων κατακτητών και ο στόχος να μεταμορφωθεί η χώρα σε κράτος - προτεκτοράτο· με τη συναίνεση βέβαια και τη βοήθεια της ελληνικής αστικής τάξης.

Έτσι η χώρα μπαίνει σε οικονομική εξάρτηση από το βρετανικό κεφάλαιο, με αποστολές οικονομικής βοήθειας και δανείων, ενώ από το 1945 αρχίζει να εκδηλώνεται έντονο ενδιαφέρον από την πλευρά των ΗΠΑ. Η οικονομική βοήθεια από την Αγγλία διακόπτεται το 1947 και την ίδια χρονιά ξεκινά η χορήγηση βοήθειας, βασικά στρατιωτικής, από τις ΗΠΑ, το γνωστό *Δόγμα Τρούμαν*, η οποία και χρησιμοποιήθηκε, φυσικά, για την αντιμετώπιση των δυνάμεων του Δημοκρατικού Στρατού στον εμφύλιο πόλεμο. Από το 1947 επίσης, οι ΗΠΑ εφαρμόζουν σχέδιο αποστολής βοήθειας προς τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες για την ανοικοδόμησή τους μετά τον πόλεμο, το λεγόμενο «σχέδιο Μάρσαλ», που στην ουσία αποτελούσε την κατοχύρωση της επιρροής των ΗΠΑ στις χώρες αυτές. Τα όσα έργα στα πλαίσια της «ανασυγκρότησης» έγιναν την περίοδο αυτή και συνολικά η οικονομία της

χώρας βασίστηκαν αποκλειστικά στην αμερικανική χρηματοδότηση και επίβλεψη.

Η ευρωαμερικανική συνεργασία στο πλαίσιο του Σχεδίου Μάρσαλ συνέβαλε αποτελεσματικά στην ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας, ενώ παράλληλα εδραίωσε την υπερατλαντική πολιτική και στρατιωτική συνεργασία. Η αντίληψη για τους στόχους και τις επιπτώσεις της Αμερικανικής οικονομικής βοήθειας του Σχεδίου Μάρσαλ πρέπει να ιδωθεί μέσα από την οπτική μίας ευρύτερης προσπάθειας αρωγής και ανοικοδόμησης τόσο της Ελλάδος όσο και της Δυτικής Ευρώπης. Ενώ για τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη το Σχέδιο Μάρσαλ χαρακτηριζόταν ως σταθμός για την βιομηχανική ανάπτυξη και τη δημοσιονομική και οικονομική εξυγίανση, για την Ελλάδα αποτέλεσε συνέχιση προσπαθειών οικονομικής σταθερότητας και την αναχαίτιση της κομμουνιστικής απειλής.

Η φύση των δυσχερειών που αντιμετώπισε η Διοίκηση Οικονομικής Συνεργασίας στην Αθήνα, στην προσπάθεια για την εφαρμογή του Σχεδίου Μάρσαλ, δεν ήταν καινοφανής. Οι πολυμερείς και διμερείς συμφωνίες οικονομικής βοήθειας που συνήψαν οι ελληνικές κυβερνήσεις από την λήξη των εχθροπραξιών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, μέχρι την εφαρμογή του Σχεδίου Μάρσαλ στην Ελλάδα τον Ιούλιο του 1948, είχαν ήδη καταδείξει τα λειτουργικά προβλήματα της δημόσιας διοίκησης αλλά και την ένταση της πολιτικής και κοινωνικής αντιπαράθεσης²⁴.

1.1.3.2 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1950-1970

Από τα μέσα της δεκαετίας του '50, αλλά κυρίως από το 1949 οπότε και σταματά η αμερικανική βοήθεια του σχεδίου Μάρσαλ, γίνεται προσπάθεια να μπουν οι κατευθυντήριες γραμμές της ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας, χωρίς φυσικά να ξεφεύγουν από την επιρροή των αμερικανικών και των άλλων ξένων συμφερόντων. Η εμπλοκή του ξένου κεφαλαίου στην οικονομία είναι έντονη: μεγάλα έργα υποδομής, όπως παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ύδρευση, λατομεία κα δίνονται σε ξένες επιχειρήσεις²⁵.

Η στροφή της λαϊκής αποταμίευσης στην κατοικία υπαγορεύεται από μια σειρά κοινωνικούς λόγους, που δημιουργούν ζήτηση: τεράστια εσωτερική μετανάστευση, αποταμίευση από την εξωτερική μετανάστευση, πολιτικές κρίσεις στους τόπους της ελληνικής διασποράς (Αίγυπτος, Κωνσταντινούπολη, Αφρική κλπ.) άνοδος του βιοτικού επιπέδου, που πάει μαζί με την «ανάγκη» για μια «σύγχρονη» κατοικία- βάση των νέων τρόπων ζωής και καταναλωτικών συνηθειών. Η μεγάλη όμως τάση της λαϊκής αποταμίευσης προς την κατοικία, είναι τελικά συνάρτηση του τύπου της μεταπολεμικής ανάπτυξης και της κρατικής πολιτικής: Υπάρχει δηλ. σε ορισμένα κοινωνικά στρώματα χρηματική διαθεσιμότητα, που το κράτος προσπαθεί να ελέγξει χρησιμοποιώντας ως μέσο τον τομέα της κατοικίας,

²⁴ Κωνσταντίνος Δοχιάδης, «Θυσιές της Ελλάδος Αιτήματα και Επανορθώσεις στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο» (Εκδόσεις Υπουργείου Ανοικοδομήσεως, Αθήνα 1947), Β. Sweet-Escott, Greece, A Political and Economic Survey, 1939 – 1953, Royal Institute of International Affairs, London 1954.

²⁵ Αυτό ακριβώς επιτυγχάνεται με τους νόμους 2687/53 και 3213/54, οι οποίοι με ελαστικούς όρους, (φορολογικές απαλλαγές, διασφαλίσεις από αναγκαστικές απαλλοτριώσεις ή κρατικοποιήσεις κα) ενθαρρύνουν τις ξένες ιδιωτικές επενδύσεις στη χώρα. (Π. Καζάκος, *Ανάμεσα σε κράτος και αγορά- Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα, Αθήνα 2001*)

τόσο για λόγους που συνδέονται με την γενικότερη πολιτική του, όσο και ωθούμενο από τα συμφέροντα που σταδιακά συγκροτούνται στον κλάδο αυτό.

Από το 1960 η βαριά βιομηχανία εγκαθίσταται στην περιοχή της Ελευσίνας, ενώ στα τέλη της ίδιας δεκαετίας, με την εγκατάσταση βιομηχανιών και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, η πρωτεύουσα πάει να αποτελεί το μοναδικό βιομηχανικό κέντρο, και υποχωρεί στους τομείς της βαριάς βιομηχανίας, ενώ αναπτύσσεται στην βιομηχανική δραστηριότητα τροφίμων και ειδικών κατασκευών. Παράλληλα αναπτύσσεται στην πρωτεύουσα τριτογενής τομέας παραγωγής (τράπεζες, εμπόριο, τουρισμός).²⁶

Μέχρι τα μέσα της 10ετίας του 1970, η δυναμικότητα της ανάπτυξης της Αθήνας, που στηρίχτηκε και στη μεγάλη ανάπτυξη της οικοδομής, προσελκύει μεγάλο ποσοστό πόρων που συνολικά διοχετεύονται στην κατοικία, πράγμα που αυξάνει και τη δυναμικότητα της. Συνολικά η διαδικασία αυτή αποτελεί σημαντική συνιστώσα στην ανάδειξη της Αθήνας ως κυρίαρχου πόλου ανάπτυξης της χώρας.

1.1.3.3 ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΘΗΝΑ

Μέχρι τα μέσα της 10ετίας του 1970, η δυναμικότητα της ανάπτυξης της Αθήνας, που στηρίχτηκε και στη μεγάλη ανάπτυξη της οικοδομής, προσελκύει μεγάλο ποσοστό πόρων που συνολικά διοχετεύονται στην κατοικία, πράγμα που αυξάνει και τη δυναμικότητα της. Συνολικά η διαδικασία αυτή αποτελεί σημαντική συνιστώσα στην ανάδειξη της Αθήνας ως κυρίαρχου πόλου ανάπτυξης της χώρας. Κύριο βάρος όμως μεταξύ διαφόρων παραγόντων θεωρούμε ότι είχε ο παραγωγικός προσανατολισμός της ελληνικής αστικής τάξης και η σημασία των μικρο- και μεσο-αστικών στρωμάτων στη συνολική κοινωνική δόμηση.

Μέσα σ' αυτή τη διαδικασία έγιναν επιλογές που συνέβαλαν στη βραχυπρόθεσμη άμβλυνση προβλημάτων, μακροπρόθεσμα όμως οδηγούν σε μπλοκαρίσματα που αφορούν τόσο στη λειτουργία της πόλης όσο και οικονομικές και στις κοινωνικές σχέσεις. Έτσι σήμερα είναι πιο έντονα αισθητά τα διάφορα προβλήματα στη λειτουργία της Αθήνας, αλλά και συνειδητοποιημένα προβλήματα που συνδέονται με την οργάνωση της ανάπτυξης.

Η σύγχρονη ανάπτυξη της πόλης χαρακτηρίζεται από την γρήγορη αντικατάσταση του παλαιού ιστού από τις νέες επεκτάσεις. Η έλευση των προσφύγων της Μικράς Ασίας, η γεωγραφική συγκέντρωση της βιομηχανικής και γενικότερης προνομιακής ανάπτυξης καθώς και η εσωτερική μετανάστευση, αποτέλεσαν τους κύριους μοχλούς της γρήγορης αθηναϊκής μεγένθυση. Η τρέχουσα περίοδος αποτελεί μια πολύ σημαντική καμπή για την αστική ανάπτυξη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Αθήνας. Η καμπή αυτή έχει ως βασικές πτυχές της τα έργα υποδομής που εκτελούνται στην περιοχή καθώς και τις νέες μεγάλες επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα. Η περίοδος αυτή μπορεί να παραλληλιστεί σε μεγάλο βαθμό με την περίοδο των δεκαετιών 1960 και 1970, περίοδο κατά την οποία το Λεκανοπέδιο δέχθηκε

²⁶ G. Burgel, «Αθήνα, η ανάπτυξη μιας μεσογειακής Πρωτεύουσας, Αθήνα 1976, εκδ. Εξάντας, σελ. 75-88.

μια σωρεία έργων υποδομής ως μέτρο αντιμετώπισης της έντονης αστικοποίησης, κάτω από την μεταναστευτική εισροή προς την Αθήνα και τις αστικές επεκτάσεις. Ακόμα και σήμερα τα έργα υποδομής είναι αυτά που αποτελούν τον κύριο μοχλό ανάπτυξης της πόλης των Αθηνών²⁷.

1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Το πολεοδομικό συγκρότημα Αθηνών έχει έκταση 3.808 χμ² και καλύπτει το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας. Επιμερίζεται διοικητικώς σε τέσσερις Νομαρχίες (Αττικής, Αν. Αττικής, Δυτ. Αττικής και Πειραιώς) και συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της χώρας. Ειδικότερα, ο πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής ανέρχεται σε 3.165.823 κατοίκους, από τους οποίους οι 1.142.056 δηλ. ποσοστό 30,3% είναι ετεροδημότες²⁸, και καλύπτει το 34,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, ο οποίος ανέρχεται σε 10.964.020 κατοίκους. Στον πίνακα 1^ο, καταγράφονται οι πληθυσμιακές διακυμάνσεις της μητρόπολης από το 1853 έως το 2001, ενώ στον πίνακα 1^β βλέπουμε την κατανομή Ελλήνων και αλλοδαπών υπήκων στο χώρο της πρωτεύουσας τα έτη 1991 και 2001.

Χρονολογία	Πληθυσμός	Έκταση	Πυκνότητα Πληθυσμού	Προσθετός Πληθυσμός	Νέα Αύξηση Πληθυσμού	Συνολική Αύξηση
1853	30.600 κάτοικοι	412 χμ ²	74 κάτοικοι/χμ ²	+30.600 κάτοικοι	-	-
1879	65.500 κάτοικοι	412 χμ ²	159 κάτοικοι/χμ ²	+34.900 κάτοικοι	+114%	114%
1896	123.000 κάτοικοι	412 χμ ²	298 κάτοικοι/χμ ²	+57.500 κάτοικοι	+87,8%	201,7%
1925	443.000 κάτοικοι	412 χμ ²	1.075 κάτοικοι/χμ ²	+320.000 κάτοικοι	+260,1%	462%
1940	1.117.792 κάτοικοι	412 χμ ²	2.713 κάτοικοι/χμ ²	+674.792 κάτοικοι	+152,32%	614,32%
1951	1.376.202 κάτοικοι	412 χμ ²	3.340 κάτοικοι/χμ ²	+258.410 κάτοικοι	+23,12%	637,43%
1961	1.848.179 κάτοικοι	412 χμ ²	4.369 κάτοικοι/χμ ²	+471.977 κάτοικοι	+34,29%	671,72%
1971	2.542.349 κάτοικοι	412 χμ ²	6.170 κάτοικοι/χμ ²	+694.170 κάτοικοι	+27,30%	699,02%
1981	3.038.245 κάτοικοι	412 χμ ²	6.189 κάτοικοι/χμ ²	+495.996 κάτοικοι	+19,5%	719,525%
1991	3.072.992 κάτοικοι	412 χμ ²	7.458 κάτοικοι/χμ ²	+34.747 κάτοικοι	+1,14%	719,66%
2001	3.165.823 κάτοικοι	412 χμ ²	7.599 κάτοικοι/χμ ²	+92.831 κάτοικοι	+3,02%	722,68%

Πίνακας 1^ο. (πηγή: ΕΣΥΕ)

²⁷ Θ. Μαλούτας, «Αθήνα: Κοινωνικές δομές, πρακτικές και αντιλήψεις», Νέες παράμετροι και τάσεις μεταβολής 1980-2000: Ερευνητικό πρόγραμμα "Κοινωνικές προϋποθέσεις για την αιεφόρο ανάπτυξη της Αθήνας - Αττικής", 1η έκδ. - Αθήνα : Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2006.

²⁸ Απογραφή ΕΣΥΕ του έτους 2001.

Έρευνα	Δημογραφικά Στοιχεία
Περιγραφή Έρευνας	Ημερομηνία Έναρξης: 10/17/2009
Μεταβλητές	Διεύθυνση Διεύθυνση
Μεταβλητές ελέγχου	Έτος άπογραφής > Περιγραφή Τύπος μόνιμης διαμονής > Κοινωνία Προσφορά Υψηλότερη (Ελληνική - Ψήη) > Κοινωνία Προσφορά
Φίλτρο	Τύπος μόνιμης διαμονής > Περιγραφή α (ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ)

	1,Ελληνική-Ελληνική και άλλη		2,Ξένη		3,Αδευκρότητα	
	Έτος Απογραφής					
	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Τόπος μόνιμης διαμονής						
A1,ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	2599787	2530182	64836	274882	442	198
A2,ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	269857	343950	7269	42103	81	14
A3,ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	120426	137585	1919	12206	20	3
A4,ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	523425	512838	8693	40782	62	30

Πίνακας 1⁹. (πηγή: διαδικτυακές έρευνες ΕΣΥΕ)

Από τους 3.165.823 κατοίκους του μητροπολιτικού συγκροτήματος Αθηνών, οι 745.514 κατοικούν εντός των ορίων του δήμου Αθηναίων.Χαρακτηριστικό είναι ότι εντός του κέντρου της πόλης διαμένει το 26,5% του αριθμού μεταναστών που κατοικεί στον ελλαδικό χώρο, δεδομένο το οποίο μετατρέπει την Αθήνα σε μια ίσως από τις πολυπολιτισμικότερες πρωτεύουσες της Ευρώπης²⁹.

²⁹ Έρευνα της eurostat που διεξήχθη το 2006, και δημοσιεύτηκε το Σεπτέμβριο του 2009 για 325 πόλεις των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε. πηγή: www.athenssos.blogspot.com.

1.3ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Πρόκειται για την περιοχή που περικλείεται μεταξύ των οδών *Μητροπόλεως*, *Αθηνάς* και *Σταδίου*. Είναι οι πιο πολυσύχναστοι και πολύβουοι δρόμοι της πόλης. Στο λεγόμενο εμπορικό τρίγωνο της Αθήνας λειτουργούν περισσότερα από 2.500 καταστήματα με όλα τα είδη των προϊόντων. Πολλοί από τους δρόμους αυτούς έχουν πεζοδρομηθεί και σχηματίζουν μεταξύ τους μια σχετικά ήσυχη περιοχή (αφού δεν κυκλοφορούν αυτοκίνητα). Οι δρόμοι που οριοθετούν την περιοχή αυτή, είναι συνδεδεμένοι με σημαντικές πτυχές της νεότερης ιστορίας της Αθήνας. Περπατώντας κανείς κατά μήκος τους, μπορεί να δει αξιόλογα νεοκλασικά κτίρια του περασμένου αιώνα που σήμερα στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες, ιδιωτικές επιχειρήσεις και ατμοσφαιρικά καφέ – μπαρ ή εστιατόρια. Όπως, η οδός *Μητροπόλεως* η οποία ενώνει την πλατεία *Συντάγματος* με την *πλατεία Μοναστηρακίου*(εικ.1). Η πρώτη είναι η κεντρικότερη πλατεία της Αθήνας, σήμα κατατεθέν και τόπος συνάντησης για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της πόλης. Έχει υποστεί πολλές ανακαινίσεις. Η τελευταία από αυτές έγινε ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Στην πλατεία βρίσκεται και η κεντρική είσοδος του ΜΕΤΡΟ. Διασχίζοντας την οδό *Μητροπόλεως* πάνω στην ομώνυμη πλατεία δεσπόζει ο *Μητροπολιτικός ναός της Αθήνας*(εικ.2). Πρόκειται για μια επιβλητική εκκλησία που κτίστηκε μεταξύ του 1842 και του 1862 ως ο καθεδρικός ναός της Αθήνας. Είναι μια τρίκλιτη βασιλική με τρούλο που συνδυάζει νεοβυζαντινά και νεοκλασικά στοιχεία. Παράλληλη της *Μητροπόλεως* είναι η οδός *Ερμού*. Φέρει το όνομα του Ολύμπιου θεού Ερμή, ο οποίος προστάτευε το εμπόριο. Και είναι το ιδανικότερο όνομα για το συγκεκριμένο δρόμο καθώς είναι ο πιο εμπορικός της πόλης. Και όχι μόνο. Ο *Πεζόδρομος της Ερμού*(εικ.3) έχει αποκτήσει διεθνή φήμη. Εκτός από τους κατοίκους της πρωτεύουσας και οι τουρίστες, μετά την επίσκεψή τους στην *Ακρόπολη*(εικ.4) σπεύδουν να περπατήσουν στον πιο διάσημο δρόμο της πόλης. Στα δεξιά κι αριστερά του δρόμου λειτουργούν επώνυμα εμπορικά καταστήματα, κυρίως ενδυμάτων και υποδημάτων. Στο κέντρο περίπου της *Ερμού* συναντάται η *Εκκλησία της Καπνικαρέας*, που είναι ένα από τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία της Αθήνας. Ιδρύθηκε τον 11ο αιώνα και είναι αφιερωμένος στη Παναγία. Έγινε όμως γνωστός με το όνομα του ιδρυτή του, του Καπνικάρη. Διασχίζοντας όλη την *Ερμού*, φτάνουμε στην πλατεία *Μοναστηρακίου*. Στην ιστορική πλατεία βρίσκεται ο σταθμός του ηλεκτρικού και το *τζαμί Τζισταράκη*, το οποίο κτίστηκε το 1759 από τον Μουσταφά Αγά. Σήμερα, λειτουργεί ως μουσείο Παραδοσιακής Κεραμικής και είναι το μοναδικό επισκέψιμο τζαμί της Αθήνας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η *βιβλιοθήκη του Αδριανού*(εικ.5) και η *βυζαντινή εκκλησία της Παντάνασσας*. Στην ομώνυμη πλατεία βρίσκεται και ο αναπαλαιωμένος νεοκλασικός σταθμός του μετρό, ο οποίος είναι κι ένας από τους παλαιότερους του δικτύου. Οι γύρω από την πλατεία δρόμοι παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη εμπορική κίνηση. Το *Μοναστηράκι* είναι μια από τις γραφικότερες περιοχές της Παλιάς Αθήνας. Πρόκειται για μια ιστορική συνοικία με χαρακτηριστικό της τους στενούς δρόμους και τα μικρά κτίρια που παραπέμπουν στην οθωμανική – κυρίως – διάθρωση της πόλης. Έχει συνδέσει το όνομά του με το παραδοσιακό παζάρι, το γνωστό γιουσουρούμ, που για πολλά χρόνια γινόταν κάθε Κυριακή στην *πλατεία Αβησσυνίας*. Στο *Μοναστηράκι* λειτουργούν οι περισσότερες αντικερ

της Αθήνας, παλαιοπωλεία και πλήθος καταστημάτων με τόσο συγκεχυμένα εμπορεύματα που δυσκολεύεται κανείς να προσδιορίσει την κατηγορία που ανήκουν. Δίπλα από το Μοναστηράκι, στη βόρεια πλευρά της Ερμού εκτείνεται άλλη μια ιστορική συνοικία. Το Ψυρρή. Μια γειτονιά που γνώρισε ακμές και παρακμές και τώρα πια θεωρείται μια ανερχόμενη κοσμοπολίτικη περιοχή.

Εικ.1. Πλατεία Μοναστηρακιού.

Εικ. 2. Μητρόπολη Αθηνών.

Εικ. 4. Ακρόπολη Αθηνών.

Εικ. 3. Πεζόδρομος Ερμού.

Εικ. 5. Βιβλιοθήκη Ανδριανού.

1.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η Αθήνα είναι ένα από τα πιο κοσμοπολίτικα κέντρα, αν όχι το πιο κοσμοπολίτικο της Ελλάδας, με τεράστια ποικιλία κοινωνικών ενδιαφερόντων, πληθώρα διαφορετικών παραδόσεων ανάμεσα στους κατοίκους της, και αναρίθμητα μέσα διαδόσής τους. Στην πόλη βρίσκονται πολλοί αρχαιολογικοί χώροι και σύγχρονα μουσεία όπου μπορεί είτε ο πολίτης είτε ο επισκέπτης να θαυμάσει το άλλοτε ελληνικό μεγαλείο. Πολιτιστικοί φορείς μεταφέρουν την ελληνική κουλτούρα μέσω εκδηλώσεων και φεστιβάλ για την ελληνική παράδοση και τα ελληνικά ήθη, παλεύοντας ενάντια στην αστική αποξένωση η οποία βάλλει τα τελευταία χρόνια την ελληνική μητρόπολη. Το αντικείμενό τους όμως σε ό,τι αφορά τα αθηναϊκά δεδομένα είναι εξαιρετικά δύσκολο.

Η ελληνική πρωτεύουσα εδώ και αρκετά χρόνια είναι αντιμέτωπη με το φαινόμενο της αστικοποίησης³⁰. Το φαινόμενο της αποξένωσης, καθώς και ο μεγάλος βαθμός αστικοποίησης ενισχύει τις τάσεις απομονωτισμού των κατοίκων, η γειτονιά δεν λειτουργεί όπως παλιά και γενικά η ανωνυμία τείνει να προσδιορίσει τις κοινωνικές σχέσεις, οι ρυθμοί είναι ασφυκτικοί, και ο χώρος του λεκανοπεδίου εξαιρετικά περιορισμένος. Οι πολιτιστικοί φορείς και τα κοινωνικά υποσύνολα που δημιουργούνται είτε με βάση τον τόπο καταγωγής, είτε με βάση τα κοινά ενδιαφέροντα, είτε με βάση ακόμη και τις κοινωνικές ανισότητες και το ρατσισμό, δίνουν την μάχη ενάντια στην απομόνωση του κάθε Αθηναίου πολίτη σε μια πρωτεύουσα η οποία κατοικείται από σχεδόν τέσσερα εκατομμύρια ανθρώπους σε ακτίνα που ξεκινά ένα μέτρο μακριά του, και ολοκληρώνεται μερικές δεκάδες χιλιόμετρα παρακάτω.

1.5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η Ελληνική πρωτεύουσα αποτελεί ουσιαστικά το οικονομικό κέντρο της χώρας. Βασικός οικονομικός του πόρος το εμπόριο, με χιλιάδες διαφόρων ειδών καταστήματα σε όλη του την έκταση. Ο τουρισμός καταλαμβάνει μια επίσης υψηλή θέση στον βιοπορισμό πολλών Αθηναίων, αφού οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μουσεία, τα κοσμοπολίτικα θέρετρα στα προάστια, και όλοι οι υπόλοιποι επισκέψιμοι χώροι που τιμώνται από τους τουρίστες έγινε αφορμή για την κατασκευή πολλών ξενοδοχείων, εστιατορίων, και πρακτορείων με βάση τα τουριστικά επαγγέλματα. Ειδικά από την δεκαετία του 70 και μετά, μεταφορές-επικοινωνίες-ξενοδοχεία, αποτελούν τα τρία υλικά στηρίγματά της Αθηναϊκής ακτινοβολίας, όπως υποστηρίζει ο Burgel.³¹ Μεγάλη μερίδα δημοσίων υπαλλήλων βρίσκεται και εργάζεται στην Αθήνα, λόγω της συσσώρευσης πολλών διοικητικών κέντρων στην πρωτεύουσα. Αξιόλογη τέλος είναι και η βιομηχανική δραστηριότητα της πόλης, αφού εντός των τειχών της εδρεύουν βιομηχανικές μονάδες παραγωγής και τυποποίησης

³⁰ Αστικοποίηση είναι η τάση συγκέντρωσης του πληθυσμού μιας χώρας στα αστικά κέντρα. Υπολογίζεται σε αναλογία επί τοις εκατό επί του συνολικού πληθυσμού. Πηγή: Χαράλαμπος Μπαλτάς, «Λεξικό ανεπτυγμένων εννοιών», Παπαδήμας 1994, σελ.: 86-87.

³¹ G. Burgel, «Αθήνα, η ανάπτυξη μιας μεσογειακής Πρωτεύουσας», Αθήνα 1976, εκδ. Εξάντας, σελ. 86

τροφίμων, βιομηχανίες παραγωγής μηχανημάτων, αναρίθμητες βιοτεχνίες ειδών ένδυσης, κατασκευαστικές εταιρίες, και πολλές άλλες επιχειρήσεις που απασχολούν μεγάλη μερίδα του πληθυσμού της πόλης.

1.6 ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Στην περιοχή της Αθήνας εντοπίζεται ο μεγαλύτερος αριθμός εκδοτικών επιχειρήσεων, όπου είτε σχετίζονται με έκδοση εφημερίδων, είτε με έκδοση ενημερωτικών περιοδικών, είτε βιβλίων όλων των θεματολογιών. Τα πρωινά φύλλα εφημερίδων διατίθενται στους πολίτες από τις πρώτες πρωινές ώρες σε συγκεκριμένα σημεία της Αθήνας, και με το πρώτο φως διανέμονται και στα συνοικιακά περίπτερα. Καταστήματα λιανικής όλων των εκδοτικών οίκων βρίσκονται στο κέντρο της Αθήνας, τα περισσότερα πλησίον του πανεπιστημίου, στα οποία μπορεί να αναζητηθεί οποιοσδήποτε ελληνικός τίτλος, καθώς και η πλειονότητα των ξένων βιβλίων.

1.6.1 ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Οι εφημερίδες που διαβάζει ο Αθηναίος δημότης διαχωρίζονται πρώτον ως προς την ημέρα και ώρα διάθεσής τους, και δεύτερον ως προς τη θεματολογία τους.

Η πρώτη διάκριση τις χωρίζει σε:

- Ημερήσιες πρωινές
- Ημερήσιες απογευματινές
- Εβδομαδιαίες (πληθώρα των οποίων εκδίδονται κάθε Κυριακή και ονομάζονται και «κυριακάτικες»)

Η δεύτερη διάκριση τις χωρίζει σε:

- Πολιτικές
- Αθλητικές
- Οικονομικές
- Αγγελιών
- Άλλες εκδόσεις

Ακολουθεί κατάλογος με τις Αθηναϊκές εφημερίδες σε τίτλους:

- Πολιτικές:
 - Ελευθεροτυπία (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Τα Νέα (συν έκδοση σαββάτου η οποία διατίθεται την Κυριακή)
 - Το Βήμα (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Απογευματινή (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Ελεύθερος Τύπος (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Έθνος (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Αδέσμευτος Τύπος (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Espresso

- Η Καθημερινή (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Χώρα
 - Traffic News
 - Νίκη (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Λόγος
 - Ριζοσπάστης (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Απόφαση
 - Press Time (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Άνω Κάτω
 - Μετρόραμα (δωρεάν)
 - City Press (δωρεάν)
 - Αυγή
 - Ελεύθερη Ώρα (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Ελεύθερος (συν η κυριακάτικη ξεχωριστή έκδοση)
 - Βραδυνή
 - Εστία
 - Πρώτο Θέμα (κυριακάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Το Παρόν (κυριακάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Αυριανή (κυριακάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Η Αυγή (κυριακάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Δημοκρατικός Λόγος (κυριακάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Αλφα Ένα (σαββατιάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Επενδυτής (σαββατιάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Εποχή (κυριακάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Πρίν (κυριακάτικη εβδομαδιαία έκδοση)
 - Στο Καρφί (έκδοση σαββατοκύριακου που διατίθεται την Κυριακή)
- Αθλητικές:
- Φίλαθλος
 - Sportime
 - Sportday
 - Goal news
 - Φως των Σπορ
 - Αθλητική Ηχώ
 - Πρωταθλητής
 - Ώρα για Σπορ
 - Derby
 - Άποψη
 - 1-2-Χ
 - Book Στοιχείμα
 - Χρυσή Στήλη
- Οικονομικές:
- Ναυτεμπορική
 - Εξπρές
 - Ημερησία
 - Κέρδος
 - Money

- Χρηματιστήριο
- Μέτοχος
- Σύμβουλος
- Δείκτης
- Αξία
- Ισοτιμία
- Οικονομία
- Άλλες εκδόσεις:
 - Νέες Αγγελίες (αγγελιών)
 - Χρυσή Ευκαιρία (αγγελιών)
 - Ακίνητα (αγγελιών)
 - Αγγελιοχώρος (αγγελιών)
 - Super ευκαιρίες (αγγελιών)
 - Αιγαίο Αγγελίες (αγγελιών)
 - Το Ποντίκι (σατιρική)
 - New Europe
 - Στόχος
 - Εφημερίς Δημοπρασιών και Πλειστηριασμών
 - Δημοτικό Μέλλον
 - Ευρωεπενδυτική
 - Ορθοδοξία (θρησκευτική)
 - Βουλή

1.6.2 ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Τεράστιος όγκος περιοδικών εκδίδεται στην πόλη της Αθήνας και διανέμεται πανελλαδικώς. Το περιεχόμενό του ποικίλλει και καλύπτει όλα σχεδόν τα ενδιαφέροντα κάθε αναγνώστη. Οι κατηγορίες των περιοδικών διακρίνονται παρακάτω:

- Ποικίλης Ύλης
- Ανδρικά
- Γυναικεία
- Αυτοκινήτου – Μοτοσυκλέτας
- Ταξιδιωτικά
- Γνώσεων
- Γνώμης
- Τεχνολογίας
- Οικονομικά
- Ψυχαγωγίας
- Αμυντικά
- Μουσικά
- Τηλεοπτικά
- Εβδομαδιαία
- Σπίτι και Ζωή
- Γονείς και παιδιά
- Αθλητικά
- Κινητής τηλεφωνίας

- Θάλασσα
- Κυνήγι
- Πολεμικές τέχνες
- Κόμιξ
- Σταυρόλεξα
- Πορνογραφικά
- Άλλης θεματολογίας³²

1.6.3 ΒΙΒΛΙΑ

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μεταξύ των ιδιωτικών εκδοτικών οίκων που εδρεύουν στην Αθήνα, είναι και ο δημοτικός εκδοτικός οίκος του δήμου Αθηναίων, ο οποίος έχει τυπώσει και διαθέσει σε προσιτό κόστος σειρά ιστορικών και ενημερωτικών βιβλίων. Τα βιβλία διανέμονται διαμέσου του πνευματικού κέντρου του δήμου, καθώς και της πινακοθήκης³³. Η συλλογή αποτελείται από πάνω από 35 βιβλία-τίτλους, και σημειώνουν λαμβάνουν αρκετό ενδιαφέρον από τους πολίτες.

1.7 ΣΧΟΛΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.7.1 Σχολεία

Εντός των ορίων του Δήμου Αθηναίων λειτουργούν συνολικά 470 σχολεία, τα οποία αφορούν αποκλειστικά το δήμο Αθηναίων. Από αυτά, τα 146 είναι νηπιαγωγεία, τα 173 δημοτικά σχολεία, τα 76 γυμνάσια, καθώς και 75 Λύκεια.

Τα 76 γυμνάσια χωρίζονται σε:

- 64 γενικά
- 8 εσπερινά
- 3 πειραματικά
- 1 ειδικό

Τα 75 λύκεια χωρίζονται σε:

- 57 γενικά
- 7 εσπερινά
- 7 επα.λ.
- 2 εσπερινά επα.λ.
- 1 πειραματικό
- 1 εσπερινό³⁴

³² Πηγή: www.mme.gr

³³ Πηγή: <http://www.cityofathens.gr/el/katoikoi/texnes-politismos/ekdoseis>

³⁴ Πηγή: <http://moriade.com.li.com/>

1.7.2 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην ελληνική πρωτεύουσα λειτουργούν 7 ανώτατα ιδρύματα. Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών(εικ. 1), το Μετσόβιο Πολυτεχνείο(εικ. 2), το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, η Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, η Πάντειος Σχολή, το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, το Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας, καθώς και η Σχολή Ευελπίδων.

Εικ.1.Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Εικ. 2 . Το Μετσόβιο Πολυτεχνείο Αθηνών.³⁵

³⁵ Πηγή εικόνων: www.images.google.com

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Εικ. 2. Το έμβλημα του Δήμου Αθηναίων.

Το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας αποτελείται από 48 δήμους και τρεις κοινότητες (εικ. 1), ο μεγαλύτερος των οποίων είναι ο Δήμος Αθηναίων (εικ. 2) με 745.514 κατοίκους³⁶. Όταν αναφερόμαστε στην Αθήνα, αναφερόμαστε συνήθως στην Αθήνα με τα προάστια ή αλλιώς «μείζονα περιοχή της Αθήνας», ορισμένες φορές αναφερόμαστε στον Δήμο Αθηναίων και άλλες στο «κέντρο της Αθήνας». Κάθε δήμος της μείζονος περιοχής της Αθήνας είναι αυτοδιοικούμενος από τον Δήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο.

Η ονομασία "Αθήνα" μπορεί να αναφέρεται:

- στο "Δήμο Αθηναίων" που αποτελεί το κέντρο της πόλης των Αθηνών, γνωστό και ως ζώνη Α, διαιρεμένο σε 7 δημοτικά διαμερίσματα, δηλαδή το ιστορικό κέντρο και τις συνοικίες του δήμου.
- στη "Νομαρχία Αθηνών" που συμπεριλαμβάνει τους Δήμους που υπάγονται στη διοικητική διαίρεση της Αθήνας, δηλαδή το κέντρο και τα προάστια πέριξ τούτου (ζώνες Α, Β, Γ, Δ). (εικ. 3)
- στην πόλη των Αθηνών, γνωστή και ως "Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών" που περιλαμβάνει τους δήμους της Νομαρχίας των Αθηνών και προάστια υπό αυτό το πρίσμα αποτελούν τα άλλοτε περὶχωρα των Αθηνών (Άγιος Στέφανος, Παλλήνη κ.α.).
- στη Μητροπολιτική Πόλη των Αθηνών, διοικητικό κέντρο της Ελλάδος που καταλαμβάνει ολόκληρη την Αττική υπό το πρίσμα ενός οικουμενικού σχεδιασμού, με αξιοποίηση κάθε γωνιάς του Νομού για τις ανάγκες των Αθηνών (αστικές, οικιστικές, βιομηχανικές, αγροτικές και παραθεριστικές ζώνες).

Αρχικά η πόλη των Αθηνών καταλάμβανε τον ομώνυμο Δήμο και πολλές απομακρυσμένες συνοικίες που αργότερα αυτονομήθηκαν και εντάχθηκαν είτε στη Δυτική, είτε στην Ανατολική Αττική. Έπειτα από την ανάπτυξη της μεγαλόπολης, επανεστάχθηκαν στο αθηναϊκό πολεοδομικό συγκρότημα. Δημιουργούνται εναλλακτικά εργασιακά, βιομηχανικά και εμπορικά κέντρα και σταδιακά οι υπηρεσίες του κέντρου διασκορπίζονται παράλληλα με την ανάπτυξη των συγκοινωνιακών μέσων.

Σε κάθε ζώνη φαίνεται να συγκεντρώνονται άτομα με παραπλήσια οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα. Συγκεκριμένα στη ζώνη Α συγκεντρώνεται η αστική τάξη της δεκαετίας του '60 που σηματοδοτεί τη μετάβαση στον τριτογενή τομέα και την πυκνή δόμηση. Η ζώνη αυτή δέχεται εσωτερικούς μετανάστες από το γειτονικό Πειραιά που εκ βιομηχανοποιείται με ένα επιβαρυνμένο αναπτυξιακό μοντέλο. Η αστική τάξη συμπιέζεται αρχικά προς τα ανατολικά στο Λυκαβηττό και τον Υμηττό (Κολωνάκι, Παγκράτι, Αμπελοκήπους, Βύρωνα κ.α.).

Τα μεσαία προς χαμηλά στρώματα συμπιέζονται προς τα βόρεια περὶχωρα των Αθηνών (Κυψέλη, Γαλάτσι, Πατήσια). Αργότερα οι ευκατάστατοι Αθηναίοι εξωθούνται προς τις Ζώνες Β και Γ (π.χ. Νέα Σμύρνη, Χαλάνδρι, Χολαργός, Φάληρο, Ηλιούπολη κ.α.), ενώ εξακολουθούν να μετακινούνται για την εργασία τους στο κέντρο της πόλης. Παράλληλα ο

³⁶ Απογραφή 2001

Πειραιάς πυκνοκατοικείται και μετατοπίζεται πληθυσμός προς τη ζώνη Δ προς αναζήτηση φθηνών οικοπέδων, καθώς οι περιοχές αυτές έχουν δεχθεί το μεγαλύτερο όγκο μεταναστών από τη Μικρά Ασία και δομούνται άναρχα. Οι δήμοι δε που παρεμβάλλονται μεταξύ Αθηνών και Πειραιώς δέχονται και τις μεγαλύτερες οικοδομικές πιέσεις (π.χ. Καλλιθέα, Αιγάλεω, Περιστέρι, Μοσχάτο).

Εικ. 1. Το μητροπολιτικό συγκρότημα Αθηνών.

Εικ. 3. Οι ζώνες της πόλης της Αθήνας.

Στις ανατολικές συνοικίες των Αθηνών συγκεντρώνονται συνήθως τα μεσαία στρώματα, ενώ όσοι μετακινούνται προς τα βορειοανατολικά τοποθετούνται στα μεσαία προς ανώτερα στρώματα. Προς τα βόρεια και πιο απόμακρα προάστια που οικοδομούνται στα πρότυπα των κηπουπόλεων συγκεντρώνονται οι ανώτερες εισοδηματικές τάξεις, ενώ μετά την εγκατάσταση του αεροδρομίου του Ελληνικού στα νότια, συγκεντρώνονται και οι καλά αμειβόμενες τάξεις των αεροσυνοδών και συναφών επαγγελματιών, καλύπτοντας τις μεσαίες προς ανώτερες τάξεις. Οι υψηλές αξίες στα βόρεια προάστια οφείλονται στο πευκόφυτο τοπίο (Κηφισιά, Νέα Ερυθραία, Εκάλη, Δροσιά), μεγάλο μέρος του οποίου διασώζεται, ενώ στα νότια οφείλεται στην παραλιακή ακτή των Αθηνών (Γλυφάδα, Βούλα, Βουλιαγμένη).

Σταδιακά πυκνοδομείται η ζώνη Δ που δέχεται τις μετακινήσεις από το ασφυκτικό κέντρο του Πειραιώς, μετανάστες από την επαρχία και αργότερα οικονομικούς μετανάστες συγκεντρώνοντας τα μεσαία προς χαμηλά στρώματα των Αθηνών. Κηπουπόλεις που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από το κέντρο δέχονται έντονες πιέσεις βαριάς αστικοποίησης, όπως η Ηλιούπολη και ο Χολαργός και αλλοιώνεται το αρχικό τους ύψος σε κάποιο βαθμό, ενώ άλλες περιοχές ανθίστανται λόγω του υψηλού εισοδηματικού επιπέδου των κατοίκων τους, όπως το Ψυχικό και η Φιλοθέη. Τα μέλη από τα μεσαία προς χαμηλά εισοδηματικά στρέμματα στρέφονται προς τη βορειοδυτική οικιστική τάση (Νέα Ιωνία, Πατήσια, Νέα Φιλαδέλφεια, Αχαρνές).³⁷

³⁷ Θ. Βλαστός, "Αθήνα. Προς το 2004 και Μετά. Προτάσεις για το Σχεδιασμό του Χώρου», περιοδικό "Πυρφόρος", τεύχος 1, 1998, σελ. 3-9.

2.2 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ο Δήμος Αθηναίων χωρίζεται σήμερα διοικητικά σε επτά διαμερίσματα τα οποία αριθμούνται σε 1ο, 2ο, 3ο, 4ο, 5ο, 6ο και 7ο. (εικ. 1)³⁸

- Το 1ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει το κέντρο των Αθηνών με το λεγόμενο εμπορικό τρίγωνο (Στάδιο-Ομόνοια-Πλάκα).
- Το 2ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις ΝΑ. συνοικίες από Νέο Κόσμο μέχρι Στάδιο.
- Το 3ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις ΝΔ. συνοικίες (Αστεροσκοπείου, Πετραλώνων, Μεταξουργείου και Θησείου).
- Το 4ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις Δ. συνοικίες (Κολωνού, Ακαδημίας Πλάτωνος, Σεπόλια μέχρι Πατήσια).
- Το 5ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις ΒΔ. συνοικίες μέχρι Προμπονά.
- Το 6ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις βόρειες κεντρικές συνοικίες (Πατήσια Κυψέλη) και τέλος
- Το 7ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις ΒΑ. συνοικίες (Αμπελόκηποι, Ερυθρός, Πολύγωνο κ.λπ.).

Σ' όλα τα παραπάνω διαμερίσματα υφίστανται επιμέρους δημοτικές υπηρεσίες.

2.3 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Στο κεφάλαιο 1.3 έγινε η παρουσίαση του εμπορικού κέντρου του δήμου Αθηναίων, όπου ασκείται το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινής δραστηριότητας των ντόπιων αλλά και των επισκεπτών. Στο παρόν παρουσιάζεται το ιστορικό κέντρο της Αθήνας, το κέντρο δηλαδή της πόλης από την έναρξη της κατοίκησης της, μέχρι και μετά την Ελληνική επανάσταση του 1821. Το λεγόμενο ιστορικό τρίγωνο (εικ. 1), που περιλαμβάνει τις παλιές γειτονιές της Πλάκας, του Θησείου και του Ψυρρή, την υπαίθρια αγορά στο Μοναστηράκι³⁹ και τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους, είναι η κάποτε έκταση ολόκληρης της πόλης. Το μεγαλύτερο τμήμα του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας μαρτυρά την ηλικία του, μιας και τα κτίσματα που περιλαμβάνει έχουν προσδώσει στην περιοχή τον χαρακτήρα που διατηρεί μέχρι σήμερα.

Εικ. 1. Το ιστορικό κέντρο της Αθήνας, ή αλλιώς ιστορικό τρίγωνο.

³⁸ www.cityofathens.gr

³⁹ Το Μοναστηράκι ονομαζόταν μέχρι πρόσφατα και "Γιουσουρούμ", από τον Νώε Γιουσουρούμ, έναν Εβραίο έμπορο που είχε το κατάστημά του εκεί.

2.3.1 Η Πλάκα

Η Πλάκα (εικ.2) χρωστάει το όνομά της στους Αρβανίτες που εγκαταστάθηκαν εκεί τον 17ο αιώνα και βάφτισαν αυτή την περιοχή *πλ(ι)άκα*, δηλαδή "παλιά", μια και τότε ήταν αρκετά ακατοίκητη. Έκτοτε, παρόλο που λίγα κτίσματα έχουν διατηρηθεί στην αρχική τους μορφή, κατοικείται συνεχώς, γεγονός που την κάνει την παλαιότερη περιοχή της Αθήνας. Βρίσκεται κάτω από τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης, στην βόρεια κλιτύ του και ουσιαστικά περικλείεται από τις οδούς Μητροπόλεως, Αιόλου και την Λεωφ. Αμαλίας από τα ανατολικά. Είναι με διαφορά η γραφικότερη περιοχή της Αθήνας.

Η Πλάκα είναι γεμάτη νεοκλασικά κτίρια - συντηρημένα ή όχι - και δεν λείπουν τα δείγματα σπιτιών από προηγούμενους αιώνες (εικ.3) που δίνουν αυτήν την αίσθηση του χωριού μέσα στην ίδια την πρωτεύουσα. Αν μάλιστα κυκλοφορήσει κανείς στην περιοχή ακριβώς κάτω από τον Ιερό Βράχο, η εντύπωση που έχει ότι είναι σε αιγαιοπελαγίτικο νησί δεν είναι εξολοκλήρου λανθασμένη. Τα Αναφιώτικα, γεμάτα από λευκά σπίτια και στενά σοκάκια, οφείλουν το όνομά τους στους χτίστες από την Ανάφη που ήρθαν το 1841 για να βοηθήσουν στην ανοικοδόμηση της Αθήνας⁴⁰.

Στους πιο τουριστικούς δρόμους της Πλάκας, η πολυχρωμία του κόσμου, των προς πώληση αγαθών και των παρεχόμενων υπηρεσιών φτάνει στο μέγιστο: στην Αδριανού, την Πανδρόσου, την Κυδαθηναίων ή σε όποιο άλλο στενό.⁴¹

Εικ.2. Η Πλάκα

Εικ.3. Γραφική γωνιά της Πλάκας

2.3.2 Το Μοναστηράκι

Η περιοχή ονομάστηκε έτσι από το μοναστήρι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου που βρισκόταν άλλοτε εκεί. Είναι μια στενή περιοχή ανάμεσα στις οδούς Ερμού και Αδριανού και τους σταθμούς του Μετρό "Μοναστηράκι", στην πλατεία Μοναστηρακίου, και "Θησείο", στην συμβολή της Αποστόλου Παύλου με την Ερμού.

Το Μοναστηράκι (εικ.5) είναι η χαρά του συλλέκτη. Μέσα σε έναν δρόμο, στην Ηφαίστου, είναι συγκεντρωμένα δεκάδες μικρά

⁴⁰ www.athens24.com

⁴¹ www.jesuslovesyou.gr

καταστήματα, που μπορούν να πουλήσουν έπιπλα, συσκευές, ρούχα και παπούτσια, έως χάντρες, μεταχειρισμένους δίσκους και μικροαντικείμενα διακόσμησης. Ειδικά στο παζάρι της Πλατείας Αβησσυνίας, τα παλαιοπωλεία βρύθουν από αντικείμενα που κάποτε κοσμούσαν πλούσια αρχοντικά αλλά και λαϊκά φτωχόσπιτα.

Εικ.4. Το Μοναστηράκι, ύψος οδού Ερμού

2.3.3 Περιοχή Ψυρρή

Η συνοικία βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας και είναι μια εκ των παλαιότερων. Του Ψυρρή περικλείεται μεταξύ των οδών Ευριπίδου, Γερανίου, Σοφοκλέους, Αθήνας, Ερμού, Πειραιώς & Αγίων Ασωμάτων. Πρώτη φορά το Ψυρρή αναφέρεται στο βιβλίο του Γάλλου ιατρού Σπον με τίτλο «Ταξίδι σε Ιταλία, Δαλματία, Ελλάδα και Ανατολή» το 1678, στο οποίο παρουσιάζεται ως ένα από τα οκτώ πλατώματα⁴² της Αθήνας. Η ετυμολογία της ονομασίας της συνοικίας δεν έχει απόλυτα εξακριβωθεί. Πιθανότατα η λέξη Ψυρρή(ς) σημαίνει Ψαριανός και προέρχεται από τις παλαιότερες ονομασίες της νήσου των Ψαρών⁴³.

Απο το 1870 του Ψυρρή είχε μετατραπεί σε μια από τις πιο επικίνδυνες περιοχές της Αθήνας. Αιτία ήταν οι περίφημοι «κουτσαβάκηδες»⁴⁴, δηλαδή οι διάφοροι μάγκες που ζούσαν μέσα στην παρανομία. Οι κουτσαβάκηδες λήστευαν και πολλές φορές δολοφονούσαν εμπόρους με αποτέλεσμα να δημιουργούν μεγάλο φόβο στους περαστικούς. Η δράση των κουτσαβάκηδων τελείωσε απότομα τον Δεκέμβριο το 1893, όταν και ο τότε αστυνομικός διευθυντής Αθηνών-Πειραιώς Δημήτριος Μπαϊρακτάρης αποφάσισε να καθαρίσει την περιοχή από τα κακοποιά στοιχεία. Μέσα σε ένα μήνα κατάφερε να συλλάβει τους μάγκες της περιοχής και να ανακουφίσει την περιοχή μια για πάντα⁴⁵.

Η αναγέννηση του Ψυρρή άρχισε αργά και σταθερά πριν από 20 περίπου χρόνια, όταν ανακηρύχθηκε διατηρητέα ιστορική γειτονιά. Τότε, οι

⁴² Ως πλάτωμα εδώ εννοείται η συνοικία.

⁴³ Κωνσταντίνος Μπίρης, «Αι τοπωνυμίες της πόλεως και των περιχώρων των Αθηνών», Αθήνα 1971, σελ. 123.

⁴⁴ Το όνομα «κουτσαβάκης» έχει προέλθει από τον Δημήτριο Κουτσαβάκη, δεκανέα του ιππικού επί Όθωνα και διάσημο καβγατζή. Πηγή: Γιάννης Καιροφύλας, «Η ιστορία της συνοικίας του Ψυρρή», Φιλιππούτης, Αθήνα 2000.

⁴⁵ Επαμεινώνδας Στασινόπουλος, Η Αθήνα του περασμένου αιώνα, Αθήνα 1963, σελ 87-102.

λίγοι πιστοί κάτοικοί του δεν μπορούσαν να φανταστούν ότι σε στα επόμενα χρόνια η "παρεξηγημένη" γειτονιά τους θα εξελίσσονταν στο πιο αγαπημένο στέκι τα νεολαίας. Αρχικά η αναπαλαίωση μερικών ετοιμόρροπων κτιρίων του μεσοπολέμου αντιμετωπίστηκε με μεγάλη ανακούφιση και χαρά τόσο για το αισθητικό αποτέλεσμα, όσο και για την αποφυγή κτισίματος πολυώροφων πολυκατοικιών πλάι στα παλιά διώροφα κτίρια⁴⁶.

Εικ. 5. Η πλατεία Ηρώων στου Ψυρρή

2.4 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η Αθήνα απλώνεται στην κεντρική πεδιάδα της Αττικής, το επονομαζόμενο λεκανοπέδιο, το οποίο περιβάλλεται από το όρος Αιγάλεω στα δυτικά, το όρος της Πάρνηθας στα βόρεια, την Πεντέλη στα βορειοανατολικά και τον Υμηττό στα ανατολικά, ενώ βρέχεται από το Σαρωνικό κόλπο στα νοτιοδυτικά. Επειδή η Αθήνα έχει ουσιαστικά καταλάβει ολόκληρη την πεδιάδα είναι πολύ δύσκολο να επεκταθεί περαιτέρω λόγω των φυσικών συνόρων. Παρά ταύτα, τα προάστιά της διαρκώς επεκτείνονται στα άκρα της πόλης, καθώς σήμερα η Παλλήνη, παράλληλα με το χαρακτήρα της αυτόνομης πόλης της Ανατολικής Αττικής, αποτελεί και το ανατολικό άκρο της πρωτεύουσας, ο Άγιος Στέφανος το βορειοανατολικό, οι Αχαρνές το βόρειο, τα Λιόσια το βορειοδυτικό, το Μοσχάτο το δυτικό και η Βάρκιζα το νότιο. Η πόλη διχοτομείται από τον Κηφισό ποταμό που πηγάζει από τη συμβολή Πεντέλης-Πάρνηθος, ώσπου να χυθεί στο φαληρικό όρμο του Σαρωνικού και τη διαχωρίζει από τον Πειραιά.

Συγκεκριμένα σε ό,τι αφορά το δήμο Αθηναίων, βρίσκεται στο κέντρο του λεκανοπεδίου, σε ένα πλήρως δομημένο κομμάτι με ελάχιστα σημεία δασοκάλυψης, ελάχιστα αλούλια, και καθόλου ρέματα ή αλλης μορής υγρότοπους.

Η γεωμορφολογία στην Αθήνα συχνά δημιουργεί το φαινόμενο της θερμοκρασιακής αναστροφής⁴⁷ το οποίο μερικώς ευθύνεται για τα προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

⁴⁶ Γιάννης Καιροφύλας, «Η ιστορία της συνοικίας του Ψυρρή», Φιλιππούτης, Αθήνα 2000, σελ. 98.

⁴⁷ Θερμοκρασιακή αναστροφή λέγεται το φαινόμενο κατά το οποίο η θερμοκρασία του αέρα αυξάνεται τοπικά με το ύψος, αντί να μειώνεται όπως κανονικά συμβαίνει. Η θερμοκρασιακή αναστροφή παίζει σημαντικό ρόλο στην ευστάθεια ατμοσφαιράς καθώς και στη μεταφορά και διασπορά των ρύπων της ατμόσφαιρας. Πηγή: Λεξικό Ανεπτ. Εννοιων,Τ. Φυτράκη.

2.4.1 Ανοικτοί αστικοί χώροι⁴⁸

Ένας δημόσιος ανοιχτός ή ελεύθερος ή υπαίθριος χώρος είναι τμήμα της πόλης, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο οριοθετημένο, με προορισμό να χρησιμοποιείται από τους ανθρώπους, πεζούς ή με μηχανοκίνητα μέσα συγκοινωνίας. Πλατείες, δρόμοι, πάρκα, διάφορες νησίδες μέσα στον πολεοδομικό ιστό ελεύθερες από κτίσματα, προαυλίες δημόσιων κτηρίων, χώροι αναψυχής, παράκτιοι χώροι είναι διαφορετικές μορφές ανοιχτών χώρων.

Ο πολεοδομικός ιστός της Αθήνας αναπτύχθηκε τους τελευταίους δύο αιώνες στον ίδιο γεωγραφικό χώρο όπου εκτεινόταν ο ιστός του ευρύτερου αρχαίου οικιστικού δικτύου. Στην συγκρότηση της σύγχρονης πόλης, οι σχέσεις με τον χώρο των αρχαίων υπολειμμάτων είναι υπαρκτές. Στις μέρες μας επιχειρείται μάλιστα η ενοποίησή τους μέσω του προγράμματος για την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων, πράγμα που από μόνο του αποδεικνύει την έστω μικρή, αλλά πραγματική, μορφολογική συμμετοχή τους στην συγκρότηση του πολεοδομικού ιστού.⁴⁹

Σε ό,τι αφορά το πράσινο, Η αναλογία 2,55 μ² ή 3,55 μ² ⁵⁰πρασίνου ανά κάτοικο στην Αθήνα αναφέρεται συχνά ως ο χαρακτηριστικός δείκτης που αναδεικνύει το ιδιαίτερα μικρό ποσοστό χώρων πρασίνου της πόλης έναντι άλλων πόλεων του ευρωπαϊκού χώρου που είναι σαφώς υψηλότερα. Αυτή η αναλογία μπορεί να φτάσει το 49,3 μ² ανά κάτοικο, όπως παραδείγματος χάριν για την πόλη του Sheffield. Αναφέρεται ότι το 15 μ² πρασίνου ανά κάτοικο, αντιπροσωπεύει, διεθνώς, την απαραίτητα αναλογία για μια σύγχρονη πόλη⁵¹.

Οι ελεύθεροι χώροι πρασίνου εντός των ορίων του δήμου Αθηναίων είναι οι εξής:

- Αττικό Άλσος
- Πεδίον του Άρεος
- Λόφος Στρέφη
- Άλσος Παγκρατίου
- Εθνικός κήπος
- Λυκαβηττός

Ενώ διεκδικούνται από το δήμο και το Μητροπολιτικό Πάρκο στο Γουδί, καθώς και το Πάρκο Ναυαρίνου- Χαρ. Τρικούπη- Ζωοδόχου Πηγής στα Εξάρχεια, που μέχρι πρότινος λειτουργούσε ως ιδιωτικός χώρος στάθμευσης.

⁴⁸ Στην ελληνική τρέχουσα ορολογία οι επικρατέστεροι όροι είναι «υπαίθριος» ή «ελεύθερος» κοινόχρηστος χώρος. Στην αγγλόφωνη κυρίως ορολογία αυτοί ονομάζονται «ανοιχτοί». Και στις τρεις έννοιες αναπαρίσταται το χωρικό χαρακτηριστικό της μη στέγασης και της απουσίας κτισμάτων σε αυτούς τους χώρους της πόλης. Παραπέμπουν επιπλέον σε συμβολικές σημασίες: ο «υπαίθριος» παραπέμπει στο φυσικό στοιχείο του καθαρού ουρανού, ο «ελεύθερος», στο δημόσιο αγαθό και ο «ανοιχτός» στην πολεοδομική δομή, δηλαδή ανοιχτός προς τον ουρανό αλλά ανοιχτός και εντός του επικοινωνιακού δικτύου της πόλης. Θεωρώντας έτσι τις τοπολογικές ιδιότητες του χώρου της πόλης.

⁴⁹ Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ SOS», www.minenv.gr

⁵⁰ ΥΠΕΧΩΔΕ, ΑΤΤΙΚΗ SOS: Αστικό Περιαστικό Πράσινο, 1994, www.minenv.gr

⁵¹ www.map21ltd.com/COSTC11/sheffield_policy.htm

2.4.2 Το πρόβλημα των ελεύθερων χώρων στην πόλη

Στην Αθήνα το πρόβλημα της έλλειψης δημόσιων χώρων είναι πολύ οξύτερο και οι ρίζες του προβλήματος δεν είναι τόσο πρόσφατες. Η άναρχη επέκταση της πόλης και η εκ των υστέρων κρατική ρύθμιση ήδη δομημένων περιοχών, η αδυναμία των κρατικών φορέων στην εφαρμογή του σχεδιασμού της πόλης και η γενικευμένη –ιδιωτική και δημόσια – αυθαιρεσία, η μόνιμη έλλειψη δημόσιων δαπανών, η αδιαφορία για κάθε δημόσιο χώρο ήταν και εξακολουθούν να είναι τα βασικά στοιχεία της αθηναϊκής πολεοδομίας. Τα αποτελέσματα αυτής της κατάστασης είναι εξαιρετικά δυσάρεστα για την ποιότητα ζωής στην πόλη. Ο χώρος πρασίνου που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο κυμαίνεται μεταξύ των 2,5 και 3,5 τ.μ., απέχοντας δηλαδή κατά πολύ από τα 15 τ.μ. που ορίζει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ως το ελάχιστο μέγεθος που εξασφαλίζει την καλή υγεία των κατοίκων των πόλεων.

Το πρόβλημα της έλλειψης δημοσίων χώρων εντάθηκε και ως ένα βαθμό έλαβε νέα μορφή κατά την τελευταία δεκαπενταετία και ιδιαίτερα μετά την ανάληψη της διοργάνωσης των ολυμπιακών αγώνων της Αθήνας το έτος 2004. Κατά την περίοδο αυτή επικράτησε η λογική της από πολλούς αποκαλούμενης «φεστιβαλοποίησης»⁵² της αστικής πολιτικής, δηλαδή της υποταγής όλων των πολιτικών και των παρεμβάσεων που αφορούν την πόλη στη διοργάνωση ενός μεγάλου διεθνούς γεγονότος παγκόσμιας προβολής με στόχο την αποκόμιση αναπτυξιακού οφέλους τόσο κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας όσο και μετά το τέλος των αγώνων. Η ανάληψη της διοργάνωσης των ολυμπιακών αγώνων σήμανε μια σημαντική αλλαγή για την πολιτική στην Αθήνα. Η αλλαγή αυτή αν και είχε αρχίσει να διαφαίνεται ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '90 προχώρησε με ταχύτερους ρυθμούς με αφορμή τη διοργάνωση των αγώνων. Τα βασικά χαρακτηριστικά της πολιτικής αυτής συνίστανται στην υιοθέτηση πολλών στοιχείων της αποκαλούμενης «επιχειρηματικής πόλης» (Jessop 1994, Hall και Hubbard 1998). Με άλλα λόγια, έγινε προσπάθεια να εισέλθει η πόλη στο στίβο του διεθνούς ανταγωνισμού μεταξύ πόλεων και περιφερειών για την προσέλκυση επενδύσεων και την αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας (Οικονόμου, Γετίμης 2001). Η τοπική οικονομική ανάπτυξη μετατράπηκε σε απόλυτη προτεραιότητα της ασκούμενης αστικής πολιτικής έναντι όλων των άλλων πολιτικών. Οι αναπτυξιακές επιλογές της πόλης αφορούν κυρίως τους κλάδους της κατασκευαστικής και της τουριστικής βιομηχανίας, ενώ σε δεύτερο επίπεδο ακολουθούν ο τομέας της επικοινωνίας και του εμπορίου. Ανεξάρτητα από την επιτυχία ή αποτυχία των αναπτυξιακών στόχων, η φεστιβαλοποίηση της αστικής πολιτικής σήμανε την κατασκευή ενός σημαντικού αριθμού έργων με κύριο στόχο όχι την εξυπηρέτηση των πολιτών της πόλης, αλλά την επιτυχή διεξαγωγή των αγώνων. Οι πολίτες θα

⁵² Η φεστιβαλοποίηση ως όρος εμφανίζεται στις αρχές της δεκαετίας του '80 και αναφέρεται αφενός στην αύξηση του αριθμού των φεστιβάλ που λαμβάνουν χώρα, αφετέρου στις οργανωμένες προσπάθειες των σύγχρονων πόλεων που αποσκοπούν στην αναβάθμιση του ρόλου τους ως προς τη φιλοξενία και την προώθηση πολιτιστικών γεγονότων όλων των τύπων, και οι οποίες συνδυάζονται με υψηλά επίπεδα επενδύσεων σε υποδομές, ανθρώπους, δεξιότητες και προγράμματα. Η φεστιβαλοποίηση συνδέθηκε με την οικονομική αναδιάρθρωση των πόλεων, τον μεταξύ τους ανταγωνισμό και τις οργανωμένες προσπάθειες για την ανάπτυξη της πόλης ως πλατφόρμας μεγάλης κλίμακας στην οποία παράγεται και καταναλώνεται πολιτιστική εμπειρία. <http://festivalmania.wordpress.com>

μπορούσαν μόνο έμμεσα να επωφεληθούν από τα έργα, τα οποία σε μεγάλο ποσοστό θα εξακολουθούσαν να βρίσκονται σε λειτουργία και μετά τους αγώνες. Κατά την περίοδο αυτή πραγματοποιήθηκαν γιγάντια έργα κατασκευής σταδίων, βοηθητικών εγκαταστάσεων, χώρων διαμονής, δρόμων, δημόσιων συγκοινωνιακών μέσων σταθερής τροχιάς, ενώ απαιτήθηκαν σημαντικά έργα στον τομέα της επικοινωνίας και της ενέργειας. Με βάση το παραπάνω πλαίσιο της «φεστιβαλοποίησης» της αστικής πολιτικής και της «επιχειρηματικής πόλης» εφαρμόστηκε μια σειρά από νέες πολιτικές πρακτικές, κύρια στοιχεία των οποίων είναι η εμπορευματοποίηση, η ιδιωτικοποίηση, οι συμπράξεις ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και η εξασφάλιση καλύτερων προϋποθέσεων για τις ιδιωτικές επενδύσεις. Όλες οι πολιτικές αυτές είχαν αρνητικές επιπτώσεις στους δημόσιους (Μπελαβίλας 2005) και αδόμετους χώρους. Χώροι χαρακτηρισμένοι ως χώροι πρασίνου οικοδομήθηκαν, παραλίες παραχωρήθηκαν στην ιδιωτική εκμετάλλευση, νέες περιοχές εντάχθηκαν με ευνοϊκούς όρους στο σχέδιο πόλης, νέοι «ιδιωτικοί» δρόμοι κατασκευάστηκαν, δασικές περιοχές στην περιφέρεια της πόλης αποχαρκτηρίστηκαν, οικόπεδα σε ευνοϊκές θέσεις παραχωρήθηκαν σε ιδιώτες και βασικές υποδομές της πόλης ιδιωτικοποιήθηκαν. Συνολικότερα η ποιότητα ζωής παρά την κατασκευή νέων δημόσιων συγκοινωνιών δέχθηκε νέες απειλές με την επέκταση ρυπογόνων βιομηχανιών, την κατασκευή έργων υποδομής για την ενέργεια και τις επικοινωνίες και την προβληματική διαχείριση των απορριμμάτων της πόλης.⁵³

2.4.3 Η Χάρτα Πρασίνου της Αθήνας

Η περιβαλλοντική επιβάρυνση (εικ.1) που έχει υποστεί η πόλη της Αθήνας τα τελευταία χρόνια, δημιουργεί επιτακτική ανάγκη λήψης δραστικών μέτρων από πολίτες αλλά και πολιτεία. Πολυέξοδες και διαφημισμένες καμπάνιες για την προστασία του περιβάλλοντος διενεργούνται την τελευταία διετία σε κάθε γωνιά της πόλης με σκοπό την αφύπνιση των πολιτών και την προτροπή να γίνουν μέρος της κίνησης για την οικολογική διάσωση της πόλης των Αθηνών.

Από την πλευρά του ο δήμος,εξέδωσε την «ΧΑΡΤΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ» (βλ. Παράρτημα), θέλοντας να δώσει στον Αθηναίο δημότη τις κατευθυντήριες γραμμές, τους σκοπούς, αλλά και το μέγεθος του προβλήματος. Μέσα από 32 άρθρα⁵⁴, προωθεί την χρήση ψυχρών υλικών αλλά και πηγών ενέργειας για την μείωση της πλεονάζουσας θερμότητας, την αύξηση των χώρων πρασίνου στην πόλη, καθώς και την κατασκευή και κατάλληλη διάταξη χώρων ελεύθερων και κοινόχρηστων, με χρήση σκίασης και πολιτισμού. Παράλληλα οδηγεί τους δημότες στη σωστή χρήση του φυσικού περιβάλλοντος της πόλης και προτρέπει στην ανακύκλωση και την οικολογική συνείδηση όλων, έστω και τώρα.

⁵³ Έκθεση αποτελεσμάτων Ινστιτούτου Αγροτικής και Αστικής Κοινωνιολογίας πάνω στο πρόγραμμα: «Τάσεις κοινωνικού μετασχηματισμού στον αστικό χώρο: κοινωνική αναπαραγωγή, κοινωνικές ανισότητες και κοινωνική συνοχή στην Αθήνα του 21ου αιώνα». Πηγή: /projects/aristeia2_IAAK/2177_diavivastiko_ίτμήιίίís.pdf

⁵⁴ 19 άρθρα στο κύριο μέρος της και άλλα 13 στο διοικητικό της παράρτημα.

2.5 ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - Η ΑΘΗΝΑ ΩΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ

Το ελληνικό σύστημα αστικών κέντρων παραμένει ακόμα και σήμερα έντονα αστικοποιημένο, με την πρωτεύουσα Αθήνα να κρατεί την πρώτη θέση πληθυσμιακά και να ακολουθεί πιο πίσω η Θεσσαλονίκη. Σαν επακόλουθο παρατηρείται η αστική ανάπτυξη πόλεων δορυφόρους όπως της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Επίσης παρατηρείται ταυτόχρονα μια χωρική αναδιάρθρωση των αστικών αυτών πόλεων, με τάσεις περιαστικοποίησης και συγκέντρωσης.

Τον αστικό χώρο την περίοδο αυτή, καθώς και την ανάπτυξή του, χαρακτηρίζουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Οι αστικές επεκτάσεις
- Η άνευ προηγουμένου ανάπτυξη της δεύτερης κατοικίας που ως φαινόμενο σε μακροπρόθεσμη βάση συμβάλλει στη μεταβολή των αγροτικών οικονομιών.
- Η ανατροπή των υφισταμένων σχέσεων μεταξύ οικισμών και περιοχών, μέσω της βελτίωσης της προσπελασιμότητας.
- Οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις που σίγουρα διαμορφώνουν ένα νέο πλαίσιο διαχείρισης των αγροτικών περιοχών.
- Η μείωση της αγροτικής γης.
- Ο εντεινόμενος ρόλος μεγάλων επενδύσεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που αυξάνουν περαιτέρω την ελκτικότητα των διαφόρων αστικών συγκεντρώσεων.⁵⁵

2.5.1 Αναπτυξιακές διαστάσεις της Αθήνας

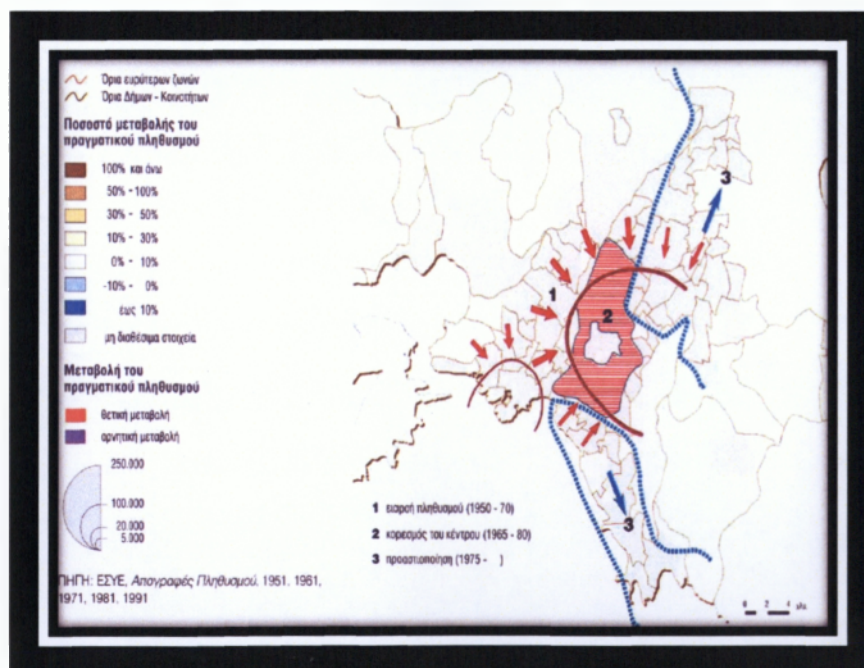
Η Αθήνα βρίσκεται σε μια περιοχή που κατοικείται διαρκώς από την εποχή της πρώτης νεολιθικής εγκατάστασης, δηλαδή περισσότερο από 5.000 χρόνια. Ωστόσο, τα ίχνη της συνέχειας στην αστική ζωή της Αθήνας είναι μάλλον δυσδιάκριτα, λόγω της εξαιρετικά μεγάλης ανάπτυξης της πόλης την πρόσφατη περίοδο, όσον αφορά τόσο τον πληθυσμό όσο και την επιφάνεια που καλύπτει ο αστικός ιστός. Για την πολεοδομική οργάνωση της Αθήνας εκπονήθηκαν κατά καιρούς πλήθος σχεδίων, από τα σχέδια των Κλεάνθη, Schaubert και Von Klenze που παρουσιάστηκαν στο πρώτο μέρος, ως τα σύγχρονα ρυθμιστικά σχέδια. Η πόλη όμως από άποψη πολεοδομικού σχεδιασμού παρέμεινε «ανοχύρωτη πολιτεία», μια έλλειψη η οποία δεν ήτο

Εικ. 1. Η ατμόσφαιρα της σημερινής Αθήνας.

⁵⁵ Οικονόμου Δ. και Πετράκος Γ. «Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων: Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής», Βόλος/ Αθήνα 1999, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας/ Gutenberg, σελ. 124-132.

αρχικά εμφανής, τον καιρό δηλαδή που πρωτοκτίστηκε από πεφωτισμένους Έλληνες και Βαυαρούς αρχιτέκτονες.⁵⁶ Η σύγχρονη ανάπτυξη της πόλης χαρακτηρίζεται από την γρήγορη αντικατάσταση του παλαιού ιστού από τις νέες επεκτάσεις. Η έλευση των προσφύγων της Μικράς Ασίας, η γεωγραφική συγκέντρωση της βιομηχανικής και γενικότερης προνομιακής ανάπτυξης καθώς και η εσωτερική μετανάστευση, αποτέλεσαν τους κύριους μοχλούς της γρήγορης αθηναϊκής μεγένθυσης(εικ.1) . Η τρέχουσα περίοδος αποτελεί μια πολύ σημαντική καμπή για την αστική ανάπτυξη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Αθήνας. Η καμπή αυτή έχει ως βασικές πτυχές της τα έργα υποδομής που εκτελούνται στην περιοχή καθώς και τις νέες μεγάλες επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα. Η περίοδος αυτή μπορεί να παραλληλιστεί σε μεγάλο βαθμό με την περίοδο των δεκαετιών 1960 και 1970, περίοδο κατά την οποία το Λεκανοπέδιο δέχθηκε μια σωρεία έργων υποδομής ως μέτρο αντιμετώπισης της έντονης αστικοποίησης, κάτω από την μεταναστευτική εισροή προς την Αθήνα και τις αστικές επεκτάσεις. Η διαδικασία αυτή της εκβιομηχάνισης, αν και συνέτεινε στην αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος (από 180 δολάρια το 1955 σε 420 δολάρια το 1964), δεν οδήγησε σε συμμετρική αστικοποίηση του ελλαδικού χώρου. Αντίθετα, οι επιλογές της αναπτυξιακής μεταπολεμικής πολιτικής είχαν ως συνέπεια την κατάρρευση του αγροτικού χώρου με αποτέλεσμα την συσσώρευση στα αστικά κέντρα, διαμέσου της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, τη συρρίκνωση του αγροτικού πληθυσμού, και την δημιουργία περιφερειακών ανισοτήτων.⁵⁷ Ακόμα και σήμερα τα έργα υποδομής είναι αυτά που αποτελούν τον κύριο μοχλό ανάπτυξης της πόλης των Αθηνών.

Εικ. 1. Μεταβολές πολεοδομικού συγκροτήματος Αθηνών στο πέρασμα των τελευταίων δεκαετιών. Πηγή: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Βόλος.

⁵⁶ Κ. Η. Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών, ιστορία και ανάλυσις των.», Αθήνα 1933, Παπαδογιάννης.

⁵⁷ Σ. Νικολαΐδου, «Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου», Αθήνα 1993, εκδ. Παπαζήσης, σελ. 120.

Η δυναμική του Λεκανοπεδίου των Αθηνών σήμερα, προσδιορίζεται από τρεις βασικούς παράγοντες:

1) *Την παρατεινόμενη κυριαρχία του συμβατικού προτύπου αστικής ανάπτυξης.* Πιο συγκεκριμένα, η εξέλιξη του αστικού χώρου στην Αθήνα, και στην Ελλάδα γενικότερα όπως αναφέραμε και ανωτέρω, έχει σχεδόν εξ ολοκλήρου καθοριστεί από το συμβατικό πρότυπο ανάπτυξης του εγγείου αποθέματος. Οι μορφές δε που έχει πάρει το πρότυπο αυτό κυμαίνονται από την πλήρη αυτοχρηματοδότηση με αντιπαροχή, μέχρι και την πλέον πρόσφατη μερική-μέσω στεγαστικών δανείων χρηματοδότηση.

2) *Την ανάδειξη νέων μορφών όρασης και γεωγραφικής συμπεριφοράς του ιδιωτικού τομέα.* Ισχύει το ίδιο όπως και για όλο τον Ελλαδικό χώρο, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Το νέο πρότυπο επικεντρώνεται στην επαγγελματική εμπορική σχέση και λιγότερο στην κατοικία, που ακόμα παραμένει στενά συνδεδεμένη με συμβατικές μορφές ανάπτυξης. Για την Αθήνα τον οικονομικό πυρήνα του νέου προτύπου αποτέλεσε το κατασκευαστικό κεφάλαιο. Τα τελευταία χρόνια μεγάλες τεχνικές και εργολαβικές επιχειρήσεις γνώρισαν σημαντική ανάπτυξη με την ανάληψη μεγάλων έργων υποδομής, σε συνδυασμό με τις χρηματοδοτήσεις της Ε.Ε. , αλλά και με τις διευρυνόμενες επενδυτικές δυνατότητες που προσφέρει η διεθνοποίηση της οικονομίας της πόλης. Προς αυτή την κατεύθυνση εξίσου σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε το τραπεζικό κεφάλαιο που ενισχύθηκε, καθώς και η ίδια η κρατική πολιτική με την θέσπιση μιας σειράς νόμων. Τέλος το πρότυπο αυτό με τις μεταβολές που επέφερε, εισήγαγε μια νέα κλίμακα τιμών γης και ακινήτων την πόλη.

3) *Τον ενεργό ρόλο των έργων υποδομής.* Η έξαρση των επενδύσεων σε μεγάλα έργα υποδομής, όπως το αεροδρόμιο των Σπάτων, το Αττικό Μετρό, ο Προαστιακός Σιδηρόδρομος, η αναβάθμιση των λιμένων της Ραφήνας και του Λαυρίου, το Τραμ και ένα πλήθος άλλων μικρότερων έργων. Που όλα μαζί συνθέτουν μια σημαντική συνθήκη ανάπτυξης για την περιοχή του Λεκανοπεδίου των Αθηνών. Τα χαρακτηριστικά αυτή της συνθήκης είναι τόσο η νέα λογική που προτάσσουν τα σημερινά δεδομένα επανεπένδυσης στον κυρίως αστικό ιστό, λόγω των οριακής μορφής λειτουργικών, κυκλοφοριακών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, όσο και η τάση που επικρατεί σήμερα για την κατασκευή έργων υποδομής που σχετίζονται με την δημιουργία νέων ημιαυτόνομων επενδυτικών/διαχειριστικών σχημάτων.⁵⁸

2.5.2 Μεγάλα έργα των τελευταίων ετών

Η πληθυσμιακή αύξησης της περιοχής του Λεκανοπεδίου των Αθηνών οδήγησε στην δημιουργία μιας σειράς μεγάλων κατασκευαστικών έργων που αποτελούν και αυτά με την σειρά τους ένδειξη αστικής ανάπτυξης μιας περιοχής. Τα έργα αυτά είχαν απώτερο στόχο να κάνουν την πόλη περισσότερο βιώσιμη για τους κατοίκους της και να βελτιώσουν των τρόπο ζωής τους .

⁵⁸ <http://www.wiley.com/bw/journal.asp?ref=0309-1317>

2.5.2.1 Το Αττικό Μετρό

Το Μετρό της Αθήνας (εικ.2) είναι συγκοινωνιακό μέσο μεγάλης ταχύτητας, αξιοπιστίας και μεταφορικής ικανότητας αφού εξυπηρετεί 415.000 επιβάτες την ημέρα. Σε συνδυασμό με την Γραμμή 1 του ΗΣΑΠ αποτελεί τον βασικό άξονα των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς του Νομού Αττικής. Το δίκτυο Μετρό αποτελείται από δύο Γραμμές:

- Γραμμή 2 : Άγιος Δημήτριος- Σύνταγμα-Άγιος Αντώνιος
- Γραμμή 3 : Αιγάλεω- Δουκίσσης Πλακεντίας- Αεροδρόμιο.

Η υλοποίηση του Βασικού έργου του Μέτρο της Αθήνας ξεκίνησε το Νοέμβριο του 1991 με αντικείμενο κατασκευής 17,3 χιλιόμετρα δικτύου και 19 σταθμούς.

Η δύο γραμμές (από Εθνική Άμυνα- Σύνταγμα και από Σεπόλια-Σύνταγμα) τέθηκαν σε λειτουργία τον Ιανουάριο του 2000, σε μήκος δικτύου 13 χμ. και 14 χμ. αντίστοιχα. Το τμήμα Σύνταγμα-Δάφνη τέθηκε σε λειτουργία τον Νοέμβριο του 2000. Σήμερα το δίκτυο διαθέτει συνολικά 31 σταθμούς.⁵⁹

Εικ. 2. Σταθμός Μετρό Ελαιώνα.

2.5.2.2 Αττική Οδός

Η Αττική Οδός (εικ. 3) είναι σήμερα το σπουδαιότερο από τα μεγάλα συγκοινωνιακά Έργα Αττικής και αποτελεί τη σημαντικότερη περιφερειακή λεωφόρο της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας. Χαρακτηρίζεται ως ένας από τους πιο σύγχρονους αυτοκινητόδρομους της Ευρώπης και έχει σχεδιαστεί ως κλειστός αυτοκινητόδρομος ταχείας κυκλοφορίας με διόδια, και χωρίς σηματοδότες και ισόπεδους κόμβους. Συντελεί στην διαμόρφωση του περιφερειακού δακτυλίου της Αθήνας και επιτρέπει την διακίνηση περίπου 250.000 ΙΧ. αυτοκινήτων στην Αττική καθημερινώς, παρακάμπτοντας τις κεντρικές περιοχές της Αθήνας, με αποτέλεσμα την αποφόρτιση του βεβαρημένου κέντρου της Αθήνας.

Η αττική Οδός συνδέει την περιοχή της Ελευσίνας με το νέο Αεροδρόμιο «ελευθέριος Βενιζέλος» στα Σπάτα, παρακάμπτοντας το πολεοδομικό συγκρότημα των Αθηνών από Βορρά. Αποτελείται Από δύο αυτοκινητόδρομους: τη Λεωφόρο Ελευσίνας-Σταυρού-Σπάτων με μήκος 52,4 χμ., και τη Δυτική Περιφερειακή Λεωφόρο Υμηττού μήκους 12,9 χμ. Ο νέος αυτός αυτοκινητόδρομος διασχίζει περισσότερους από 30 δήμους της Αττικής, βοηθώντας την ταχεία επικοινωνία μεταξύ του και παρέχει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, θέτοντας ευνοϊκές προϋποθέσεις για την βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη όλου του νομού και ιδιαίτερα των υποβαθμισμένων δυτικών περιοχών.⁶⁰

⁵⁹ www.atmetro.gr

⁶⁰ www.asda.gr

2.5.2.3 Λεωφόρος Κηφισού

Η λεωφόρος Κηφισού αποτελεί το ανατολικό φυσικό όριο των Δήμων της Δυτικής Αττικής και τη νότια απόληξη της Εθνικής Οδού Αθηνών-Θεσσαλονίκης καταλήγοντας σήμερα στην Οδό Πειραιώς. Έχουν υλοποιηθεί και ολοκληρωθεί τα έργα κάλυψης του Κηφισού ποταμού για τη δημιουργία αυτοκινητόδρομου ταχείας κυκλοφορίας και τα έργα ανισόπεδων κόμβων με το βασικό αστικό οδικό δίκτυο το οποίο συνδέει τον οδικό άξονα ΠΑΘΕ με την Περιφερειακή Λεωφόρο της Λιμενικής Ζώνης του Πειραιά, μέσω του Σχιστού - Σκαραμαγκά, καθώς και την παραλιακή Λεωφόρο Ποσειδώνος.

Το έργο περιλαμβάνει συνολικά έξι (6) ανισόπεδους κόμβους στην Ιερά Οδό, στην Λεωφόρο Πέτρου Ράλλη, στην Πειραιώς, στην Αγίας Άννης, στην Λ. Ποσειδώνος και στην Εθνική Οδό Αθηνών - Κορίνθου. Επίσης μέσω του έργου αναβαθμίστηκε η Λ. Κηφισού σε αρτηρία τριών λωρίδων ανά κατεύθυνση, και η Πειραιώς έως την Λεωφόρο Ποσειδώνος.

2.5.2.4 Προαστιακός Σιδηρόδρομος

Ένα νέο μεταφορικό μέσο σταθερής τροχιάς, που προσφέρει και εγγυάται στον επιβάτη ταχύτητα, ακρίβεια, άνεση, απόλυτη ασφάλεια δρομολογίων και χρόνο μεταφοράς ανεξάρτητο από την κυκλοφοριακή κίνηση, ο Προαστιακός Σιδηρόδρομος, άλλαξε τον συγκοινωνιακό χάρτη της Αθήνας και της ευρύτερης περιοχής γύρω από το λεκανοπέδιο και έδωσε αναπτυξιακή ώθηση σε πολλές περιοχές.

Το νέο αυτό σύγχρονο μέσο εξυπηρέτησε αρχικά, κατά τη διάρκεια δηλαδή των Ολυμπιακών Αγώνων, τις μετακινήσεις από και προς το Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», και σήμερα εξυπηρετεί μια μεγάλη μερίδα του επιβατικού κοινού για τις μετακινήσεις τους εντός του λεκανοπέδιου. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται εφικτή η γρήγορη, άνετη και ασφαλής σύνδεση του κέντρου της Αθήνας με το αεροδρόμιο αλλά και η δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών σε κομβικά σημεία της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας.

Η διαδρομή Σταθμός Αθηνών (Σταθμός Λαρίσης) - Αεροδρόμιο, διάρκειας 38 λεπτών, περιλαμβάνει τους εξής ενδιάμεσους σταθμούς: Ηράκλειο, Νερατζιώτισσα (ΟΑΚΑ) (ανταπόκριση με ΗΣΑΠ), Κηφισίας, Δουκίσσης Πλακεντίας (ανταπόκριση με Μετρό), Παλλήνη, Κάντζα, Κορωπί, ενώ αναμένεται να λειτουργήσουν, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σταθμοί στη Μεταμόρφωση και στην Πεντέλη. Το έργο στην πρώτη φάση του λειτουργεί σε ένα τμήμα μήκους 38, 950 χλμ. σε σχέση με το συνολικό προγραμματισμό του και με ντιζελοκίνητους συρμούς σύγχρονης τεχνολογίας, μοντέρνους αισθητικά, πλήρως κλιματιζόμενους και άνετους για τον επιβάτη. Με την ολοκλήρωση της ηλεκτροκίνησης μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, προστέθηκαν ηλεκτροκίνητοι συρμοί τελευταίας τεχνολογίας.⁶¹

⁶¹ Οι γραμμές «Πειραιάς-Κιάτο», «Άνω Λιόσια-Αεροδρόμιο» και «Θεσσαλονίκη-Λάρισα», είναι κανονικά ενταγμένες στο δίκτυο του προαστιακού. Δηλαδή χρησιμοποιούν τις μοντέρνες αμαξοστοιχίες τύπου: Desiro EMU, Desiro DMU ή GTW Stadler (RailBus) και τα ειδικά εισιτήρια προαστιακού. Οι υπόλοιπες γραμμές χρησιμοποιούν αμαξοστοιχίες τύπου MAN 2000 και τα κανονικά εισιτήρια του Ο.Σ.Ε. Πηγή: www.trainose.gr

Αυτή τη στιγμή, οι γραμμές του προαστιακού που εξυπηρετούν είναι οι εξής:

- Πειραιάς – Κιάτο (ανα 60 λεπτά)
- Άνω Λιόσια - Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών (ανα 15 λεπτά)
- Αθήνα – Χαλκίδα
- Θεσσαλονίκη - Λάρισα
- Ξάνθη – Αλεξανδρούπολη (Στις 4 Φεβρουαρίου 2010 ανακοινώθηκε η αναστολή όλων των δρομολογίων του προαστιακού Θράκης για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα (με ενδεχόμενο την πλήρη κατάργησή του).⁶²

2.5.2.5 Τράμ Αθηνών

Από τις αρχές του 2002, η εταιρία ΤΡΑΜ Α.Ε. ξεκίνησε την κατασκευή του δικτύου του νέου τραμ της Αθήνας, ενώ η εμπορική λειτουργία του τραμ ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2004, λίγες εβδομάδες πριν από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Το έργο χρηματοδοτήθηκε κατά 50% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης του Γ' ΚΠΣ και κατά 50% από Εθνικούς πόρους.

Το δίκτυο του Τραμ συνδέει την κεντρική περιοχή της Αθήνας μέσω Νέας Σμύρνης με το Παλιό Φάληρο και εκεί διακλαδίζεται κατά μήκος της παραλιακής λεωφόρου από τη μια πλευρά προς Άλιμο, Ελληνικό και Γλυφάδα και από την άλλη προς Φαληρικό Δέλτα και Νέο Φάληρο καταλήγοντας στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. Το τραμ θεωρείται ότι παρουσιάζει μια σειρά μοναδικών πλεονεκτημάτων έναντι των άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς, όπως ότι είναι Οικολογικό και φιλικό με το περιβάλλον, είναι Αξιόπιστο λόγω του αποκλειστικού του διαδρόμου, αναβαθμίζει Αισθητικά τις περιοχές από τις οποίες διέρχεται, λόγω της χωρητικότητάς του, διαθέτει μεγάλη μεταφορική ικανότητα σε σχέση με τα αυτοκίνητα, τα λεωφορεία και τα τρόλεϊ, είναι οικονομικό, αφού για την κατασκευή του απαιτείται το 1/6 έως το 1/8 της επένδυσης που απαιτείται για την κατασκευή του μετρό. Ειδικότερα, το τραμ της Αθήνας διαθέτει μια σειρά επιπρόσθετων πλεονεκτημάτων: Παρέχει επιβατικές μετακινήσεις σε άξονες που δεν εξυπηρετούνται σήμερα από το μετρό ή δεν εξυπηρετούνται επαρκώς από τα λεωφορεία και τα τρόλεϊ.⁶³

2.5.2.6 Ολυμπιακά έργα

Τα Ολυμπιακά έργα διακρίνονται σε αθλητικές εγκαταστάσεις και σε αναπλάσεις υπερτοπικής σημασίας. Οι αναπλάσεις σχετίζονται είτε με αναπλάσεις οδικών δικτύων όπως της Λεωφόρου Κηφισού, της Ιεράς οδού και της Λεωφ. Αθηνών-Καβάλας που είναι και η πύλη του Μητροπολιτικού κέντρου στα δυτικά, είτε με πάρκα και χώρους πρασίνου (ΑΣΔΑ 2002). Τα Ολυμπιακά έργα στο Λεκανοπέδιο της Αττικής είναι πολλά και σημαντικά. Μερικά εξ' αυτών, τα πλησιέστερα προς τον δήμο Αθηναίων είναι τα εξής:

⁶² <http://www.oasa.gr/>

⁶³ <http://www.tramsa.gr/>

- Ολυμπιακές Αθλητικές εγκαταστάσεις ΟΑΚΑ
- Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Άρσης Βαρών Νίκαια
- Ολυμπιακό Γυμναστήριο Γαλασιού
- Ολυμπιακό Κέντρο Ιστιοπλοΐας Άγιος Κοσμάς
- Ολυμπιακό Συγκρότημα Γουδί
- Ολυμπιακό Συγκρότημα Ελληνικό
- Ολυμπιακό Συγκρότημα Παραλιακής Ζώνης Φαλήρου
- Ολυμπιακό Κέντρο Βουλιαγμένης
- Ολυμπιακό Γυμναστήριο Πυγμαχίας Περιστέρι
- Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις Ορεινής Ποδηλασίας Πάρνηθας
- Ολυμπιακό Κέντρο Χόκεϊ

2.5.3 Η Αθήνα μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες

Υπό τον ιδεολογικό μανδύα των Ολυμπιακών Αγώνων, η Αθήνα μετατράπηκε σε ένα πελώριο εργοτάξιο-υποδοχέα τεράστιου ύψους δημόσιων και δευτερευόντως ιδιωτικών πόρων με τα έργα υποδομής – τα οποία είχαν προγραμματιστεί και έγιναν είτε με χρηματοδοτήσεις από το II και III ΚΠΣ είτε με ιδιωτικές επενδύσεις με παραχώρηση, αντί προνομιακών ανταποδοτικών συμφωνιών, της χρήσης και εκμετάλλευσης των έργων, - (Αττική Οδός, Αεροδρόμιο, Μετρό και προαστιακός, Περιφερειακή Υμηττού, νέοι κυκλοφοριακοί κόμβοι, επεκτάσεις λιμανιών και άλλα).

Με τους Αγώνες χρηματοδοτήθηκε ένας, επίσης, μεγάλος αριθμός έργων αθλητικής υποδομής και ολυμπιακών εγκαταστάσεων από το δημόσιο (γη και πόροι), που βρίσκονται στους Ολυμπιακούς Πόλους και οι οποίοι με το νόμο 3342/2005 παραδόθηκαν στην Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε., μια εταιρία που δεν ανήκει στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και δεν ελέγχεται από τη Βουλή. Η εταιρία αυτή έχει ήδη ξεκινήσει να εκμισθώνει τις Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις σε ιδιώτες μεγαλοεπιχειρηματίες, παραχωρώντας τους ταυτόχρονα δικαίωμα νέας δόμησης χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων και νέες δημόσιες αδόμητες εκτάσεις εκατοντάδων στρεμμάτων. Έτσι, η απόδοση των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων, για συλλογικές λειτουργίες της πόλης, μοιάζει μακρινό όνειρο. Στο πλαίσιο εξευγενισμού της πόλης ολοκληρώθηκε, τέλος, ένας αριθμός σημαντικών αναπλάσεων (ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, διαμόρφωση και αναβάθμιση κεντρικών πλατειών, κ.λ.π.) με σκοπό την αναμόρφωση της εικόνας και της λειτουργίας της Αθήνας.

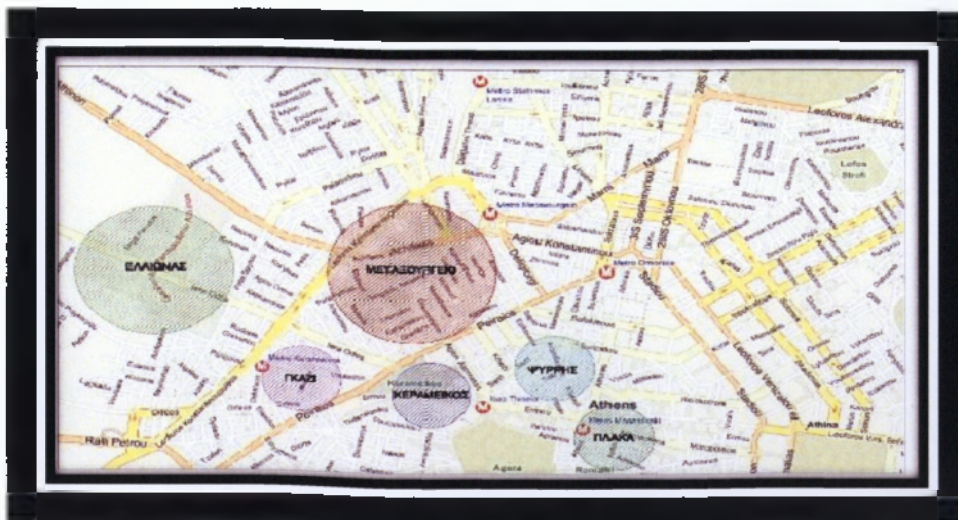
Με την Ολυμπιάδα και τα μεγάλα έργα η πόλη επανασχεδιάστηκε με κριτήριο την κατάληψη των πιο καίριων σημείων-«φιλέτων» της από το κατασκευαστικό, εμπορικό και τουριστικό κεφάλαιο με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και κερδοφορίας, σε αυτούς τους κλάδους. Τέτοια παραδείγματα είναι το Ολυμπιακό Χωριό, το Mall, η αναμόρφωση όλου του παραλιακού μετώπου κ.α.

Οι νέες λειτουργίες της πόλης που αναπτύσσονται συνδέονται με το νέο μοντέλο ανάπτυξης. Νέα επιχειρηματικά κέντρα, νέοι εμπορικοί πόλοι, νέες ξενοδοχειακές και ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις, συγκροτήματα αναψυχής και διασκέδασης, θεματικά πάρκα, συνεδριακά και εκθεσιακά κέντρα, κόμβοι συνδυασμένων μεταφορών, αποθηκευτικοί χώροι, εγκαταστάσεις νέων τεχνολογιών, νέα συγκροτήματα γραφείων κ.ο.κ., αναδεικνύονται τόσο στο

προϋπάρχον χωρικό σύστημα της πρωτεύουσας, όσο και στις εκτεταμένες νέες περιοχές που εντάσσονται σε αυτό.

Η ροή ανθρώπων και εμπορευμάτων ανάμεσα στις τεμαχισμένες φέτες ζωής και χρόνου (κατοικία-εργασία-διασκέδαση) οδήγησε στους καινούριους αυτοκινητόδρομους (Αττική οδός, Περιφερειακή Υμηττού,) στα μελλοντικά δίκτυα μετρό, προαστιακού, στο νέο αεροδρόμιο Σπατών, στα νέου τύπου λιμάνια (Λαυρίου και Ραφήνας), και για πρώτη φορά οι τρεις φυσικές ενότητες (κέντρο, Θριάσιο και Μεσόγεια) συνδέθηκαν άμεσα⁶⁴.

Οι αναπλάσεις σε μια σειρά υποβαθμισμένες περιοχές με σχέδια εξευγενισμού που οδήγησαν σε γενικευμένες αλλαγές χρήσης είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα εμπορευματοποίησης ολόκληρων περιοχών, που οδήγησαν σε άνοδο των τιμών, σε εκτοπισμό κατοίκων και προσέλκυση νέων στρωμάτων, στην ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων με ταυτόχρονη απομάκρυνση άλλων, και τελικά σε νέες ταξικές πολώσεις. Τέτοια παραδείγματα στην Αθήνα έχουμε αρκετά(εικ.4) . Η πεζοδρόμηση της Ερμού εκτόπισε τους μικρούς εμπόρους και τις παλιές χρήσεις όχι μόνο στην Ερμού αλλά και σε όλη τη γύρω περιοχή, εκτινάσσοντας, ταυτόχρονα στα ύψη τις τιμές αγοράς και ενοικίασης των ακινήτων. Αντίστοιχα, στου Ψυρρή, τίποτα δε θυμίζει την παλιά λαϊκή συνοικία με τα μαγαζάκια τύπου χρώματα-σιδηρικά κλπ. Συνολικά το ιστορικό κέντρο της Αθήνας (με τη βοήθεια από το πρόγραμμα ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων) μετασχηματίστηκε σε μια ακριβή περιοχή εμπορίου και πληθώρας κέντρων αναψυχής. Ακόμη στο Μεταξουργείο και τον Κεραμικό, τα κέντρα έχουν ξεφυτρώσει σε μανιτάρια το ένα δίπλα στο άλλο και οι τιμές έχουν και εκεί εκτιναχτεί στα ύψη, ενώ η πρόσφατη αλλαγή χρήσεων μέσα στην Τεχνόπολη ώστε να επιτρέπονται τα κέντρα αναψυχής δίνει το στίγμα. Τέλος, ανάλογο παράδειγμα αποτελεί και η διπλή ανάπτυξη του Ελαιώνα με το γήπεδο του Παναθηναϊκού και το νέο εμπορικό κέντρο⁶⁵.

Εικ. 4. Οι «ανακαινισμένες» περιοχές του κέντρου της Αθήνας.

⁶⁴ Βαΐου Ντίνα, Μαντουβάλου Μαρία, Μαυρίδου Μαρία, «Εισαγωγικό σημείωμα Αθήνα 2004, Στα μονοπάτια της παγκοσμιοποίησης», περιοδικό Γεωγραφίες, τεύχος 7, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 2004.

⁶⁵ Πορτάλιου Ελένη, «Εξευγενισμός: Κοινωνικές και χωρικές ανακατατάξεις στις σύγχρονες πόλεις. Το παράδειγμα της Αθήνας», Διάπλους, τ.28, σελ.58-61, Αθήνα, 2008

2.6 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Το Πρόγραμμα της Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας Α.Ε. είναι ένα κοινό πρόγραμμα των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ και Πολιτισμού που περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό παρεμβάσεων σε έξι περιοχές του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας:

1. Κεραμεικός - Πειραιώς - Ιερά Οδός - Γκάζι - Θησείο
2. Αρχαία Αγορά - Ρωμαϊκή Αγορά & Βιβλιοθήκη Αδριανού - Πλάκα Ακρόπολη - Άξονας Διονυσίου Αρεοπαγίτου-Αποστόλου Παύλου - Φιλοπάππου - Μακρυγιάννη
3. Ακαδημία Πλάτωνος - Μεταξουργείο - Ψυρρή
4. Εμπορικό Τρίγωνο (Σταδίου - Μητροπόλεως - Ερμού - Αθηνάς) - Μοναστηράκι
5. Ολυμπείο - Ζάππειο - Στάδιο - Αρδητιός.

Η ΕΑΧΑ ΑΕ έχει μέχρι σήμερα ολοκληρώσει τα έργα για τη δημιουργία του Μεγάλου Περιπάτου (πεζοδρόμηση των οδών Διονυσίου Αρεοπαγίτου, Αποστόλου Παύλου, Αδριανού και Ερμού) και έχει πραγματοποιήσει αρκετά έργα για την ανάδειξη των έξι σημαντικότερων Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας (Ολυμπείο, Βόρεια και Νότια Κλιτύς της Ακρόπολης, Φιλοπάππου, Αρχαία Αγορά, Ρωμαϊκή Αγορά και Βιβλιοθήκη Αδριανού, Κεραμεικός). Οι παρεμβάσεις αυτές διευκολύνουν την πρόσβαση στα σπουδαιότερα μνημεία της Αθήνας κατά μήκος του Μεγάλου Περιπάτου (Ακρόπολη, Στύλοι Ολυμπίου Διός, Θέατρο Διονύσου, Ωδείο Ηρώδου Αττικού, Πνύκα, Άρειος Πάγος, Στοά του Αττάλου, Ηφαιστείο, Κεραμεικός κ.α.). Το γεγονός της εύκολης προσέγγισης των μνημείων αυτών μέσω του Μεγάλου Περιπάτου και η δυνατότητα θέασής τους έξω από τους αρχαιολογικούς χώρους έκαναν τα μνημεία πολύ πιο προσιτά στο ευρύ κοινό. Δημιουργήθηκαν νέες πλατείες και νέοι ελεύθεροι δημόσιοι χώροι στο σκεπτικό ενός «Ανοικτού Μουσείου», ίσως του πιο σημαντικού παγκοσμίως. Οι κάτοικοι και οι επισκέπτες της Αθήνας μπορούν να εντάξουν στην καθημερινή τους ζωή έναν περίπατο μέσα στην ιστορία. Παράλληλα οι αρμόδιες εφορείες, στα πλαίσια του Προγράμματος Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας, έχουν ολοκληρώσει σημαντικές εργασίες ανάδειξης των μνημείων εντός των αρχαιολογικών χώρων με τρόπο ώστε να γίνεται αντιληπτή στον επισκέπτη η αρχική μορφή και λειτουργία των μνημείων, καθώς και η αρχαία τοπογραφία.

Η ανάπλαση του ιστορικού κέντρου περιελάμβανε και αναπλάσεις πλατειών και ελευθέρων χώρων με παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν από το ΥΠΕΧΩΔΕ και την ΕΑΧΑ ΑΕ. Ήδη από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της η ΕΑΧΑ ΑΕ προκήρυξε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς για την ανάπλαση - διαμόρφωση των πιο σημαντικών για την εικόνα της Αθήνας πλατειών: Συντάγματος, Ομονοίας, Μοναστηρακίου, Κουμουνδούρου. Ήδη οι πλατείες Ομονοίας, Συντάγματος και Κουμουνδούρου δέχονται τους Αθηναίους και τους επισκέπτες με νέο πρόσωπο.

Παράλληλα, με έργα όπως η ανάπλαση κεντρικών και κυρίως εμπορικών οδών (οδοί Αθηνάς, Μητροπόλεως, Κολοκοτρώνη, Περικλέους, Πραξιτέλους κ.ά.) και με πεζοδρομήσεις μικρής κλίμακας (οδός Αιόλου),

δόθηκε η δυνατότητα της άνετης πρόσβασης και «βόλτας» στο Ιστορικό Κέντρο και της ανακάλυψης του μνημειακού πλούτου της πόλης.

Η ΕΑΧΑ, συνεχίζοντας σήμερα το Πρόγραμμα της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας, απαλλοτρίωσε και κατεδάφισε στο τέρμα του Μεγάλου Περιπάτου, στη συμβολή των οδών Ερμού και Πειραιώς, συγκρότημα παλαιών κατοικιών και αποθηκών τη λεγόμενη «Κορεάτικη Αγορά» και δημιούργησε στο ίδιο σημείο μια καινούρια πλατεία, την Πλατεία Κεραμεικού. Αποδίδει με αυτό τον τρόπο στους Αθηναίους αλλά και στους επισκέπτες της πόλης περισσότερα από 10 στρέμματα πρασίνου, αλλάζοντας την εικόνα της περιοχής.

2.6.1 Αποκατάσταση όψεων κτιρίων ιστορικού κέντρου

Στο πλαίσιο ανάπλασης του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας πραγματοποιούνται παρεμβάσεις για την αποκατάσταση των όψεων των κτιρίων που βρίσκονται στην περιοχή. Η προστασία και ανάδειξη του κτιριακού πλούτου συμβάλλει στην αισθητική αναβάθμιση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας και στον εντοπισμό θετικών στοιχείων στον πολεοδομικό ιστό που σήμερα είναι υποβαθμισμένα. Οι εργασίες αποκατάστασης περιλαμβάνουν τον ευπρεπισμό και τη χρωματική αποκατάσταση των όψεων(εικ.5) , και την καθαίρεση των διαφημιστικών πινακίδων και επιγραφών που αλλοιώνουν την αρχιτεκτονική των κτιρίων. Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί οι παρεμβάσεις αποκατάστασης όψεων σε 130 κτίρια, ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται οι εργασίες σε άλλα 15 και έχουν προγραμματιστεί οι παρεμβάσεις σε ακόμα 31 κτίρια.

Πιο συγκεκριμένα, έχουν παραδοθεί τα εξής:

- 12 κτίρια στην οδό Αγ. Κωνσταντίνου
- 1 κτίριο στην οδό Αγήνορος
- 2 κτίρια στην Αγ. Ασωμάτων
- 23 κτίρια στην οδό Ανδριανού
- 2 κτίρια στην οδό Αθηνάς (κτίρια ΗΣΑΠ και ΕΥΔΑΠ)
- 4 κτίρια στην οδό Αιόλου
- 9 κτίρια στην οδό Ακαδήμου
- 1 κτίριο στην οδό Ακάμαντος
- 2 κτίρια στην λεωφόρο Αμαλίας
- 1 κτίριο στην οδό Αποστόλου Παύλου
- 1 κτίριο στην οδό Αρδητού
- 1 κτίριο στην οδό Βύσσης
- 3 κτίρια στην οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου
- 2 κτίρια στην οδό Θουκυδίδου
- 1 κτίριο στην οδό Θρασύλλου
- 2 κτίρια στην οδό Καλλισπέρη
- 1 κτίριο στην οδό Κέκρωπος
- 1 κτίριο στην οδό Κολοκοτρώνη
- 1 κτίριο στην οδό Λυκούργου
- 4 κτίρια στην οδό Μητροπόλεως
- 1 κτίριο στην οδό Μελλιδώνη
- 1 κτίριο στην οδό Μασσαλίας
- 1 κτίριο στην οδό Μιλτιάδου

- 1 κτίριο στην οδό Μετσόβου
- 1 κτίριο στην οδό Νίκης
- 1 κτίριο στην οδό Ξενοφώντος
- 1 κτίριο στην οδό Πανδρώσου
- 1 κτίριο στην οδό Πανεπιστημίου
- 1 κτίριο στην οδό Πανώς
- 12 κτίρια στην οδό Πειραιώς
- 1 κτίριο στην οδό Πλαπούτα
- 12 κτίρια στην πλατεία Ομονοίας
- 1 κτίριο στην πλατεία Φιλομούσου Εταιρίας
- 1 κτίριο στην οδό Πολυγνώτου
- 1 κτίριο στην οδό Πραξιτέλους
- 3 κτίρια στην οδό Προπυλαίων
- 2 κτίρια στην οδό Ρηγίλλης
- 9 κτίρια στην οδό Σταδίου
(εκ των οποίων το 1 είναι το υπουργείο εσωτερικών, στη Σταδίου 7)
- 2 κτίρια στην οδό Σωκράτους
- 1 κτίριο στην οδό Φλαμαριών
- 2 κτίρια στην οδό Φράττι⁶⁶

Εικ. 5. Η εφορία αρχαιοτήτων, στην οδό Αιάλου 1.

2.6.2 Αποκατάσταση και επιδιόρθωση πλατειών

Το πρόγραμμα ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων έχει παρέμβει και σε ανακατασκευές και επιδιορθώσεις σε μερικές από τις πιο γνωστές πλατείες των Αθηνών.

Πιο συγκεκριμένα, τα τελευταία χρόνια έχει αναπλάσει τον χώρο της πλατείας Ομονοίας και το χώρο του Μνημείου Αγνώστου Στρατιώτη (εικ. 6), έχει αναδιαμορφώσει τις πλατείες Συντάγματος, Κουμμουνδούρου, Αβυσσηνίας και Δημοπρατηρίου, και τέλος έχει πεζοδρομήσει την οδό Ερμού έως το ύψος Μοναστηρακίου.

Τα έργα περιλαμβάνουν πεζοδρομήσεις, τοποθετήσεις χλωτοτάπητα και δεντροφυτεύσεις σε επιλεγμένα σημεία, αναδιαμορφώσεις λωρίδων κυκλοφορίας οχημάτων, κατασκευή σταθμών μετρό και άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς, εκσυγχρονισμό των ηλεκτρομηχανολογικών δικτύων, καθώς και εκσυγχρονισμό των δικτύων άρδευσης και ηλεκτροφωτισμού.⁶⁷

Εικ. 6. Αναπλασμένος χώρος μνημείου Αγνώστου Στρατιώτη

⁶⁶ <http://www.astynet.gr/projects.php?c=15&p=6>

⁶⁷ <http://www.astynet.gr/projects.php?c=15&p=30>

2.6.3 Ενοποίηση και αποκατάσταση αρχαιολογικών χώρων

Στο ίδιο πρόγραμμα ανήκει και μια σειρά έργων με σκοπό την ανάδειξη και αποκατάσταση συγκεκριμένων αρχαιολογικών χώρων στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, με τελική κατευθυντήριο την ενοποίηση και παράδοσή των στο τουριστικό κοινό. Τα έργα αφορούν την ανάδειξη των εξής χώρων:

1. Αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίου
2. Βόρεια και νότια κλιτύς Ακροπόλεως
3. Αρχαιολογικός χώρος Κεραμεικού
4. Αρχαιολογικός χώρος Φιλοπάππου
5. Αρχαιολογικός χώρος Ρωμαϊκής Αγοράς
6. Αρχαιολογικός χώρος Αρχαίας Αγοράς

Στις αναδείξεις αυτές περιλαμβάνεται η μέγιστη δυνατή διαπλάτυνση της έκτασής των, η δημιουργία πάρκων πρασίνου, η ολοκληρωτική απομάκρυνση των οχημάτων από τους συγκεκριμένους χώρους, η δημιουργία εκθεσιακού χώρου (Φιλοπάππου), η στέγαση ορισμένων χώρων, και η τελική ενοποίησή τους στο επίπεδο και τα ίχνη των αρχαίων διαδρόμων.⁶⁸

2.6.4 Δρόμοι ήπιας κυκλοφορίας

Η ανάγκη ύπαρξης δρόμων ήπιας κυκλοφορίας, καθώς και πεζοδρομίων έχει καταστεί επιτακτική ανάγκη εδώ και σχεδόν μισό αιώνα στην πόλη των Αθηνών, μιας και οι ρυθμοί αύξησης πολιτών και οχημάτων μετέτρεψαν την πόλη και ειδικότερα το κέντρο της ένα χάος ακινητοποιημένων αυτοκινήτων, άλλων λόγω της αυξημένης κίνησης ειδικά τις ώρες αιχμής, και άλλων λόγω της άναρχης στάθμευσής τους σε οποιοδήποτε σημείο το άφησαν οι οδηγοί τους.

Με σκοπό την βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας, τη μείωση του θορύβου, την οικολογικότερη χρήση της πόλης, την εξοικονόμηση χώρου, καθώς και την οπτική βελτίωση ορισμένων παραδοσιακών δρόμων, η επιχείρηση ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων προέβη σε μετατροπή κάποιων δρόμων του κέντρου της Αθήνας από ταχείας σε ήπιας κυκλοφορίας, καθώς και σε ορισμένες πεζοδρομήσεις. Προς το παρόν περιορίζεται μόνο σε δρόμους διερχόμενους μέσα από το ιστορικό κέντρο, καθώς οι περεταιίρω παρεμβάσεις θα όξυναν ακόμη περισσότερο το ήδη βεβαρυμένο οδικό δίκτυο του κέντρου.

Διαμέσου των δρόμων αυτών, η κυκλοφορία οχημάτων επιτρέπεται σε συγκεκριμένες ώρες, καθαρά και μόνο για τον ανεφοδιασμό και τυχόν συντήρηση των καταστημάτων και για τα δημόσια οχήματα, με συγκεκριμένες πολύ χαμηλές ταχύτητες, και με δεδομένο ότι στους συγκεκριμένους δρόμους προτεραιότητα έχουν οι πεζοί. Η στάθμευση στους συγκεκριμένους δρόμους τιμωρείται άμεσα με βεβαιώσεις παράβασης από την δημοτική αστυνομία, και πολλάκις με επιτόπου απομακρύνσεις των οχημάτων και μεταφορά τους σε πάρκινγκ της τροχιάς όπου και κρατούνται έως την πληρωμή του επιβληθέντος προστίμου.

⁶⁸ <http://www.astynet.gr/projects.php?c=15&p=36>

Τα έργα περιλαμβάνουν την διάστρωση με νέα υλικά που επιφέρουν ένα ποιοτικό αποτέλεσμα, την κατασκευή δικτύου απορροής ομβρύων, την κατασκευή διαδρόμων όδευσης τυφλών, την αναδιαμόρφωση του ήδη υπάρχοντος πρασίνου, καθώς και την πρόσθετη δεντροφύτευση.

Οι δρόμοι οι οποίοι έχουν ήδη υποστεί τις παραπάνω επεμβάσεις στο ιστορικό τρίγωνο Αθηνών είναι οι εξής:

1. Οδός Μακρυγιάννη (εικ. 7)
2. Οδός Ρόμβης
3. Οδοί Πλάκας
4. Οδός Αιόλου (από το ύψος της Σταδίου ως το ύψος της οδού Σοφοκλέους)
5. Οδός Ανδριανού

Τέλος, στο όλο εγχείρημα προστίθεται και η αισθητική αναδιαμόρφωση ορισμένων άλλων δρόμων, οι οποίοι απολαμβάνουν όλες τις προαναφερθείσες παρεμβάσεις, με μοναδική εξαίρεση το γεγονός ότι διατίθενται κανονικά για κυκλοφορία, όχι όμως για στάθμευση. Οι δρόμοι αυτοί είναι οι εξής:

1. Οδός Κτενά
2. Οδός Αθηνάς
3. Οδός Μητροπόλεως
4. Οδός Κολοκοτρώνη
5. Οδός Απόλλωνος και κάθετων σε αυτήν δρόμων
6. Οδός Περικλέους
7. Οδός Αθηναΐδος⁶⁹.

Εικ. 7. Η σημερινή οδός Μακρυγιάννη

⁶⁹ <http://www.astynet.gr/projects.php?c=15&p=8>

2.7 ΝΕΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ

Το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αττικής (ΡΣΑ) δόθηκε σε δημόσια διαβούλευση τον Απρίλιο 2009. Ο διεθνής ρόλος της Αθήνας, ζήτημα καθ'όλα περιθωριοποιημένο στο ισχύον ΡΣΑ (ν. 1515/1985), επανέρχεται ως ζήτημα αιχμής, ως μείζον στόχος⁷⁰. Με δεδομένο τον κυρίαρχο ρόλο των μητροπόλεων, «η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και ενίσχυση του ρόλου της Αθήνας ως διεθνούς και ευρωπαϊκής μητρόπολης και ως «πόλης-πύλης» για τη νοτιοανατολική Ευρώπη» προσδιορίζεται ως μία από τις τρεις ενότητες στρατηγικών στόχων του νέου ΡΣΑ.

Φέρνει στο φως τη συσχέτιση των προοπτικών ανάπτυξης του εθνικού χώρου με τις ευρωπαϊκές διαδικασίες και τις προοπτικές στο διεθνή χώρο. Αντανακλά τις νέες προκλήσεις, αλλά και τον προβληματισμό, που ανοίγουν στη χώρα μας η βελτίωση της γεωπολιτικής της θέσης και οι πολιτικές της ΕΕ για μια ανταγωνιστική και βιώσιμη Ευρώπη, με περιφερειακές διαφορετικότητες, με βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις. Ωστόσο οι όποιες θεσμικά κατοχυρωμένες δεσμεύσεις και οι εξαγγελίες κρίνονται από την εφαρμοσιμότητά τους. Δεν αποτελούν αυτοσκοπό, αλλά αντίθετα στοχεύουν στην παραγωγή συγκεκριμένων απτών αποτελεσμάτων⁷¹.

Στις διεθνείς δημοσκοπήσεις η Αθήνα παρουσιάζεται με έναν από τους χαμηλότερους δείκτες ελκυστικότητας και ανταγωνιστικότητας, ενώ αστικά κέντρα μεγέθους 100.000 ατόμων και πλέον, αποτελούν πυρήνες οικονομικο-κοινωνικής ανάπτυξης και πόλο έλξης του πληθυσμού επηρεάζοντας τις οικονομικές δραστηριότητες.⁷² Το επενδυτικό περιβάλλον της, όπως και όλης της επικράτειας, είναι καθαρά αρνητικό. Τα κύρια περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα προσδίδουν στην Πρωτεύουσα χαρακτήρα μητροπόλεως μεσαίου μεγέθους και δεν επιτρέπουν παρά μόνον τη δυνατότητα υπαγωγής της στις καλούμενες «μεσογειακές μητροπόλεις» περιφερειακής εμβέλειας⁷³. Η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η αισθητική και λειτουργική απαξίωση του δημόσιου χώρου, η υστέρηση σε κοινωνικές υποδομές και νέες τεχνολογίες, η χαμηλή αισθητική ποιότητα των κτιρίων, δημόσιων και ιδιωτικών, η άναρχη αστική εξάπλωση, νόμιμη ή αυθαίρετη, αποτελούν αφ'εαυτών εγγενή, διακαινιζόμενα προβλήματα αιχμής, στα οποία πρωτίστως οφείλει να δώσει λύσεις ο χωρικός σχεδιασμός.

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων αιχμής, εφόσον επιτευχθεί, θα συμβάλλει καθοριστικά στη βίωση της Αθήνας που θα θέλαμε, με ανάκτηση του δυναμισμού και απόκτηση της ταυτότητας που σήμερα λείπει. Θα οδηγήσει σε βελτίωση της ποιότητας ζωής, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, διαμόρφωση ενός πλέον ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση της θέσης της πόλης στα Βαλκάνια, στη

⁷⁰ ΥΠΕΧΩΔΕ, ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ (ΡΣΑ), Αθήνα, 2009, άρθρα 4,5. Διαθέσιμο από: <http://www.minenv.gr/press.html>

⁷¹ Γ. Παπαδημητρίου (εισαγωγή-επιμέλεια), «Η κοινωνία των πολιτών και η εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου», Νόμος+Φύση, εκδ. Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σ. 10,11.

⁷² Ν. Π. Γλυτσός, «Περιφερειακές ανισότητες στην Ελλάδα: Δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά, Επιστημονικές Μελέτες» Αθήνα 1988, ΚΕΠΕ, σελ. 86

⁷³ Γ. Γιαννακούρου, «Ο σχεδιασμός των μητροπολιτικών περιοχών στην Ελλάδα: Θεσμοί και Πολιτικές», Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2003, «Μητροπολιτική Διακυβέρνηση/Διεθνής εμπειρία και ελληνική πραγματικότητα», Π. Γετίμης/Γ. Καυκαλάς (επιμ.), σ. 63.

Μεσόγειο, στον ευρωπαϊκό χώρο. Η επιδίωξη όμως μεταπήδησης της Πρωτεύουσας σε επιχειρησιακό σύνδεσμο, πόλο έρευνας και τεχνολογίας στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο δεν είναι ακόμη εφικτή.

2.7.1 Ο πολιτισμός ως στρατηγικό πλεονέκτημα της Αθήνας

Οι στόχοι του Νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αττικής εστιάζονται σε τομείς που διαπνέονται από την οικονομική και αναπτυξιακή διάσταση, ανάμεσα στους οποίους μνημονεύεται και ο πολιτισμός. Η ανάδειξη της πόλης ως κορυφαίας πολιτιστικής μητρόπολης, δεν αποτελεί το μείζονα στόχο, γύρω από τον οποίον οφείλει να αρθρώνεται το σύνολο των επιδιώξεων του σχεδιασμού. Η επανένταξη στην καθημερινότητα της φυσικής γοητείας και των αξιών που εκφράζουν τα κτίρια και τα μνημεία, η αναβίωση και ανάδειξη της πολιτισμικής ατμόσφαιρας και των στοιχείων ταυτότητας του αστικού περιβάλλοντος στο σύνολό τους, έμψυχων και άψυχων, χάνονται μέσα στις ποικίλες προτάσεις του ΡΣΑ, χωρίς κανένα χρονικό και οικονομικό προγραμματισμό. Η ίδια τύχη επιφυλάσσεται και για τη διατήρηση, προβολή, διαχρονική συνέχεια και περαιτέρω ανάπτυξη των υλικών και άυλων πολιτιστικών αγαθών. Η ακτινοβολία και η έλξη, που η πολιτιστική Αθήνα μπορεί να ασκήσει, δεν παραγνωρίζονται, αλλά και δεν αναγνωρίζονται, ούτε προβάλλονται ως το ισχυρότερο προτέρημα και στρατηγικό, συγκριτικό πλεονέκτημα της πόλης.

Είναι γεγονός ότι η Ελλάδα έγινε, το 1980, μέλος της τότε ΕΟΚ, παρά τη διόλου ανθηρή οικονομία της και τη δυσμενή γεωπολιτική θέση, αφού τη χώριζε από την Κοινότητα η χερσόνησος των Βαλκανίων και χώρες του τότε υπαρκτού σοσιαλισμού. Η ένταξη ήταν αποτέλεσμα συνδεδεμένο περισσότερο με τον πολιτιστικό συμβολισμό και πολύ λιγότερο με τον πολιτικό και οικονομικό προγραμματισμό. Η Πρωτεύουσα, πολιτιστική εστία της Ελλάδας, έχει τη δυνατότητα, μέσω παρεμβάσεων για πιο ανθρώπινο περιβάλλον, ανάδειξη των πολιτισμικών της θησαυρών, ενίσχυση και εμπλουτισμό των πολιτιστικών υποδομών και δραστηριοτήτων, να προβάλλει τις πολιτισμικές της αξίες, ενεργό ετερότητα πρότασης πολιτισμού με πανανθρώπινο ενδιαφέρον⁷⁴. Το άρθρο 167 της Συνθήκης της Λισσαβόνας⁷⁵, συνεπικουρούμενο και από άλλες διατάξεις της Συνθήκης⁷⁶, παρέχει επαρκές έρεισμα για την διασφάλιση πολιτιστικής δράσης, με την ανάπτυξη των

⁷⁴ Ανέκδοτο άρθρο της Αλεξάνδρας Βλάντου, αρχιτέκτονος και πολεοδόμου του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

⁷⁵ Συνθήκη της Λισσαβόνας (Μεταρρυθμιστική Συνθήκη), άρθρο 167 «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ» (πρώην 151 Συνθήκης Άμστερνταμ). Οι κοινοτικές αρμοδιότητες προσδιορίζονται στις παρ. 1, 2, 3. Με την παρ. 4 εισάγεται ρήτρα υποχρέωσης αποχής της Ένωσης από δράσεις (βάσει άλλων διατάξεων των Συνθηκών) που ενδέχεται να θίγουν τις πολιτιστικές ευαισθησίες των κρατών - μελών.

⁷⁶ Συνθήκη της Λισσαβόνας, Προοίμιο (αναφορά στην πολιτιστική, θρησκευτική, ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης, στις σχέσεις των λαών με σεβασμό στην ιστορία, τον πολιτισμό, τις παραδόσεις). Άρθρο 107 παρ. 3δ (πρώην 87) εισάγει λανθάνουσα πολιτιστική ρήτρα (επιχορηγήσεις για την προώθηση του πολιτισμού και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς). Κατά τα άρθρα 165, 167 (πρώην 149, 150) εκπαίδευση και παιδεία αποτελούν ειδική πολιτιστική αποστολή της ΕΕ (σεβασμός προς την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία). Επίσης άρθρο 3.

πολιτισμών των κρατών μελών και την ενθάρρυνση, για το σκοπό αυτό, της μεταξύ τους συνεργασίας.

Η Πρωτεύουσα διαθέτει ήδη συγκριτικά πλεονεκτήματα, που επιτρέπουν τη διεκδίκηση ρόλου ως κέντρου αστικού τουρισμού και μάλιστα όχι εποχιακού. Η ενίσχυση της θέσης της, ως πολιτιστικής μητρόπολης στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο, παρέχει δυνατότητες για την ανάδειξή της σε κορυφαίο πόλο τουριστικής έλξης, με συνακόλουθες θετικές επιπτώσεις στον τουρισμό, την οικονομική και κοινωνική ζωή του συνόλου της χώρας. Η εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίου διαχείρισης της πολιτιστικής προσφοράς, με τον εντοπισμό των αγορών-στόχων και με δράσεις προβολής στις αγορές αυτές, θα φέρει στην επιφάνεια αντίστοιχες ευκαιρίες τουριστικής δικτύωσης, ανάλογες με αυτές των μητροπόλεων της κεντρικής, δυτικής και βόρειας Ευρώπης, στις οποίες σημαντικό ποσοστό έλξης δεν οφείλεται μόνο στην ευχερή πρόσβαση και τις υψηλού επιπέδου υποδομές, αλλά και στην προσφορά ποικίλων πολιτιστικών αγαθών.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

3.1 ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η Αθήνα είναι μια σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη, στην οποία καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου πραγματοποιούνται αθλητικές εκδηλώσεις, εκδηλώσεις για παιδιά, εκθέσεις, εορταστικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, εκδηλώσεις μουσικής - χορού, φεστιβάλ και καλλιτεχνικά δρώμενα.

Κύριος φορέας πολιτισμού του Δήμου Αθηναίων είναι ο Πολιτισμικός Οργανισμός (ΠΟΔΑ). Άλλοι δημοτικοί φορείς με πλούσια πολιτιστική δράση είναι οι εξής:

- Η «Τεχνόπολις»
- Τα μουσικά σύνολα (Εργαστήρι Ελληνικής Μουσικής, Μικτή Δημοτική Χορωδία Αθηνών, Συμφωνική Ορχήστρα, Big Band, νεανικό pop συγκρότημα Destijl)
- Ο Οργανισμός Νεολαίας και Άθλησης (Ο.Ν.Α.)

3.1.1 Πολιτισμικός Οργανισμός Δήμου Αθηναίων

Ο Πολιτισμικός Οργανισμός του Δήμου Αθηναίων (ΠΟΔΑ) είναι ο επίσημος φορέας της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου Αθηναίων. Υπό την εποπτεία του βρίσκονται μουσεία και πολιτιστικά κέντρα, βιβλιοθήκες, πινακοθήκες και η φιλαρμονική του Δήμου Αθηναίων. Ο Πολιτισμικός Οργανισμός καλείται να διαφυλάξει την πολιτιστική κληρονομιά προστατεύοντας σημαντικές συλλογές και μνήμες, να αναδείξει την καλλιτεχνική δημιουργία του παρόντος και να χαράξει στρατηγική πολιτισμού για το μέλλον. Επιπλέον, έχει και σημαντική εκπαιδευτική λειτουργία μέσα από σεμινάρια, διαλέξεις, μαθήματα, ξεναγήσεις, τα οποία είναι ανοιχτά στους δημότες της Αθήνας. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα των Μουσείων και της Πινακοθήκης δέχονται κάθε μέρα τον μαθητικό πληθυσμό για ενημέρωση και ξενάγηση, σε ποικίλες εκφάνσεις του πολιτισμού.

3.1.2 Τεχνόπολις

Η «Τεχνόπολις» (εικ. 1) λειτουργεί από το 1999 και είναι αφιερωμένη στη μνήμη του συνθέτη Μάνου Χατζιδάκι και, προς τιμήν της ελληνικής ποίησης, οκτώ από τα κτίρια που λειτουργούν στον χώρο της φέρουν το όνομα ισάριθμων μεγάλων Ελλήνων ποιητών. Στεγάζεται στο παλιό εργοστάσιο Φωταερίου που ιδρύθηκε το 1857, συνολικής έκτασης περίπου 30 στρεμμάτων, γνωστό ως Γκάζι, δίπλα στον Κεραμικό και κοντά στην Ακρόπολη.

Στόχο των ανθρώπων της αποτελεί η παρουσίαση και η δράση όλων των νέων τάσεων και σύγχρονων μορφών τέχνης. Οι εκδηλώσεις που έχουν φιλοξενηθεί στις εγκαταστάσεις της από τον Μάιο 1999 έως σήμερα είναι εκατοντάδες και περιλαμβάνουν:

Εκθέσεις εικαστικής τέχνης, γλυπτικής, φωτογραφίας, video-art, τεχνολογίας, συνέδρια, ημερίδες, διεθνή φεστιβάλ, συναυλίες, θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις, forum για την απασχόληση και την

επιχειρηματικότητα, εκπαιδευτικά προγράμματα, παρουσιάσεις προϊόντων κλπ.

3.1.3 Μουσικά Σύνολα

Τα Μουσικά Σύνολα του Δήμου Αθηναίων δραστηριοποιούνται τόσο στον τομέα παραγωγής έργου με την εκτέλεση συναυλιών, όσο και στον τομέα δημιουργίας υποδομών, δίνοντας την ευκαιρία στους Αθηναίους πολίτες να παρακολουθήσουν, με ελεύθερη είσοδο, ποιοτική μουσική σε αντίστοιχα ποιοτικούς χώρους. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το 2007 πραγματοποιήθηκαν 100 περίπου συναυλίες.

Τα Μουσικά Σύνολα του δήμου Αθηναίων είναι τα εξής πέντε:

- Η Συμφωνική Ορχήστρα
- Το Big Band
- Το Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής
- Η Μικτή Δημοτική Χορωδία
- Το συγκρότημα Destijl

Εικ.1. Η «Τεχνόπολις» στην περιοχή Γκάζι.

3.2 ΕΚΘΕΣΙΑΚΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Ο δήμος Αθηναίων έχει υπό την κατοχή και επιτήρησή του μια σειρά εκθεσιακών και πολιτιστικών κέντρων, μέσω των οποίων οργανώνει και συντονίζει πολιτιστικές εκδηλώσεις και διαφόρων ειδών εκθέσεις, και καταγράφονται στον πίνακα 1 παρακάτω⁷⁷.

A/A	ΕΚΘΕΣΙΑΚΑ- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΠΕΡΙΟΧΗ	Δ.Δ.
1	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 50		1
2	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ	ΠΕΙΡΑΙΩΣ 51		1
3	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ "ΜΕΛΙΝΑ"	ΗΡΑΚΛΕΙΔΩΝ 66 & ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΘΗΣΕΙΟ	3
4	ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ			
5	ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΩΝ - ΠΑΡΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ (ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ)		1
6	ΜΟΥΣΕΙΟ "ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ"	ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ (ΠΑΡΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ)		1
7	ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΝΤΙΔΙΚΤΑΤΟΡΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ			
8	ΚΕΝΤΡΟ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ 6	ΠΛΑΚΑ	1
9	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	ΔΟΜΟΚΟΥ 2	ΣΤΑΘΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ	
10	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΕΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΠΑΝΟΡΜΟΥ 59		7
11	ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΙΑΚΟ ΣΠΙΤΙ	ΔΩΔΩΝΗΣ 119	ΣΕΠΟΛΙΑ	4
12	ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΛΥΠΤΩΝ ΚΑΙ ΟΜΟΙΩΜΑΤΩΝ ΛΟΥΚΙΑΣ ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ	ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ 20 & ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ 2	ΜΕΤΣ Α' ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ	2
13	ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ	ΠΑΙΩΝΙΟΥ & ΣΑΜΟΥ	ΣΤ. ΛΑΡΙΣΗΣ	
14	ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	ΗΠΕΙΡΟΥ 70 (3ος όροφος)		
15	ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	ΚΥΔΑΘΗΝΑΙΩΝ 14	ΠΛΑΚΑ	1
16	ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	ΤΙΜΟΚΡΕΟΝΤΟΣ 6Α	ΑΓΙΟΣ ΣΩΣΤΗΣ	2

Πίνακας 1. Εκθεσιακά και πολιτιστικά κέντρα δήμου Αθηναίων.

⁷⁷ Πολιτισμικός Οργανισμός Δήμου Αθηναίων, Τμήμα οργάνωσης και Συντονισμού Πολιτιστικών Εκδηλώσεων.

3.2.1 Πνευματικό Κέντρο

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων στεγάζεται από το 1971 σε ένα από τα παλαιότερα κτίρια των Αθηνών στο κέντρο της πόλης, το οποίο λειτούργησε για πρώτη φορά το 1842 ως Δημοτικό Γενικό Νοσοκομείο "Ελπίς", σε σχέδια του Γερμανού αρχιτέκτονα F. Staubert. Το Πνευματικό Κέντρο διαθέτει τρεις αίθουσες εκθέσεων, τις αίθουσες "Φ. Κόντογλου", "Τ. Ιακωβίδη" και "Ν. Γύζη". Επίσης διαθέτει το αμφιθέατρο "Αντώνης Τρίτσης" στο οποίο διοργανώνονται διεπιστημονικά σεμινάρια, ημερίδες, συνέδρια, παρουσιάσεις βιβλίων και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

3.2.2 Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα»

Στο κέντρο υπάρχουν δυο μόνιμες εκθέσεις:

- Το "Οδοιπορικό της Αθήνας", στον 1^ο όροφο στο οποίο βλέπει κανείς την Αθήνα του 19ου και μέσων του 20ου αιώνα μέσα από αναπαραστάσεις κτιρίων, σπιτιών, μαγαζιών και ανθρώπων, και
- Το Μουσείο - θέατρο Σκιών "Χαρίδημος".

Επίσης το κέντρο διαθέτει και δύο εκθεσιακούς χώρους. Την αίθουσα "Μελίνα" 220 τ.μ. που φιλοξενεί εκθέσεις και είναι επίσης κατάλληλη για σεμινάρια, ημερίδες, ομιλίες και έναν ενοποιημένο χώρο 380 τ.μ. και ύψους 5 μέτρων, κατάλληλο για έκθεση έργων μεγάλων διαστάσεων.

3.2.3 Κέντρο Τεχνών – Πάρκο Ελευθερίας

Το Κέντρο Τεχνών στεγάζεται σε αυτόνομο κτίριο δίπλα στο Μουσείο Βενιζέλου εντός του πάρκου Ελευθερίας. Φιλοξενεί εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας και γλυπτικής. Ο χώρος εκτός των εκθέσεων παραχωρείται και για διοργάνωση σεμιναρίων και ημερίδων.

3.2.4 Δημοτική Πινακοθήκη

Η Δημοτική Πινακοθήκη περιλαμβάνει στις συλλογές της 3.000 έργα, Ελλήνων κυρίως, που αποτέλεσαν σταθμούς στην ελληνική εικαστική δημιουργία και συνέβαλαν στη διαμόρφωση της νεοελληνικής τέχνης του 20ού αιώνα, ενδεικτικά των τάσεων και των γόνιμων αναζητήσεων που σημειώθηκαν στην πορεία της ελληνικής τέχνης. Η Δημοτική Πινακοθήκη υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

3.2.5 «Δωδεκανησιακό Σπίτι»

Το Μουσείο αφορά τα ακριτικά Δωδεκάνησα, και ιδιαίτερα στη Σύμη. Στο Μουσείο υπάρχει πλούσιο λαογραφικό υλικό δωδεκανησιακής τέχνης και παράδοσης όπως χρυσοκέντητες ενδυμασίες, ξυλόγλυπτα εσωτερικά σπιτιών, κεντήματα, χαλκώματα, υφαντά, πιάτα, λεπτουργήματα αργυροχοΐας, εικόνες, οικιακά σκεύη ταξινομημένα μέσα σε 20 αίθουσες και βοηθητικούς χώρους. Επίσης περιλαμβάνει σημαντική συλλογή εικαστικών έργων νεοελληνικής τέχνης, έργα ξένων καλλιτεχνών, μια αξιόλογη βιβλιοθήκη καθώς και την προσωπική συγγραφική δουλειά του δωρητή.

Στον χώρο πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα, σχετικά με το μουσειακό υλικό με καθοδηγητή μουσειοπαιδαγωγό, προσαρμοσμένα στις ηλικίες των παιδιών που τα παρακολουθούν. Γίνονται καθημερινά επισκέψεις από δυο σχολεία. Στα προγράμματα μπορούν να συμμετάσχουν και παιδιά με ειδικές ανάγκες και νοητική στέρηση.

3.2.6 Κέντρο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης

Το Μουσείο στεγάζεται στο σπίτι της μεγάλης λαογράφου Αγγελικής Χατζημιχάλη (1895-1965), όπου λειτουργεί λαογραφική βιβλιοθήκη, η οποία περιέχει βιβλία και περιοδικά σχετικά με την Εθνογραφία, τη Λαϊκή Τέχνη, παράδοση και λογοτεχνία κυρίως του ελληνικού χώρου και των Βαλκανίων και χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο από ερευνητές, σπουδαστές και μαθητές.

Στον χώρο του Μουσείου πραγματοποιούνται επισκέψεις σχολείων όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων με σκοπό να γνωρίσουν οι μαθητές τη λαϊκή τέχνη και τη λαογραφία.

3.3 ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ⁷⁸

3.3.1 Πρόγραμμα «Εικαστική Έκφραση»

Η «Εικαστική Έκφραση» είναι ένα Πολιτιστικό Πρόγραμμα του Οργανισμού Νεολαίας και Άθλησης (Ο.Ν.Α.) του Δήμου Αθηναίων, που πραγματοποιείται, κάθε χρόνο, με τη συμμετοχή μαθητών (ηλικίας 9 έως 15 ετών) της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των επτά Διαμερισμάτων του Δήμου της πόλης.

Τα παιδιά, από 200 περίπου σχολεία κάθε φορά, συμμετέχουν ή διαγωνίζονται, με έργα ζωγραφικής, φωτογραφίας, κολάζ και τρισδιάστατων

⁷⁸ Στρατηγικό σχέδιο επιχειρησιακού προγράμματος «Αθήνα 2007-2010», σελ. 117

κατασκευών, στην ετήσια έκθεση που κορυφώνεται με το Φεστιβάλ Εικαστικής Έκφρασης στο Θησείο.

Σκοπός του προγράμματος είναι η ευαισθητοποίηση των παιδιών της Αθήνας, μέσα από ένα καλλιτεχνικό διαγωνισμό, τόσο σε θέματα οικολογίας, περιβάλλοντος και καθημερινότητας, όσο και σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης, προβληματισμού και συμπάραστασης.

Στο πλαίσιο της γνωριμίας των κατοίκων και των επισκεπτών με τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της πόλης, πραγματοποιούνται τακτικά δωρεάν ξεναγήσεις. Τέλος, οργανώνονται από τον Δήμο δωρεάν προγράμματα επιμόρφωσης, ποικίλου ενδιαφέροντος όπως ζωγραφικής, αγιογραφίας, φωτογραφίας, θεατρολογίας, ψυχολογίας, αλλά και καλλιτεχνικών κατασκευών, υφαντικής, μοδιστρικής και χορών.

3.3.2 Θεσμός των Ξεναγήσεων

Ο θεσμός των ξεναγήσεων στα Μουσεία και τους Αρχαιολογικούς Χώρους της πόλης που πραγματοποιούνται από τον Πολιτισμικό Οργανισμό του Δήμου Αθηναίων, δίνει την ευκαιρία στους κατοίκους της Αθήνας να γνωρίσουν τον πολιτιστικό της πλούτο με τη βοήθεια έμπειρων και εξειδικευμένων ξεναγών. Οι ξεναγήσεις πραγματοποιούνται δωρεάν, με μόνη οικονομική επιβάρυνση το εισιτήριο εισόδου στους χώρους.

3.3.3 Πρόγραμμα «Επιμόρφωση»

Ο Πολιτισμικός Οργανισμός του Δήμου Αθηναίων, στο πλαίσιο των προγραμμάτων λαϊκής επιμόρφωσης πραγματοποιεί κάθε χρόνο μαθήματα ποικίλλου ενδιαφέροντος, τα οποία προσφέρονται δωρεάν στους δημότες. Οι χώροι που υποδέχονται αυτές τις δράσεις είναι οι εξής:

- Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων (1° ΔΔ)
- Πολιτιστικό Κέντρο ΟΝΑ (7° ΔΔ)
- Πολιτιστικό Κέντρο ΟΝΑ (3° ΔΔ)
- Πολιτιστικό Κέντρο ΟΝΑ (7° ΔΔ)
- Πολιτιστικό Κέντρο "ΜΕΛΙΝΑ" (3° ΔΔ)
- Κέντρο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης (1° ΔΔ)
- Πολυχώρος Νέου Κόσμου (2° ΔΔ)
- Δωδεκανησιακό Σπίτι (4° ΔΔ)

3.4 ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΙ ΔΡΩΜΕΝΑ

Κάθε χρόνο η Αθήνα γιορτάζει τις τέχνες με διάφορα φεστιβάλ. Ο Δήμος Αθηναίων διοργανώνει φεστιβάλ όπως το «Φεστιβάλ Αττικού 'Αλσους» και φιλοξενεί διεθνείς και ευρωπαϊκές διοργανώσεις, όπως το «Διεθνές Φεστιβάλ Χορού», το Διεθνές Φεστιβάλ "Athens Video Art Festival", το «Ευρωπαϊκό Φεστιβάλ Τζαζ», ή τη «Μπιενάλε της Αθήνας». Διάσημοι δημιουργοί, εξαιρετικοί χορευτές, καλλιτέχνες κάθε είδους και από κάθε γωνιά του κόσμου, δίνουν ραντεβού στην ελληνική πρωτεύουσα, κάνοντάς την πόλο έλξης πολιτιστικού και καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος.

3.4.1 Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Αθήνας

Ο Πολιτισμικός Οργανισμός του Δήμου Αθηναίων διοργανώνει, από το 2002 και κάθε χρόνο, το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Αθήνας στους χώρους της "Τεχνόπολις" στο Γκάζι, προσφέροντας ένα ενδιαφέρον πρόγραμμα παραστάσεων, εκθέσεων φωτογραφίας, αλλά και σεμιναρίων χορού, το οποίο συνθέτουν σημαντικοί χορογράφοι και αξιόλογα καλλιτεχνικά σχήματα από την Ελλάδα και το εξωτερικό περισσότερο από τα οποία επισκέπτονται για πρώτη φορά την Ελλάδα.

3.4.2 Μπιενάλε της Αθήνας

Πρόκειται για περιοδική ανά διετία έκθεση σύγχρονης τέχνης, με στόχο αφενός να συμβάλλει στην ανάπτυξη της καλλιτεχνικής παραγωγής της Αθήνας και αφετέρου να δημιουργήσει ένα πόλο έλξης του διεθνούς καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος.

3.4.3 Ευρωπαϊκό Φεστιβάλ Τζαζ Αθηνών

Κάθε χρόνο οργανώνεται στην "Τεχνόπολις" του Δήμου Αθηναίων το Φεστιβάλ Τζαζ (εικ. 1), θεσμός που αποτελεί πλέον μια από τις πιο σημαντικές στιγμές της καλλιτεχνικής συνεργασίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άλλες Πολιτιστικές Εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο στην πόλη είναι οι εξής:

- Ελληνο-βουλγαρικός Σύλλογος - Μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις
- Εκδηλώσεις για την ενημέρωση γύρω από τον καρκίνο του μαστού
- Έκθεση Φωτογραφίας και Μουσικής (Ακαδημία LEICA Δημιουργικής Φωτογραφίας)
- Εθνική Φοιτητική Ένωση Κυπρίων (ΕΦΕΚ)
- Εκδηλώσεις για την ενημέρωση γύρω από το AIDS

Τέλος, πέραν των χώρων πολιτισμού που υφίστανται υπό την αιγίδα - δραστηριοποίηση του Δήμου Αθηναίων, λειτουργεί πληθώρα πολιτιστικών

χώρων με ιδιωτική πρωτοβουλία εντός των ορίων του Δήμου. Οι χώροι αυτοί διακρίνονται σε:

- 4 Μουσεία
- 96 Θέατρα
- 32 Κινηματογράφους
- 65 Εκθεσιακούς Χώρους.

Εικ. 1. Σκηνή από το 8^ο Ευρωπαϊκό Φεστιβάλ Τζαζ, Αθήνα 2008

3.4.4 Φεστιβάλ Αττικού Άλσους

Στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής που αφορά στη διοργάνωση πολιτιστικών δρώμενων στις γειτονιές της Αθήνας, ο Πολιτισμικός Οργανισμός του Δήμου Αθηναίων το καλοκαίρι 2007 διοργάνωσε το 1^ο Φεστιβάλ Αττικού Άλσους και το πρόγραμμα πολιτιστικών εκδηλώσεων στο Ανοιχτό Θέατρο του Κολωνού. Οι εκδηλώσεις στο Αττικό Άλσος συνίστανται σε ένα μεγάλο φεστιβάλ για το θέατρο, τη μουσική, τον χορό και την ποίηση, χωρισμένες σε πέντε θεματικές ενότητες (θέατρο, θέατρο για παιδιά, μουσική, χορό και ποίηση) που αποτελούν η κάθε μία από αυτές, ένα αυτόνομο καλλιτεχνικό γεγονός.

3.4.5 Athens Video Art Festival

Το Athens Video Art Festival είναι ένα διεθνές φεστιβάλ οπτικο-ακουστικών τεχνών αφιερωμένο στον ψηφιακό πολιτισμό και τις νέες τεχνολογίες (εικ.2). Απευθύνεται σε όλους τους λάτρεις της κινούμενης εικόνας και εκπροσωπεί τη Video Art στην Ελλάδα. Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους εκπροσωπεί τη χώρα μας σε μεγάλα φεστιβάλ video art ανά τον κόσμο, με πιο πρόσφατους σταθμούς την Ιταλία, την Ισπανία και τη Ρωσία.

Εικ. 2. Αφίσα του Video Art Festival για το έτος 2009.

3.5 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Έχει πολλάκις αναφερθεί στην παρούσα έρευνα το γεγονός ότι η πόλη της Αθήνας αναπτύχθηκε γύρω από την δομή της αρχαίας πόλης. Η ρυθμοί της αστικής ανάπτυξης των Αθηνών στηρίζονται κατά βάση στην διαφύλαξη της πολιτισμικής ταυτότητας της πόλης, και εναρμονίζονται σε ένα πλαίσιο ανάδειξης και εκμετάλλευσης του αρχαιολογικού πλούτου της.

Είναι επομένως εύκολο να συμπεράνει κανείς ότι μια πόλη όπως η ελληνική πρωτεύουσα βρύθει από αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία του πολιτισμού που αποτέλεσε βάση της δημοκρατίας και ανάπτυξης του πνεύματος σε όλο τον γνωστό τότε κόσμο. Από χώρους συνεστιάσεων, ναούς

και βιβλιοθήκες, μέχρι νεκροταφεία και γήπεδα, είναι τόποι που θα μπορέσει ο επισκέπτης να θαυμάσει την ευημερία και τον κοινωνικό πλούτο που απολάμβανε ο αρχαίος Αθηναίος πολίτης. Στον πίνακα 2 παρουσιάζονται τα σημαντικότερα Αθηναϊκά μνημεία, ευρισκόμενα στα εδαφικά όρια του δήμου Αθηναίων.

Α.Α.	Δ.Δ.	ΑΡΧ. ΧΩΡΟΙ - ΜΝΗΜΕΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1	1	Μνημείο Λυσικράτους	Πλάκα
2	1	Ρωμαϊκή Αγορά	Πλάκα
3	1	Στοά Αττάλου	Αθήνα
4	1	Τζαμί Παλαιάς Αγοράς	Πλάκα
5	1	Ρολόι Κυρρηστου	Πλάκα
6	2	Στήλες Ολυμπίου Διός	Αθήνα
7	2	Πύλη Αδριανού	Αθήνα
8	3	Ακρόπολη	
9	3	Άρειος Πάγος	Θησείο
10	3	Αρχαία Αγορά	Θησείο
11	3	Θέατρο Διονύσου	Ακρόπολη
12	3	Θέατρο Ηρώδου Αττικού	Ακρόπολη
13	3	Θησείο	
14	3	Κεραμεικός	
15	3	Λόφος Νυμφών	Θησείο
16	3	Μνημείο Φιλοπάππου	
17	3	Παρθενώνας	Ακρόπολη
18	3	Πνύκα	Θησείο
19	4	Ακαδημία Πλάτωνος	Βοτανικός

Πίνακας 2. Οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι της Αθήνας.

3.5.1 Ακρόπολη

Στο βραχώδη λόφο της Ακρόπολης (εικ.1), που δεσπόζει στο κέντρο της σύγχρονης Αθήνας, βρισκόταν το σπουδαιότερο και μεγαλοπρεπέστερο ιερό της αρχαίας πόλης, αφιερωμένο, κατά κύριο λόγο, στην προστάτιδα θεά της, την Αθηνά. Με τον ιερό αυτό χώρο σχετίζονται οι σημαντικότεροι μύθοι της αρχαίας Αθήνας, οι μεγάλες θρησκευτικές εορτές, οι παλαιότερες λατρείες της πόλης αλλά και ορισμένα από τα καθοριστικά για την ιστορία της

γεγονότα. Η Ακρόπολη του 5ου αι. π.Χ. αποδίδει με τον τελειότερο τρόπο το μεγαλείο, τη δύναμη και τον πλούτο της Αθήνας στην εποχή της μαγαλύτερης ακμής της, το "χρυσό αιώνα" του Περικλή. Ο λόφος επιλέχθηκε ήδη από τα νεολιθικά χρόνια (4000/3500-3000 π.Χ.) ως τόπος εγκατάστασης των κατοίκων της περιοχής. Κατάλοιπα εγκατάστασης της Πρώιμης και Μέσης Εποχής του Χαλκού εντοπίστηκαν στην περιοχή του Ερεχθείου. Κατά το 13ο αι. π.Χ., ο βράχος τειχίσθηκε και αποτέλεσε την έδρα του τοπικού ηγεμόνα. Τον 8ο αι. π.Χ. η Ακρόπολη απέκτησε για πρώτη φορά τον αποκλειστικά ιερό της χαρακτήρα με την καθιέρωση της λατρείας της Αθηνάς Πολιάδος. Η θεά είχε το δικό της ναό, στη βορειοανατολική πλευρά του λόφου. Στα μέσα του 6ου αι. π.Χ., την εποχή που τύραννος της Αθήνας ήταν ο Πεισίστρατος, το ιερό απέκτησε μεγάλη αίγλη. Καθιερώθηκαν τα Παναθήναια, η μεγαλύτερη γιορτή των Αθηναίων προς τιμή της θεάς και ιδρύθηκαν τα πρώτα μνημειακά κτήρια και οι ναοί για τη λατρεία της, μεταξύ των οποίων, ο λεγόμενος "Αρχαίος ναός" και ο Εκατόμπεδος, πρόδρομος του Παρθενώνα. Μετά τη νίκη εναντίον των Περσών στο Μαραθώνα, το 490 π.Χ., οι Αθηναίοι επιχείρησαν να κτίσουν ένα πολύ μεγαλύτερο ναό στη θέση του Παρθενώνα, γνωστό ως Προπαρθενώνα. Αυτός ο ναός δεν ολοκληρώθηκε ποτέ, γιατί το 480 π.Χ., οι Πέρσες εισέβαλαν στην Αττική, λεηλάτησαν την Ακρόπολη και πυρπόλησαν τα μνημεία. Μετά την αποχώρηση των εχθρών, η Ακρόπολη οχυρώθηκε με νέο τείχος, αρχικά από το Θεμιστοκλή (στη βόρεια πλευρά) και στη συνέχεια από τον Κίμωνα (στη νότια πλευρά). Μάλιστα, στο βόρειο τμήμα του τείχους ενσωματώθηκαν αρχιτεκτονικά μέλη των κατεστραμμένων ναών, που φαίνονται μέχρι σήμερα από την αρχαία Αγορά και από τη βόρεια πλευρά της πόλης.

Στα μέσα του 5ου αι. π.Χ., την εποχή που μεταφέρθηκε στην Ακρόπολη η έδρα της Αθηναϊκής Συμμαχίας και η Αθήνα ήταν το σημαντικότερο κέντρο του πνευματικού κόσμου, τέθηκε σε εφαρμογή, με πρωτοβουλία του Περικλή, ένα μεγαλεπίβολο οικοδομικό πρόγραμμα που διήρκεσε όλο το β' μισό του 5ου αι. π.Χ. Για την εκτέλεσή του εργάστηκαν πολλοί άνθρωποι, Αθηναίοι και ξένοι, ελεύθεροι και δούλοι, με ημερομίσθιο μία δραχμή. Τότε οικοδομήθηκαν, με την επίβλεψη των ικανότερων καλλιτεχνών, αρχιτεκτόνων και γλυπτών, τα σημαντικότερα μνημεία που βλέπει σήμερα ο επισκέπτης: ο Παρθενώνας, τα Προπύλαια, το Ερέχθειο και ο ναός της Αθηνάς Νίκης. Μετά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου, το 404 π.Χ., και έως τον 1ο αι. π.Χ., πάνω στον ιερό βράχο της Ακρόπολης δεν οικοδομήθηκαν άλλα σημαντικά μνημεία. Το 27 π.Χ., στα ανατολικά του Παρθενώνα κτίσθηκε μικρός ναός αφιερωμένος στο Ρωμαίο αυτοκράτορα Αύγουστο και στη Ρώμη. Είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ κατά τη ρωμαϊκή περίοδο σε άλλα ελληνικά ιερά έγιναν σοβαρές λεηλασίες και καταστροφές, η Ακρόπολη διατήρησε την παλαιά της αίγλη και εξακολούθησε να συγκεντρώνει τα πλούσια αφιερώματα των πιστών. Η τελευταία επέμβαση στο χώρο έγινε μετά την επιδρομή των Ερούλων τον 3ο αι. μ.Χ., οπότε κατασκευάσθηκε οχυρωματικό τείχος με δύο πύλες στη δυτική πλευρά, από τις οποίες η μία, η δυτική, σώζεται μέχρι σήμερα και είναι γνωστή με το όνομα Beule, από το όνομα του Γάλλου αρχαιολόγου που έκανε έρευνες στο χώρο.

Στους επόμενους αιώνες τα μνημεία της Ακρόπολης υπέστησαν σοβαρές βλάβες από φυσικά αίτια ή από ανθρώπινες επεμβάσεις. Με την επικράτηση του χριστιανισμού και ιδιαίτερα από τον 6ο αι. μ.Χ., τα μνημεία

μετατράπηκαν σε χριστιανικές εκκλησίες. Ο Παρθενώνας αφιερώθηκε στην Παρθένο Μαρία, που στη συνέχεια ονομάστηκε Παναγιά η Αθηνιώτισσα, ενώ στα τέλη του 11ου αιώνα αποτέλεσε τη μητρόπολη της Αθήνας. Το Ερέχθειο είχε μετατραπεί σε ναό του Σωτήρος ή της Θεοτόκου, ο ναός της Αθηνάς Νίκης σε εκκλησάκι και τα Προπύλαια σε επισκοπική κατοικία. Ο βράχος της Ακρόπολης αποτελούσε το φρούριο της πόλης. Κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας (1204-1456), τα Προπύλαια μετατράπηκαν σε ανάκτορο των Φράγκων ηγεμόνων, ενώ στην Τουρκοκρατία (1456-1833) η Ακρόπολη και πάλι έγινε το φρούριο της πόλης, όπου κατοικούσε ο Τούρκος φρούραρχος.

Το 1687, κατά τη διάρκεια του Β' Ενετοτουρκικού πολέμου, ο λόφος πολιορκήθηκε από τον Φ. Μοροζίνι και στις 26 Σεπτεμβρίου 1687, μία βόμβα των Ενετών ανατίναξε τον Παρθενώνα που είχε μετατραπεί σε πυριτιδαποθήκη. Η επόμενη σοβαρή καταστροφή στα μνημεία σημειώθηκε μεταξύ των ετών 1801-1802, με τη διαρπαγή του γλυπτού διάκοσμου του Παρθενώνα από το λόρδο Έλγιν και την αφαίρεση γλυπτών από το ναό της Αθηνάς Νίκης και το Ερέχθειο. Η Ακρόπολη πέρασε οριστικά στην κυριαρχία των Ελλήνων το 1822 και πρώτος φρούραρχός της ορίστηκε ο Οδυσσεάς Ανδρούτσος.

Μετά την απελευθέρωση, τα μνημεία της Ακρόπολης τέθηκαν υπό τη μέριμνα του νέου ελληνικού κράτους. Οι πρώτες ανασκαφές στο βράχο έγιναν ανάμεσα στα έτη 1835 και 1837. Η μεγάλη συστηματική ανασκαφή της Ακρόπολης διεξήχθη το διάστημα 1885-1890 από τον Παναγιώτη Καβαδία, ενώ στις αρχές του 20ού αιώνα έγιναν οι πρώτες εκτεταμένες αναστηλωτικές εργασίες από τον Ν. Μπαλάνο. Το 1975 συστάθηκε η Επιτροπή Συντήρησης Μνημείων Ακροπόλεως που έχει ως στόχο τη μελέτη και τη διεξαγωγή μεγάλης κλίμακας στερεωτικών και αναστηλωτικών έργων, που συνεχίζονται μέχρι σήμερα σε συνεργασία με την Υπηρεσία Αναστήλωσης Μνημείων Ακροπόλεως και την Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού⁷⁹.

3.5.2 Κεραμεικός

Ο αρχαιολογικός χώρος του Κεραμεικού αποτελεί μικρό μόνο μέρος του αρχαίου αττικού δήμου των Κεραμείων, ενός από τους μεγαλύτερους της αρχαίας Αθήνας, ο οποίος βρισκόταν στη βορειοδυτική παρυφή της πόλης. Όπως υποδηλώνει το όνομά του, υπήρξε περιοχή εγκατάστασης αγγειοπλαστών και αγγειογράφων και ο κύριος τόπος παραγωγής των περίφημων αττικών αγγείων. Η παραποτάμια περιοχή του Κεραμεικού πλημμύριζε συνεχώς και δεν ευνοούσε την κατοίκηση. Άρχισε έτσι να χρησιμοποιείται ως χώρος ταφής, και σταδιακά έγινε το σημαντικότερο νεκροταφείο της αρχαίας Αθήνας.

Τα σημαντικότερα αθηναϊκά αγγεία της εποχής έχουν βρεθεί σε τάφους του Κεραμεικού. Μεταξύ αυτών και η περίφημη «οινοχόη του Διπύλου», με την αρχαιότερη ελληνική αλφαβητική επιγραφή (δεύτερο ήμισυ του 8ου π.Χ. αι.).

⁷⁹ Υπουργείο Πολιτισμού και Τουριστικής Ανάπτυξης, ενημερωτικό φυλλάδιο τουριστικών αξιοθέατων, άρθρο της αρχαιολόγου Ιωάννας Βενιέρη.

Στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού πραγματοποιούνται περιοδικές αποψιλώσεις και καθαρισμοί. Το 2004 ολοκληρώθηκε κατασκευή δικτύου διαδρομών επισκεπτών, κτιριακή βελτίωση και επανέκθεση του Μουσείου Κεραμεικού, τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων, διαμόρφωση αμφιθεατρικού χώρου θέασης⁸⁰.

3.5.3 Αρχαία Αθηναϊκή Αγορά

Στα μέσα του 6ου αι. π.Χ. ιδρύθηκε στα βορειοδυτικά του Ιερού Βράχου της Ακροπόλεως, ανάμεσα στους λόφους του Αρείου Πάγου και του Αγοραίου Κολωνού, η Αγορά των Αθηνών, η οποία για τους επόμενους τέσσερις τουλάχιστον αιώνες αποτέλεσε το κέντρο της πόλης των κλασικών και ελληνοιστικών χρόνων. Τα πρώτα ίχνη της κατοίκησης του ανθρώπου στον ευρύτερο χώρο της Αγοράς χρονολογούνται στην Ύστερη Νεολιθική εποχή (περ. 3000π.Χ.) και συνίστανται σε όστρακα χειροποίητων αγγείων που βρέθηκαν σε φρέατα και λάκκους. Τον 6ο αι. π.Χ. η πολιτεία με εκτεταμένες διαμορφώσεις μετέτρεψε τον χώρο αυτόν από ιδιωτικό σε δημόσιο για να φιλοξενήσει την Αγορά της πόλης. Η λεηλασία της Αγοράς από τα περσικά στρατεύματα το 480/479 π.Χ. μετέτρεψε πολλά από τα οικοδομήματά της σε ερείπια. Από το 2ο τέταρτο του 5ου αι. π.Χ. παρατηρήθηκε έντονη ανοικοδόμηση, η οποία συνεχίστηκε και μέσα στον 4ο αι. π.Χ. και συνδέεται άμεσα με την ακμή της Δημοκρατίας. Μεγάλο πλήγμα στα οικοδομήματα της Αγοράς επέφερε η λεηλασία τους από τα στρατεύματα του Σύλλα το 86 π.Χ., ως τιμωρία επειδή οι Αθηναίοι τάχθηκαν με το μέρος του βασιλιά Μιθριδάτη του Πόντου και όχι των Ρωμαίων. Παρά τις καταστροφές η πόλη γνώρισε νέα ακμή κατά τους χρόνους της αυτοκρατορίας του Οκταβιανού-Αυγούστου (27π.Χ.-14 μ.Χ) και του Αδριανού (117-138 μ.Χ.).

Το 267 μ.Χ. η εισβολή των Ερούλων κατέστρεψε εκ θεμελίων τα οικοδομήματα της Αγοράς. Στην επόμενη φάση ανοικοδόμησης της πόλης η περιοχή βρέθηκε εκτός του νέου οχυρωματικού περιβόλου και αναπτύχθηκαν σ' αυτήν τα πολυτελή συγκροτήματα των αστικών επαύλεων του 5ου και 6ου αι. μ.Χ., στα οποία άκμασε για τελευταία φορά η νεοπλατωνική φιλοσοφία. Οι αλληπάλληλες επιθέσεις βαρβαρικών φύλων από το τέλος του 4ου έως τα τέλη του 6ου αι. μ.Χ., οπότε έγινε η Σλαβική επιδρομή, οδήγησαν και πάλι στην καταστροφή τα κτήρια της Αγοράς και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την οριστική παρακμή του χώρου⁸¹.

3.5.4 Πνύκα

Τα λείψανα που βρέθηκαν στη μεγάλη θεατροειδή έκταση έδειξαν ότι η Πνύκα είχε τρεις οικοδομικές περιόδους. Στην πρώτη περίοδο, η φυσική πλαγιά του λόφου χρησιμοποιήθηκε ως κούλο του θεάτρου. Η επιφάνεια ομαλοποιήθηκε με τη λατόμηση σκληρού ασβεστόλιθου, ενώ στη βόρεια πλευρά κατασκευάστηκε ένας ευθύς αναλημματικός τοίχος. Στη δεύτερη

⁸⁰ www.athens-history./mx/x_Attiki_sites.asp

⁸¹ http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2485

περίοδο, η διευθέτηση του χώρου του ακροατηρίου ήταν πολύ διαφορετική. Ένας ψηλός ημικυκλικός αναλημματικός τοίχος κτίσθηκε στα βόρεια και ο προσανατολισμός ήταν αντίθετος σε σχέση με την προηγούμενη φάση. Η προσέγγιση γινόταν από δύο κλίμακες πλάτους 3.90μ.

Η Πνύκα της τρίτης περιόδου είχε το ίδιο σχέδιο, σε μεγαλύτερη κλίμακα. Ο μεγάλος αναλημματικός τοίχος κατασκευάσθηκε από μεγάλους κιβόλιθους που λατομήθηκαν στο χώρο, ενώ στα νότια διαμορφώθηκε το νέο βήμα.

Ανασκαφές διενεργήθηκαν από την Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία το 1910. Τότε επιβεβαιώθηκε οριστικά η ταύτιση της θέσης με την Πνύκα, όπου συνεκαλείτο η Εκκλησία του Δήμου. Μεγάλης κλίμακας ανασκαφές πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες περιόδους μεταξύ 1930 και 1937 από τον H. A. Thompson σε συνεργασία αρχικά με τον Κ. Κουρουνιώτη και αργότερα με τον R. L. Scranton, οι οποίες συνέτειναν στην γνώση της ιστορίας και της αρχιτεκτονικής της Πνύκας και στην κατανόηση της τοπογραφίας της ευρύτερης περιοχής⁸².

Εικ. 1. Ο βράχος της Ακρόπολης, άποψη νότιας κλιτύς

⁸² Υπουργείο Πολιτισμού και Τουριστικής Ανάπτυξης, ενημερωτικό φυλλάδιο τουριστικών αξιοθέατων, άρθρο της αρχαιολόγου Ιωάννας Βενιέρη.

3.6 ΜΟΥΣΕΙΑ

Η πόλη των Αθηνών και συγκεκριμένα ο δήμος Αθηναίων έχει μεγάλο αριθμό μουσείων, πολλά εκ των οποίων ανακαινίστηκαν πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004 ώστε να παρουσιαστούν πληρέστερα και σύγχρονα στους πολλούς επισκέπτες που ήρθαν στην ελληνική πρωτεύουσα για το μεγάλο γεγονός εκείνης της χρονιάς. Αρκετά εκ των ιδιωτικών μουσείων διοργανώνουν διαφόρων ειδών ειδικές εκθέσεις. Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στην ξενάγηση των σχολείων που επισκέπτονται τα ιδρύματα, ενώ εξίσου χαρακτηριστική είναι η προσοχή που δίδεται στην ασφάλεια των εκθεμάτων, αφού στα περισσότερα μουσεία της Αθήνας απαγορεύεται αυστηρά στον επισκέπτη να φωτογραφηθεί δίπλα στα εκθέματα, απαγορεύεται η χρήση φλάς, ενώ σε πολλά χρειάζεται κανείς ειδική άδεια φωτογράφισης για να κάνει λήψη φωτογραφιών ή να μαγνητοσκοπήσει τα εκθέματα. Στον πίνακα 3 απαριθμούνται τα μουσεία ευρισκόμενα στα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου Αθηναίων.⁸³

Α.Α.	Δ.Δ.	ΜΟΥΣΕΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1	1	Ακροπόλεως	Αθήνα
2	1	Αρχαιολογικό	Αθήνα, Μουσείο
3	1	Εθνική Πινακοθήκη	Αθήνα, Χίλτον
4	1	Εθνικό Ιστορικό	Αθήνα
5	1	Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης	Μοναστηράκι
6	1	Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης	Πλάκα
7	1	Θεάτρου	Αθήνα
8	1	Ιστορίας Ελληνικής Ενδυμασίας	Κολωνάκι
9	1	Κανελλοπούλου	Πλάκα
10	1	Κεραμεικού	Αθήνα
11	1	Κυκλαδίτικης & Αρχαϊκής Τέχνης	Κολωνάκι
12	1	Μπενάκη	Κολωνάκι
13	1	Νομισματικό	Αθήνα
14	1	Πανεπιστημίου Αθηνών	Αθήνα
15	1	Παξινού Κατίνας	Πλάκα
16	1	Πόλεως Αθηνών	Αθήνα
17	1	Σούτσου Αλ.	Χίλτον
18	2	Βυζαντινό	Αθήνα, Πλ. Ρηγίλλης
19	2	Πολεμικό	Αθήνα, Πλ. Ρηγίλλης
20	2	Ταχυδρομικό	Αθήνα
21	4	Σιδηροδρομικό ΟΣΕ	Αθήνα
22	4	Τραίνων	Σεπόλια

Πίνακας 3. Τα μουσεία της Αθήνας

⁸³ www.cityofathens.gr

3.6.1 Μουσείο Ακρόπολης

Το μουσείο (εικ.2) βρίσκεται στην νότια κλιτή της Ακροπόλεως, στο οικόπεδο του πρώην στρατοπέδου Μακρυγιάννη, σε ευθεία απόσταση 280 μέτρων από τον Παρθενώνα. Η κύρια είσοδος του κτηρίου βρίσκεται επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου ενώ το μουσείο περικλείεται από τις οδούς Μακρυγιάννη, Χατζηχρήστου και Μητσαίων.

Το σχέδιο του Μπερνάρ Τσουμί εμπλέκει τρεις αρχιτεκτονικές συλλήψεις: το φως, την κίνηση και ένα τεκτονικό προγραμματισμό. Οι συλλογές του μουσείου εκτίθενται σε τρία επίπεδα ενώ ένα τρίτο μεσαίο επίπεδο στεγάζει τους βοηθητικούς χώρους όπως το εστιατόριο, το πωλητήριο και τα γραφεία. Στο πρώτο επίπεδο του μουσείου παρουσιάζονται τα ευρήματα των κλιτύων της Ακροπόλεως ενώ η μακριά ορθογώνια αίθουσα και το επικλινές δάπεδο παραπέμπουν στην ανάβαση στον βράχο. Έπειτα ο επισκέπτης βρίσκεται σε μία μεγάλη τραπεζοειδή αίθουσα όπου στεγάζονται τα εκθέματα της αρχαϊκής εποχής. Στον ίδιο όροφο εκτίθενται ακόμη αντικείμενα και γλυπτά από άλλα κτήρια της Ακροπόλεως όπως τα Προπύλαια, το Ερέχθειο και ο Ναός της Αθηνάς Νίκης όπως επίσης και ευρήματα της Ρωμαϊκής και Πρώιμης Βυζαντινής Αθήνας. Ο επισκέπτης όμως βλέπει τα τελευταία κατά την κάθοδο καθώς θα οδηγηθεί πρώτα στην αίθουσα των γλυπτών του Παρθενώνα ώστε να τηρηθεί η χρονολογική σειρά. Η αίθουσα των γλυπτών του Παρθενώνα έχει τον ίδιο προσανατολισμό με τον ναό στον βράχο και η χρήση γυαλιού επιτρέπει το φυσικό φωτισμό του χώρου.

Καθώς το μουσείο έχει κτιστεί σε έναν εκτενή αρχαιολογικό χώρο, το δάπεδο, εσωτερικά και εξωτερικά, είναι συχνά διαφανές χρησιμοποιώντας γυαλί και έτσι ο επισκέπτης βλέπει τις ανασκαφές του χώρου. Το μουσείο παρέχει ακόμη ένα αμφιθέατρο, θέατρο εικονικής πραγματικότητας, χώρο επισήμων και αίθουσα περιοδικών εκθέσεων⁸⁴.

Εικ. 2. Το νέο μουσείο Ακρόπολης στην Αθήνα.

⁸⁴ «Το Νέο Μουσείο Ακροπόλεως», εφ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 08-06-2003

3.6.2 Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (εικ.3) μουσείο στεγάζεται στο επιβλητικό νεοκλασικό κτήριο, που οικοδομήθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα σε σχέδια του L. Lange και τελικά διαμορφώθηκε από τον Ernst Ziller.

Οι εκθεσιακοί χώροι του, δεκάδες αίθουσες σε κάθε όροφο, καλύπτουν έκταση 8.000 τ.μ. και στεγάζουν τις πέντε μεγάλες μόνιμες συλλογές: Τη Συλλογή Προϊστορικών Αρχαιοτήτων, που περιλαμβάνει έργα των μεγάλων πολιτισμών που αναπτύχθηκαν στο Αιγαίο από την 6η χιλιετία έως το 1050 π.Χ. (νεολιθικού, κυκλαδικού και μυκηναϊκού) και ευρήματα από τον προϊστορικό οικισμό του Ακρωτηρίου της Θήρας. Τη Συλλογή Έργων Γλυπτικής, που παρουσιάζει την εξέλιξη της αρχαίας ελληνικής γλυπτικής από τον 7ο αι. π.Χ. έως τον 5ο αι. μ.Χ., μέσα από μοναδικά έργα τέχνης. Τη Συλλογή Αγγείων και Μικροτεχνίας, που περιλαμβάνει αντιπροσωπευτικά έργα της αρχαίας ελληνικής κεραμικής από τον 11ο αι. π.Χ. έως και τη ρωμαϊκή εποχή, καθώς και και τη Συλλογή Σταθάτου, μια διαχρονική συλλογή μικροτεχνημάτων. Τη Συλλογή Έργων Μεταλλοτεχνίας με πολλά μοναδικά πρωτότυπα έργα, αγάλματα, ειδώλια και έργα μικροτεχνίας. Τέλος, τη μοναδική για την Ελλάδα Συλλογή Αιγυπτιακών και Ανατολικών Αρχαιοτήτων με έργα τέχνης, που χρονολογούνται από την προδυναστική περίοδο (5000 π.Χ.) έως και τους χρόνους της ρωμαϊκής κατάκτησης.

3.6.3 Μουσείο Κεραμικού

Το Αρχαιολογικό Μουσείο του Κεραμικού βρίσκεται μέσα στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμικού και η πρόσβασή του γίνεται από στον πεζόδρομο της οδού Ερμού (Ερμού 148), κοντά στη διασταύρωση της με την οδό Πειραιώς. Για πολλά χρόνια και το μουσείο και ο αρχαιολογικός χώρος του Κεραμικού, ενώ έχουν πολλά να προσφέρουν στον επισκέπτη ήταν δύσκολο να τα ανακαλύψει κανείς. Σήμερα με τα έργα αναβάθμισης της ευρύτερης περιοχής και με τα έργα ενοποίησης και αξιοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, το αρχαιολογικό μουσείο του Κεραμικού παίρνει τη θέση του ανάμεσα στα μουσεία της Αθήνας.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο του Κεραμικού είναι ένα λιτό ισόγειο τετράγωνο κτήριο, η πρόσοψη του οποίου πλαισιώνεται από στεγασμένη εξωτερική στοά, σχήματος Γ. Εσωτερικά υπάρχουν τέσσερις εκθεσιακοί χώροι που περιβάλλουν το στεγασμένο αίθριο, διαμορφωμένο με ελιές και δάφνες ως μικρός εσωτερικός κήπος. Στον πρώτο χώρο και το αίθριο φιλοξενούνται τα έργα της γλυπτικής, που καλύπτουν όλες τις εποχές της αρχαιότητας, ενώ στις υπόλοιπες τρεις αίθουσες εκτίθεται κεραμική και άλλα ευρήματα που προέρχονται κυρίως, από την νεκρόπολη του Κεραμικού.

3.6.4 Μουσείο Κυκλαδικής και Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης Γουλανδρή

Το μουσείο ιδρύθηκε με σκοπό τη στέγαση της ιδιωτικής συλλογής Κυκλαδικής Τέχνης Γουλανδρή. Είναι ένα από τα κορυφαία μουσεία στην Αθήνα. Στον 1ο όροφο θα βρίσκονται διάφορα κειμήλια του Κυκλαδικού πολιτισμού, ενώ στο 2ο όροφο είναι μινιατούρες και άλλα αντικείμενα της ίδιας περιόδου. Στον 3ο όροφο είναι προσωρινές εκθέσεις του Μουσείου, ενώ στον 4ο όροφο υπάρχει συλλογή αρχαίας ελληνικής τέχνης του Κ. Πολίτη. Το 1992 μια νέα πτέρυγα προστέθηκε στο Μουσείο, στο Μέγαρο Σταθάτου. Στη νέα πτέρυγα εκτίθεται η συλλογή αρχαίας ελληνικής τέχνης της Ακαδημίας Αθηνών.

3.6.5 Νομισματικό Μουσείο

Είναι ένα από τα πέντε πιο σημαντικά συλλεκτικά μουσεία στον κόσμο. Εμφανίζει πάνω από 600000 κέρματα, πρότυπα σταθμών, μετάλλων και πολύτιμων λίθων, από την αρχαία ελληνική περίοδο, τη ρωμαϊκή περίοδο, το Βυζάντιο, το δυτικό Μεσαίωνα και της νεώτερης εποχής.

Εικ. 3. Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

4.1 ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ο ρόλος της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης στο συνολικό πολιτικό και διοικητικό σύστημα.

Η ισχυρή αυτοδιοίκηση των δήμων έχει ρόλο και αποστολή σε μία άλλη αποκεντρωμένη δομή της Δημοκρατικής Πολιτείας όπου το κράτος γίνεται επιτελικό, μεταβάλλονται οι φθαρμένες δομές της μεταπολιτευτικής μας δημοκρατίας, γίνονται με ένα ενιαίο σχέδιο οι μεταρρυθμίσεις για το Δημοκρατικό κράτος. Στο πλαίσιο αυτών των μεταρρυθμίσεων ανακατανέμεται η εξουσία μεταξύ κέντρου και περιφέρειας, οι περιφέρειες της χώρας, αυτοδιοικούμενες, αποκτούν τον ρόλο που τους επιφυλάσσεται στην σύγχρονη ευρωπαϊκή συμπολιτεία, οι δήμοι γίνονται πραγματικά ισχυροί φορείς παροχής υπηρεσιών και μοχλοί της τοπικής ανάπτυξης.

Ο δήμος, για να είναι ισχυρός και αποτελεσματικός προϋποθέτει αντίστοιχη δομή διοίκησης και ποιότητα λειτουργιών. Ο δήμος πρέπει να έχει συγκροτημένο προγραμματικό επιτελείο και αποκεντρωμένη δομή για την αποτελεσματικότερη ικανοποίηση των καθημερινών αναγκών στις τοπικές κοινωνίες. Επίσης, η τοπική αυτοδιοίκηση δεν είναι μόνο διοικητικός μηχανισμός, είναι και κυρίως πρέπει να διατηρηθεί ως βαθύτατα δημοκρατικός αντιπροσωπευτικός θεσμός.

Το άρθρο 102 του Συντάγματος, αναγνωρίζει, ότι υπέρ των Ο.Τ.Α., για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας, ενώ προβλέπεται ότι το εύρος, οι κατηγορίες αυτών ως και η κατανομή τους ανάμεσα στους δύο βαθμούς, θα καθορισθούν δια νόμου.

Από την άλλη, μια από τις βασικές αρχές του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας(Ε.Χ.Τ.Α.) για την ανάθεση άσκησης μιας λειτουργίας, είναι η αρχή της επικουρικότητας και της εγγύτητας. Σύμφωνα με αυτό, όσες λειτουργίες μπορούν να ασκηθούν στο πλησιέστερο στον πολίτη επίπεδο, πρέπει να ανατίθενται στους αντίστοιχους Ο.Τ.Α. Όταν η άσκηση αυτή υπερβαίνει τις δυνατότητες της κατώτερης και πλησιέστερης στον πολίτη διοικητικής μονάδας, λόγω της ευρύτητας ή του αντικειμένου, τότε ανατίθεται στο αμέσως επόμενο ανώτερο επίπεδο.

Καθορίζονται δύο κατηγορίες αρμοδιοτήτων:

Αυτές που αποτελούν καθαρά τοπικές υποθέσεις, όπως:

- ανάπτυξης
- περιβάλλοντος
- ποιότητας ζωής και εύρυθμης λειτουργίας των πόλεων και οικισμών
- απασχόλησης
- κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης
- παιδείας, πολιτισμού, αθλητισμού και πολιτικής προστασίας.

Αυτές που έχουν κρατικό χαρακτήρα και έχουν ανατεθεί από το κράτος στους Ο.Τ.Α. για την καλλίτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, όπως:

- η τήρηση Δημοτολογίου και Μητρώου Αρρένων
- η χορήγηση αδειών για διάφορες λειτουργίες
- η έκδοση των σχετικών πιστοποιητικών που απορρέουν από την τήρηση του δημοτολογίου, ως και η τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη νομοθεσία για τη δημιουργία και τήρηση του Εθνικού Δημοτολογίου
- η τήρηση των ληξιαρχικών βιβλίων όπου καταχωρούνται τα ληξιαρχικά γεγονότα
- η τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εκλογική νομοθεσία
- η χορήγηση άδειας τέλεσης πολιτικού γάμου και η τέλεση αυτού
- η χορήγηση βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας κλπ. (άρθρο 75)

Στον κλάδο των υπηρεσιών, η οργανωτική δομή του δήμου Αθηναίων διαιρεί τις αρμοδιότητες σε τρεις τομείς υπηρεσιών:

1. Κοινωνικές και Διοικητικές Υπηρεσίες
2. Οικονομικές Υπηρεσίες
3. Τεχνικές Υπηρεσίες

Οι υπηρεσίες αυτές με τη σειρά τους διαιρούνται σε διευθύνσεις, καθεμία εκ των οποίων στεγάζεται σε διαφορετική τοποθεσία εντός των ορίων του δήμου. Η κάθε διεύθυνση με τη σειρά της υποδιαιρείται σε τμήματα, καθένα εκ των οποίων έχει διαφορετικό αντικείμενο, αλλά όλα αλληλοσυμπληρώνουν το αντικείμενο της εκάστοτε διεύθυνσης στην οποία υπάγονται. Σκοπός είναι η συστηματικότερη εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων δίχως την αναμονή σε πολυάριθμες ουρές.

Ο τομέας των Κοινωνικών και Διοικητικών Υπηρεσιών αποτελείται από 14 διευθύνσεις διαχωρισμένες σε 59 τμήματα, ο τομέας των Οικονομικών Υπηρεσιών αποτελείται από 7 διευθύνσεις οι οποίες είναι επιμερισμένες σε 32 τμήματα, ενώ ο τομέας Τεχνικών Υπηρεσιών αποτελείται από 11 διευθύνσεις οι οποίες διαιρούνται σε 68 τμήματα. Στο επόμενο κεφάλαιο αναφέρονται οι διευθύνσεις που δραστηριοποιούνται σε κάθε τομέα υπηρεσιών του δήμου Αθηναίων, καθώς και οι δημοτικοί φορείς του.⁸⁵

⁸⁵ <http://www.cityofathens.gr/el/organotiki-domi-dimoy-athinaion/html>

4.2 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Η διεύθυνση διοικητικών και κοινωνικών υπηρεσιών του δήμου Αθηναίων, επιμερίζει την εποπτεία και δράση της στις εξής επιμέρους διευθύνσεις:

- Διεύθυνση Αλλοδαπών
- Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού
- Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων & Διεθνούς Συνεργασίας
- Διεύθυνση Δημοτικής Αστυνομίας
- Διεύθυνση Διαμερισμάτων
- Διεύθυνση Διοίκησης
- Διεύθυνση Ελεγχόμενης Στάθμευσης
- Διεύθυνση Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών
- Διεύθυνση Κοιμητηρίων
- Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας
- Διεύθυνση Ληξιαρχείου, Μητρώων και Δημοτολογίου
- Διεύθυνση Πληροφορικής
- Διεύθυνση Προληπτικής Ιατρικής & Υγείας
- Διεύθυνση Σχολικής Μέριμνας

Παράλληλα, η οικονομική διαχείριση του δήμου ακολουθεί την ίδια ακριβώς μέθοδο, διασπώντας την ευθύνη στα εξής διοικητικά υποσύνολα:

- Διεύθυνση Αδειών Καταστημάτων & Θεαμάτων
- Διεύθυνση Δημοτικής Περιουσίας
- Διεύθυνση Δημοτικών Προσόδων
- Διεύθυνση Προμηθειών & Γενικών Αποθηκών
- Διεύθυνση Σχεδιασμού & Επενδύσεων
- Διεύθυνση Ταμειακής Υπηρεσίας

Ομοίως με τις προηγούμενες, έτσι και η τεχνική υποστήριξη του δήμου διαχωρίζεται σε 11 διευθύνσεις οι οποίες απαριθμούνται ως εξής:

- Διεύθυνση Αστικού Σχεδιασμού & Περιβάλλοντος
- Διεύθυνση Ηλεκτρολογικού
- Διεύθυνση Καθαριότητας
- Διεύθυνση Κατασκευών
- Διεύθυνση Κηποτεχνίας & Πρασίνου
- Διεύθυνση Μελετών
- Διεύθυνση Πολεοδομίας
- Διεύθυνση Προγραμματισμού, Ελέγχου & Επιθεώρησης
- Διεύθυνση Συντήρησης & Αυτεπιστασίας
- Διεύθυνση Σχεδίου Πόλεως
- Διεύθυνση Τροχαίου Υλικού⁸⁶

⁸⁶ www.cityofathens.gr

4.3 ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Οι επίσημοι δημοτικοί φορείς της Αθήνας είναι οι εξής:

- Αθήνα 9,84 FM Stereo
- Αθηναϊκό Αέριο Α.Ε.
- Αναπτυξιακή Εταιρεία Δήμου Αθηναίων
- Δημοτική Κοινωνικής Επιχείρηση Οδικής Ασφάλειας
- Δημοτικό Βρεφοκομείο Αθηνών
- Διπλή Ανάπλαση Α.Ε.
- Εθνικός Κήπος
- Επιχείρηση Μηχανογράφησης - ΔΑΕΜ Α.Ε.
- Εταιρεία Ασφαλιστικών - Συμβουλευτικών Υπηρεσιών ΑΑΕ ΟΤΑ
- Εταιρεία Τουριστικής & Οικονομικής Ανάπτυξης Αθηνών
- Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Κέντρο Πρόληψης της Εξάρτησης και Αγωγής Υγείας "Αθηνά Υγεία"
- Κέντρο Υποδοχής Αστέγων Δήμου Αθηναίων (Κ.Υ.Α.Δ.Α.)
- Μουσικά Σύνολα Δήμου Αθηναίων
- Οργανισμός Νεολαίας & Άθλησης
- Οργανισμός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Πολιτισμικός Οργανισμός Δήμου Αθηναίων
- "Τεχνόπολις" Δήμου Αθηναίων

4.4 ΚΕΝΤΡΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

Το κέντρο εξυπηρέτησης πολιτών του δήμου Αθηναίων βρίσκεται στην λεωφόρο Ακαδημίας 88, στον δεύτερο όροφο. Με σκοπό την ταχύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων του, έχει χωριστεί διοικητικά σε 3 τμήματα:

- Τμήμα Εξυπηρέτησης Πολιτών
- Τμήμα Εσωτερικής Ανταπόκρισης
- Τμήμα Επικοινωνίας Πολιτών (1595)

Το τμήμα εξυπηρέτησης πολιτών ενημερώνει και πληροφορεί τους πολίτες για τις ενέργειες που απαιτούνται για τη διεκπεραίωση διοικητικών υποθέσεων, παραλαμβάνει αιτήσεις πολιτών για τη διεκπεραίωση υποθέσεων τους από τις υπηρεσίες του Δημοσίου, τα στοιχεία των οποίων καταχωρεί σε ειδικό πρωτόκολλο, διαθέτει για διευκόλυνσή τους έντυπα αιτήσεων κατά το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κώδικα διοικητικής διαδικασίας (Ν. 2690/99), ελέγχει την πληρότητα των αιτήσεων των πολιτών και σε περίπτωση που για τη διεκπεραίωση της υπόθεσης απαιτούνται δικαιολογητικά που δεν υποβάλλονται μαζί με την αίτηση. Το ΚΕΠ τα αναζητά και τα παραλαμβάνει με οποιονδήποτε τρόπο από τις αρμόδιες υπηρεσίες, έπειτα από σχετική εξουσιοδότηση των πολιτών. Διαβιβάζει πλήρεις φακέλους των υποθέσεων των πολιτών, στην αρμόδια για τη διεκπεραίωσή τους υπηρεσία, με οποιονδήποτε τρόπο, ενώ το τελικό έγγραφο αποστέλλεται από την αρμόδια υπηρεσία και πάλι στο ΚΕΠ υποβολής της αρχικής αίτησης, από το οποίο το παραλαμβάνει ο πολίτης ή του αποστέλλεται από το ΚΕΠ στη διεύθυνση που έχει δηλωθεί με συστημένη επιστολή και με αντικαταβολή.

Το τμήμα εσωτερικής ανταπόκρισης Παραλαμβάνει αιτήσεις πολιτών που αποστέλλονται από τα ΚΕΠ, η διεκπεραίωση των οποίων εμπύπτει στις αρμοδιότητες τους δήμου, προωθεί τα αιτήματα στις αρμόδιες για τη διεκπεραίωσή τους υπηρεσίες, παρακολουθεί τη διαδικασία διεκπεραίωσης και την τήρηση των νόμιμων χρονικών προθεσμιών, παραλαμβάνει το σχετικό έγγραφο και το αποστέλλει στο ΚΕΠ της αρχικής υποβολής της αίτησης, τηρεί στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη διακίνηση των ανωτέρω αιτήσεων των πολιτών, και υποδέχεται και διαχειρίζεται τα παράπονα και τις προτάσεις των πολιτών για βελτιώσεις των διοικητικών διαδικασιών.

Στο τμήμα επικοινωνίας πολιτών ανήκουν οι τηλεφωνικές γραμμές επικοινωνίας 1595 & 1960, που σκοπό έχουν να δώσουν τη δυνατότητα στον πολίτη να ενημερώσει τον Δήμο για οποιοδήποτε πρόβλημα αντιμετωπίζει στην καθημερινότητά του και αφορά σε παρεχόμενη από τον Δήμο προς τον δημότη υπηρεσία. Για την καλύτερη λειτουργία αλλά και συνεργασία του Τμήματος με τις υπόλοιπες Δ/σεις και Τμήματα Δ/σεων του Δήμου, προβλέπεται η χρήση συνδέσμων. Οι σύνδεσμοι είναι οργανικοί υπάλληλοι της Δ/σης ΚΕΠ, οι οποίοι μπορούν να διατίθενται στις Δ/σεις που είναι σε καθημερινή επαφή με τον πολίτη (πχ. Δ/ση Πολεοδομίας, Δ/ση Καθαριότητας, Δ/ση Δημοτικών Προσόδων, Δ/ση Πρασίνου, κλπ.). Εργασία του κάθε συνδέσμου είναι η προώθηση των αιτημάτων και των καταγγελιών των πολιτών στις αρμόδιες υπηρεσίες, η παρακολούθηση της πορείας επίλυσης των θεμάτων αυτών και η ενημέρωση του πολίτη για την τελική έκβαση της υποθέσεώς του⁸⁷.

4.5 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Η Αναπτυξιακή Εταιρεία του Δήμου Αθηναίων Α.Ε. ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 1996 και λειτουργεί με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας με στόχο την ανάπτυξη δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών και την παροχή υπηρεσιών που αποβλέπουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πόλεων και τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Οι μέτοχοι της εταιρείας είναι ο Δήμος Αθηναίων, η Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής (ΤΕΔΚΝΑ), το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ), το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και η Δημοτική Επιχείρηση Ασφαλείων του Δήμου Αθηναίων.

Σκοπός της ΑΕΔΑ είναι η εύρεση καινοτόμων προσεγγίσεων στον αστικό σχεδιασμό και διαχείριση, καθώς και το να προτείνει πολιτικές που θα συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη των πόλεων και των πολιτών και στην κοινωνική συνοχή.

Οι κύριοι τομείς ενδιαφέροντος και δράσης είναι η αστική ανάπτυξη με την ευρύτερη έννοια, η κοινωνική πολιτική, η περιβαλλοντική πολιτική, ο πολιτισμός και η τεχνολογία της πληροφορικής⁸⁸.

⁸⁷ <http://www.cityofathens.gr/el/ypiresies/dioikitikes-koinonikes-ypiresies/dieythynsi-kentron-eksypiretisis-politon>

⁸⁸ <http://www.cityofathens.gr/el/dimotikoi-foreis/anaptyksiaki-etaireia-dimoy-athinaion>

4.6 ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Η δημοτική αστυνομία καθημερινά και σε 24ωρη βάση φροντίζει για την νόμιμη χρήση των μέσων και των χώρων του δήμου, τον έλεγχο λειτουργίας καταστημάτων, λαϊκών αγορών, στάθμευσης και δόμησης. Επίσης διαφυλάσσει την δημόσια περιουσία και προστατεύει από την μόλυνση του αστικού περιβάλλοντος, είτε με συστάσεις, είτε με διοικητικά πρόστιμα.

Διοικητικά χωρίζεται στα εξής τμήματα:

- Τμήμα Επιχειρησιακού Σχεδιασμού
- Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων και Ανθρωπίνων Πόρων
- Τμήμα Οικονομικών και Υλικοτεχνικού Σχεδιασμού
- Τμήμα Κατάληψης Κοινοχρήστων Χώρων, Καταστημάτων και Οικοδομών
- Τμήμα Ελέγχου Εμπορίου
- Τμήμα Άμεσης Δράσης και Πολιτικής Προστασίας
- Τμήμα Φύλαξης Δημοτικών Κτιρίων
- Δημοτικά Αστυνομικά Τμήματα Δημοτικών Διαμερισμάτων⁸⁹.

4.7 ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ

Τα Δημοτικά Ιατρεία ως φορέας Πρωτοβάθμιας Φροντίδας-Υγείας παρέχουν σε όλους τους πολίτες μια δέσμη βασικών υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης που περιλαμβάνει:

- Υπηρεσίες υγείας που δεν απαιτούν εισαγωγή στο Νοσοκομείο
- Την εκτίμηση των αναγκών Υγείας των πολιτών, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μέτρων για την πρόληψη των νοσημάτων και την προαγωγή της υγείας
- Υποδομές για την εξασφάλιση και τη διαχείριση όλων των ιατρικών πληροφοριών και δεδομένων του πληθυσμού
- Οικογενειακό προγραμματισμό
- Προληπτική οδοντιατρική και φροντίδα
- Μετα-νοσοκομειακή φροντίδα και αποκατάσταση
- Παρακολούθηση χρόνιων πασχόντων
- Κοινωνική φροντίδα

Στα Μικροβιολογικά Εργαστήρια παρέχονται δωρεάν στους Δημότες οι παρακάτω εργαστηριακές εξετάσεις: Γενική αίματος, Γενική ούρων, ΤΚΕ, Χοληστερίνη, Τριγλυκερίδια, Ουρία, Ουρικό οξύ, Σάκχαρο κλπ. Επίσης, γίνεται δωρεάν Παπ Τέστ.

Επιπλέον, και με βάση το στόχο που έχει θέσει η Δημοτική Αρχή για ολοκληρωμένη παροχή υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας, τα 7 Δημοτικά Ιατρεία που λειτουργούν σε 6 δημοτικά διαμερίσματα (πλην του 7ου) αναβαθμίζονται σε ισάριθμα Δημοτικά Κέντρα Υγείας⁹⁰.

⁸⁹<http://www.cityofathens.gr/el/ypiresies/dioikitikes-koinonikes-ypiresies/dieythynsi-dimotikis-astynomias>

⁹⁰ Στρατηγικό σχέδιο επιχειρησιακού προγράμματος «Αθήνα 2007-2010», σελ. 110

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

5.0 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

5.1 Τεχνική ταυτότητα

Τοποθεσία:

Συεντεύξεις:

- Πλατεία Ασωμάτων
- Οδός Διομείας

Ερωτηματολόγια:

- Οδός Καραϊσκάκη (περιοχή Ψυρρή)
- Οδός Αθηνάς
- Οδός Σερβίας (περιοχή Συντάγματος)
- Οδός Ευριπίδου
- Πλατεία Κολωνακίου

Ημερομηνίες διεξαγωγής:

Συεντεύξεις:

- 10-11 Μαρτίου 2010

Ερωτηματολόγια:

- 10-15 Απριλίου 2010

Τύπος έρευνας:

- Συεντεύξεις
- Ερωτηματολόγιο κατοίκων
- Ερωτηματολόγιο εμπόρων

5.2 Συνεντεύξεις

Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας, διεξήχθησαν μια ποσοτική έρευνα σε δείγμα 50 κατοίκων του κέντρου της Αθήνας και 50 εμπόρων του ίδιου χώρου, καθώς και δυο συνεντεύξεις με ποιοτική αξιολόγηση της εικόνας της Αθήνας.

Ο πρώτος συνεντευξιαζόμενος που επιλέχθηκε είναι ο κύριος Ανδρέας, γνωστός σε όλη την Αθήνα και όχι μόνο. Αποτελεί μια χαρακτηριστική μορφή ηλικιωμένου πλέον αλλά πλήρως ευθυτενή και υγιούς κυρίου ο οποίος μέσα από το ταπεραμέντο, το επάγγελμά του και την ιδιόρρυθμη ιδιοσυγκρασία του, έγινε ειδικά για την εποχή του, πασίγνωστος. Ο κύριος Ανδρέας είναι πλανόδιος πωλητής φτερών καθαρισμού, και γενιές ολόκληρες τον θυμούνται σε κάθε πεζοδρόμιο, πλατεία και σοκάκι της Αθήνας να περιφέρεται προκαλώντας είτε την απόκρουση, είτε το γέλιο των διερχομένων και των ντόπιων της περιοχής.

Επιλέχθηκε να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις με γνώμονα την ηλικία του, η οποία ξεπερνά τα 70 χρόνια σήμερα, το επάγγελμά του το οποίο τον έχει οδηγήσει μέσα στα χρόνια σε κάθε γωνία της Αθήνας, και φυσικά την γνώση του, αφού γνωρίζει προσωπικά τους περισσότερους καταστηματαρχές του κέντρου.

Ο δεύτερος συνεντευξιαζόμενος είναι ο κύριος Michael Vender, Γερμανός πολίτης Φρανκφούρτης, ο οποίος από τη δεκαετία του '70 επισκέπτεται συστηματικώς την Ελλάδα. Η γνώση και η προφορά του στην ελληνική γλώσσα είναι άπταιστη, κάτι που διευκόλυσε κατά πολύ την συνέντευξη που παρέθεσε. Επιλέχθηκε για την ηλικία του η οποία είναι 60 έτη, την τουριστική του εμπειρία στην πόλη της Αθήνας, εφόσον ανά επίσκεψη έχει δει την Αθήνα να αλλάζει από φορά σε φορά, καθώς επίσης και για την προαναφερόμενη γνώση του ως προς την ελληνική γλώσσα και πολιτισμό, που στην παρούσα έρευνα κρίνονται πολύ σημαντικές για την αξιολόγηση των ξένων απόψεων ως προς τις παροχές, το επίπεδο, το προϊόν, και την ποιότητα που προσφέρει η πόλη στον επισκέπτη της.

Τέλος, σημειώνεται το ότι οι δυο συνεντευξιαζόμενοι δεν συμμετείχαν στην απάντηση ερωτηματολογίων.

Συνέντευξη πρώτη:**1. Περιγράψτε το κέντρο της Αθήνας πριν 50 χρόνια.**

«Μην φανταστείς καιρούς αίγλης και ευτυχίας. Η πείνα τότε ήταν πολύ χειρότερη από σήμερα. Ο κόσμος έφευγε μαζικά για το εξωτερικό, αφού ο πόλεμος άφησε στην Αθήνα το στίγμα του για πολλά χρόνια, έστω και μετά την λήξη του. Οι δουλειές ήταν αρκετές μέσα στην πόλη, αφού τότε είχε ξεκινήσει να διώχνει τα σημάδια του πολέμου, τότε ο κόσμος είχε αρχίσει να βγάζει την διχόνοια μέσα από το σπίτι του. Αυτό που υπήρχε τότε όμως ήταν ένα αίσθημα ασφάλειας το οποίο σήμερα έχει χαθεί εντελώς. Τότε τα παιδιά έπαιζαν στο δρόμο, οι γυναίκες άφηναν τις πόρτες ορθάνοιχτες μέρα και νύχτα. Ο κόσμος πεινούσε και τότε, και μάλιστα πολύ περισσότερο, αλλά δεν έβρισκε λύση με το να κλέψει, ούτε με το να σκοτώσει. Γεμίσαμε κάθε καρδιάς καρύδι και να το αποτέλεσμα. Από δώ ναρκομανείς, από κει λαθρομετανάστες, λαθρεμπόριο, κλοπές, βιασμοί... Κατά τα άλλα μακαρίζουμε τον εθνικό μας πλούτο. Και πριν 50 χρόνια υπήρχαν περιστατικά, αλλά ο κόσμος δεν θα αδιαφορούσε αν γινόταν ένα έγκλημα 20 μέτρα μακριά του. Σήμερα θα αδιαφορήσει από φόβο κι ας γίνεται ακριβώς δίπλα του. Τότε μέσα στην φτώχεια μας ήμασταν καθαροί και νοικοκύρηδες, ενώ τώρα έχουμε βρωμίσει. Μπορεί να έχετε κινητά και playstation και τσιγάρα και καφέδες, αλλά είστε πολύ άτυχοι που μεγαλώνετε σε αυτήν την εποχή, πίστεψέ με.»

2. Θυμάστε να περιγράψετε την δομή της τότε πόλης;

«Φυσικά. Αρκετά διαφορετική από σήμερα. Η αγορά ήταν στο ίδιο σημείο, μόνο που τότε τα καταστήματα ρούχων ήταν ελάχιστα, τότε βλέπεις ακόμη ράβαμε ρούχα, τα έτοιμα δεν ήταν και τόσο δημοφιλή. Αλλά οι αγορές, είτε υπαίθριες είτε σε συγκροτήματα καταστημάτων πρόσφεραν ό,τι ζητούσε εκείνη η εποχή. Από κάρβουνα για τα σίδερα, μέχρι τρόφιμα, ύφασμα, και ό,τι άλλο θες. Συνοικίες «σικ» όπως το κολωνάκι φυσικά δεν υπήρχαν, τότε το κολωνάκι δεν το ήξερε ούτε ο δήμαρχος Αθήνας. Πολύ λιγότερα αυτοκίνητα, αν και υπήρχαν από τότε για κάποιους που άντεχαν οικονομικά, πολύ χαμηλότερα κτίρια, λιγότερα και μακράν πιο όμορφα, γραφικότερα τοπία με περισσότερο πράσινο και πλατείες, ησυχία. Χαιρόσουν να σουλατσάρεις όλη την πόλη. Οι δημόσιες υπηρεσίες πιά υπεύθυνες, το κλίμα πολύ διαφορετικό, αν και σου θυμίζω, οι εποχές ήταν πολύ πιο δύσκολες απ' ό,τι σήμερα.»

3. Ποιός κλάδος ανθούσε περισσότερο στην αγορά εργασίας στην Αθήνα τότε;

(γέλιο) «Θέλει και ρώτημα; Η οικοδομή φυσικά! Τότε κυβερνήσεις και πολιτικοί οραματίζονταν μια πόλη δραστήρια, μεγάλη, πλούσια, και κοιτούσαν να την οικοδομήσουν σε νέα θεμέλια. Αλλά δεν πρέπει να ονειρευόντουσαν

αυτό που βλέπουμε σήμερα.. Με διαφορά ο δεύτερος ήταν το εμπόριο. Οι κινηματογράφοι που ήταν τότε στη μόδα είχαν αρχίσει και δημιουργούσαν ανάγκες στον κόσμο που παλαιότερα δεν είχε. Και φυσικά τα καταστήματα ήταν σε μεγάλη άνθιση, αφού ο κόσμος μακριά πλέον από τα δεινά του πολέμου, μπορούσε πια να κοιτάξει και τον εαυτό του. Ακόμη και σήμερα αυτές οι δουλειές πιστεύω είναι στο ζενίθ στην πόλη. Οι έμποροι ικανοποιούν την υπερκαταναλωτική ανάγκη του Αθηναίου, και οι οικοδόμοι διορθώνουν όσα κατέστρεψαν με την οικοδόμηση. Αστείο αν σκεφτείς ότι 50 χρόνια τρέχουμε, και ακόμη είμαστε στο τρέξιμο. Ίσως γι αυτό ο Βέγγος έγινε σύμβολο.»

4. Με ποιο τρόπο διασκέδαζαν οι Αθηναίοι τότε;

«Όπως σου είπα και πριν, τα πράγματα ήταν ζόρικα. Δεν υπήρχαν όλα αυτά τα διασκεδαστήρια που υπάρχουν τώρα, γιατί δεν θα είχαν κόσμο. Υπήρχαν λίγα μαγαζιά, μικρά, πολύ πιο μικρά από τα σημερινά, τα οποία φιλοξενούσαν καλλιτέχνες και πήγαινε ο κόσμος και διασκέδαζε, όποιος μπορούσε φυσικά. Τότε όσοι τραγουδιστές μιλούσαν για ξενιτιά, πόνο και βάσανο, ήταν σαν να τραγουδούν το Ευαγγέλιο για κάποιους. Μικρά μαγαζάκια στο σημερινό ιστορικό κέντρο, ειδικά στην περιοχή γύρω από την Πλάκα συγκέντρωναν τη διασκέδαση. Φυσικά και στις συνοικίες είχε μαγαζιά, αφού τότε οι μεταφορές ήταν πολύ πιο δύσκολες. Ούτε είχε όλος ο κόσμος αυτοκίνητο, τα ταξί πολύ λίγα, λεωφορεία εξίσου. Ο κινηματογράφος επίσης είχε την τιμητική του. Όλες οι οικογένειες θα πήγαιναν στον κινηματογράφο να δουν ταινία, να φάνε σάμαλι και να πούν λεμονάδα. Όσοι δεν μπορούσαν να τα κάνουν αυτά, οι συνεστιάσεις ήταν η λύση. Τότε τα σπίτια στεγάζονταν ακόμη σε κοινή αυλή ανα 3 ή 4 σπίτια. Οι πολυκατοικίες ήταν ακόμη άγνωστες, πριν την μεταπολίτευση ξεκίνησαν να χτίζονται. Οπότε η κοινή αυλή πολλές φορές φιλοξενούσε φτωχικές γιορτές με κρασάκι και κουβέντα.»

5. Πότε άρχισε η αλλαγή από αυτήν την κατάσταση που σκιαγραφείτε ως τώρα;

«Κατά τη δικτατορία, και μετά φυσικά. Η περίοδος της επταετίας άλλαξε πολύ την Αθήνα, αφού μπήκαν πολλοί περιορισμοί. Παρρησία δεν υπήρχε, και ως εκ τούτου ο κόσμος έγινε συνεσταλμένος, κλείστηκε στο καβούκι του γιατί φοβόταν το καθεστώς. Από την άλλη, ενισχύθηκε κατά πολύ το αίσθημα ασφάλειας του πολίτη. Για έναν πισσικά σαν εσένα, το μόνο που είχε να φοβηθεί περπατώντας την νύχτα ήταν να μην τον πετύχει κανας χωροφύλακας και του ρίξει καμιά φάπα που δεν είναι σπίτι του τέτοια ώρα (γέλιο). Η Αθήνα μπήκε σε έναν μαραθώνιο ανάπτυξης μέσω έργων υποδομής και ανεγέρσεων πολυκατοικιών, εμπορικών συμφωνιών, έλευση εμπορικών αλυσίδων, κάτι που έφερε πάρα πολύ κόσμο στην Αθήνα με σκοπό να βρεί μια από τις δουλειές που προσφέρονταν. Η προσφορά αυτή όμως άρχισε να πηζει την πόλη και να την γεμίζει με κόσμο. Μέχρι την μεταπολίτευση η Αθήνα ήταν ήδη τεράστια και γεμάτη κόσμο. Από τότε και μέχρι και σήμερα αυτό δεν έχει σταματήσει. Φυσικά έγιναν και πολλά έργα και

αλλαγές που την έκαναν όμορφη και σύγχρονη πόλη, αλλά έχασε αυτό που την έκανε διαφορετική από τις άλλες, έχασε το ταπεραμέντο της. Ο κόσμος δεν καταλαβαίνει ότι η Αθήνα είναι ένα στομάχι που γέμισε και κοντεύει να σκάσει.»

6. Ποιά η άποψή σας για τη σημερινή εμπορική δραστηριότητα της πόλης;

«Δύσκολα τα πράγματα. Και τα πράγματα έγιναν δύσκολα με το εμπόριο με τον χειρότερο τρόπο που θα μπορούσαν. Το εμπόριο δεν έπεσε γιατί ο κόσμος ανακάλυψε ότι δεν του χρειάζονται όλα αυτά που αγοράζει, αλλά γιατί δεν έχει χρήματα να αγοράσει αυτά που θέλει. Και αυτό είναι χειρότερο απ' όλα τα άλλα ενδεχόμενα. Κάθε μέρα μιλάω με όλους σχεδόν τους μαγαζάτορες του κέντρου και ακούω τα χειρότερα. Βέβαια πάντα οι έμποροι κλαίγονταν, όπως και να ήταν οι δουλειές αυτοί τα έβλεπαν όλα μαύρα, αλλά τώρα πιά είναι διαφορετικά τα πράγματα. Και μακάρι να μην χειροτερέψουν άλλο γιατί δεν μας βλέπω καλά.»

7. Τι θεωρείτε πως άλλαξε στην Αθήνα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 και μετά;

«Αν και οι Ολυμπιακοί σε μεγάλο βαθμό φταίνε που σήμερα έχουμε όλα αυτά τα χρέη, η αλήθεια να λέγεται, στο κέντρο της Αθήνας είχαν πολύ καλό αντίκτυπο. Πολλοί δρόμοι έγιναν ανθρώπινοι και νοικοκυρεμένοι, περιορίστηκαν λίγο τα αυτοκίνητα, άλλαξαν τα πεζοδρόμια και μπορούν και εξυπηρετούν και ανθρώπους με αναπηρίες, φωτίστηκαν πολλά σημεία, ρετουσάρισαν τα μνημεία και τα μουσεία, και γενικά ανέδειξαν πολύ το κέντρο. Όλος ο κόσμος το λέει ότι μετά τους Ολυμπιακούς η Αθήνα μπορεί να παραμένει προβληματική πόλη, αλλά το κέντρο της τουλάχιστον ομόρφυνε πολύ. Αυτό βέβαια περιόρισε πρόσβάσεις σε ορισμένα σημεία, αλλά δεν ξέρω καμία πόλη που να έπαθε κακό από τα λιγότερα αυτοκίνητα!»

8. Γνωρίζετε πλήθος κόσμου στο κέντρο, κατοίκους και επιχειρηματίες. Ποιά η θέση τους, καθώς και η δική σας στο κεφάλαιο «αίσθημα ασφάλειας» ;

«Είναι μια υπόθεση που θέλει ώρες συζήτηση. Από την μία βλέπεις συνοικίες με αστυνομική δύναμη όλο το 24ωρο να τις φυλά και να τις φροντίζει, και άλλες να μαστίζονται από την εγκληματικότητα. Έχεις ακούσει ποτέ για ληστεία μετά φόνου στο Κολωνάκι ή στην Ακρόπολη; Από την άλλη, πόσες φορές έχεις ακούσει για αντίστοιχο περιστατικό στο Μεταξουργείο ή στον Κολωνό ή στο ύψος της Πειραιώς; Δεν είναι θέμα γενικό το αίσθημα ασφάλειας, είναι θέμα τσέπης. Όσα περισσότερα έχει η δική σου τσέπη και η τσέπη του γείτονά σου, τόσο ασφαλής νιώθεις. Αν η ζωή σου δεν σου επιτρέπει να διαμένεις σε κάποια ακριβή συνοικία της Αθήνας, τότε οι πιθανότητές σου να πάθεις κακό είναι υπαρκτές. Αν έχεις την ατυχία να ζεις

σε κάποια υποβαθμισμένη συνοικία, τότε δουλεύεις και προσπαθείς για να φύγεις από αυτήν. Αυτή τη γνώμη θα συναντήσεις σε όποιο κατάσταση κι αν μπεις στην Ασωμάτων ή την Σοφοκλέους κάτω από το ύψος της Αθηνάς, και πόσες άλλες φυσικά.»

9. Πώς αξιολογείτε το έργο του Δήμου Αθηναίων ως επαγγελματίας αλλά και ως κάτοικος του κέντρου;

«Ο δήμος προσπαθεί όσο μπορεί, προσπαθεί να ομορφύνει την πόλη, προσπαθεί να βάλει λίγο πράσινο σε όλη αυτή τη μαυρίλα, προσπαθεί να μειώσει την κατάχρηση και την παρανομία, το παραεμπόριο το οποίο κάνει τα παραδοσιακά και συνοικιακά μαγαζιά να κλείνουν το ένα μετά το άλλο. Αλλά παριστάνει ότι δεν βλέπει τους ναρκομανείς από το ύψος της Καραϊσκάκη μέχρι την Ομόνοια, παριστάνει πως δεν υπάρχουν οι αλλοδαποί που έχουν κάνει γκέτο τη μισή Αθήνα και τρομοκρατούν, ή τους άστεγους που δεν αφήνουν παγκάκι για παγκάκι κάθε βράδυ. Δηλαδή προς τι όλη η ομορφιά αν δεν μπορείς να τη χαρείς; Κατά τα άλλα και σε θέμα διεκπεραιώσεων είναι αναπτυσσόμενος. Οι ουρές είναι παρελθόν σε πολλές υπηρεσίες του (μιλάμε πάντα για το δήμο), και γενικά όλος ο κόσμος είναι ευχαριστημένος από παροχές του δήμου. Αυτό που προέχει για το δήμο είναι το καθάρισμα του τόπου, κυριολεκτικά και μεταφορικά.»

Συνέντευξη δεύτερη:

1. Πόσες φορές έχετε επισκεφθεί την Ελλάδα, και ποιές από αυτές τις επισκέψεις περιλάμβαναν την Αθήνα;

«Την Ελλάδα την επισκέπτομαι από το 1974. Μέχρι σήμερα την έχω επισκεφθεί 21 φορές, εκ των οποίων μόνο δυο δεν περιλάμβαναν και την Αθήνα.»

2. Ποιος ο σκοπός των επισκέψεων, και γιατί έχετε τόσες φορές επιλέξει την Ελλάδα ως προορισμό σας;

«Σκοπός είναι πάντα οι διακοπές και η ξεκούραση. Προορισμός μας είναι οργανωμένα κάμπινγκ στα οποία διαμένουν άλλοι Γερμανοί γνωστοί μας σε διάφορα μέρη στην Ελλάδα, όπου και μένουμε κατά μέσο όρο 15 ημέρες κάθε φορά. Η Ελλάδα είναι αγαπημένος προορισμός πολλών Γερμανών, μεταξύ αυτών και εμών, λόγω της θάλασσας, του ήλιου, και γενικότερα του μεσογειακού της ταπεραμέντου που μας συναρπάζει. Απο κει και πέρα, λόγω του γεγονότος ότι η πτήση μας εκτός των δυο μοναδικών φορές αφίχθη στην Αθήνα, δεν χάσαμε ευκαιρία να τη δούμε μια ακόμη φορά για λίγες μέρες.»

3. Τώρα όμως δεν έχει μπει ούτε καν άνοιξη. Τι σας έφερε μέχρι εδώ;

«Με τα χρόνια δημιουργήσαμε δεσμούς φιλίας με κάποιους Έλληνες με τους οποίους γίναμε πολύ καλοί φίλοι. Ορισμένοι εξ αυτών έχουν συγγενείς και στη Φρανκφούρτη, και έχουμε και εκεί φιλία. Αυτή τη φορά ήρθαμε μαζί με μερικούς από αυτούς για έναν γάμο που θα γίνει μέσα στο σαββατοκύριακο.»

3. Τι επαγγέλεσθε;

«Είμαι προϊστάμενος – επιβλέπων μηχανικός σε μια γνωστή πολυεθνική βιομηχανία κατασκευής και συναρμολόγησης οχημάτων και ανταλλακτικών αυτών.»

4. Τα εξαιρετικά ελληνικά σας πώς προέκυψαν;

« Από τον πατέρα μου. Είχε μεταφερθεί εδώ κατά τον πόλεμο και από τότε θαύμασε την Ελλάδα, παρά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες είχε έρθει. Έμαθε την ελληνική μετά τη λήξη του πολέμου, και κόλλησε και εμένα! Από μικρός θυμώμαι διάφορα ελληνικά βιβλία, τα οποία μου κίνησαν την περιέργεια, και αφιέρωσα τεράστιο μέρος του χρόνου μου, καθώς τα ελληνικά είναι πολύ δύσκολη γλώσσα για κάθε ευρωπαίο.»

5. Ποιά η άποψή σας ως προς τις παροχές που απολαμβάνει ο τουρίστας συγκεκριμένα στην πόλη της Αθήνας;

«Η Αθήνα είναι από μόνη της ένα θησαυροφυλάκιο πολιτισμού και εθνικού πλούτου. Συνδυάζει το χαρακτήρα μιας μεγαλούπολης με ό,τι καλό ή κακό μπορεί να έχει αυτο, με την παράδοση και την ομορφιά ενός μικρού χωριού σε κάποια σημεία της. Οι Αθηναίοι είναι πολύ φιλόξενοι και επαγγελματίες στον τουρισμό που δέχονται. Βέβαια είναι σαφές ότι ο Γερμανός τουρίστας δεν έρχεται για να ζήσει μεγαλείο και πολυτέλεια στην Αθήνα, έρχεται για να δει τα μνημεία της και να ζήσει την ελληνική διασκέδαση, η οποία του είναι άγνωστη στην πατρίδα μας. Φυσικά υπάρχουν και οι εξαιρέσεις. Δεν είναι λίγες οι φορές που νιώσαμε πολύ δυσαρεστημένοι από όχι υγιεινά ξενοδοχεία ή από φαγητά που μας οδήγησαν σε κάποιο νοσοκομείο με δηλητηρίαση. Επίσης δυσαρέσκεια μας έχει προκαλέσει το γεγονός ότι πολλές φορές έχουμε υποστεί οικονομική εκμετάλλευση από επιχειρηματίες που αγνοώντας το κακό που προκαλούν και στον τουρισμό αλλά και στην ίδια τους την επιχείρηση, μας έχουν πάρει υπέρογκα ποσά για χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες. Αλλά αυτά θεωρούνται τυχαία και μεμονωμένα γεγονότα από εμάς. Γενικά είμαστε ευχαριστημένοι γιατί κάνουμε αυτά τα οποία ζητούσαμε.»

6. Ο Γερμανός τουρίστας νιώθει ασφάλεια στην Αθήνα;

«Ο Γερμανός όχι και τόσο. Η κατάσταση τα βράδια ειδικά στο κέντρο είναι αρκετά ενοχλητική για έναν Γερμανό, αφού η δημόσια τάξη είναι προτεραιότητα στην χώρα μας, και ίσως και γι αυτό το λόγο δεν έχουμε και την αίσθηση της ελευθερίας και της διασκέδασης που ζούμε εδώ. Αλλά όπως και να έχει, ένας πολίτης της Φρανκφούρτης νιώθει άβολα το βράδυ σε κάποιο απόμερο σοκάκι της Αθήνας. Φυσικά αυτό δεν ισχύει για τον Βρετανό ή το Γάλλο ή τον Κινέζο τουρίστα. Έχουμε συζητήσει με άλλους λαούς που επισκέπτονται την Ελλάδα και το μόνο που είναι εμφανησιακά άσχημο είναι η έκθεση τόσων περιθωριοποιημένων ανθρώπων σε κοινή θέα. Από την μία δείχνει απουσία ενδιαφέροντος από την αστυνομία να τους μετακινήσει από το κέντρο μιας πρωτεύουσας, από την άλλη αδιαφορία των κοινωνικών υπηρεσιών για τον συμπολίτη που υποφέρει.»

7. Αθηναίος πολίτης – πολίτης Φρανκφούρτης. Εντοπίστε μου τις διαφορές στην καθημερινότητα αυτών των δυο ανθρώπων.

«Είναι πολλές. Ο Γερμανός ζει σε ένα περιβάλλον με πολύ περισσότερο πράσινο, σε μια πόλη με πολύ λιγότερο θόρυβο και καυσαέριο, νομιμότητα και ποιότητα κρατικών υπηρεσιών. Αλλά η ζωή του είναι ανιαρή, δεν έχει ενέργεια, δεν έχει δυνατά γέλια και κλάμματα. Ο Γερμανός ζει μια ζωή σαν μια μέρα, ενώ ο Έλληνας ζει μια μέρα σαν μια ζωή αν το θέλει και όταν μπορεί. Ο Γερμανός όταν θα σχολάσει από την δουλειά του θα πάει σε κάποιο μπαρ για λίγη ώρα, και όλη του η διασκέδαση θα είναι μια μπύρα, λίγη

μουσική, και η ξεκούραση που θα ακολουθήσει. Ούτε μπουζούκια, ούτε μπάνια, ούτε τραπέζια με ωραία φαγητά. Παρομοιάζεις την ζωή του Γερμανού ορισμένες φορές με ένα ρομπότ, και αυτό παρά το υγιές περιβάλλον, τον στεναχωρεί. Αλλά δεν δίνει φακελάκια στα νοσοκομεία, δεν παραβαίνει το καθήκον του και δεν διαβάλλει και άλλους. Ζει ισόνομα με το συμπολίτη του και σέβεται την πόλη του.»

8. Τι θα θέλατε να αλλάξει στην πόλη;

«Δεν θέλω να αλλάξει κάτι στην πόλη. Στους πολίτες θα ήθελα να αλλάξει. Να αρχίσουν να εκτιμούν αυτό που επι χιλιετίες τόσοι λαοί διεκδίκησαν και δεν κατάφεραν να υποτάξουν, και να το κρατήσουν για όλο τον κόσμο σώο και ασφαλές. Να πάψει ο Αθηναίος να πετάει το ποτήρι του στο δρόμο και να πάψει να αδειάζει το τασάκι του στο κράσπεδο. Να σταματήσει να σταθμέυει στην ζώνη των ανάπηρων ανθρώπων και να μάθει να αγαπάει και να σέβεται το χώρο που έχει δώσει ζωή σε εκατομμύρια ανθρώπους εδώ και πάνω από πέντε χιλιετίες.»

9. Πώς βλέπετε τα γεγονότα των τελευταίων ημερών στο κέντρο της Αθήνας, με τις απεργίες και τις ταραχές για τα πακέτα μέτρων, και πώς τα συσχετίζετε με την γερμανική πολιτική που τόσος λόγος έχει γίνει τον τελευταίο καιρό έναντι της κρίσης της Ελλάδας;

«Θλιβερά. Είναι πολύ άδικο να χάνει την δουλειά του ένας άνθρωπος, ή να του κόβουν το μισθό. Αλλά πρέπει να γνωρίζεις ότι από αυτό πέρασε και η Γερμανία τα τελευταία δυο χρόνια. Ξέρεις πόσοι εργαζόμενοι απολύθηκαν από τις δουλειές τους; -χιλιάδες! Τα δημοσιεύματα που βεβηλώνουν την Ελλάδα τα βρίσκω όχι μόνο αστεία, αλλά και ντροπή προς τον συγγραφέα τους. Δεν αντικατοπτρίζουν γερμανικές απόψεις, όχι του λαού! Ο Γερμανός καταλαβαίνει γιατί τα πέρασε, αλλά τώρα κάποια πράγματα θα τα περάσει και η Ελλάδα. Και όσο δυσάρεστα κι αν θα είναι, το να καταστρέφουμε την πόλη ή να καίμε, δεν θα τα κάνει πιο ανώδυνα. Ο Έλληνας πάντα τα κατάφερνε, θα τα καταφέρει και τώρα. Είμαι σίγουρος.»

5.3 Συμπεράσματα συνεντεύξεων

Όπως προαναφέρθηκε, ο καιρός αυτός αποτελεί ένα σημείο καμπής της ελληνικής ανάπτυξης και οικονομίας, κάτι που είναι φυσιολογικό να εγείρει την δυσπιστία ή και την απογοήτευση του πολίτη και να τον κάνει αβέβαιο.

Οι συνεντεύξεις ανέδειξαν τον διπτό χαρακτήρα της πόλης, αφού ενώ μορφολογικά αποτελεί μια πόλη όμορφη και γραφική, με πλούσιο ιστορικό πλούτο και πολιτισμική υποδομή, ταυτόχρονα παρουσιάζεται σε πρακτικό επίπεδο ως μια υπέρλαμπρη πόλη η οποία πλέον έχει γνωρίσει οικονομική και θεσμική παρακμή. Οι όποιες προσπάθειες για καλλωπισμό και ανασύνταξη βρίσκουν τους κατοίκους και τους εμπόρους δύσπιστους και αγχωμένους, και ο ανεξαρτήτου εθνικότητας, μόρφωσης, ηλικίας και επαγγέλματος παρατηρητής της πόλης δείχνει να θέλει μια αλλαγή προς το καλύτερο.

Η πρώτη συνέντευξη κατέδειξε το πόσο διαφορετική ήταν η πόλη πριν από κάποια χρόνια, την εποχή δηλαδή που η χώρα προσπαθούσε να ισορροπήσει και πάλι μετά από κατοχή και εμφύλιο. Η ανοικοδόμηση ήταν προτεραιότητα και αυτό έφερε την αστικοποίηση μεγάλου μέρους του πληθυσμού της επαρχίας, κάτι που άρχισε να συνωστίζει τον πληθυσμό στα μεγάλα αστικά κέντρα και να προαναγγέλει την σημερινή κατάσταση. Ουσιαστική διαφορά όμως εξίσου εμφανίζεται να είναι και η κοινωνική συνοχή που φαίνεται να είχε τότε ο πληθυσμός μεταξύ του, και παρά τις κακουχίες και τις κακές συνθήκες διαβίωσης, δεν έπαυε να αλληλοστηρίζεται.

Διαφαίνεται επίσης η διαφορετική αγοραστική δύναμη του πολίτη της Αθήνας, κάτι που είχε μορφοποιήσει διαφορετικά την αγορά της πόλης, η οποία αν και πολύ συρρικνωμένη σε σύγκριση με τα σημερινά δεδομένα, βρισκόταν στο ίδιο σημείο της Αθήνας, προσανατολισμένη όμως σε διαφορετικές παροχές, προϊόντα και υπηρεσίες. Εμφανίζονται και τότε μηχανοκίνητα μέσα στο κέντρο της πόλης, τα οποία είναι πολύ λιγότερα, και το φυσικό περιβάλλον της μακράν υγιέστερο. Ο κινηματογράφος που τότε έχει αρχίσει να απελευθερώνεται από προπαγάνδες και φίμωση ξεκινά και δημιουργεί μια μορφή υποβολής αναγκών και η εμπορική δραστηριότητα στην ελληνική πρωτεύουσα προαιωνίζεται πως θα αλλάξει και θα αναπτυχθεί ραγδαία τα επόμενα χρόνια. Διασκέδαση ο πολίτης έβρισκε σε παραδοσιακά μικρά μαγαζιά στο κέντρο και απολάμβανε λαϊκή διασκέδαση σε κόστος σχετικά προσιτό για τα τότε οικονομικά δεδομένα. Ο θεσμός της οικογένειας είναι σε προτεραιότητα στην ζωή των ανθρώπων και η συνοχή φέρει ευημερία και ώθηση στα λαϊκά στρώματα να αποκτήσουν με την προσωπική τους δυναμική μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Δεν αναφέρεται τουριστική δραστηριότητα της πόλης, ίσως για το λόγο ότι οι ανάγκες διαβίωσης έρχονταν μακράν δεύτερες της διάσωσης και ανάδειξης του πολιτισμικού πλούτου της Αθήνας.

Η μεγάλη διαφορά εντοπίζεται να ξεκινά κατά την περίοδο διακυβέρνησης του στρατιωτικού καθεστώτος στα μέσα της δεκαετίας του '60, και να συνεχίζεται μέχρι και πρότινως. Μεγάλα έργα υποδομής και ακατάπαυστη ανάπτυξη της πόλης οδηγεί τον τόπο στην κατοίκησή του από εκατομμύρια Ελλήνων που συρρέουν για μια ακόμη φορά για να έχουν μια

δουλειά που θα τους εξασφαλίσει μια καλή ποιότητα ζωής. Επίσης παρατηρείται ότι λόγω της κυβερνητικής αυστηρότητας, το αίσθημα της ασφάλειας μέσα στην πόλη είναι αυξημένο, σε βάρος όμως της παρρησίας και της δημοκρατίας.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες της Αθήνας το 2004 φέρνουν ένα ακόμη μεγάλο κύμα έργων και αναδιαμορφώσεων που καλλωπίζει εικαστικά αλλά και λειτουργικά την πόλη, όμως πλήθος πολιτών θεωρεί ότι ήταν το καθοριστικό χτύπημα στην ελλειματική ελληνική οικονομία. Η παρούσα οικονομική κρίση έχει αυξήσει φανερότερα κοινωνική παθογένεια όπως η εγκληματικότητα και ο ρατσισμός, και το αίσθημα ασφάλειας του Αθηναίου είναι εξαιρετικά μειωμένο. Το κέντρο συγκεντρώνει θήλακες κοινωνικών ομάδων που εσωκλείουν δικά τους στοιχεία και περιορίζουν την κινητικότητα στις συγκεκριμένες περιοχές από άλλες ομάδες, με αποτέλεσμα την δημιουργία «γκέτο» μέσα στο κέντρο της πόλης, κάτι που κάνει τον Αθηναίο κάτοικο ή έμπορο να νιώθει πρώτον ανασφαλής και δεύτερον ότι θίγεται το συμφέρον και η περιουσία του.

Τέλος, το έργο του δήμου Αθηναίων κρίνεται ως απλά «επαρκές» στην παρούσα φάση, αφού οι παρεμβάσεις του βοηθούν την εύρυθμη λειτουργία της πόλης, αλλά δεν περιορίζουν μεγάλο μέρος των υφιστάμενων προβλημάτων, και οι Αθηναίοι περιμένουν κάτι παραπάνω για να υπάρξει βιώσιμη ανάπτυξη στο κέντρο.

Στην δεύτερη συνέντευξη διαφαίνεται μέσα από μια περίπτωση συστημικού τουρίστα η εκτίμηση των ευρωπαίων και όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και συγκεκριμένα για την πρωτεύουσά της. Επισκέπτονται τα μνημεία, παραθερίζουν σε ελληνικούς προορισμούς, δημιουργούν φιλίες και συγγένειες με του ντόπιους και θαυμάζουν την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας αλλά και το ελληνικό ταπεραμέντο.

Ως προς τις παροχές που απολαμβάνει ο τουρίστας, το συμπέρασμα είναι ότι σε γενικές γραμμές ο τουριστικός τομέας χαρακτηρίζεται από επαγγελματισμό, φιλοξενία και ποιότητα υπηρεσιών, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων τις οποίες όμως ο τουρίστας δεν παραμερίζει, απλά δεν αξιολογεί το σύνολο βάσει αυτών. Ο ευρωπαίος και όχι μόνο που θα επισκεφθεί την πόλη έχει σκοπό να δει τα μνημεία και τα μουσεία αυτής, καθώς και να ζήσει την ελληνική διασκέδαση. Δεν ενδιαφέρεται για τις δομές και τα έργα της Αθήνας, αφού αυτά που τον έχουν ελκύσει στην πόλη έχουν ήδη γίνει εδώ και κάποιους αιώνες.

Η σύγκριση μεταξύ ενός πολίτη ενός ομόσπονδου κράτους της Γερμανίας και ενός Αθηναίου μάλλον κρίνεται άνιση ως προς τις δομικές υποδομές που έχει ο ένας στη διάθεσή του έναντι του άλλου, την ποιότητα ζωής και την ασφάλεια. Αλλά όπως χαρακτηριστικά λέει ο συνεντευξιαζόμενος, όλα αυτά έρχονται να αντισταθμιστούν με την ουσιαστική ποιότητα που έχει ο Έλληνας στην διασκέδασή του και την δραστηριότητα που του εξασφαλίζει μια πιο «γεμάτη» και «πλήρη συγκινήσεων» ζωή.

Πολύ σημαντική είναι η κριτική που δέχεται η ελληνική πρωτεύουσα για την περιβαλλοντική της συμπεριφορά, καθώς οι ξένοι εμφανίζονται ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένοι ως προς την ελληνική ασυδοσία στην ρύπανση του αστικού χώρου. Στις αλλαγές που θα επιθυμούσαν, πρώτη εμφανίζεται η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της πόλης.

5.4 Ερωτηματολόγια

Πρώτο μέρος: Κάτοικοι και έμποροι

Δεύτερο μέρος: Συμπληρωματικό ερωτηματολόγιο εμπόρων

1.1 ΠΟΙΑ Η ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΣΑΣ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
A. ΕΛΛΗΝΙΚΗ	43	47	90	90
B. ΞΕΝΗ	7	3	10	10

Στην ερώτηση «ποια η εθνικότητά σας;», η συντριπτική πλειοψηφία της τάξεως του 90% απάντησε πως είναι ελληνικής καταγωγής, με τους ξένης εθνικότητας ερωτούμενους να είναι στο 10% του δείγματος.

1.2 ΠΟΙΑ Η ΗΛΙΚΙΑ ΣΑΣ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
A. 20-30	7	0	7	7
B. 31-40	15	2	17	17
Γ. 41-50	17	18	35	35
Δ. 51-60	10	20	30	30
Ε. 61-70	1	10	11	11
ΣΤ. 71+	0	0	0	0

Η μέση ηλικία κυριαρχεί στο δείγμα, αφού το 35% είναι ηλικίας από 41-50 ετών, το 30% είναι ηλικίας από 51-60 ετών, το 17% είναι 31-40 ετών, το 11% των ερωτηθέντων είναι 61-70 ετών, το 7% είναι ηλικίας από 20-30 ετών, ενώ μηδενικό είναι το ποσοστό άνω των 71 ετών.

1.3 ΠΟΙΟ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΑΣ ΕΠΙΠΕΔΟ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	8	17	25	25
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	24	24	48	48
ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	11	9	20	20
ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	7	0	7	7

Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος που αντιστοιχεί στο 48% έχει επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με δεύτερο και σε ποσοστό 25% το επίπεδο του δημοτικού. Ακολουθεί η ανώτατη εκπαίδευση με ποσοστό 20%, ενώ τελευταίο είναι το επίπεδο της αγραμματοσύνης σε ποσοστό 7%.

Σημειώνεται ότι όλο το δείγμα αγραμμάτων δεν προέκυψε από Έλληνες υπήκοους του δείγματος, αλλά από ξένους και μικρής ηλικίας κατοίκους του κέντρου. Επίσης παρατηρείται μια σημαντική διακύμανση μεταξύ εμπόρων και κατοίκων, όπως παρατηρείται στον αντίστοιχο πίνακα.

1.4 ΤΙ ΕΠΑΓΓΕΛΕΣΘΕ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	12	0	12	12
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	15	0	15	15
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ	2	50	52	52
ΦΟΙΤΗΤΗΣ	17	0	17	17
ΟΙΚΙΑΚΑ	0	0	0	0
ΑΝΕΡΓΟΣ	4	0	4	4

Το 52% του δείγματος είναι επιχειρηματίες, το 17% φοιτητές, το 15% απασχολούνται στο δημόσιο τομέα, το 12% είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, άνεργοι είναι οι 4 στους εκατό, ενώ μηδενικό είναι το ποσοστό του δείγματος που ασχολείται με οικιακά.

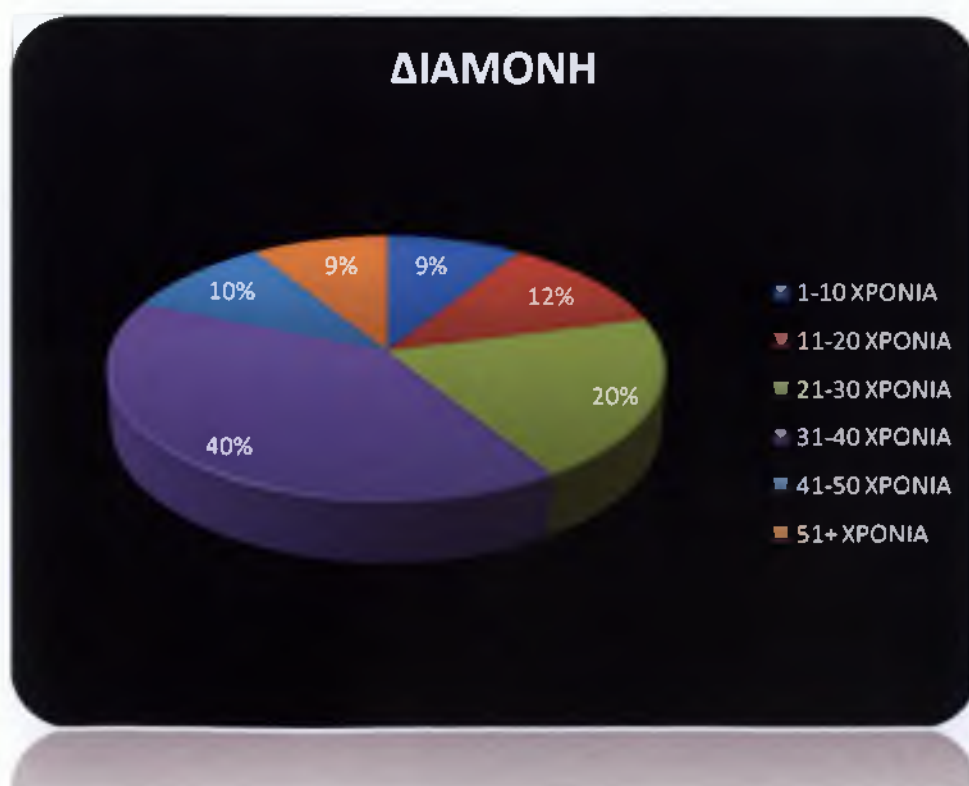

2. ΚΑΤΟΙΚΙΑ

2.1 ΠΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΤΟΙΚΕΙΤΕ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
1-10 ΧΡΟΝΙΑ	8	1	9	9
11-20 ΧΡΟΝΙΑ	3	9	12	12
21-30 ΧΡΟΝΙΑ	10	10	20	20
31-40 ΧΡΟΝΙΑ	19	21	40	40
41-50 ΧΡΟΝΙΑ	7	3	10	10
51+ ΧΡΟΝΙΑ	3	6	9	9

Από το σύνολο του δείγματος, το 9% κατοικεί στην πόλη το πολύ έως 10 χρόνια, το 12% από 11 έως 20 χρόνια, το 20% είναι κάτοικος Αθήνας από 21 έως 30 χρόνια, ενώ σε ποσοστό 40% το δείγμα κατοικεί την πόλη από 31 έως 40 χρόνια. 10% του δείγματος απάντησε πως κατοικεί 41 έως 50 χρόνια στην Αθήνα, ενώ μόλις 9% απαντά ότι ζει στην Αθήνα πάνω από 51 χρόνια.

**2.2 ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ ΚΑΤΟΙΚΕΙΤΕ
ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΣΑ ΚΑΙ ΟΧΙ
ΚΑΠΟΙΑ ΑΛΛΗ ΠΟΛΗ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΠΑΤΡΙΔΑ	31	1	32	32
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	1	49	50	50
ΕΠΙΛΟΓΗ	2	0	2	2
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ	16	0	16	16

Το 32% απαντά ότι διαμένει στην Αθήνα γιατί η πόλη απολτελεί την ιδιαίτερη πατρίδα του, το ήμισυ (50%) απαντά ότι η πόλη είναι ο τόπος εργασίας του, 2 στους εκατό επέλεξαν την Αθήνα γιατί τους αρέσει ως τόπος διαμονής, και το 16% μένει στην Αθήνα λόγω συνθηκών, φερριπτήν γάμος με κάποιο ντόπιο ή σπουδές σε κάποια σχολή.

**2.3 ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ, Η
ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΑΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ:**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΚΕΝΤΡΟ	9	2	11	11
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ	41	48	89	89

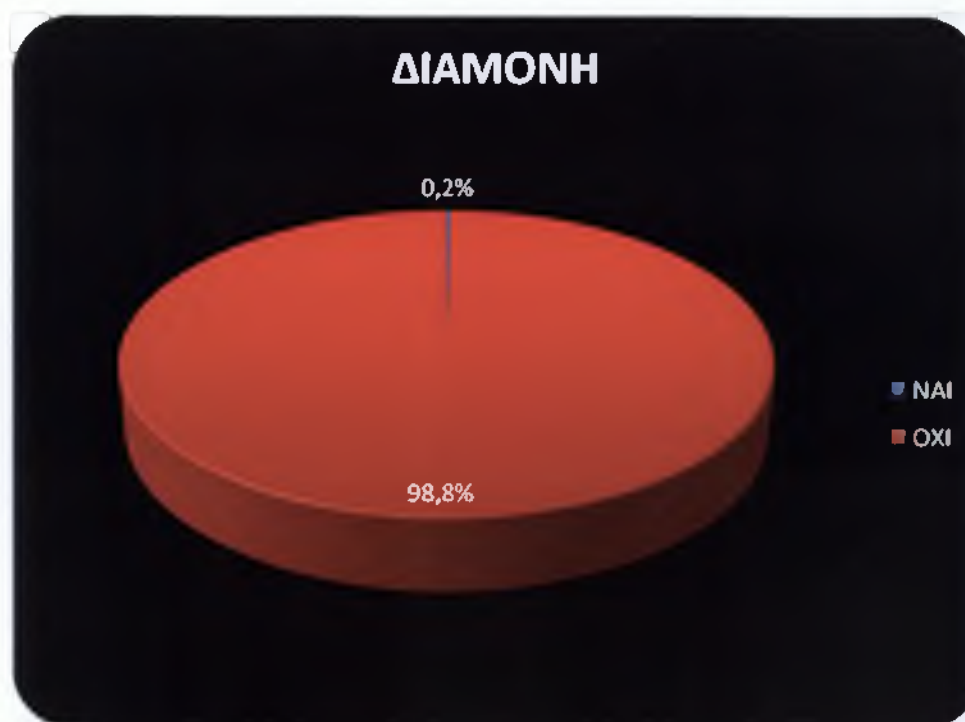
Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος, σε ποσοστό 89% διαμένει σε κάποιο δημοτικό διαμέρισμα εκτός κέντρου Αθηνών, ενώ το υπολειπόμενο 11% μένει στο κέντρο στις Αθήνας.

**2.4 ΘΑ ΜΕΤΑΚΟΜΙΖΑΤΕ ΣΤΟ
ΚΕΝΤΡΟ; (ερώτηση προς κατοίκους
προαστίων)**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	1	0	1	0,2
ΟΧΙ	40	48	88	98,8

Από όλους τους διαμένοντες στα προάστια ερωτούμενους, μόνο ένας θα επιθυμούσε να μετακομίσει στο κέντρο, ποσοστό που ανταποκρίνεται στο 0,2% του δείγματος, με το υπόλοιπο 98,9% να προτιμά τη διαμονή στα προάστια.

**2.5 ΘΑ ΜΕΤΑΚΟΜΙΖΑΤΕ ΠΡΟΣ
ΤΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ; (ερώτηση προς
τους κατοίκους του κέντρου)**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	8	2	10	90,9
ΟΧΙ	1	0	1	9,1

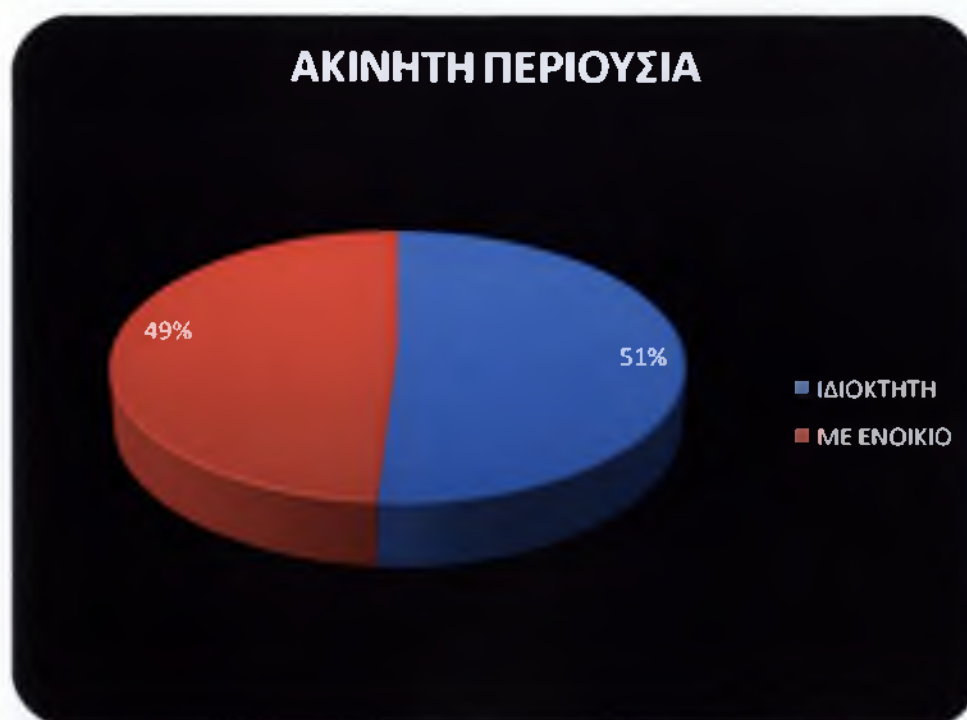
Στην ερώτηση αν οι κάτοικοι του κέντρου θα μετακόμιζαν προς τα προάστια, το 90,9% απαντά ότι θα μετακόμιζε, με το 9,1% που αντιστοιχεί σε μια μόνο μονάδα να προτιμά να μείνει στο κέντρο.

**2.6 Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ Η ΕΠΙΜΙΣΘΩΣΕΙ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ	10	41	51	51
ΜΕ ΕΝΟΙΚΙΟ	40	9	49	49

Σχεδόν ισόποσες οι απαντήσεις, αφού το 51% των ερωτώμενων απαντά ότι έχει δικό του σπίτι, με το 49% να μένει σε ενοίκιο. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των ιδιόκτητων κατοικιών έρχεται από το χώρο των εμπόρων του δείγματος.

**2.7 ΔΙΑΜΕΝΕΤΕ ΣΕ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ Η
ΣΕ ΜΟΝΟΚΑΤΟΙΚΙΑ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	46	34	80	80
ΜΟΝΟΚΑΤΟΙΚΙΑ	4	16	20	20

Το 80% των ερωτηθέντων απαντά ότι διαμένει σε διαμέρισμα, ενώ το 20% ότι κατοικεί σε μονοκατοικία.

3. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

3.1 ΠΟΙΑ Η ΜΗΝΙΑΙΑ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΑΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΚΑΜΙΑ ΦΟΡΑ	0	0	0	0
1-5 ΦΟΡΕΣ	1	0	1	1
6-10 ΦΟΡΕΣ	1	0	1	1
11-20 ΦΟΡΕΣ	5	1	6	6
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟ 21 ΦΟΡΕΣ	43	49	92	92

Στην ερώτηση «πόσες φορές επισκέπτεστε το κέντρο ανά μήνα;», η συντριπτική πλειοψηφία της τάξεως του 92% απαντά ότι επισκέπτεται το κέντρο πάνω από 21 φορές το μήνα, με το 6% να το επισκέπτεται 11-20 φορές. Ακολουθεί με 1% έκαστο το μέρος του δείγματος που επισκέπτεται το κέντρο από 1-5 και 6-10 φορές αντίστοιχα, ενώ μηδενικό είναι το ποσοστό που δεν το επισκέπτεται καθόλου.

3.2 ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣΘΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ	10	40	50	50
ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ	8	0	8	8
ΑΝΑΨΥΧΗ	2	0	2	2
ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	5	0	5	5
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ + ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ	12	10	92	22
ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ + ΑΝΑΨΥΧΗ	12	0	12	12
ΑΝΑΨΥΧΗ + ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1	0	1	1
ΑΛΛΟ	0	0	0	0

Το 50% απάντησε ότι επισκέπτεται το κέντρο για επαγγελματικούς κυρίως λόγους, το 8% για ψώνια, το 2% κατεβαίνει στο κέντρο για διασκέδαση, και το 5% για διεκπεραιώσεις και οφειλές.

Συνδυαστικά απάντησε το 22% που έρχεται στο κέντρο για επαγγελματικά και εμπορικά δρώμενα, το 12% που έρχεται για ψώνια και διασκέδαση, καθώς και το 1% που έρχεται για διασκέδαση αλλά και υποχρεώσεις προς τρίτους.

Μηδενικό ήταν το ποσοστό που απάντησε κάποια άλλη αιτία.

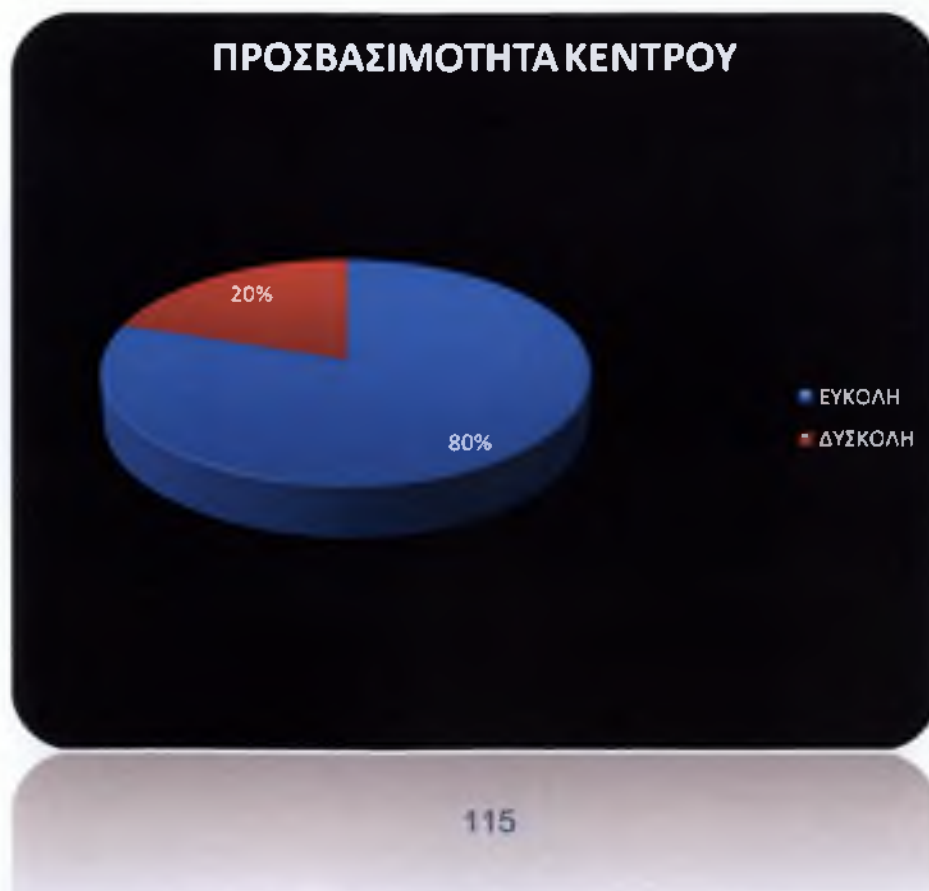
ΑΙΤΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ

3.3 ΒΡΙΣΚΕΤΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΚΟΛΗ Η ΔΥΣΚΟΛΗ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΕΥΚΟΛΗ	42	38	80	80
ΔΥΣΚΟΛΗ	8	12	20	20

Το 80% θεωρεί την πρόσβαση στο κέντρο εύκολη, ενώ το 20% την θεωρεί δύσκολη. Χαρακτηριστικό είναι ότι από μετέπειτα απαντήσεις προέκυψε ότι το 20% που θεωρεί την πρόσβαση δύσκολη μετακινείται προς το κέντρο με το αυτοκίνητό του.

**3.4 ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ ΘΑ
ΑΠΟΦΕΥΓΑΤΕ ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΑΣ
ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΣΥΜΦΟΡΗΣΗ	13	15	28	28
ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ	8	20	28	28
ΑΣΦΑΛΕΙΑ	8	8	16	16
ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ	11	5	16	16
ΑΛΛΟ (ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΤΕ)	10	2	12	12

Το 28% του δείγματος απαντά πως θα ήθελε να μπορεί να αποφύγει το κέντρο λόγω της κυκλοφοριακής του συμφόρησης, επίσης άλλο ένα όμοιο ποσοστό δυσανασχετεί με την δυσκολία στο πάρκινγκ και την έλλειψη χώρων στάθμευσης, ποσοστό 16% θεωρεί αποκρουστική την αυξημένη εγκληματικότητα του κέντρου της πόλης, ενώ όμοιο ποσοστό θα ήθελε να το αποφύγει λόγω του συνωστισμού από τον οποίο υποφέρει το κέντρο της Αθήνας.

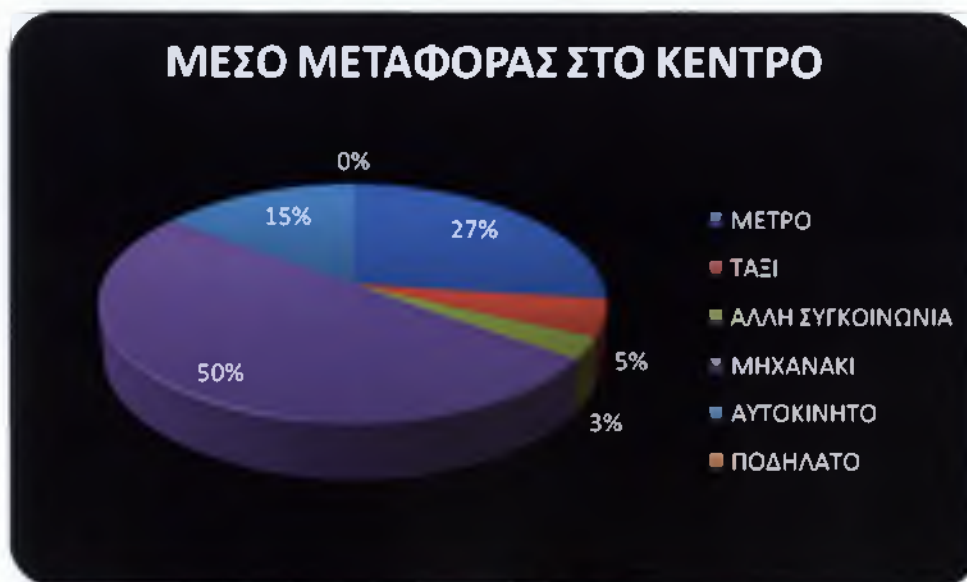
Το υπολειπόμενο 10% θα απέφευγε το κέντρο για λόγους όπως το καυσαέριο, την δυσοσμία σε αρκετές περιοχές του, τον φόβο για τις συνεχείς κοινωνικές αναταραχές και τα συλλαλητήρια που φέρουν συρράξεις, ενώ κάποιοι δυσανασχετούν με την αυξημένη παρουσία αστυνομικών δυνάμεων, κάτι που βρίσκουν ενοχλητικό. Κάποιοι άλλοι στο ίδιο ποσοστό εκτιμούν το ακριβώς αντίθετο, ότι δηλαδή η αστυνόμευση είναι ελλιπής, και με δεδομένη την κοινωνική αστάθεια, θα απέφευγαν να επισκεφθούν το κέντρο. Άλλοι τέλος, έθεσαν την εμπορική αισχροκέρδεια ως εμπόδιο.

3.5 ΤΙ ΜΕΣΟΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΕ ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΜΕΤΡΟ	25	2	27	27
ΤΑΞΙ	5	0	5	5
ΑΛΛΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ	3	0	3	3
ΜΗΧΑΝΑΚΙ	10	40	50	50
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ	7	8	15	15
ΠΟΔΗΛΑΤΟ	0	0	0	0

Το 27% στην ερώτηση «με ποιο μέσο μεταβαίνετε στο κέντρο;» απαντά ότι χρησιμοποιεί το μετρό, 5% παίρνει ταξί, 3% εξυπηρετείται από άλλης μορφής συγκοινωνία όπως τρόλεϋ/ λεωφορείο/ τρένο, και το 50% εξυπηρετείται από μηχανάκι, που καθιστά το δίκυκλο το πιο δημοφιλές μεταφορικό μέσον στο κέντρο της πόλης. 15% χρησιμοποιεί το αυτοκίνητό του, και κανείς στο δείγμα δεν χρησιμοποιεί ποδήλατο για τη μετάβασή του στο κέντρο.

4. ΟΔΟΠΟΙΑ – ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ - ΣΤΑΘΜΕΥΣΗ

4.1 ΠΟΙΑ ΘΑ ΗΤΑΝ Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	2	2	4	4
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΩΡΕΑΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ	25	33	58	58
ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΔΙΟΔΙΩΝ	3	0	3	3
ΑΥΣΤΗΡΟΤΕΡΗ ΤΡΟΧΑΙΑ	2	3	5	5
ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΔΡΟΜΩΝ	10	2	12	12
ΑΛΛΟ	8	10	18	18

Ως πρόταση για τη βελτίωση του κυκλοφοριακού προβλήματος, το 4% επιθυμεί βελτίωση των συγκοινωνιών, το 58% την δημιουργία δωρεάν χώρων στάθμευσης, το 3% τοποθέτηση διοδίων στα όρια του κέντρου, το 5% αυστηρότερη αστυνόμευση από την τροχαία, το 12% την πεζοδρόμηση επιπλέον δρόμων, ενώ το 18% προτείνει κάποια άλλη λύση, όπως επί παραδείγματι την απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων ιδιωτικής χρήσης στο κέντρο.

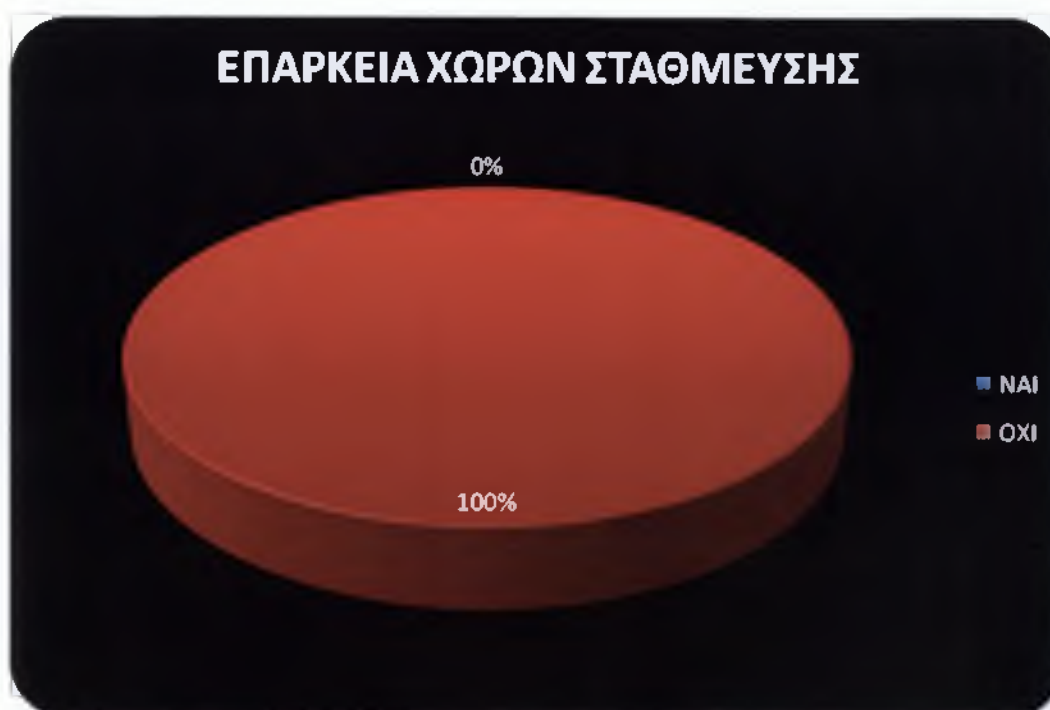
ΜΕΣΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟΥ

**4.2 ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ ΕΠΑΡΚΩΣ ΑΠΟ
ΧΩΡΟΥΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	0	0	0	0
ΟΧΙ	50	50	100	100

Η συγκεκριμένη ερώτηση κρίθηκε από πολλούς ερωτούμενους ως «αστεία», και καθολικά απαντήθηκε με την επιλογή «ΟΧΙ».

4.3 ΠΟΙΑ Η ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΜΕ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
1-5 ΦΟΡΕΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΣ	17	2	19	19
1-5 ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	25	1	26	26
1-5 ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	5	41	46	46
ΚΑΜΙΑ ΦΟΡΑ	3	6	9	9

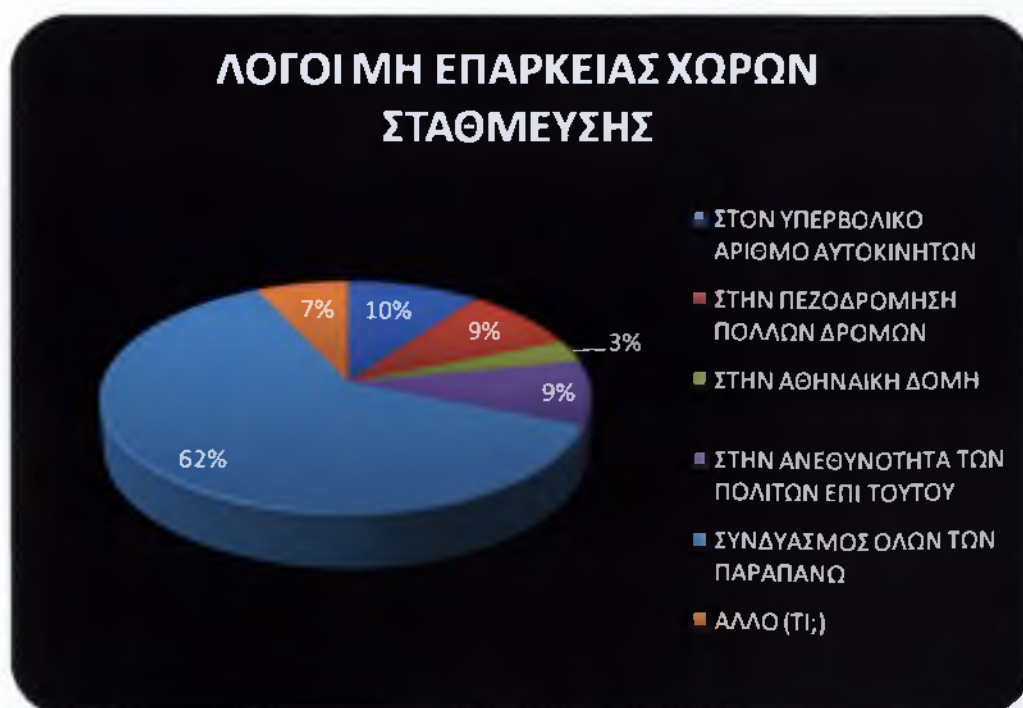
Στην ερώτηση «ποια η συχνότητα χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς με προορισμό το κέντρο;», το 19% απαντά 1-5 φορές την ημέρα, 26% χρησιμοποιεί μέσα μαζικής μεταφοράς σε συχνότητα 1-5 φορές μέσα στην εβδομάδα, το 46% χρησιμοποιεί μέσα μαζικής μεταφοράς το πολύ 5 φορές το μήνα, ενώ το 9% δεν χρησιμοποιεί καθόλου ή σχεδόν καθόλου μέσα μαζικής μεταφοράς.

**4.4 ΠΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ
ΔΕΝ ΕΠΑΡΚΟΥΝ ΟΙ ΧΩΡΟΙ
ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΣΤΟΝ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟ ΑΡΙΘΜΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	8	2	10	10
ΣΤΗΝ ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ ΠΟΛΛΩΝ ΔΡΟΜΩΝ	1	8	9	9
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΔΟΜΗ	1	2	3	3
ΣΤΗΝ ΑΝΕΘΥΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥΤΟΥ	5	4	9	9
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΑΝΩ	30	32	62	62
ΑΛΛΟ (ΤΙ;)	5	2	7	7

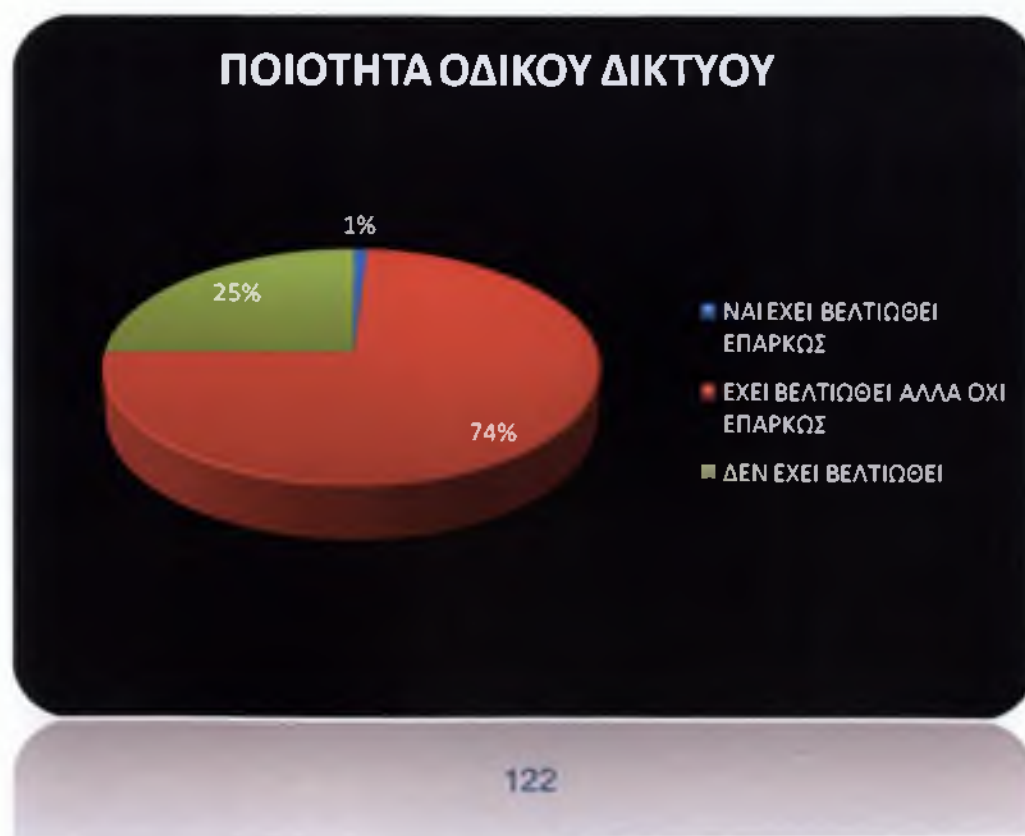
Το 10% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι ο υπερβολικός αριθμός αυτοκινήτων που επισκέπτονται το κέντρο ευθύνεται για την μη επάρκεια χώρων στάθμευσης, το 9% επιρρίπτει την ευθύνη στην πεζοδρόμηση πολλών δρόμων, το 3% στην υπάρχουσα Αθηναϊκή δομή, το 9% στην ανευθυνότητα των οδηγών των Ι.Χ. , ενώ το 62% θεωρεί ότι ο συνδυασμός όλων των παραπάνω φέρνει το αποτέλεσμα αυτό. Τέλος, ένα ποσοστό της τάξης του 7% θεωρεί ότι η υφιστάμενη κατάσταση είναι προϊόν κατασκευής από διάφορα υπουργεία για να πλουτίζει ο δήμος και η τροχαία από τις κλήσεις που δέχονται πολλοί οδηγοί καθημερινά.

4.5 ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΤΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΧΕΙ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΒΕΛΤΙΩΘΕΙ ΕΠΑΡΚΩΣ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ ΕΧΕΙ ΒΕΛΤΙΩΘΕΙ ΕΠΑΡΚΩΣ	1	0	1	1
ΕΧΕΙ ΒΕΛΤΙΩΘΕΙ ΑΛΛΑ ΟΧΙ ΕΠΑΡΚΩΣ	42	32	74	74
ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΒΕΛΤΙΩΘΕΙ	7	18	25	25

Το 1% του δείγματος θεωρεί ότι το οδικό δίκτυο εντός του κέντρου έχει βελτιωθεί επαρκώς, ενώ το 25% θεωρεί ότι δεν έχει βελτιωθεί καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό, της τάξεως του 74% θεωρεί ότι έχει ναι μεν βελτιωθεί, αλλά όχι επαρκώς για τις ανάγκες της πόλης.

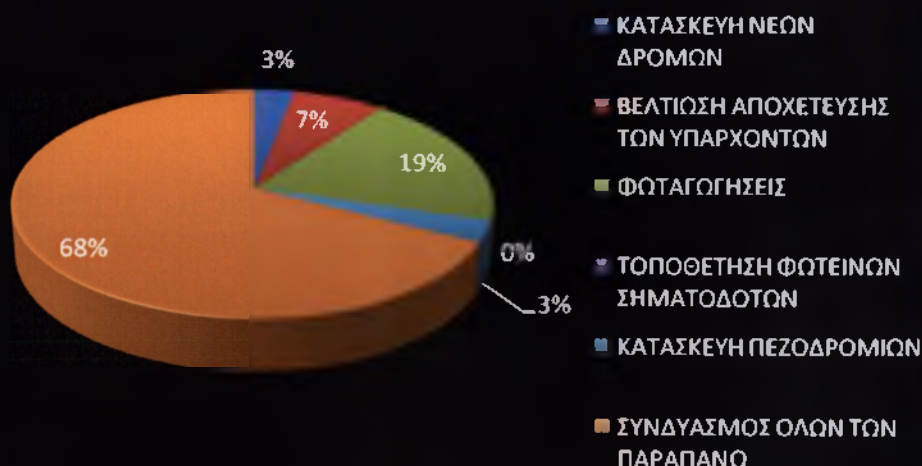

4.6 ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΤΟΜΕΑ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΟΘΕΙ ΒΑΡΥΤΗΤΑ;
(ερώτηση προς όσους δεν έκριναν επαρκές το αποτέλεσμα στην προηγούμενη ερώτηση)

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΩΝ ΔΡΟΜΩΝ	2	1	3	3,03
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ	6	1	7	7,07
ΦΩΤΑΓΩΓΗΣΕΙΣ	7	11	19	19,19
ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΦΩΤΕΙΝΩΝ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΩΝ	0	0	0	0
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΩΝ	3	0	3	3,03
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΑΝΩ	30	37	67	67,6

Το 3% επιζητά την κατασκευή νέων δρόμων, το 7% την βελτίωση της αποχέτευσης των υπάρχοντων δρόμων, το 19.2% ζητά φωταγωγήσεις δρόμων και πεζοδρομίων, κανείς δεν θεωρεί την πρόσθεση παραπάνω φωτεινών σηματοδοτών, ενώ 3% του δείγματος θα ήθελε κι άλλα πεζοδρόμια στο κέντρο. Το 67,6% των ερωτηθέντων θεωρεί πως θα χρειαστεί μια συνδυαστική στρατηγική εφαρμογής όλων των παραπάνω για να βελτιωθεί επαρκώς το οδικό δίκτυο.

ΤΟΜΕΙΣ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

**4.7 ΠΩΣ ΚΡΙΝΕΤΕ ΤΗΝ
ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ ΑΡΚΕΤΩΝ ΟΔΩΝ ΤΗΣ
ΠΟΛΗΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΘΕΤΙΚΗ	37	26	63	63
ΑΡΝΗΤΙΚΗ	13	24	37	37

Το 63% του δείγματος βλέπει θετικά την πεζοδρόμηση αρκετών οδών της Αθήνας, ενώ το 37% διαφωνεί με αυτά τα έργα και προτείνει να μην συνεχιστούν.

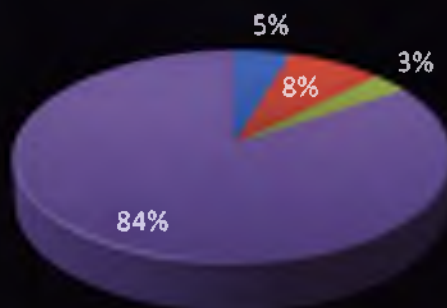

**4.8 ΘΕΤΙΚΑ ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ; (ερώτηση
στο δείγμα που βλέπει θετικά τις
πεζοδρομήσεις)**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΒΕΛΤΙΩΣΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	1	2	3	4,76
ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΕΙ ΤΟΥΣ ΠΕΖΟΥΣ ΣΤΙΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ	3	2	5	7,93
ΜΕΙΩΝΕΙ ΤΟΥΣ ΡΥΠΟΥΣ ΚΑΘΩΣ ΜΕΙΩΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	2	0	2	3,17
ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ	31	22	53	84,12

Κατά ποσοστό 4,76% οι θετικά προσκείμενοι στις πεζοδρομήσεις θεωρούν ότι οι τελευταίες είχαν θετική επίδραση στην εικόνα της πόλης, ποσοστό 7,93% κρίνει πως διευκόλυνε τους πεζούς σε ασφαλέστερες μετακινήσεις, το 3,17% θεωρεί πως οι πεζοδρομήσεις έχουν και περιβαλλοντικές διαστάσεις μιας και μειώνονται υποχρεωτικά τα αυτοκίνητα στους δρόμους του κέντρου, και το 84,2% κρίνει πως όλες οι παραπάνω διαστάσεις έχουν επιδράσει θετικά στην καθημερινότητα, καθεμία με τον τρόπο της.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

- ΒΕΛΤΙΩΣΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ
- ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΕΙ ΤΟΥΣ ΠΕΖΟΥΣ ΣΤΙΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ
- ΜΕΙΩΝΕΙ ΤΟΥΣ ΡΥΠΟΥΣ ΚΑΘΩΣ ΜΕΙΩΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ
- ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ

4.8 ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ;
(ερώτηση στο δείγμα που βλέπει
αρνητικά τις πεζοδρομήσεις)

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΑΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΦΟΡΤΟΣ	5	5	10	27,02
ΔΥΣΧΑΙΡΕΝΕΤΑΙ Η ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ	0	15	15	40,5
ΔΥΣΧΑΙΡΕΝΕΤΑΙ Η ΑΝΕΥΡΕΣΗ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ	6	2	8	21,62
ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ (ΤΙ;)	2	2	4	10,8

Το 27,2% των ερωτηθέντων που βρίσκουν αρνητική την πεζοδρόμηση θεωρούν ότι αυτή προσθέτει επιπλέον κυκλοφοριακό φόρτο μιας και τα αυτοκίνητα δεν θα μειωθούν, ενώ το 40,5% επικρίνει το έργο αυτό καθώς δυσχαιρένει την τροφοδοσία και διανομή των καταστημάτων. Σημειωτέον ότι το ποσοστό αυτό προέρχεται καθαρά από εμπόρους οι οποίοι βλέπουν αρνητικά τις πεζοδρομήσεις. Ποσοστό 21,6% θεωρεί ότι οι πεζοδρομήσεις εντείνουν το ήδη μεγάλο πρόβλημα της στάθμευσης, και ποσοστό 10,8% έχουν άλλο λόγο, όπως η μετατροπή των πεζοδρόμων από τους οδηγούς σε πάρκιν, η μειωμένη πρόσβαση το βράδυ που τους καθιστά εστίες κακοποιών στοιχείων, ή η εκμετάλλευση από ιδιοκτήτες κτιρίων που ανεβάζει τα ενοίκια.

5. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

5.1 ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΦΡΑΣΕΙΣ
ΣΑΣ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΣΤΗΝ
ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΘΗΝΑ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΤΣΙΜΕΝΤΟΥΠΟΛΗ	39	42	81	81
ΠΟΛΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	0	0	0	0
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΕΞΙΣΣΟΡΡΟΠΗΜΕΝΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ	0	0	0	0
ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ (ΤΙ;)	11	8	19	19

Η πλειοψηφία σε ποσοστό 81% υποστηρίζει ότι η πόλη της Αθήνας είναι τσιμεντούπολη. Μηδενικό είναι το ποσοστό που θα τη χαρακτήριζε εξισσοροπημένη οικολογικά πόλη ή πόλη πρασίνου, ενώ ένα ποσοστό 19% δίνει χαρακτηρισμούς όπως «εστία μόλυνσης», «καρκινογόνος πόλη», «μητροπολιτικό καθήζυμα» και άλλους απογοητευτικούς χαρακτηρισμούς για την ελληνική πρωτεύουσα.

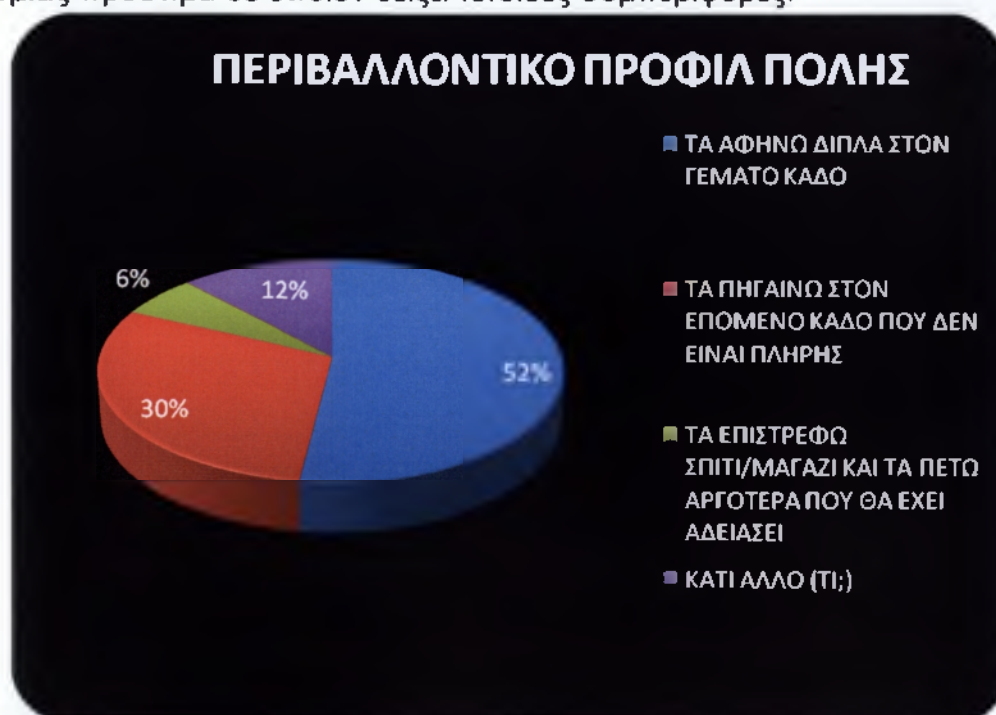

**5.2 ΠΗΓΑΙΝΕΤΕ ΤΑ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΑ ΣΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΑΔΟ, ΑΛΛΑ ΒΛΕΠΕΤΕ ΟΤΙ
ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΓΕΜΑΤΟΣ. ΤΙ ΚΑΝΕΤΕ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΤΑ ΑΦΗΝΩ ΔΙΠΛΑ ΣΤΟΝ ΓΕΜΑΤΟ ΚΑΔΟ	36	16	52	52
ΤΑ ΠΗΓΑΙΝΩ ΣΤΟΝ ΕΠΟΜΕΝΟ ΚΑΔΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΛΗΡΗΣ	10	20	30	30
ΤΑ ΕΠΙΣΤΡΕΦΩ ΣΠΙΤΙ/ΜΑΓΑΖΙ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΤΩ ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΧΕΙ ΑΔΕΙΑΣΕΙ	0	6	6	6
ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ (ΤΙ;)	4	8	12	12

Παραπάνω από το ήμισι των ερωτώμενων σε ποσοστό 52% αφήνει τα σκουπίδια του στο δρόμο εαν ανακαλύψει ότι ο κάδος είναι γεμάτος, 30% εξ' αυτών τα πάει σε κάποιον άλλο που δεν είναι πλήρης, 6% τα επιστρέφει και τα πετάει όταν ο κάδος έχει αδειάσει από το συνεργείο του δήμου, και το 12% απαντά ότι δίνει κάποια άλλη λύση, όπως επι παραδείγματι ότι τα πετά έξω από την πόρτα του, τα αφήνει σε κάποια γωνία που θα τα δει το συνεργείο και θα τα μαζέψει, τα αφήνει σε πλατείες για να φάνε ό,τι θέλουν τα αδέσποτα από τις σακούλες, ή ότι τα αφήνει σε κάποιο παραπλήσιο μαγαζί ώστε να αναγκάσει τον έμπορο να τα πετάξει για να μην είναι μπροστά στο μαγαζί του.

Σημειότέον ότι ο δήμος Αθηναίων επιβάλλει διαμέσου της δημοτικής αστυνομίας πρόστιμα σε όποιον δείξει τέτοιες συμπεριφορές.

5.3 ΠΟΙΑ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΗΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΗ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΜΟΛΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΚΑΥΣΑΕΡΙΟ	7	15	22	22
ΑΔΕΣΠΟΤΑ ΖΩΑ	0	0	0	0
ΑΣΥΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	38	26	64	64
ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	5	9	14	14

Το 22% του δείγματος καταλογίζει ως κυριότερη αιτία μόλυνσης τα καυσαέρια των αυτοκινήτων και των βιοτεχνιών, μηδενικό ποσοστό επιρρίπτει την μόλυνση στα αδέσποτα ζώα, 64% θεωρεί πως φταίει ο ίδιος ο πολίτης για την μόλυνση, ενώ ποσοστό 14% θεωρεί πως είναι ευθύνη του κράτους.

**5.4 ΠΟΙΑ ΘΑ ΗΤΑΝ Η ΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ; (μπορείτε να
επιλέξετε παραπάνω από ένα)**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ	50	50	100
ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	12	11	23
ΑΥΣΤΗΡΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ	35	14	49
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	27	36	63

Όλο το σύνολο του δείγματος έκρινε απαραίτητη τη δημιουργία πράσινων θυλάκων στο χώρο του κέντρου, ενώ 23 ερωτώμενοι θεωρούν απαραίτητη την μείωση των αυτοκινήτων που κυκλοφορούν στους δρόμους. 49 ερωτώμενοι έκριναν ότι οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να είναι πιο αυστηρές στην τήρηση περιβαλλοντικών κανόνων, ενώ 63 ψήφισαν στην ενημέρωση του πολίτη σε θέματα οικολογικής συμπεριφοράς.

5.5 ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΤΗΝ "ΧΑΡΤΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ" ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ ΤΗΝ ΓΝΩΡΙΖΩ, ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ	0	2	2	2
ΤΗΝ ΓΝΩΡΙΖΩ ΜΟΝΟ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΑ, ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΙ ΠΕΡΙΕΧΕΙ	8	11	19	19
ΔΕΝ ΤΗ ΓΝΩΡΙΖΩ	42	37	79	79

Μόνο το 2% του δείγματος γνωρίζει την «χάρτα πρασίνου» του δήμου Αθηναίων μαζί με το τι διακυρήττει, ενώ το 19% απαντά ότι απλά το έχει ακούσει αλλά δεν γνωρίζει το τι περιέχει. Το 79% του δείγματος δηλώνει ότι δεν την γνωρίζει καθόλου.

5.6 ΤΙ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΙΣΤΕ ΔΙΑΤΕΘΕΙΜΕΝΟΣ/Η ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ ΓΙΑ ΝΑ ΒΕΛΤΙΩΘΕΙ Η ΕΙΚΟΝΑ ΑΥΤΗ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΟΤΙΔΗΠΟΤΕ ΧΡΕΙΑΣΤΕΙ, ΕΣΤΩ ΚΙ ΑΝ ΠΑΡΑΒΙΑΖΕΙ ΚΑΠΟΙΕΣ ΑΝΕΣΕΙΣ ΜΟΥ	19	12	31	31
Ο,ΤΙ ΧΡΕΙΑΣΤΕΙ, ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΜΗΝ ΘΥΣΙΑΣΩ ΑΝΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΗΔΗ ΕΧΩ	9	16	25	25
Ο,ΤΙ ΘΕΩΡΗΣΩ ΠΩΣ ΘΕΛΩ ΚΑΙ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΚΑΝΩ	16	12	28	28
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΗ ΜΟΥ ΕΥΘΥΝΗ ΝΑ ΚΑΝΩ ΚΑΤΙ	6	10	16	16

Στην ερώτηση «τι είστε διατεθειμένος να κάνετε για να αλλάξει η εικόνα της πόλης;», το 31% των πολιτών απαντά ότι είναι διατεθειμένο να κάνει το οτιδήποτε για να βελτιωθεί η κατάσταση στα περιβαλλοντικά ζητήματα, ακόμη και να θυσιάσει κάποιες ανέσεις του. Το 25% του δείγματος θα έκανε ο,τι χρειαζόταν αρκεί να μην θίγονται ελευθερίες και ανέσεις που έχει ήδη θεσμοθετήσει ατομικά, ενώ το 28% βρίσκει σωστό να μην μπει σε στρατηγική πολιτική βελτίωσης, αλλά να κάνει αυτό που θεωρεί ότι μπορεί και θέλει. Τέλος, ένα ποσοστό 16% θεωρεί πως δεν φέρει ευθύνη και δεν πρέπει να κάνει τίποτα από πλευράς του.

6. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

6.1 ΠΟΙΑ Η ΑΠΟΨΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΠΛΗΡΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ	1	4	5	5
ΑΡΚΕΤΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑ ΟΧΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ	9	10	19	19
ΠΑΣΧΟΥΝ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ	27	14	41	41
ΑΠΟΓΟΝΤΕΥΤΙΚΕΣ	13	22	35	35

Στην ερώτηση «ποια είναι η άποψή σας για την παροχή υπηρεσιών του δημοσίου τομέα της πόλης;», το 5% απάντησε ότι είναι απόλυτα ευχαριστημένο, το 19% απάντησε ότι είναι αρκετά εξυπηρετικές αλλά όχι και λειτουργικές, το 41% υποστήριξε ότι πάσχουν και στο επίπεδο της λειτουργικότητας αλλά και της εξυπηρέτησης, και το 35% τις βρίσκει παντελώς αναξιόπιστες.

**6.1 ΠΟΙΑ Η ΑΠΟΨΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΗΣ
ΠΟΛΗΣ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΠΛΗΡΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ	9	7	16	16
ΑΡΚΕΤΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑ ΟΧΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ	20	15	35	35
ΠΑΣΧΟΥΝ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ	12	22	34	34
ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΤΙΚΕΣ	9	6	15	15

Η άποψη του δείγματος για τις παρεχόμενες από τοπικούς φορείς υπηρεσίες κατά ποσοστό 16% είναι ότι είναι πλήρως λειτουργικές, με το 35% να θεωρεί ότι ναι μεν είναι εξυπηρετικές αλλά όχι και πλήρως λειτουργικές. Το 34% θεωρεί πως οι τοπικοί φορείς πάσχουν και στους δυο τομείς, και ένα 15% τις θεωρεί πλήρως απογοητευτικές.

**6.2 ΠΟΙΑ Η ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΟΛΛΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ	36	43	79	79
ΔΕΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ	14	7	21	21

Από το σύνολο των ερωτώμενων, το 79% θεωρεί πως η συγκέντρωση των δημοσίων υπηρεσιών εξυπηρετεί καλύτερα, σε αντίθεση με το υπολειπόμενο 21% που διαφωνεί και θεωρεί πως θα ήταν καλύτερο να αποσυμφορηθεί το κέντρο από όλες τις υπηρεσίες.

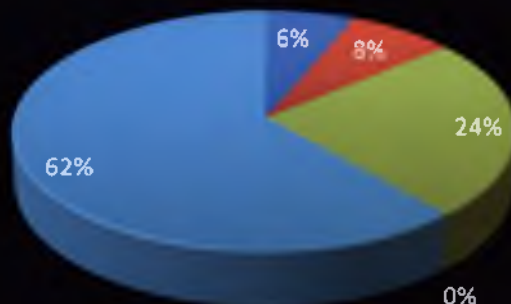

6.3 ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ; (ερώτηση στο δείγμα που απάντησε ότι εξυπηρετεί η συγκέντρωση)

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΑΙ ΔΙΧΩΣ ΠΟΛΛΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ	1	4	5	6,3
ΜΕ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΚΙ ΑΛΛΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΑΡΑΠΛΗΣΙΑ	4	2	6	7,6
ΠΡΟΣΕΛΚΥΕΙ ΚΟΙΝΟ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ	0	19	19	24
ΕΝΙΣΧΥΕΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ	0	0	0	0
ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ	30	18	48	60,8

Από το μέρος του δείγματος που πρόσκειται θετικά στην διατήρηση των υπηρεσιών στο κέντρο, το 6,3% θεωρεί πως έτσι γλιτώνει από περιττά δρομολόγια, το 7,6% πως εξυπηρετεί και άλλες ανάγκες που έχει στο κέντρο, το 24% το βρίσκει εξυπηρετικό γιατί προσελκύει πελάτες στα καταστήματα του κέντρου, μηδενικό είναι το ποσοστό που θεωρεί πως είναι καλό για τον αποκλειστικό λόγο ότι ενισχύεται η εικόνα της μητρόπολης, ενώ ποσοστό 60,8% θεωρεί πως η αποσυγκέντρωση δεν πρέπει να γίνει για όλους τους προαναφερόμενους λόγους.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

■ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΑΙ ΔΙΧΩΣ ΠΟΛΛΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ

■ ΜΕ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΚΙ ΑΛΛΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΑΡΑΠΛΗΣΙΑ

■ ΠΡΟΣΕΛΚΥΕΙ ΚΟΙΝΟ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

■ ΕΝΙΣΧΥΕΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ

■ ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ

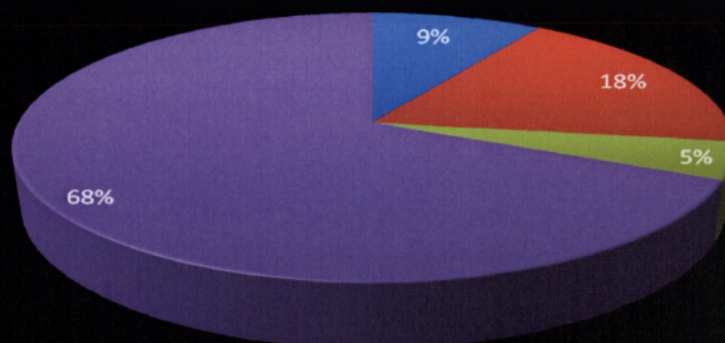
6.4 ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΔΕΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ; (ερώτηση στο δείγμα που απάντησε ότι δεν εξυπηρετεί η συγκέντρωση)

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΜΦΟΡΕΙΤΑΙ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ	1	1	2	9,5
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ ΘΑ ΕΦΕΡΕ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΑ ΣΗΜΕΙΑ ΟΠΟΥ ΘΑ ΕΓΚΑΘΙΣΤΑΝΤΟ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	4	0	4	19
ΜΙΑ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ ΘΑ ΜΕΙΩΝΕ ΤΟΝ ΗΜΕΡΙΣΙΟ ΑΡΙΘΜΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΦΟΡΕΑ ΕΠΙΤΑΧΥΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ	1	0	1	4,7
ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ	9	6	15	71

Από το σύνολο του δείγματος που βλέπει αρνητικά την συγκέντρωση υπηρεσιών στο κέντρο, το 9,5% θεωρεί ότι συμφoreείται το κέντρο, το 19% πιστεύει πως μια αποκέντρωση θα έφερε ζωή και σε άλλα σημεία που θα εγκαθιστούνταν υπηρεσίες, το 4,7 πιστεύει πως μια τέτοια κίνηση θα μειώνει την κινητικότητα στις υπηρεσίες με αποτέλεσμα την ταχύτερη εξυπηρέτηση, ενώ το 71% υποστηρίζει ότι όλα τα παραπάνω ωφέλη θα ερχόντουσαν από μια τέτοια κίνηση.

ΑΠΟΣΥΜΦΟΡΗΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ

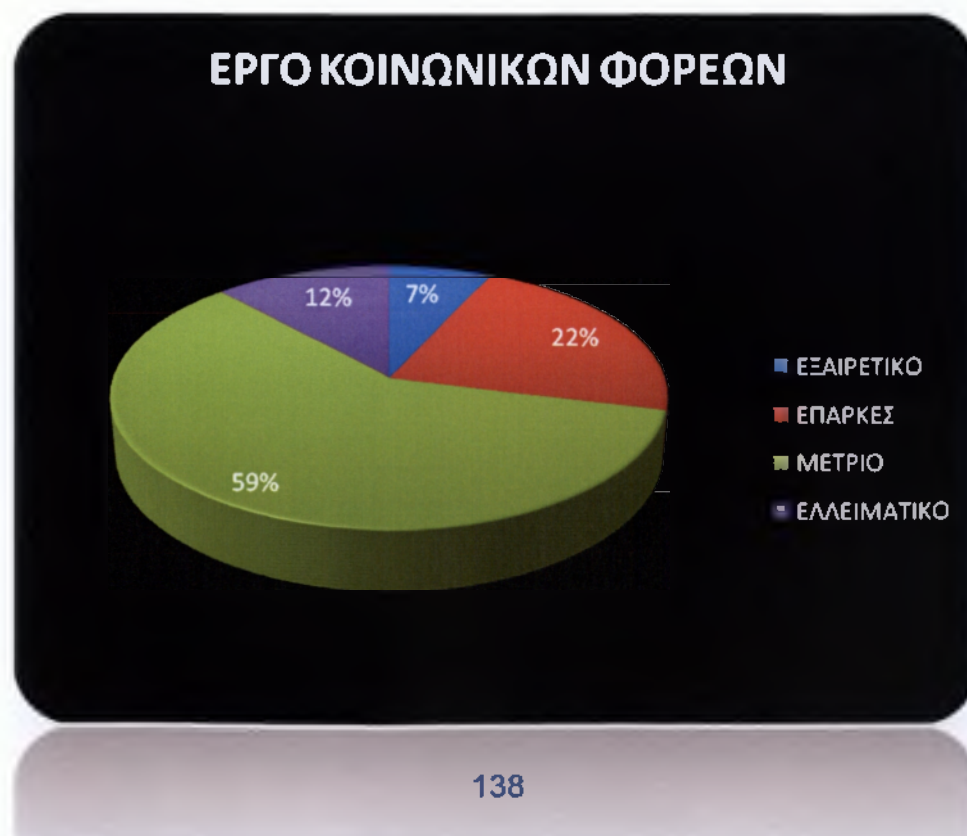
- ΣΥΜΦΟΡΕΙΤΑΙ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ
- ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ ΘΑ ΕΦΕΡΕ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΑ ΣΗΜΕΙΑ ΟΠΟΥ ΘΑ ΕΓΚΑΘΙΣΤΑΝΤΟ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
- ΜΙΑ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ ΘΑ ΜΕΙΩΝΕ ΤΟΝ ΗΜΕΡΙΣΙΟ ΑΡΙΘΜΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΦΟΡΕΑ ΕΠΙΤΑΧΥΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ
- ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ

**6.5 ΠΩΣ ΚΡΙΝΕΤΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ
ΠΟΛΗΣ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟ	5	2	7	7
ΕΠΑΡΚΕΣ	13	9	22	22
ΜΕΤΡΙΟ	24	35	59	59
ΕΛΛΕΙΜΑΤΙΚΟ	8	4	12	12

Από το σύνολο των ερωτηθέντων, το 7% θεωρεί το έργο των κοινωνικών φορέων εξαιρετικό, το 22% επαρκές, το 59% μέτριο, και το 12% ελλειματικό.

**6.6 ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ
ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ
ΠΟΛΗΣ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	39	32	71	71
ΟΧΙ	11	18	29	29

Στην ερώτηση «θεωρείτε σημαντική τη συμβολή των κοινωνικών φορέων στην λειτουργία της πόλης;», το 71% απαντά ότι τη θεωρεί σημαντική, με το υπόλοιπο 29% να την θεωρεί ασήμαντη.

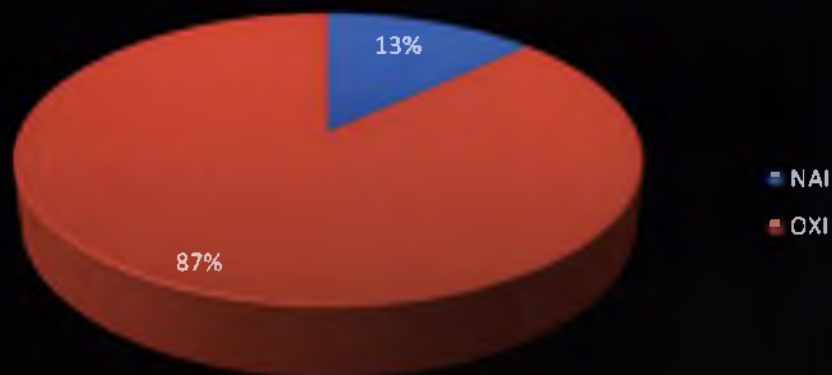

**6.7 ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΝΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ ΜΕ
ΚΑΠΟΙΕΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΕΧΕΙ ΤΗΝ
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΝΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΘΕΙ
ΠΛΗΡΩΣ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	4	9	13	13
ΟΧΙ	46	41	87	87

Το 13% των ερωτηθέντων απαντά ότι οι κοινωνικοί φορείς μπορούν και αποκαθιστούν απόλυτα κάποιον έχοντα την ανάγκη για φροντίδα, με το 87% να θεωρεί ότι οι φορείς δεν θα καταφέρουν να τον αποκαταστήσουν.

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ Κ.Φ.

**6.8 Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΑΙΣΘΑΝΕΤΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	1	0	1	1
ΟΧΙ	49	50	99	99

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε ποσοστό 99% δεν νιώθουν ασφαλείς, με το 1% να νιώθει ασφαλές εντός της πόλης και ιδιαίτερα του κέντρου.

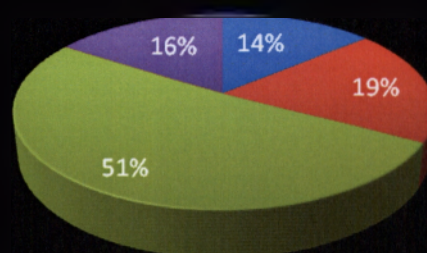
6.9 ΠΟΙΑ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΚΥΡΙΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	11	3	14	14
ΕΛΛΙΠΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ	7	12	19	19
ΕΚ ΦΥΣΕΩΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	22	29	51	51
ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΚΡΑΤΟΥΣ	10	6	16	16

Στην ερώτηση «ποιά θεωρείτε αιτία των ποσοστών εγκληματικότητας της πόλης;», το 14% θεωρεί πως ευθύνεται η οικονομική κρίση, το 19% καταλογίζει την ευθύνη στην ελλιπή αστυνόμευση, το 51% στην εκ φύσεως συμπεριφορά που έχουν τα εγκληματικά στοιχεία τα οποία δρούν στην περιοχή, και το εναπομείναν 16% στην αδιαφορία των κρατικών φορέων.

ΑΙΤΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ
- ΕΛΛΙΠΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ
- ΕΚ ΦΥΣΕΩΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
- ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΚΡΑΤΟΥΣ

7. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

7.1 ΠΟΙΑ Η ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΣΗΜΕΡΑ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΠΟΛΥ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΗ	15	6	21	21
ΕΠΑΡΚΩΣ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΗ	7	12	19	19
ΛΙΓΟ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΗ	22	29	51	51
ΥΠΑΝΑΠΤΥΚΤΗ	6	3	9	9

Στην ερώτηση «ποια κατά τη γνώμη σας η διάσταση της ανάπτυξης στην πόλη σήμερα;», το 21% των ερωτηθέντων απαντά ότι είναι πολύ ανεπτυγμένη, το 19% ότι είναι επαρκώς ανεπτυγμένη, το 51% ότι είναι λίγο ανεπτυγμένη, και το 9% ότι είναι υπανάπτυκτη. Σημειώνεται ότι η ερώτηση δεν είναι συγκριτική προς άλλες πόλεις, αλλά σύμφωνα με τις ανάγκες του πολίτη και τις δεδομένες παροχές του χώρου στον οποίο ζεί.

**7.2 ΣΕ ΠΟΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΑΣΗ
ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ Η ΠΟΛΗ
ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ	0	0	0	0
ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	2	0	2	2
ΦΘΙΝΟΥΣΣΑ ΠΟΡΕΙΑ	16	5	21	21
ΥΦΕΣΗ	32	45	77	77

Από το σύνολο των ερωτηθέντων, μηδενικό είναι το ποσοστό που θεωρεί την Αθήνα αναπτυσσόμενη πόλη, ενώ 32% είναι το ποσοστό που βλέπει στασιμότητα στην ανάπτυξή της. Ποσοστό 21% απαντά ότι οικονομικά η πόλη βρίσκεται σε πορεία φθίνουσας, ενώ το 77% θεωρεί ότι η Αθήνα διαπερνάται από οικονομική ύφεση.

7.3 ΠΟΙΑ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΥΟΜΕΝΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΥΠΕΡΟΓΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ	14	11	25	25
ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ	23	34	57	57
"ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ" ΚΡΙΣΗΣ ΑΠΟ ΕΞΩΘΕΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ	6	2	8	8
ΑΝΤΙΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΡΑΤΟΥΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΩΝ	7	3	10	10

Το 25% του δείγματος θεωρεί αιτία κρίσης τον υπέρογκο δανεισμό των ελληνικών κυβερνήσεων, ενώ το 57% θεωρεί υπαίτιες υπεξαίρεσεις από πολιτικά πρόσωπα ασχέτως εθνικότητας. Το 8% υποστηρίζει πως η κρίση κατασκευάστηκε από ξένα προς του Έλληνες πολίτες συμφέροντα, ενώ ποσοστό 10% επιρρίπτει ευθύνες σε αμφότερους πολιτικούς ηγέτες και πολίτες.

**7.4 ΠΟΙΑ Η ΟΠΤΙΚΗ ΣΑΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΝΕΟΑΝΑΓΕΛΘΕΝΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΜΕΤΡΩΝ;**

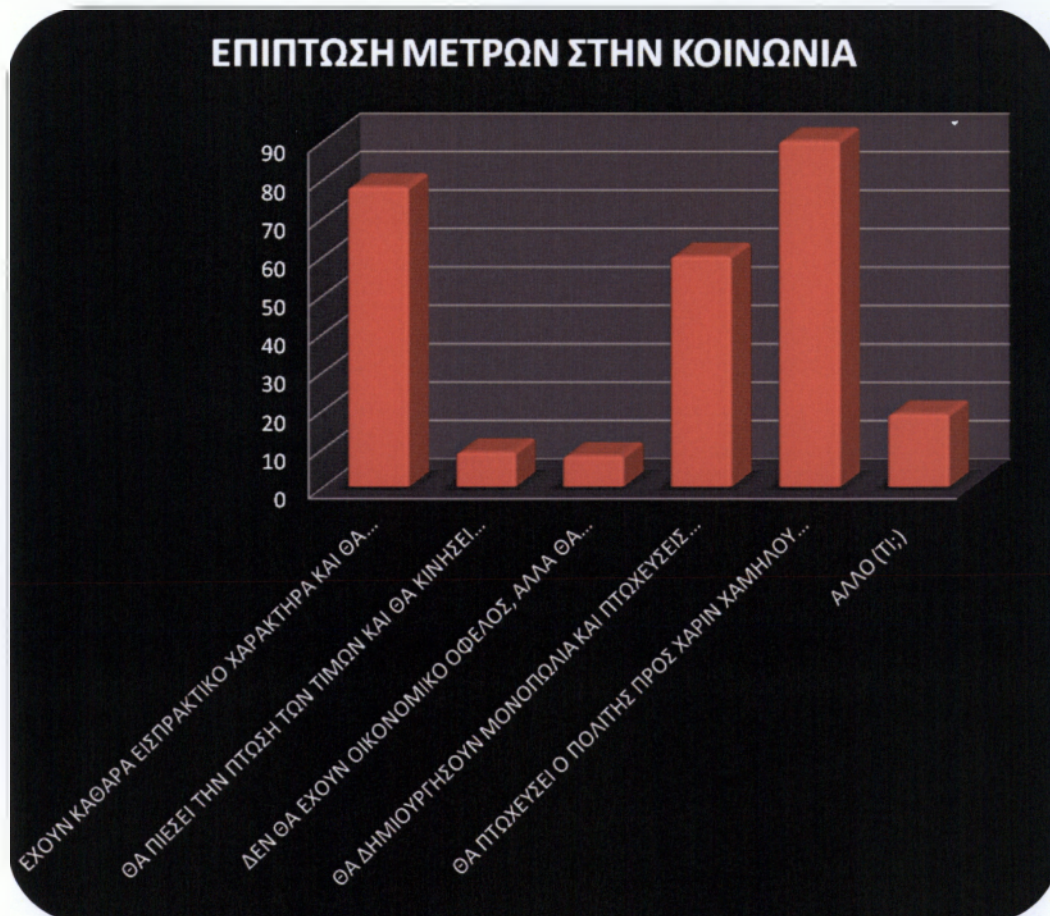
	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΑΔΙΚΑ ΚΑΙ ΣΚΛΗΡΑ ΣΕ ΠΟΛΙΤΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΦΤΙΑΞΑΝ	33	35	68	68
ΑΔΙΚΑ ΑΛΛΑ ΟΛΟΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΝΕΙΣΦΕΡΟΥΜΕ	5	8	13	13
ΔΙΚΑΙΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ	4	0	4	4
ΛΟΓΙΚΑ ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΠΛΗΡΩΣΟΥΝ ΟΛΟΙ	8	7	15	15

Το 68% των ερωτηθέντων θεωρεί άδικα και σκληρά τα μέτρα, τα οποία δεν έχουν οι πολίτες υποχρέωση να χρεωθούν αφού δεν έφταιξαν, ενώ το 13% παρόλο που τα θεωρεί άδικα, βρίσκει σωστό να συνεισφέρουν όλοι στην προσπάθεια εξόδου από την οικονομική κρίση. Ποσοστό 4% βρίσκει δεδομένων των παρουσιών συνθηκών τα μέτρα δίκαια και λογικά, ενώ το 15% θα δεχτεί ως λογικά τα μέτρα αυτά μόνο στην περίπτωση που θα τηρηθεί ισονομία και αξιοκρατία.

**7.5 ΜΕ ΠΟΙΟΝ ΤΡΟΠΟ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΑΥΤΑ ΤΑ ΜΕΤΡΑ
ΘΑ ΕΠΗΡΕΑΣΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΑ;
(μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από ένα)**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΧΟΥΝ ΚΑΘΑΡΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΚΑΙ ΘΑ ΦΕΡΟΥΝ ΦΤΩΧΙΑ	36	42	78
ΘΑ ΠΙΕΣΕΙ ΤΗΝ ΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΚΑΙ ΘΑ ΚΙΝΗΣΕΙ ΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ	4	5	9
ΔΕΝ ΘΑ ΕΧΟΥΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΟΦΕΛΟΣ, ΑΛΛΑ ΘΑ "ΠΡΟΣΓΕΙΩΣΟΥΝ" ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΗ	8	0	8
ΘΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΟΥΝ ΜΟΝΟΠΩΛΙΑ ΚΑΙ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	13	47	60
ΘΑ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙ Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΠΡΟΣ ΧΑΡΙΝ ΧΑΜΗΛΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΔΑΝΕΙΣΜΩΝ	41	49	90
ΆΛΛΟ (ΤΙ;)	7	12	19

8. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

**8.1 ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ
ΠΟΛΗΣ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΙ
ΕΠΑΡΚΩΣ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	32	39	71	71
ΟΧΙ	18	11	29	29

Το 71% του δείγματος απαντά ότι η πολιτισμική ταυτότητα της πόλης αναδεικνύεται επαρκώς, με το 29% να θεωρεί πως η υπάρχουσα υποδομή θα μπορούσε να είναι καλύτερη.

**8.2 ΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΕΧΕΤΕ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ
ΟΛΑ ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	38	28	66	66
ΟΧΙ	12	22	34	34

Το 66% του δείγματος απαντά ότι έχει επισκεφθεί όλα τα μνημεία της πόλης, ενώ το 34% απαντά ότι δεν τα έχει επισκεφθεί όλα ή και κανένα. Σημειώνουμε ότι το δείγμα που ερωτήθηκε κατά ποσοστό 93% είναι άνω των 30 ετών.

**8.3 ΜΑΡΜΑΡΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ.
ΚΟΜΜΑΤΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ?
ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΚΗ Ή
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΚΗ, ΧΡΗΣΟΥΣΑ ΑΜΕΣΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ	42	36	78	78
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΟΧΙ ΟΜΩΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ	2	13	15	15
ΔΕΝ ΜΕ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ	6	1	7	7

Στην ερώτηση αν είναι επιτακτική ή μη α ανάγκη επιστροφής των μαρμάρων του Παρθενώνα, το 78% των ερωτώμενων απαντά ότι το ζήτημα χρήζει άμεσης επίλυσης, ενώ το 15% θεωρεί πως δεν είναι επί του παρόντος. Ποσοστό 7% απαντά ότι δεν το απασχολεί. Σημειώνεται ότι το τελευταίο ποσοστό (7%) προέρχεται από εκείνο το μέρος του δείγματος το οποίο δεν έχει ελληνική εθνικότητα.

**8.4 ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ
ΠΡΕΠΟΥΣΣΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑ;**

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ	29	15	44	44
ΟΧΙ	9	10	19	19
ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ, ΔΕΝ ΠΑΡΙΣΤΑΜΑΙ	12	25	37	37

Στην ερώτηση αξιολόγησης των πολιτιστικών εκδηλώσεων, το 44% δηλώνει ευχαριστημένο, το 19% δυσαρεστημένο, ενώ το 37% δηλώνει πως δεν γνωρίζει αφού δεν συμμετέχει ούτε παρίσταται σε αυτές.

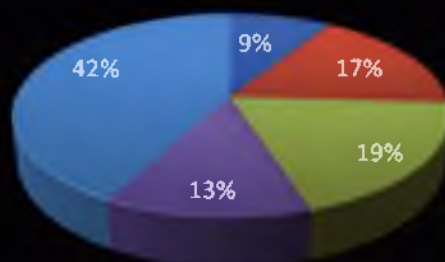
8.5.1 ΥΠΟΘΕΤΩΝΤΑΣ ΟΤΙ ΕΡΧΕΤΑΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΟΣ ΣΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ Η ΑΛΛΟ ΚΡΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, ΚΑΙ ΜΕ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΔΩΡΕΑΝ, ΠΟΙΟ ΜΕΡΟΣ ΘΑ ΕΠΙΛΕΓΑΤΕ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ ΜΑΖΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑ;

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΟΜΩΝΥΜΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	7	2	9	9
ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥ	12	5	17	17
ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΚΟΛΩΝΑΚΙ	10	9	19	19
ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟ	5	8	13	13
ΒΟΛΤΑ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟ ΑΛΛΟ ΠΡΟΑΣΤΙΟ	16	26	42	42

Το 9% των ερωτώμενων θα επέλεγαν να επισκεφθούν με τον φιλοξενούμενό τους την Ακρόπολη, καθώς και το ομώνυμο μουσείο. Το 17% θα επισκεπτόταν τον πεζόδρομο με τα καταστήματα στην Ερμού, το 19% θα επέλεγε έναν περίπατο στους δρόμους του Κολωνακίου, και το 13% θα επισκεπτόταν τον Λυκαβηττό. Το υπολειπόμενο 42% θα πήγαινε σε κάποιο άλλο προάστιο της Αθήνας, είτε παραλιακά είτε προς τα βόρεια. Σημειώνουμε ότι οι ερωτώμενοι είναι όλοι δημότες Αθηνών.

"ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ" ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

- ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΟΜΟΝΥΜΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
- ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥ
- ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΚΟΛΩΝΑΚΙ
- ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟ
- ΒΟΛΤΑ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟ ΑΛΛΟ ΠΡΟΑΣΤΙΟ

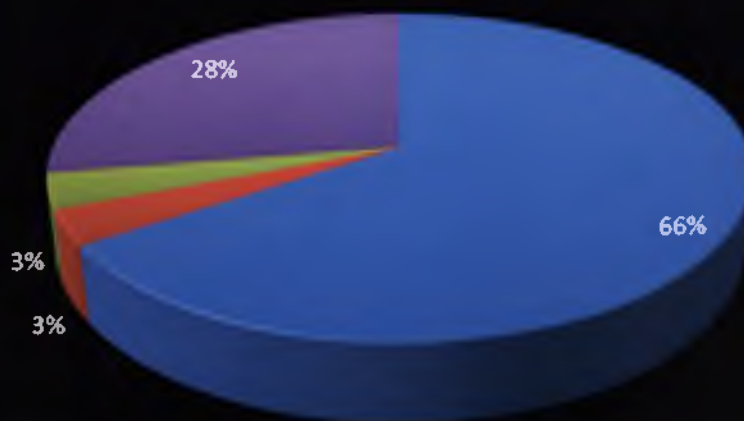
8.5.2 ΠΟΙΟΣ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΠΟΥ Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΔΕΝ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΙ ΕΠΑΡΚΩΣ; (ερωτάται το δείγμα που απάντησε "ΟΧΙ" στην ερώτηση 8.1, δυσσαρεστούμενο από την ελλειματική ανάδειξη της πόλης)

	ΚΑΤΟΙΚΟΙ	ΕΜΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΟ
Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ	12	7	19	65,5
Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ	1	0	1	3,44
ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ	1	0	1	3,44
ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	4	4	8	27,6

Από το μέρος του δείγματος που θεωρεί ελλειματική την πολιτισμική ανάδειξη της πόλης, σε ερώτηση για το ποιός φέρει την ευθύνη για την κατάσταση αυτή, το 65,5% θεωρεί την πολιτεία υπεύθυνη, το 3,44% την πολιτεία και του πολίτες ταυτόχρονα, όμοιο ποσοστό καταλογίζει την ευθύνη ατομικά σε κάθε πολίτη, ενώ το 27,6% δεν απαντά.

ΕΥΘΥΝΗ ΜΗ ΕΠΑΡΚΟΥΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

■ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ■ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ■ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ■ ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ

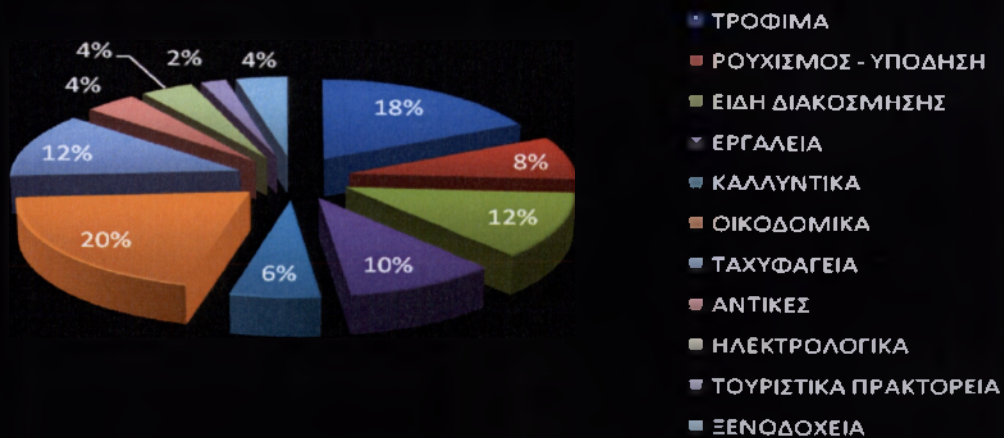

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΟΡΩΝ:

1. ΣΕ ΠΟΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΕΙΣΤΕ;

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΤΡΟΦΙΜΑ	9	18
ΡΟΥΧΙΣΜΟΣ - ΥΠΟΔΗΣΗ	4	8
ΕΙΔΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗΣ	6	12
ΕΡΓΑΛΕΙΑ	5	10
ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ	3	6
ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ	6	20
ΤΑΧΥΦΑΓΕΙΑ	6	12
ΑΝΤΙΚΕΣ	2	4
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΚΑ	2	4
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ	1	2
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	2	4
ΚΑΦΕΤΕΡΙΕΣ	4	8

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

**2. ΣΕ ΠΟΙΑ ΟΔΟ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ
ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ;**

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ	8	16
ΑΘΗΝΑΣ	13	26
ΣΕΡΒΙΑΣ	12	24
ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ	9	18
ΣΚΟΥΦΑ	8	16

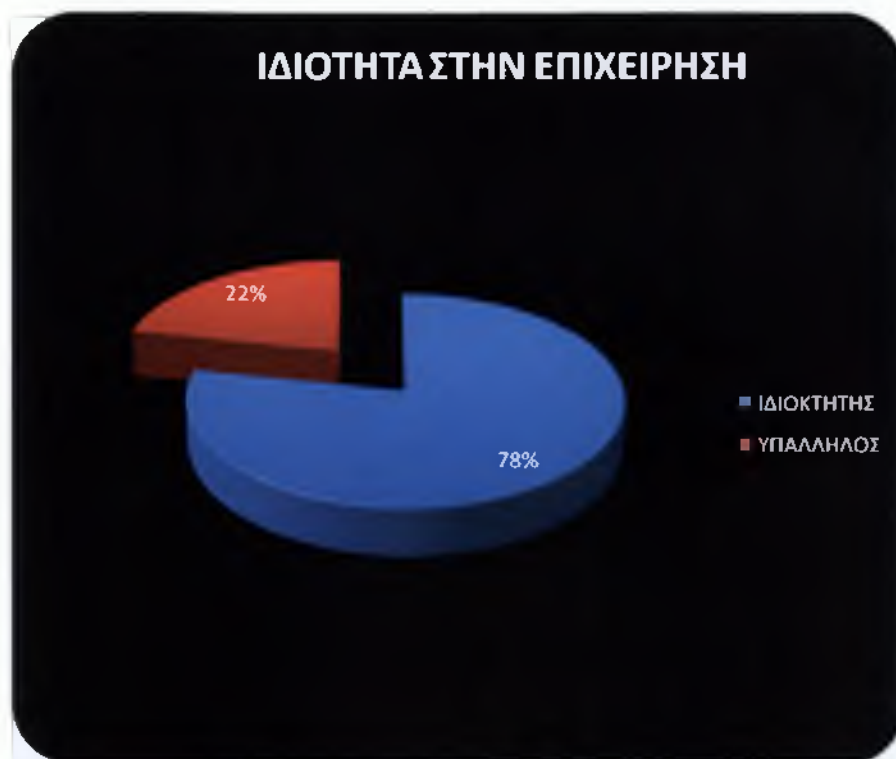
Από των σύνολο των ερωτηθέντων εμπόρων, το 16% δραστηριοποιείται στην οδό Καραϊσκάκη, το 26% εργάζεται στην οδό Αθηνάς, το 24% στην οδό Σερβίας, το 18% στην οδό Ευριπίδου, με το υπόλοιπο 16% να εδρεύει στην οδό Σκουφά στο Κολωνάκι.

**3. ΕΙΣΤΕ Ο ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ Ή ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΑΥΤΗΣ;**

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	39	78
ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	11	22

Το 78% των ερωτηθέντων είναι ιδιοκτήτες της επιχείρησης, ενώ το 22% είναι υπάλληλοι.

4. ΠΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΤΕ;

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
1-5 ΧΡΟΝΙΑ	3	6
6-10 ΧΡΟΝΙΑ	6	12
10-15 ΧΡΟΝΙΑ	11	22
16-20 ΧΡΟΝΙΑ	16	32
ΑΝΩ ΤΩΝ 20 ΕΤΩΝ	14	28

Στην ερώτηση : «Πόσα χρόνια λειτουργείτε;», το 6% των ερωτηθέντων απαντά από 1 έως 5 χρόνια, ποσοστό 12% απαντά 6-10 χρόνια, 22% του δείγματος απαντά 10-15 χρόνια, ενώ σε ποσοστό 32% τα καταστήματα λειτουργούν από 16-20 χρόνια. Τέλος, το 28% των ερωτώμενων απαντά ότι εργάζεται σε επιχείρηση που λειτουργεί πάνω από 20 χρόνια.

5. ΠΟΙΑ Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΣΑΣ ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΦΕΤΟΣ;

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΠΟΡΕΙΑ ΑΝΟΔΙΚΗ	0	0
ΠΟΡΕΙΑ ΠΤΩΤΙΚΗ	42	84
ΠΟΡΕΙΑ ΣΤΑΘΕΡΗ	8	16

Σε ερώτηση για την εκτίμηση της παρούσας εμπορικής κινητικότητας, μηδενικό ποσοστό του δείγματος βλέπει ανοδική πορεία ανάπτυξης, ενώ το 84% βλέπει πορεία πτωτική. Σταθερή πορεία εκτιμά πως διανύεται το 16% των ερωτηθέντων.

**6. ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ
ΕΠΑΡΚΩΣ ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ;**

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΠΟΛΥ	1	2
ΣΧΕΤΙΚΑ ΝΑΙ	11	22
ΛΙΓΟ	23	46
ΚΑΘΟΛΟΥ	15	30

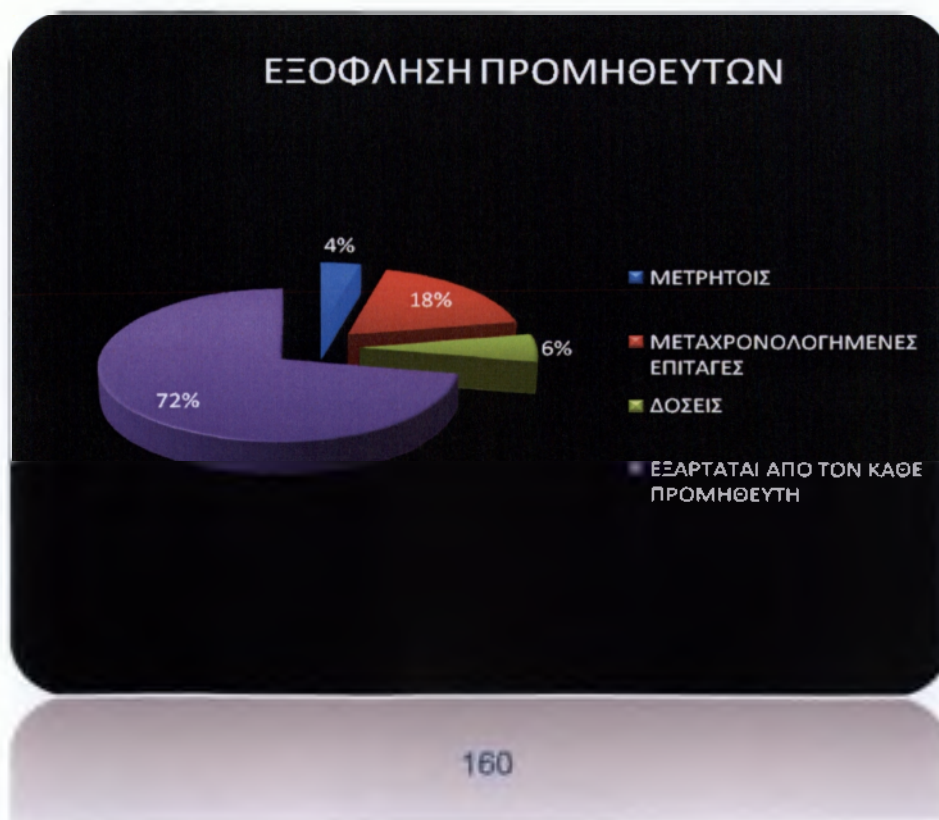
Ως προς την συμβολή των δημοτικών φορέων στην ανάδειξη και προώθηση του εμπορίου, το 2% των ερωτηθέντων απαντά πως είναι υπέραρκετη, 22% την βρίσκει απλά υπάρχουσα, και ποσοστό 46% την θεωρεί λίγη. Τέλος, 30% των ερωτηθέντων απαντά πως οι δημοτικές αρχές δεν συμμετέχουν καθόλου.

7. ΣΥΝΗΘΙΖΕΤΕ ΝΑ ΠΛΗΡΩΝΕΤΕ ΤΟΥΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ ΣΑΣ ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ Η' ΜΕΣΩ ΔΟΣΕΩΝ/ΜΕΤΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΕΠΙΤΑΓΩΝ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ; (απαντάτε προαιρετικά)

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ	2	4
ΜΕΤΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ	9	18
ΔΟΣΕΙΣ	3	6
ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΘΕ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗ	36	72

Ποσοστό 4% απαντά ότι αποπληρώνει τις αγορές του μετρητοίς ολοκληρω το ποσό, ενώ το 18% πληρώνει μέσω μεταχρονολογημένων επιταγών. 6% των ερωτηθέντων πληρώνει μέσω δόσεων, ενώ το 72% απαντά πως η πληρωμή εξαρτάται από τον προμηθευτή, καθώς και από το εμπόρευμα. Σημειώνεται ότι και οι 50 έμποροι απάντησαν στην συγκεκριμένη ερώτηση.

**7.2 ΠΡΙΝ ΑΠΟ 5 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕ ΠΟΙΟ ΤΡΟΠΟ
ΕΞΟΦΛΟΥΣΑΤΕ ΤΟΥΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ ΣΑΣ;**

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ	29	58
ΜΕΤΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ	5	10
ΔΟΣΕΙΣ	3	6
ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΘΕ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗ	12	24
ΔΕΝ ΕΙΧΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ	1	2

Στην ίδια ερώτηση, αλλά πριν από μια πενταετία, το 58% απαντά ότι πλήρωνε μετρητοίς, το 10% με επιταγές μεταχρονολογημένες, το 6% με δόσεις, ενώ ποσοστό 24% πλήρωνε ανάλογα με τον προμηθευτή και το εμπόρευμα. Τέλος, ποσοστό 2% που αντιστοιχεί σε έναν και μόνο από τους ερωτούμενους, απαντά πως πριν από μια δετία δεν ασκούσε εμπόριο.

**8. ΠΟΙΑ Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝ ΜΕΣΩ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;**

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΙΜΩΝ ΣΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΜΕΙΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	28	56
ΑΥΞΗΣΗ ΤΙΜΩΝ ΑΝΑΛΟΓΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΟΔΟ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ	2	4
ΚΑΜΙΑ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΑΛΛΑΓΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΡΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	2	4
ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΕΞΟΔΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	18	36

Στην ερώτηση «Πώς αντιμετωπίζετε την οικονομική κρίση στην παρούσα φάση;», το 56% απαντά ότι δεν κάνει αυξήσεις στις τιμές των προϊόντων, έτσι ώστε να είναι προσιτές, «ρίχνοντας» το κέρδος της επιχείρησης, ενώ το 4% μετακυλείει την αύξηση του χονδρικού κόστους στον τελικό καταναλωτή. Ποσοστό εξίσου 4% απαντά ότι η εμπορική του πολιτική δεν έχει αλλάξει εν μέσω κρίσης και λειτουργεί όπως παλαιότερα, ενώ το 36% απαντά ότι αντιμετωπίζει την ύφεση με συνεχείς περικοπές εξόδων και δαπανών.

**9. ΠΟΙΑ Η ΑΠΟΨΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΛΙΑΝΙΚΗΣ;**

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ, ΑΝ ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΜΕΙΩΘΕΙ Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ	19	38
ΠΕΡΙΤΤΑ, ΑΦΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΦΕΡΟΥΝ ΚΑΠΟΙΑ ΑΛΛΑΓΗ	18	36
ΑΘΕΜΗΤΑ, ΑΦΟΥ ΘΑ ΒΛΑΨΟΥΝ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	13	26

Τα μέτρα των αποδείξεων σε ποσοστό 38% του δείγματος θεωρούνται απαραίτητα αν θέλει το κράτος να περιορίσει την φοροδιαφυγή, ενώ σε ποσοστό 36% θεωρούνται περιττά, αφού καμία αλλαγή δεν θα επέλθει. Ποσοστό 26% απαντά πως κακώς θεσμοθετούνται, αφού πρόκειται να βλάψουν το εμπόριο.

10. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΠΩΣ Η ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΘΑ ΩΦΕΛΗΣΕΙ Η ΘΑ ΒΛΑΨΕΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ;

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΘΑ ΤΟ ΩΦΕΛΗΣΕΙ	38	76
ΘΑ ΤΟ ΒΛΑΨΕΙ	11	22
ΔΕΝ ΘΑ ΕΠΙΦΕΡΕΙ ΚΑΜΙΑ ΑΛΛΑΓΗ	1	2

Στην ερώτηση «ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΠΩΣ Η ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΘΑ ΩΦΕΛΗΣΕΙ Η ΘΑ ΒΛΑΨΕΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ;», ποσοστό 76% απαντά ότι το εμπόριο της πόλης θα ωφεληθεί, ενώ 22% απαντά πως θα το βλάψει. Τέλος, ποσοστό 2% απαντά πως το έργο αυτό θα φέρει μόνο καλλωπισμό και δεν θα παίξει κάποιο ρόλο στο εμπόριο.

11. ΠΟΣΗ ΖΗΜΙΑ ΕΧΕΙ ΥΠΟΣΤΕΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΕΜΠΟΡΙΟ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΥΣ ΤΟΥ;

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΠΟΛΥ	37	74
ΑΡΚΕΤΑ	11	22
ΛΙΓΟ	2	4
ΚΑΘΟΛΟΥ	0	0

Στην ερώτηση «ΠΟΣΗ ΖΗΜΙΑ ΕΧΕΙ ΥΠΟΣΤΕΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΕΜΠΟΡΙΟ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΥΣ ΤΟΥ;», 74% του δείγματος απαντά πως έχει ζημιωθεί πολύ, ενώ 22% θεωρεί πως έχει ζημιωθεί αρκετά. 4% θεωρεί πως έχει ζημιωθεί πολύ λίγο, ενώ μηδενικό είναι το ποσοστό που δεν πιστεύει πως το παραεμπόριο έχει βλάψει την πόλη.

**12. ΠΩΣ ΚΡΙΝΕΤΕ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΕΠΙ ΤΟΥΤΟΥ;**

	ΕΜΠΟΡΟΙ	% ΣΥΝΟΛΟ
ΕΠΑΡΚΗΣ	5	10
ΜΕΤΡΙΑ	16	32
ΕΛΛΕΙΜΑΤΙΚΗ	22	44
ΑΝΥΠΑΡΚΤΗ	7	14

Από το σύνολο των εμπόρων, το 10% κρίνει την προσφορά της δημοτικής αστυνομίας επαρκή, το 32% μέτρια, το 44% ελλειματική, ενώ το 14% ανύπαρκτη. Σημειώνεται ότι οι έμποροι που απάντησαν ότι η συμβολή της δημοτικής αστυνομίας είναι επαρκής, δραστηριοποιούνται όλοι στον χώρο του Κολωνακίου.

5.5 Συμπεράσματα Ερωτηματολογίων

Μέσα από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων αναρτώνται παρακάτω αντικειμενικά συμπεράσματα τα οποία εξάγουν θετικά και αρνητικά στοιχεία για την λειτουργία του Αθηναϊκού κέντρου, αλλά και του ίδιου του Αθηναίου πολίτη. Ανά ενότητα ερωτήσεων ακολουθούν αριθμημένες παράγραφοι με πορίσματα εξαγόμενα καθαρά από το δείγμα το οποίο απάντησε τα ερωτηματολόγια.

Ερωτηματολόγια κατοίκων - εμπόρων

1. Η πλειονότητα των κατοίκων του κέντρου είναι Έλληνες πολίτες. Το επίσης μεγαλύτερο ποσοστό αυτών έχουν λάβει μέση εκπαίδευση, αλλά μεγάλο επίσης δείγμα έχει λάβει ανώτατη. Οι αγράμματοι ήταν ελάχιστοι, και το ποσοστό τους αποτελείται από ξένης υπηκοότητας πολίτες οι οποίοι δεν έχουν λάβει ελληνική μόρφωση. Συχνότερα συναντώμενο επάγγελμα στο κέντρο της Αθήνας είναι αυτό του ελεύθερου επαγγελματία, ενώ αρκετοί είναι και οι δημόσιοι υπάλληλοι.
2. Το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων αλλά και των εμπόρων έχει ως βάση του την πώλη απο 20-40 χρόνια, μεσοκτό κυρίως την οικονομική του δραστηριότητα. Οι κατοικίες είναι κατά μεγάλο ποσοστό εκτός του κέντρου, αλλά σε κάποιο από τα 7 διαμερίσματα του δήμου Αθηναίων, κάτι που η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν θα ήθελε να αλλάξει. Οι κατοικίες είναι ισομερώς καταμερισμένες ανα το δείγμα σε ιδιόκτητες και επί μισθώσει, ενώ συνήθως είναι διαμερίσματα πολυκατοικιών.
3. Η ολομέλεια σχεδόν του δείγματος επισκέπτεται το κέντρο παραπάνω από 21 φορές το μήνα, κυρίως για επαγγελματικούς και εμπορικούς λόγους, χωρίς όμως να απουσιάζει και ο σκοπός της αναψυχής, μιας και η πλειοψηφία των ερωτηθέντων βρίσκει την πρόσβαση στο κέντρο εύκολη. Κυριότερος λόγος να αποφύγει κανείς το κέντρο είναι η κυκλοφοριακή συμφόρηση και οι δυσκολίες στην στάθμευση, ενώ για την πρόσβαση στο κέντρο, το αντιπροσωπευτικότερο μέσον είναι το μηχανάκι, με το μετρό να βρίσκεται δεύτερο αλλά να έχει την μισή προτίμηση. Χαρακτηριστικό είναι το μηδενικό ποσοστό που χρησιμοποιεί ποδήλατο.
4. Ως καλύτερη πρόταση για την βελτίωση του κυκλοφοριακού προβλήματος ορίζεται η δημιουργία επιπλέον χώρων στάθμευσης, μιας και δεν απαντά ούτε ένας ερωτώμενος ότι οι ήδη υπάρχοντες επαρκούν για τις σημερινές ανάγκες. Αυτό έρχεται σε αντιπαράβολη με το γεγονός ότι η συχνότητα χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς είναι 1-5 φορές το μήνα για τους μισούς Αθηναίους, ενώ η συχνότητα επισκέψεων σε αυτό είναι πάνω από 21 φορές το μήνα (ερώτηση 3.1) . Κυριότεροι λόγοι οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται για την σημερινή κατάσταση του κυκλοφοριακού χάους στο κέντρο είναι ο υπερβολικός αριθμός αυτοκινήτων, οι αλεπάλληλες πεζοδρομήσεις, η υποδομή, καθώς και η ανευθυνότητα των πολιτών επί τούτου. Το οδικό δίκτυο έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια αλλά

όχι επαρκώς, ενώ άμεσης προσοχής χρήζουν αμφότερες η ανάγκη κατασκευής νέων δρόμων, η βελτίωση της αποχέτευσης, οι φωταγωγήσεις, καθώς και η τοποθέτηση φωτεινών σηματοδοτών. Οι πεζοδρομήσεις αξιολογούνται θετικά κατα το ήμισυ και πλέον των Αθηναίων για λόγους αισθητικούς, περιβαλλοντικούς αλλά και πρακτικούς, αν και ποσοστό που πλησιάζει το 50% δυσανασχετεί καθώς οξύνει τον κυκλοφοριακό φόρτο, την ανεύρεση στάθμευσης, και δυσχαιρένει την τροφοδοσία ορισμένων καταστημάτων.

5. Η σημερινή Αθήνα χαρακτηρίζεται από την πλειονότητα των Αθηναίων ως «τσιμεντούπολη», με την ασυδοσία του πολίτη να θεωρείται ως ο πρωτεύων παράγοντας για την περιβαλλοντική μόλυνση. Παρά ταύτα, οι μισοί πολίτες θα άφηναν τα σκουπίδια τους σε έναν ήδη γεμάτο κάδο, οξύνοντας την μόλυνση αυτή. Ως κυριότερο μέσο για την περιβαλλοντική διάσωση του κέντρου θεωρείται η δημιουργία πρασίνου, με την ενημέρωση του πολίτη να έρχεται δεύτερο. Συντριπτικό ποσοστό των κατοίκων αλλά και των εμπόρων αγνοεί την "Χάρτα Πρασίνου". Ισομερώς διαχωρίζονται οι πολίτες ως προς την ιδιωτική δράση για το περιβάλλον σε αυτούς που θα έκαναν ό,τι χρειαστεί, σε αυτούς που θα έκαναν ό,τι δεν θα παραβιάζει ανέσεις που θεωρούν δικαίωμά τους, και σε αυτούς που εμμέσως αδιαφορούν.
6. Οι δημόσιες υπηρεσίες στο πλείστον τους υπολειπονται είτε σε επίπεδο πρακτικό, είτε σε εξυπηρέτηση, με την ίδια περίπτωση να εμφανίζουν και οι δημοτικές υπηρεσίες. Η συγκέντρωσή τους στο κέντρο θεωρείται γεγονός εξυπηρετικό για την πλειονότητα των Αθηναίων. Το έργο των κοινωνικών φορέων κρίνεται μέτριο, αν και η λειτουργία του στο κέντρο της πόλης θεωρείται ουσιώδης. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία θεωρεί πως κάποιος που χρήζει της ανάγκης των, δεν πρόκειται να εξυπηρετηθεί επαρκώς διαμέσου των δημοσίων φορέων. Ποσοστό 99% των Αθηναίων δεν νιώθει κανένα αίσθημα ασφάλειας στο κέντρο, κυρίως λόγω της εκ φύσεως εγκληματικής συμπεριφοράς στοιχείων που συγκεντρώνονται σε αυτό, αλλά και λόγω της μέχρι πρόσφατα μειωμένης αστυνομικής παρουσίας σε αυτό.
7. Η ανάπτυξη στην σημερινή Αθήνα θεωρείται ελάχιστη, με την πόλη να περνά από το στάδιο της οικονομικής ύφεσης. Κυριότερα αίτια της κατάστασης αυτής θεωρούνται οι υπεξαιρέσεις και απάτες δημοσίων και κυρίως πολιτικών προσώπων, ενώ τα αναγγελθέντα μέτρα με σκοπό την ανάκτηση της σταθερότητας αποτελούν «άδικα και σκληρά». Το βραχυπρόθεσμο αποτέλεσμα των μέτρων θα είναι κυρίως η οικονομική εξαθλίωση του πολίτη χάριν φθηνότερων δανεισμών, αλλά και η δημιουργία ολιγοπωλίων σε εμπορικούς κλάδους που θα υποφέρουν περισσότερο.
8. Η πολιτισμική ταυτότητα της πόλης αναδεικνύεται επαρκώς από τους αρμόδιους φορείς, αν και αυτή η ανάδειξη δεν αποτελεί κίνητρο για ποσοστό αρκετά άνω του 50% των Αθηναίων να επισκεφθούν τα μνημεία της πόλης τους, έστω και για μια φορά, καθώς και σε δημοτικές εκδηλώσεις πολιτιστικού χαρακτήρα. Επίσης, ποσοστό σχεδόν ισόποσο θα επέλεγε να

ξεναγήσει έναν τουρίστα σε κάποια άλλη περιοχή εκτός κέντρου στην πρώτη του επίσκεψη στην Αθήνα. Το ποσοστό αυτό θεωρεί ότι μοναδική ευθύνη της μη ανάδειξης φέρει το κράτος. Τέλος, η επιστροφή των μαρμάρων του Παρθενώνα αποτελεί επιτακτική ανάγκη, χρήζουσα άμεσης επίλυσης.

Ερωτηματολόγια εμπόρων

1. Οι εμπορικές επιχειρήσεις του κέντρου δραστηριοποιούνται στην πλειονότητα των αντικειμένων εμπορίου, καταδεικνύοντας την εικόνα της μητρόπολης.
2. Το μεγαλύτερο ποσοστό είναι ιδιοκτήτες της επιχείρησης, και επίσης η πιο συχνά συναντώμενη μορφή είναι αυτή της οικογενειακής, με τα μέλη της οικογένειας να εργάζονται σε αυτήν.
3. Οι επιχειρήσεις αυτές στην πλειονότητά τους είναι στον χώρο του εμπορίου από 10 έως και πλέον των 20 ετών.
4. Η διανυόμενη οικονομική κρίση έχει επιφέρει μια έντονα πτωτική πορεία στην οικονομική δραστηριότητα φέτος.
5. Η συμβολή των αρχών στην ανάδειξη του εμπορίου κρίνεται ανεπαρκής και λιγοστή από πλευράς εμπόρων.
6. Δημοφιλέστερο μέσον πληρωμής προμηθευτών σήμερα είναι οι μεταχρονολογημένες επιταγές, κάτι που προτιμάται λόγω της μη άμεσης υποχρέωσης πληρωμής, αν και επιφέρει κινδύνους σε περίπτωση έντασης της κρίσης. Η μέθοδος φυσικά αυτή είναι αποτέλεσμα διμερούς συμφωνίας από τον προμηθευτή και τον έμπορο, και είναι ανάλογο του ανταλλασσόμενου προϊόντος.
7. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η μερίδα των εμπόρων που σήμερα συναλλάσσεται με επιταγές μεταχρονολογημένες καθώς και δόσεις, πριν από πέντε χρόνια είχε ως προτιμώμενο μέσον τα μετρητά.
8. Στρατηγική των εμπόρων την περίοδο αυτή αποτελεί η διατήρηση ή και πτώση του επιπέδου τιμών σε περσινά επίπεδα, με σκοπό την διατήρηση της δραστηριότητάς τους και την διάσωση της επιχείρησης.
9. Το μέτρο των ποινών σε περίπτωση μη έκδοσης αποδείξεων λιανικής, κρίνεται κατα το πλείστον αρνητικά, αφού για κάποιο λόγο οι επιχειρηματίες θεωρούν ότι η υποχρέωση δια νόμου εδώ και πολλές δεκαετίες έκδοσης αποδείξεων δεν θα φέρει κάποια αλλαγή ή και θα βλάψει το εμπόριο. Υπάρχει φυσικά και ένα ποσοστό που βρίσκει το μέτρο απλά μια υπενθύμιση της υποχρέωσης στον πελάτη, και μέτρο διαφάνειας.
10. Το πρόγραμμα ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων προβλέπεται από πλευράς επιχειρηματιών ότι θα ωφελήσει το εμπόριο, καθώς θα προσελκύσει κόσμο στο κέντρο για αναψυχή.
11. Το παραεμπόριο που συντελείται στα πεζοδρόμια και σοκάκια του κέντρου αποτελεί μεγάλο πρόβλημα για τους εμπόρους, μιας και αποτελεί μια λαθραία συναλλαγή, αδιαφανή και δίχως ποιότητα στα εμπορεύματα, η οποία δεν παύει όμως να είναι συντριπτικά πιο συμφέρουσα.

12. Η συμβολή της δημοτικής αστυνομίας στο έργο πάταξης του παραεμπορίου κρίνεται από μέτρια έως και ελλειμματική.

5.6 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

1. Βελτίωση ελκυστικότητας του κέντρου ως προορισμό αναψυχής, με την άμεση ολοκλήρωση της ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων, καθώς και την αποπεράτωση των αναπαλαιωθέντων κλασσικών κτιρίων.
2. Άμεση και αδιάλειπτη εποπτεία της εμπορικής δραστηριότητας με συνεχείς ποιοτικούς ελέγχους αλλά και ελέγχους τιμών, με σκοπό την διατήρηση και προσέλκυση τουρισμού.
3. Έλεγχόμενη ροή οχημάτων στο χώρο του κέντρου μέσω της τοποθέτησης διοδίων στα όρια του κέντρου, καθώς και αναθεώρηση των όρων βάσει των οποίων τα οχήματα εισέρχονται στον δακτύλιο.
4. Δημιουργία πάρκων πρασίνου, με διασπορά σε όλα τα σημεία του κέντρου τα οποία συγκεντρώνουν πολίτες, όπως επί παραδείγματι τα εμπορικά κέντρα.
5. Γνωριμία των πολιτών με την «Χάρτα Πρασίνου», μέσω αντυτύπων που δύνανται να μοιράζονται δωρεάν σε σταθμούς μετρό ή μαζί με φύλλα δωρεάν εφημερίδων που διανέμονται καθημερινά στην Αθήνα. Σκοπός η γνωριμία των πολιτών με το πρόγραμμα, καθώς και ο προσανατολισμός τους στην δική τους συμβολή.
6. Άμεση βελτίωση του οδικού δικτύου, μέσω των κερδών από τα διόδια που δύνανται κατά την πρόταση 3 να τοποθετηθούν έξωθεν του κέντρου της πόλης, ή μέσω των εσόδων που προκύπτουν από την πρόταση 9. Σκοπός ο καλλωπισμός των δρόμων αφενός, και αφετέρου η ενεργητική ασφάλεια των κινούμενων σε αυτούς οχημάτων που θα μειώσει τον αριθμό των τροχαίων ατυχημάτων.
7. Με δεδομένο το μειωμένο ενδιαφέρον των πολιτών ως προς την χρήση αστικών λεωφορείων, δύναται η πώληση όλων των πετρελαιοκίνητων λεωφορείων, και αγορά οικολογικών κινούμενων με φυσικό αέριο ή γκάζι. Ο αριθμός των νέων λεωφορείων θα είναι σαφώς μικρότερος, μιας και δεν προτείνεται δαπάνη για αγορά ισάριθμων με αυτά που θα αντικατασταθούν, αλλά τα ωφέλη θα είναι η ύπαρξη όσων λεωφορείων χρειάζονται και μόνο, η οποία θα φέρει λιγότερες δαπάνες συντήρησης, καθώς και μεγαλύτερη παραγωγικότητα των οχημάτων του ΟΑΣΑ. Η μείωση του κυκλοφοριακού με την περικοπή του αριθμού των μεγάλων αυτών οχημάτων θα φέρει μια ανάσα στο κέντρο, και τέλος, οι μειωμένοι

ρύπτοι των οικολογικών λεωφορείων θα συμβάλλουν στην περιβαλλοντική ανάπτυξη της πόλης.

8. Τοποθέτηση σταχτοδοχείων κατα μήκος των πεζοδρομίων της πόλης, μέσω των εσόδων από πρόστιμα που επιβάλλονται για κάπνισμα εντός κλειστών χώρων, με σκοπό την καθαριότητα των πεζοδρόμων αλλά και την ανάδειξη ενός πολιτισμού στον οποίο κάποτε η Αθήνα πρωτοστατούσε.
9. Άμεση απαγόρευση στάσεων ή σταθμεύσεων σε οποιοδήποτε δρόμο ή λεωφόρο του ιστορικού κέντρου, και κατασκευή πλησίον αυτού ενός δημοσίου συγκροτήματος χώρων πάρκινγκ για την στάθμευση αυτοκινήτων των οποίων οι οδηγοί έχουν προορισμό το ιστορικό κέντρο. Τα έσοδα από τους χώρους αυτούς θα μπορούν να διατίθενται για έργα οδοποιίας και συντήρησης πεζοδρόμων.
10. Επιβολή προστίμων σε διερχόμενους οι οποίοι απορρίπτουν σκουπίδια ή αποτσίγαρα στο δρόμο είτε από την δημοτική αστυνομία, είτε από την τροχαία σε περίπτωση αυτοκινήτων. Τα έσοδα από τα πρόστιμα αυτά μπορούν να διατίθενται για την αγορά και τοποθέτηση περισσότερων κάδων απορριμάτων και σταχτοδοχείων.
11. Περιορισμός έως πάταξη του παραεμπορίου που συντελείται στους πεζοδρόμους του κέντρου, μέσω της δημοτικής αστυνομίας, με σκοπό την προώθηση και την ανάπτυξη του νόμιμου εμπορίου.
12. Επιβολή προστίμων σε καταστήματα τα οποία διατηρούν αυτοσχέδιες βιτρίνες των εμπορευμάτων τους, στοιβάζοντάς τα στα πεζοδρόμια, μέσω της δημοτικής αστυνομίας. Σκοπός η παύση της εκμετάλλευσης των δημοσίων πεζοδρομίων ως προεκτάσεις καταστημάτων, που πολλάκις επιφέρουν ατυχήματα, καθώς και άσχημη εικόνα για την πόλη.
13. Άμεση απομάκρυνση μορφινομανών και άλλων χρηζόντων βοήθειας ατόμων από το χώρο της πλατείας Ομονοίας, και διακώμιση αυτών σε κέντρα απεξάρτησης, μέσω της αστυνομίας αλλά και των κοινωνικών φορέων. Σκοπός κυρίως η όποια πρόοδος τους και η ανόρθωση της ποιότητας ζωής των χρηζόντων βοήθειας, αλλά και η αλλαγή της πολύ άσχημης εικόνας που παρουσιάζει η πλατεία Ομόνοιας τα τελευταία χρόνια.
14. Εκκαθάριση των περιοχών από το ύψος της οδού Αθηνάς επί της Ευριπίδου και Σοφοκλέους, από θήλακες εγκληματικότητας που έχουν συγκεντρωθεί και αποτελούν εμπόδιο για το εμπόριο αλλά και την οποιαδήποτε δραστηριότητα στην περιοχή. Σκοπός η εξυγίανση μιας περιοχής που απέχει ελάχιστα μέτρα από το Θησείο και το Μοναστηράκι, λίγα μέτρα από την πλατεία Ομονοίας και μισό χιλιόμετρο από την πλατεία Συντάγματος.

15. Επιπλέον επάνδρωση του νεοσύστατου σώματος «ΔΙΑΣ» , μέσω μετάθεσης νεαρών αστυφυλάκων από θέσεις γραφείου, με σκοπό την αμεσότερη δυνατή απόκριση της αστυνομίας σε κλήσεις των πολιτών στο κέντρο μιας ευρωπαϊκής πρωτεύουσας.
16. Λήψη μέτρων για διαφανείς διαδικασίες αγορών και αναλήψεις έργων του δήμου αλλά και του δημοσίου που εδρεύει στην πόλη, μέσω των αρμοδίων αρχών, με σκοπό την ανταγωνιστικότερη και κινητικότερη δυνατή αγορά που μπορεί να υφίσταται.
17. Διαπραγμάτευση των δημοτικών αρχών με παρόχους ευρυζωνικών υπηρεσιών, με σκοπό την δημιουργία περισσότερων "hotspots" σε διάφορες πλατείες και δρόμους της πόλης όπου ο καθένας θα μπορεί να απολαμβάνει δωρεάν internet.
18. Πρωτοβουλία το δήμου για δωρεάν επισκέψεις όλων των σχολείων της πόλης στα μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους της Αθήνας, μέσω διαπραγμάτευσης του δήμου και του υπουργείου πολιτισμού, με σκοπό την αρτιότερη μόρφωση των παιδιών και την προώθηση της ετίμησης των αυριανών Ελλήνων πολιτών για την πολιτιστική κληνομιά του τόπου τους.
19. Απομάκρυνση διαφημιστικών πινακίδων από τους δρόμους, μέσω των τεχνικών υπηρεσιών του δήμου, με σκοπό την μείωση των τροχαίων ατυχημάτων προκαλούμενων από την απόσπαση της προσοχής των οδηγών.
20. Δημιουργία κέντρων κυκλοφοριακής αγωγής, με δαπάνη από κοινού του δήμου, κοινωνικών φορέων, χορηγών, καθώς και σχολών οδήγησης οι οποίες θα συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Σκοπός η εκμάθηση των ευρωπαϊκών προτύπων κυκλοφοριακής συμπεριφοράς, οικολογικής οδήγησης, αλλά και μια πρώτη ιδέα από πρώτες βοήθειες.
21. Χρήση κτιρίων ιδιοκτησίας του δήμου που παραμένουν ανεκμετάλλευτα ως εστίες απόρων και αστέγων. Η δαπάνη μπορεί να γίνει από κάποια δωρεά ενός φιλανθρωπικού ιδρύματος υπο την αιγίδα του δήμου, με σκοπό την απομάκρυνση των αστέγων από τις άθλιες συνθήκες τις οποίες βιώνουν καθημερινά, και την στέγασή τους σε ένα καλύτερο περιβάλλον στο οποίο οι ίδιοι θα προσφέρουν τις υπηρεσίες καθαριότητας και σίτισής τους, επιβλεπόμενοι από υπαλλήλους κοινωνικών φορέων.
22. Δημιουργία περιπτέρων σε κομβικά σημεία του κέντρου όπου ο κάθε πολίτης θα μπορεί να λάβει πληροφορίες για αξιοθέατα, μουσεία, εφημερεύοντα νοσοκομεία – φαρμακεία- πρατήρια καυσίμων, ξενοδοχεία, και οιαδήποτε άλλη πληροφορία χρειαστεί. Επίσης τα περίπτερα αυτά θα μπορούν να προμηθεύουν χάρτες με

την διαδρομή που πρέπει να ακολουθήσει ο ενδιαφερόμενος (παράδειγμα η πλοήγηση σε εκτυπωμένο χάρτη που προσφέρει το google maps) σε περίπτωση που δεν γνωρίζει τους δρόμους.

23. Εντατικοποίηση των ρυθμών εργασίας του τμήματος καθαριότητας του δήμου, μέσω πρόσληψης περαιτέρω προσωπικού, με σκοπό την αμεσότερη αποκομιδή των απορριμάτων από τους κάδους, την καθαριότητα των πεζοδρόμων και των οδοστρωμάτων.
24. Προώθηση των προγραμμάτων ανακύκλωσης υλικών αλλά και οικονομίας νερού και ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω διαφημιστικών στιγμιοτύπων, ενημερωτικών φυλλαδίων, αλλά κυρίως μέσω αναρτήσεων στο internet, με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών επί του περιβάλλοντος, την δημιουργία ερεθισμάτων για διαφύλαξη αυτού.
25. Έναρξη έρευνας, με τη βοήθεια του τμήματος δημοσίων σχέσεων του δήμου, ψυχολόγων και άλλων σχετικών επιστημόνων, πάνω σε ζητήματα ναρκωτικών, αλκοολισμού, και άλλων φαινομένων κοινωνικής παθογένειας. Αρωγοί σε μια τέτοια ενέργεια θα μπορούσαν να είναι και οι ίδιοι οι πάσχοντες οι οποίοι θα συμμετείχαν στο ποιοτικό μέρος της έρευνας, μέσω των εμπειριών και των συμβουλών τους. Με την ολοκλήρωση της έρευνας, οι συντελεστές θα μπορούσαν να πραγματοποιούν ομιλίες με μαθητές ως ακροατήρια, δίνοντας έτσι στην σημερινή νεολαία αρκετούς λόγους για να μειωθούν στο μέλλον τα φαινόμενα αυτά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική:

- Ανέκδοτο άρθρο της Αλεξάνδρας Βλάντου, αρχιτέκτονος και πολεοδόμου του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.
- Απογραφή έτους 2001.
- Β. Παναγιωτόπουλος, "Κωνσταντινούπολη-Αθήνα: από την οικουμενική πόλη στην εθνική πρωτεύουσα", Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση, σσ. 93-94.
- Βαΐου Ντίνα, Μαντουβάλου Μαρία, Μαυρίδου Μαρία, «Εισαγωγικό σημείωμα Αθήνα 2004, Στα μονοπάτια της παγκοσμιοποίησης», περιοδικό Γεωγραφίες, τεύχος 7, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 2004 .
- Γ. Γιαννακούρου, «Ο σχεδιασμός των μητροπολιτικών περιοχών στην Ελλάδα: Θεσμοί και Πολιτικές», Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2003, «Μητροπολιτική Διακυβέρνηση/Διεθνής εμπειρία και ελληνική πραγματικότητα», Π. Γετίμης/Γ. Καυκαλάς (επιμ.), σ. 63.
- Γ. Καιροφύλας, "Η ιστορία της συνοικίας του Ψυρή", Φιλιππότης, Αθήνα 2000.
- Γ. Παπαδημητρίου (εισαγωγή-επιμέλεια), «Η κοινωνία των πολιτών και η εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου», Νόμος+Φύση, εκδ. Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σ. 10,11.
- Γ. Πολύζος, "Η Αθήνα πρωτεύουσα του ελληνισμού" ,"Η Αθήνα τον 20όν αιώνα", σελ. 24-32.
- Γ. Πολύζος, "Μεταρρυθμιστικά όνειρα και πολεοδομικές ρυθμίσεις", "Η Αθήνα στον 20όν αιώνα 1900-1940: Αθήνα, Ελληνική πρωτεύουσα", Αθήνα 1986, σσ. 36-46.
- Γ. Τσιώμης, "Τα σχέδια στην Αθήνα.", Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση, σσ. 91-96.
- Γ. Τσιώμης, «Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση», Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση, σσ. 19-28.
- Γ. Πολύζος "Μεταρρυθμιστικά όνειρα και πολεοδομικές ρυθμίσεις" στο Η Αθήνα στον 20όν αιώνα 1900-1940: Αθήνα, Ελληνική πρωτεύουσα, Αθήνα 1986..
- Ε. Καλαφάτη, «Η κατασκευή μιας νέας πόλης. Προδιαγραφές και

προγραμματισμός», Αθήνα, Ευρωπαϊκή υπόθεση, σσ. 100-102.

- Ε. Στασινόπουλος, Η Αθήνα του περασμένου αιώνα, Αθήνα 1963, σελ 87-102.
- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.
- Έκθεση αποτελεσμάτων Ινστιτούτου Αγροτικής και Αστικής Κοινωνιολογίας πάνω στο πρόγραμμα: "Τάσεις κοινωνικού μετασχηματισμού στον αστικό χώρο: κοινωνική αναπαραγωγή, κοινωνικές ανισότητες και κοινωνική συνοχή στην Αθήνα του 21ου αιώνα".
- ΕΣΥΕ.
- Θ. Βλαστός, "Αθήνα. Προς το 2004 και Μετά. Προτάσεις για το Σχεδιασμό του Χώρου", περιοδικό "Πυρφόρος", τεύχος 1, 1998, σελ. 3-9.
- Θ. Μαλούτας, "Αθήνα: Κοινωνικές δομές, πρακτικές και αντιλήψεις", Νέες παράμετροι και τάσεις μεταβολής 1980-2000: Ερευνητικό πρόγραμμα "Κοινωνικές προϋποθέσεις για την αειφόρο ανάπτυξη της Αθήνας - Αττικής", 1η έκδ. - Αθήνα : Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2006.
- Ι. Τραυλός, Α. Κόκκος, "Πολεοδομία και αρχιτεκτονική", στο "Ιστορία του Ελληνικού Έθνους", Τόμος ΙΓ'. Αθήνα 1977, σ. 517.
- Ι. Τραυλός, Α. Κόκκος, "Πολεοδομία και αρχιτεκτονική", στο Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Τόμος ΙΓ'. Αθήνα 1977, σσ. 512-528.
- Ιωάννης Τεγόπουλος, "Ελλάδα", το παρόν και το παρελθόν του Ελληνισμού, τόμος Α, Αθήνα 2009, Πάπυρος.
- Ιωάννης Τεγόπουλος, «Ελλάδα», το παρόν και το παρελθόν του Ελληνισμού, τόμος Α, Πάπυρος 2008, σελ. 61-65.
- Κ. Βεργόπουλος, "Εθνισμός και οικονομική ανάπτυξη. Η Ελλάδα στο μεσοπόλεμο", Εξάντας 1979, σσ. 330.
- Κ. Δοχιάδης, "Θυσίες της Ελλάδος Αιτήματα και Επανορθώσεις στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο", Εκδόσεις Υπουργείου Ανοικοδομήσεως, Αθήνα 1947.
- Κ. Η. Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών, ιστορία και ανάλυσις των.», Αθήνα 1933, Παπαδογιάννης.

- Κ. Μπίρης «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σ. 21.
- Κ. Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σ. 191.
- Κ. Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σ. 35.
- Κ. Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σσ. 30
- Κ.Μπίρης, «Τα πρώτα σχέδια των Αθηνών», Αθήνα 1933, σ. 296.
- Κωνσταντίνος Μπίρης, "Αι τοπωνυμιαί της πόλεως και των περιχώρων των Αθηνών", Αθήνα 1971, σελ.123.
- Ν. Π. Γλυτσός, «Περιφερειακές ανισότητες στην Ελλάδα: Δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά, Επιστημονικές Μελέτες» Αθήνα 1988, ΚΕΠΕ, σελ. 86.
- Οικονόμου Δ. και Πετράκος Γ. «Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων: Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής», Βόλος/ Αθήνα 1999, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας/ Gutenberg, σελ. 124-132.
- Π. Καζάκος, "Ανάμεσα σε κράτος και αγορά. Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα", Αθήνα 2001.
- Πολιτισμικός Οργανισμός Δήμου Αθηναίων, Τμήμα οργάνωσης και Συντονισμού Πολιτιστικών Εκδηλώσεων.
- Πολυτεχνείο Μιλάνου.
- Πορτάλιου Ελένη, «Εξευγενισμός: Κοινωνικές και χωρικές ανακατατάξεις στις σύγχρονες πόλεις. Το παράδειγμα της Αθήνας», Διάπλους, τ.28, σελ.58-61, Αθήνα, 2008 .
- Σ. Νικολαΐδου, «Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου», Αθήνα 1993, εκδ. Παπαζήσης, σελ. 120.
- Στρατηγικό σχέδιο επιχειρησιακού προγράμματος «Αθήνα 2007-2010», σελ. 117.
- «Το Νέο Μουσείο Ακροπόλεως», εφ. ΤΟ ΒΗΜΑ , 08-06-2003
- ΥΠΕΧΩΔΕ, ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ (ΡΣΑ), Αθήνα, 2009, άρθρα 4,5.
- Υπουργείο Πολιτισμού και Τουριστικής Ανάπτυξης, ενημερωτικό φυλλάδιο τουριστικών αξιοθέατων, άρθρο της αρχαιολόγου Ιωάννας

Βενιέρη.

- Χ. Μπαλτάς, «Λεξικό ανεπτυγμένων εννοιών», Αθήνα 1994, Παπαδήμας, σελ.: 86-87.
- Χρ. Αγγριαντώνη, "Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας τον 19ο αιώνα", Αλεξάνδρεια 2006, σ. 221.

Ξένη:

- E. May, «Die Frankfurter Wohnungspolitik,», διάλεξη στην ιδρυτική συνέλευση της Ομοσπονδίας Οικισμού, στις 12 Ιανουαρίου 1929, στο Publication 2, Internationaler Verband fürn Wohnungswesen.
- B. Sweet-Escott, Greece, A Political and Economic Survey, 1939 - 1953, Royal Institute of International Affairs, London 1954.
- Eurostat
- G. Burgel, "Αθήνα, η ανάπτυξη μιας μεσογειακής Πρωτεύουσας, Αθήνα 1976, εκδ. Εξάντας, σελ. 75-88.

Διαδίκτυο:

- <http://festivalmania.wordpress.com>
- <http://moriade.com.li.com/>
- http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2485
- <http://www.astynet.gr/projects.php?c=15&p=30>
- <http://www.astynet.gr/projects.php?c=15&p=36>
- <http://www.astynet.gr/projects.php?c=15&p=6>
- <http://www.astynet.gr/projects.php?c=15&p=8>
- <http://www.cityofathens.gr/el/katoikoi/texnes-politismos/ekdoseis>
- <http://www.cityofathens.gr/el/organotiki-domi-dimoy-athinaion/html>
- <http://www.oasa.gr/>
- <http://www.tramsa.gr/>
- <http://www.wiley.com/bw/journal.asp?ref=0309-1317>
- www.asda.gr
- www.athens24.com
- www.athens-history./mx/x_Attiki_sites.asp
- www.athenssos.blogspot.com
- www.atmetro.gr

- www.images.google.com
- www.jesuslovesyou.gr
- www.map21ltd.com/COSTC11/sheffield_policy.htm
- www.minerv.gr
- www.mme.gr
- www.trainose.gr
- www.wikipedia.com

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΧΑΡΤΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

(Άρθρα προς τους πολίτες)

Άρθρο 1ο

Εισαγωγή

Η Αθήνα έχει χάσει σε μεγάλο βαθμό την σχέση της με την φύση, το τοπίο και το πράσινο γενικότερα. Η ιδιαίτερα πυκνή δόμηση των τελευταίων πενήντα ετών σε συνάρτηση με την παντελή απουσία ορθολογικού σχεδιασμού έχει συντελέσει στη διαμόρφωση ενός οικιστικού περιβάλλοντος εξαιρετικά φτωχού σε πράσινο και ανοιχτούς δημόσιους χώρους, άνισα κατανεμημένους. Το έλλειμμα και η ανισοκατανομή του πρασίνου υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής και δημιουργεί ανισότητες ενδεχόμενες επιπτώσεις υγείας ενώ, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες όπως η ιδιαίτερα αυξημένη παραγωγή ανθρωπογενούς θερμότητας, συμβάλλει στην επιδείνωση του μικροκλίματος.

Η ιδιαίτερα πυκνή δόμηση στο Λεκανοπέδιο των Αθηνών, παράλληλα με την μεταβολή των χρήσεων γης που έχουν συντελεστεί τα τελευταία 50 χρόνια, τις καταστροφικές πυρκαγιές μετά το 1970 στα περιαστικά δάση της Αττικής και την ιδιαίτερα αυξημένη παραγωγή ανθρωπογενούς θερμότητας σε συνδυασμό με τη μείωση του πρασίνου και την αύξηση της αστικοποίησης και βιομηχανοποίησης έχουν επιδεινώσει το φαινόμενο της θερμικής νησίδας στην πόλη και έχουν συμβάλει σε μια δραματική αλλαγή του μικροκλίματος της Αθήνας.

Σαν συνέπεια, έχει αυξηθεί το ημερήσιο θερμοκρασιακό εύρος, έχει αυξηθεί ιδιαίτερα σημαντικά η θερμοκρασία στο κέντρο της πόλης, έχουν μεγαλώσει τα συνεχή διαστήματα με υψηλή θερμοκρασία ενώ η συχνότητα

των θερμών περιόδων έχει μεγαλώσει σημαντικά. Στην Αθήνα ο αριθμός των διαδοχικών ωρών άνω των 30 C, έχει αυξηθεί έως και κατά 40 % κατά την περίοδο 1990-2004, συγκριτικά με την περίοδο 1977-1989. Οι καύσωνες εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα.

Παράλληλα, η θερμοκρασία του αέρα στην πυκνά δομημένη αστική περιοχή της Αθήνας είναι υψηλότερη από αυτή της περιβάλλουσας περιοχής. Το φαινόμενο αυτό είναι γνωστό ως «αστική νησίδα» και προκαλείται από πολλούς παράγοντες, οι σημαντικότεροι από τους οποίους είναι το κλίμα, η τοπογραφία και η φυσική διάταξη - οροθέτηση της περιοχής. Οι βραχυπρόθεσμες κλιματικές συνθήκες παίζουν επίσης έναν σημαντικό ρόλο

Πολυετείς μετρήσεις έχουν αναδείξει ότι κατά την διάρκεια του καλοκαιριού, αναπτύσσονται μεγάλες διαφορές θερμοκρασίας μεταξύ των αστικών και ημιαστικών περιοχών. Μέσες διαφορές θερμοκρασίας ύψους έως και 7°C έχουν καταγραφεί κατά την διάρκεια της ημέρας Αυτό οφείλεται κυρίως στο θερμικό ισοζύγιο της αστικής περιοχής στην Αθήνα, όπου εισροές θερμότητας προστίθενται κυρίως από την κίνηση, αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο την τοπική θερμοκρασία.

Οι υψηλές αστικές θερμοκρασίες επιδρούν σημαντικά στη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας που απαιτείται για τον κλιματισμό των κτιρίων, ενώ αυξάνουν την εκπομπή ρυπαντών, συμπεριλαμβανομένων των μονοξειδίου του άνθρακα, οξειδίων του αζώτου και αιωρούμενων σωματιδίων. Παράλληλα, επιδεινώνονται οι συνθήκες θερμικής άνεσης στην πόλη, αυξάνεται η θερμική δυσφορία ιδιαίτερα στον ευπαθή πληθυσμό με άμεσο κίνδυνο για θανάτους πολιτών χαμηλού εισοδήματος που κατοικούν σε μη προστατευμένα κτίρια (σε ποσοστό 93 %), ενώ αυξάνεται η συγκέντρωση συγκεκριμένων αέριων ρύπων λόγω των κακών συνθηκών διασποράς και λόγω της αυξημένης συγκέντρωσης σωματιδίων.

Λεπτομερείς μελέτες έδειξαν ότι η υπερθέρμανση στο κέντρο της Αθήνας αυξάνει δραματικά την απαραίτητη ενέργεια για τον κλιματισμό των κτιρίων στην Αθήνα. Διαπιστώνεται, το φορτίο δροσισμού στο κέντρο της Αθήνας είναι σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο στην περιοχή των προαστίων.

Εκτός από τα αυξημένα ενεργειακά φορτία για τον δροσισμό των κτιρίων, οι υψηλές θερμοκρασίες του περιβάλλοντος αυξάνουν σημαντικά και το ηλεκτρικό φορτίο αιχμής. Επίσης, οι υψηλές θερμοκρασίες του περιβάλλοντος έχουν πολύ σοβαρή επίδραση στην απόδοση των συμβατικών κλιματιστικών συσκευών. Εξαιτίας του προβλήματος αυτού υπολογίσθηκε ότι το πρόσθετο οικολογικό αποτύπωμα της Αθήνας, λόγω της θερμικής νησίδας εκτιμάται ίσο με 1.5 –2 φορές την έκταση της πολιτικής περιοχή της πόλης.

Οι υψηλές θερμοκρασίες καθιστούν τους πολίτες πιο ευπαθείς και ιδιαίτερα τον πληθυσμό χαμηλού εισοδήματος. Όλες οι μελέτες έχουν δείξει ότι η μεγαλύτερη συχνότητα θανάτων καταγράφεται στον πληθυσμό χαμηλού εισοδήματος που κατοικεί σε ακατάλληλα κτίρια χωρίς θερμική προστασία και αερισμό.

Ως κεντρικό συστατικό της ποιότητας ζωής του πολίτη, και ως βασική συνιστώσα της αστικής δομής και λειτουργίας, το πράσινο αξιώνει συντονισμένη, μακροχρόνια και συνολική φροντίδα και προγραμματισμό. Η Χάρτα Πρασίνου της Αθήνας αποτελεί την θεμελιώδη διακήρυξη που περιλαμβάνει αρχές, δεσμεύσεις και πολιτικές που επιδιώκουν να προστατεύσουν και να αναδείξουν διαχρονικά το αστικό πράσινο ως μια από τις σημαντικότερες κοινωνικές δεσμεύσεις. Η προστασία του αστικού πρασίνου αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση του Δήμου Αθηναίων.

Μπορεί να βελτιωθεί το μικρόκλιμα μιας μεγάλης πόλης όπως η Αθήνα ? Η απάντηση είναι θετική δεδομένης της επιστημονικής γνώσης και εμπειρίας. Έχει ήδη πραγματοποιηθεί και πραγματοποιείται συνεχώς σε πολλές μεγάλες πόλεις του κόσμου και μάλιστα από Έλληνες επιστήμονες. Οι σχετικές μεθοδολογίες είναι απλές. Με την αύξηση του Αστικού Πρασίνου , με χρήση ψυχρών Υλικών, με βελτιστοποίηση της κυκλοφορίας του αέρα καθώς και με μείωση της Ανθρωπογενούς θερμότητας που εκλύεται από τα αυτοκίνητα και τα κλιματιστικά. Συνοπτικά, οι τεχνικές που βοηθούν να βελτιωθεί το αστικό μικροκλίμα είναι :

- Η Αυξηση του Αστικού Πρασίνου
- Η χρήση ψυχρών Υλικών
- Η μείωση της Ανθρωπογενούς θερμότητας
- Την χρήση ψυχρών πηγών για την απόρριψη της πλεονάζουσας θερμότητας.
- Κατάλληλη διάταξη και χρήση των ελεύθερων χώρων με χρήση σκίασης, αερισμού, κλπ

Τέτοιες δράσεις απαιτούν μια συνολική στρατηγική βελτίωσης του μικροκλίματος στην πόλη που όμως προϋποθέτει ένα ολοκληρωμένο επιστημονικό σχέδιο όπου κάθε μέτρο έχει μελετηθεί και αξιολογηθεί. Εμπειρικές και αποσπασματικές παρεμβάσεις τοπικού χαρακτήρα, χωρίς ολοκληρωμένη διάσταση, ελάχιστα συνεισφέρουν έστω και αν φαινομενικά είναι προς την ορθή κατεύθυνση.

Άρθρο 2:

Βασικές Αρχές και Στόχοι

Βασικές αρχές και στόχοι της Χάρτας Πρασίνου της Αθήνας είναι οι ακόλουθοι:

- Η ολοκληρωμένη και συντονισμένη προστασία και ανάδειξη του πρασίνου ως βασικού συστατικού της πόλης
- Η προστασία και ανάδειξη του πρασίνου ως αυτούσιας αξίας (σεβασμός των έμβιων όντων)
- Η προστασία του υφιστάμενου πρασίνου και η δέσμευση για την αύξησή του
- Η διασφάλιση των ευεργεσιών του πρασίνου για κάθε πολίτη
- Η προστασία των υδατικών πόρων και του υδρογραφικού δικτύου
- Η προστασία και επαύξηση της βιοποικιλότητας
- Η ουσιαστική βελτίωση του μικροκλίματος μέσω της χρήσης πρασίνου
- Η πρόνοια για την πανίδα
- Η διασφάλιση της ευεργετικής επίδρασης του πρασίνου στην υγεία του κάθε πολίτη
- Η συμβολή του πρασίνου στην ανάδειξη της πολιτιστικής, αισθητικής και ιστορικής αξίας της πόλης
- Η ακώλυτη πρόσβαση στο πράσινο για κάθε πολίτη
- Η διασφάλιση ολοκληρωμένου και εκτεταμένου πράσινου δικτύου κίνησης για πεζούς και ποδηλάτες
- Η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με άξονα το πράσινο
- Η εξασφάλιση ισοκατανομής του πρασίνου στην πόλη και της πρόσβασης σε αυτό για όλες τις κοινωνικές και οικονομικές ομάδες
- Η διασφάλιση της πρόσβασης στην πληροφόρηση και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση
- Ο σεβασμός των διεθνών συνθηκών και αρχών
- Η διασφάλιση των διοικητικών δομών, των οικονομικών πόρων, και του στρατηγικού σχεδιασμού που απαιτούνται για την επίτευξη των Αρχών και Στόχων της Χάρτας

Άρθρο 3.

Για τους σκοπούς της Χάρτας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

Πράσινο

η βλάστηση, συμπεριλαμβανομένων όλων των μεμονωμένων ατόμων, όλων των ομαδοποιήσεων, και όλων των χώρων που έχουν την βλάστηση ως το κύριό τους συνθετικό στοιχείο

Φύση-οικοσύστημα

το σύνολο των (μη αυστηρώς ανθρωπογενών) βιοτικών και αβιοτικών στοιχείων και συστατικών μιας περιοχής (φυτών, ζώων, υδάτων, πετρωμάτων κλπ), και οι μεταξύ τους σχέσεις αλληλεπίδρασης

Τοπίο

η χωρική διάσταση του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, και η αντιληπτική διάσταση των χωρικών συνόλων που αυτά δημιουργούν

Οικολογία

η επιστήμη που μελετά το φυσικό περιβάλλον και τις αμοιβαίες σχέσεις του με τους ζωντανούς οργανισμούς δίνοντας έμφαση στη δυναμική ισορροπία που πρέπει να έχουν οι σχέσεις αυτές

Άρθρο 4.

Η Χάρτα Πρασίνου και το Διεθνές - Ευρωπαϊκό Περιβάλλον

Η Χάρτα Πρασίνου της Αθήνας λαμβάνει υπόψη της τις αρχές και τις προτάσεις που διατυπώνονται από Διεθνείς και Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς, Συνθήκες και Όργανα για την αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα για τα αστικά κέντρα. Ιδιαίτερα θα πρέπει να σημειωθούν η Ευρωπαϊκή Συνθήκη για το Τοπίο, η διακήρυξη εθελοντικής δέσμευσης για την εξοικονόμηση του νερού του ΕΜΠ και του Γεωπονικού Πανεπιστημίου, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 'Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη' 2007-2013, το 6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2001-2010) και η Οδηγία 2004/35/ΕΚ «σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η «Σύμβαση του Άαρχους» σχετικά με την πρόσβαση των πολιτών στην περιβαλλοντική πληροφόρηση και η «Ατζέντα 21» του ΟΗΕ.

Άρθρο 5.

Πεδίο προστασίας

1. Η Χάρτα Πρασίνου της Αθήνας επιδιώκει να προστατεύσει και να αναδείξει το πράσινο που αναπτύσσεται είτε αυτοφυώς ,είτε έχει προκύψει από φυτοτεχνικές παρεμβάσεις σε δημόσιους χώρους (λόφους, άλση, πάρκα, δασύλλια, νησίδες, δενδροστοιχίες, παιδικές χαρές, πλατείες, πεζόδρομους,

πεζοδρόμια και κλίμακες) και σε ιδιωτικούς χώρους (κήπους, ακάλυπτους, δώματα, όψεις και μεσοτοιχίες κτιρίων) της πόλης.

2. Με την προστασία κάθε φυτικού οργανισμού στο Δήμο Αθηναίων βελτιώνεται η ισορροπία της φύσης και το αστικό μικροκλίμα, αναβαθμίζονται οι βιότοποι της πανίδας και το αστικό τοπίο, μειώνεται η ατμοσφαιρική ρύπανση και η ηχορύπανση στην Αθήνα.

Άρθρο 6.

Το πράσινο φίλτρο για το Δήμο Αθηναίων

Ο Δήμος Αθηναίων λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να εκπληρώνει το πράσινο τον πολλαπλό ευεργετικό του ρόλο στην πόλη, να παράγει οξυγόνο, να φιλτράρει το αέρα και να διακρατεί τα μικροσωματίδια, να συμβάλλει στη μείωση της ηχορύπανσης, να αποτελεί τον απαραίτητο σύμμαχο για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, τον αναγκαίο φυσικό χώρο για την αναψυχή και την άσκηση των δημοτών της.

Άρθρο 7.

Πράσινο και προστασία των υδατικών πόρων

1. Το νερό είναι πολύτιμος φυσικός πόρος απαραίτητος για τη ζωή. Ο Δήμος Αθηναίων λαμβάνει κάθε κατάλληλο μέτρο αποτροπής οποιασδήποτε απώλειας νερού.

2. Ο Δήμος Αθηναίων για την εξοικονόμηση, τη βελτίωση της ποιότητας των υδατικών πόρων, την προστασία του υδροφόρου ορίζοντα και την αναβάθμιση των υδάτινων οικοσυστημάτων, οφείλει να:

α) αναπτύσσει σχέδιο για τη διαχείριση του νερού της πόλης,

β) σχεδιάζει και εγκαθιστά προγράμματα συλλογής, επεξεργασίας και επαναχρησιμοποίησης του νερού,

γ) μεριμνά για την φύτευση κατάλληλης βλάστησης με μειωμένες ανάγκες άρδευσης

δ) ενθαρρύνει μέτρα αποδοτικότητας νερού και διερευνά την εγκατάσταση δεξαμενών ομβρίων σε συγκεκριμένα σημεία της πόλης που θα προκύψουν από μελέτη,

ε) φροντίζει για την καθαριότητα των υδάτινων οδών γύρω από την πόλη και τον έλεγχο των κανόνων υγιεινής, ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη ποιότητα του νερού,

στ) λαμβάνει μέτρα για την προστασία του φυσικού υδρογραφικού δικτύου, και κατά το δυνατόν την ανάταξή του

ζ) υλοποιεί έργα προστασίας και αναβάθμισης των υδάτινων οικοσυστημάτων.

η) λαμβάνει μέριμνα για τη μείωση των πλημμυρικών νερών απορροής

Άρθρο 8.

Πράσινο και Αττικό Τοπίο

Ο Δήμος Αθηναίων λαμβάνει την πρωτοβουλία και τα προσήκοντα μέτρα για την επανασύνδεση του αστικού τοπίου και πρασίνου με το ιστορικό, πολιτιστικό και φυσικό Αττικό Τοπίο.

Άρθρο 9.

Πρόσδιο και βιοποικιλότητα

Ο Δήμος Αθηναίων οφείλει να δημιουργεί χώρους πρασίνου για να προστατεύσει και να ενισχύσει τα φυσικά οικοσυστήματα. Λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για τη διατήρηση και αύξηση της βιοποικιλότητας στην πόλη. Μεριμνά για την ενίσχυση και αποτελεσματική προστασία του πρασίνου, την επιλογή ενδημικών ειδών βλαστήσεως ή και των καλλίτερα προσαρμοσμένων στις τοπικές συνθήκες, τη διαφύλαξη μεγάλων επιφανειών πρασίνου που συνδέονται μεταξύ τους με λωρίδες πρασίνου και επιτρέπουν την απρόσκοπτη μετάβαση των ειδών πανίδος από τον ένα χώρο στον άλλο, την επιλογή των κατάλληλων φυτών για κάθε επιφάνεια, καθώς και την εφαρμογή των αρχών της οικολογικής διαχείρισης χωρίς τη χρήση φυτοφαρμάκων και χημικών λιπασμάτων.

Άρθρο 10.

Πρόσδιο και πρόνοια για τα ζώα

Ο Δήμος Αθηναίων λαμβάνει τα προσήκοντα μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης για τα ζώα. Τα ειδικότερα θέματα της τήρησης των κανόνων υγιεινής, ασφάλειας, οι σχετικές διοικητικές και ποινικές κυρώσεις για τους κατέχοντες ζώα συντροφιάς περιλαμβάνονται σε Κανονισμό που θα ψηφιστεί από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Άρθρο 11.

Πρόσδιο και Υγεία

Ο Δήμος Αθηναίων υλοποιεί ολοκληρωμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση προβλημάτων σωματικής και ψυχικής υγείας, που περιλαμβάνει τη δημιουργία και διαμόρφωση επαρκών προσβάσιμων χώρων πρασίνου για κάθε κάτοικο, ώστε να έχει τη δυνατότητα ακώλυτης παραμονής, άσκησης, αναψυχής και εξοικείωσης με τη φύση και πάντοτε στα πλαίσια της ασφαλούς χρήσης από τους πολίτες .

Άρθρο 12.

Πρόσδιο και Μικροκλίμα

Το πράσινο συνιστά καθοριστικό παράγοντα για τη βελτίωση του μικροκλίματος, εφόσον συνδυαστεί με άλλες δράσεις, όπως η χρήση ψυχρών υλικών, η μείωση της ανθρωπογενούς θερμότητας, η κατάλληλη διάταξη και χρήση των ελεύθερων χώρων με χρήση σκίασης και αερισμού. Για το σκοπό αυτό ο Δήμος Αθηναίων ενθαρρύνει τη μελέτη και αξιολόγηση κάθε μέτρου για τη διαμόρφωση μιας συνολικής στρατηγικής, η οποία βασίζεται σε ολοκληρωμένο επιστημονικό σχέδιο.

Άρθρο 13.

Ακώλυτη πρόσβαση στο πράσινο

Ο Δήμος Αθηναίων δεσμεύεται να λαμβάνει κατάλληλα μέτρα για την ανεμπόδιση πρόσβαση του καθένα στους χώρους πρασίνου και ιδιαίτερα

των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των άλλων ευπαθών ομάδων (παιδιά, τρίτη ηλικία).

Άρθρο 14.

Πράσινα και μεταφορές

Ο Δήμος Αθηναίων οφείλει να εγγυάται σύγχρονο-συγκοινωνιακό σχεδιασμό με τη διαμόρφωση λειτουργικού δικτύου πρασίνου που θα εκτείνεται σε όλο το λεκανοπέδιο, θα ενώνει το κέντρο της πόλης της Αθήνας με τα προάστια της και θα επιτρέπει στους πεζούς και στους ποδηλάτες την ασφαλή και απρόσκοπτη μετακίνησή τους.

Άρθρο 15.

Πράσινο και οικονομία

Ο Δήμος Αθηναίων συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης με δράσεις για την προστασία και τη διαχείριση του αστικού πρασίνου.

Άρθρο 16.

Πράσινο και κοινωνική δικαιοσύνη

Ο Δήμος εγγυάται την ίση ποιοτική και ποσοτική κατανομή του πρασίνου για κάθε δημότη. Δεσμεύεται για την επαρκή και ακώλυτη πρόσβαση κάθε κατοίκου στο πράσινο.

Άρθρο 17.

Προστασία και διατήρηση υφιστάμενου πρασίνου

1. Ο Δήμος Αθηναίων προστατεύει και φροντίζει το υφιστάμενο δημόσιο πράσινο. Μεριμνά για τη διατήρηση σε καλή κατάσταση όλων των φυτικών ειδών και κάθε χώρου πρασίνου, ανεξάρτητα από το μέγεθός του.
2. Κάθε φυτοτεχνική εργασία και εργασία συντήρησης του πρασίνου θα υλοποιείται με την ελάχιστη δυνατή επέμβαση στη φυσική βλάστηση και στην αστική φύση.
3. Ο Δήμος Αθηναίων οφείλει: α) να σχεδιάζει ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε ήδη υπάρχοντες χώρους πρασίνου και χώρους ανάπτυξης, β) να οργανώνει εκδηλώσεις για το πράσινο και να αναπτύσσει δραστηριότητες που στοχεύουν στην αύξηση του αριθμού και στην προστασία των ειδών της τοπικής χλωρίδας και πανίδας, γ) να συνεργάζεται με δημόσιους φορείς που διαχειρίζονται χώρους πρασίνου εντός των ορίων του Δήμου, δ) να συνεργάζεται με τοπικούς Συλλόγους Προστασίας του Περιβάλλοντος και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προκειμένου να υλοποιήσει τους στόχους της Χάρτας δ) να ενεργοποιεί τη Δημοτική Αστυνομία για τη διαφύλαξη των χώρων πρασίνου.

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Αύξηση του ποσοτήτων του πράσινου

1. Ο Δήμος Αθηναίων θέτει σε προτεραιότητα τη δημιουργία νέων χώρων δημοσίου πρασίνου. Δεσμεύεται να λαμβάνει μέτρα για την εξεύρεση νέων χώρων για πράσινο, για την προώθηση της απαλλοτρίωσης επιφανειών με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, για την αξιοποίηση εναλλακτικών τρόπων αύξησης του πρασίνου, για τη φύτευση δωματίων και αυλών σχολείων, για την ενοποίηση ακαλύπτων χώρων, για την τοποθέτηση πρασίνου σε κατακόρυφες επιφάνειες, καθώς και να αξιοποιήσει κάθε δυνατότητα που προβλέπει η υφιστάμενη νομοθεσία για να επιτευχθεί απρόσκοπτα η διεκδίκηση δημοτικών ελεύθερων χώρων από καταπατητές.

2. Ο Δήμος Αθηναίων στοχεύει στην αύξηση της ποσότητας του πρασίνου στην πόλη, έτσι ώστε να αναλογούν 7,25 μ² πρασίνου ανά κάτοικο.

3. Ο Δήμος Αθηναίων λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αύξηση των δέντρων, με συστηματικές φυτεύσεις από τον Κατάλογο Προτεινόμενων Ειδών της αρμόδιας Διεύθυνσης σε προεκτάσεις πεζοδρομίων και δρόμους χωρίς δέντρα και πράσινο.

4. Ο Δήμος Αθηναίων θέτει στόχο τη φύτευση ενός δένδρου για κάθε 200 μ² οικοπέδου που θα οικοδομούνται καθώς και για κάθε 25 μ² προκηπίου.

5. Ο Δήμος Αθηναίων εξασφαλίζει τις κατάλληλες συνθήκες ανάπτυξης και προστασίας για το δημοτικό πράσινο, όπως η εξασφάλιση εδαφικού υποστρώματος κατάλληλου μεγέθους, σύστασης, αποστράγγισης για την υγιή ανάπτυξη των φυτών, η διασφάλιση του πρασίνου από βανδαλισμό και κακοποίηση με την χρήση κατάλληλης προστασίας (σχάρες, κιγκλιδώματα, περιφράξεις κλπ).

6. Ο Δήμος Αθηναίων υποστηρίζει τα **πράσινα δώματα και ταράτσες**, τα **πράσινα μπαλκόνια**, τις **πράσινες όψεις** και τις **πράσινες μεσοτοιχίες**, την δημιουργία ιδιωτικών υπόγειων χώρων στάθμευσης με ελεύθερη επιφάνεια εγκατάστασης πρασίνου, με τις ακόλουθες δράσεις:

α. με ειδικές εκστρατείες ενημέρωσης με οικονομικά –φοροαπαλλαγές κλπ- κίνητρα για τους πολίτες

β. με την φροντίδα για την ανάπτυξη και διασπορά της σχετικής τεχνογνωσίας

γ. με την διοργάνωση «πράσινης έκθεσης» που θα λαμβάνει χώρα το μήνα Μάιο κάθε έτους

δ. με τη διοργάνωση ετήσιων διαγωνισμών για τα καλύτερα πράσινα δώματα και ταράτσες, πράσινα μπαλκόνια, πράσινες όψεις, και πράσινες μεσοτοιχίες με απονομή των ανάλογων βραβείων

Πρόσβαση στην πληροφορία και περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

1. Ο Δήμος Αθηναίων δεσμεύεται να παρέχει τα εχέγγυα για την ενεργή συμμετοχή του πολίτη σε κάθε περιβαλλοντική δράση (εκπαίδευση, εκδηλώσεις, εκθέσεις,

ημερίδες, βραβεία), την προώθηση οικολογικών πολιτικών, την καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης, την ευαισθητοποίηση σε κάθε καταστροφή και τη στήριξη του καθένα που φροντίζει το πράσινο στη γειτονιά και στην ιδιοκτησία του.

2. Ο Δήμος Αθηναίων οφείλει να συμβάλλει ουσιαστικά στην αειφόρο ανάπτυξη της πόλης του και ειδικότερα στη δημιουργία μιας πράσινης πόλης, έτσι ώστε να μετουσιώσει κάθε κάτοικο της πόλης σ' έναν ενεργό, «πράσινο» δημότη με: α) την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (εκπαιδευτικές δράσεις στα σχολεία που στοχεύουν στην ανάδειξη των ιδεών των μαθητών για μια πιο πράσινη πόλη και στην ενεργή συμμετοχή τους σε δεντροφυτεύσεις, β) την προώθηση του εθελοντισμού (ευαισθητοποίηση - κινητοποίηση των δημοτών και αξιοποίηση της εθελοντικής προσφοράς μέσω των εθελοντών περιβάλλοντος, συνεργασία με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για τη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου), γ) την ενεργοποίηση των πολιτών («Υιοθεσία» από οικογένειες και γειτονιές των τοπικών χώρων πρασίνου, συμμετοχή των πολιτών στη χαρτογράφηση των προβλημάτων, ευαισθητοποίηση των πολιτών για τις φθορές), δ) την καθιέρωση Ετήσιας Εβδομάδας Πρασίνου (συγκρότηση Οργανωτικής Επιτροπής από προσωπικότητες, διενέργεια σχολικού διαγωνισμού έκθεσης και ζωγραφικής και μουσικών εκδηλώσεων σε χώρους πρασίνου, βράβευση του «Πρασίνου Κτιρίου της Χρονιάς», επετειακή έκδοση για έναν ελεύθερο χώρο κάθε χρόνο).

ε) την εκ περιτροπής πεζοδρόμηση για μικρές χρονικές περιόδους (π.χ για ένα μήνα) και τοποθέτηση κινητού πρασίνου στις με λιγότερο πράσινο γειτονιές της πόλης .

στ) στην εξεύρεση στους μεγάλους περιαστικούς χώρους επιφανειών που διαμορφούμενοι σε μικρούς κήπους της πόλης να διατίθενται εποχικά στα άτομα τρίτης ηλικίας (ΚΑΠΗ) για κηπουρική ενασχόληση και αποφυγή κοινωνικής απομόνωσης.